

Předplaceno 14.
12. 1937.

1

museum

časopis

deyan bobo deya

Museum, časopis slovanských bohoslovců.

Vychází každý druhý měsíc ve školním roce s církevním schválením, nákladem Růže Sušilovy, literární jednoty brněnských bohoslovců. — Řídí rektor ústavu Msgre Dr. Karel Skoupý. — Adresa redakce i administrace: Brno, Antonínská 1. — Redaktor Cyril Tichý. Administrátor Jan Kryška. — Předplatné: bohoslovci a studující 10 Kč, ostatní odběratelé 15 Kč.

Obsah č. 1.

V. Holakovský: K tajemným obzorům. — Pout a sjezd slovanských bohoslovců na Velehradě ve dnech 13.–15. července 1937. — Mik. Šprinc: Spomínám. — Studijní zájezd moravských bohoslovců na Podkarpatskou Rus a na východní Slovensko. — Is. Završník: Delo za ciril-metodijsko idejo v mariborskem bogoslovju do l. 1930. — Josef Soukop: V údolí Černého Drinu nad Peshkopijí. — Jeronim Korner: Gospodine, smiluj se. — Kaj. Nevídal O. M. Cap: Kapucínské misie v Polsku a na Rusi v 18. stol. — S. Svoboda: Smýšlení buditele P. Sychry dle jeho kázání. — Statistika bohoslovců. — Dopisy slovanských bohoslovců. — Z činnosti bohosloveckých Jednot. — Nové knihy. —
Obrazová příloha: Účastníci velehradského bohosloveckého sjezdu.

Z redakce:

3 nejlepší články z jakéhokoliv oboru a 1 báseň, uveřejněné v letošním ročníku Musea, budou odměněny peněžitými a knižními odměnami. O posudek bude požádáno více seminářů. Práce nemusí být dlouhé, stačí 4–6 tiskových stran. Přednost má práce vědecká. Zvláště upozorňujeme, že v příštím roce je devítisté výročí přenesení ostatků sv. Vojtěcha. Článek, týkající se tohoto světce je zvláště vítán. Zúčastněte se i kolegové zahraniční. Nezapomínejte na svůj stavovský časopis Museum, pamatujte, že jste letos na Velehradě slíbili velkou součinnost. Úroveň Musea závisí jedině na Vaší spolupráci. Propagujte Museum, sdělte, kolik čísel máme do seminářů posílat.

Uzávěrka čís. 2.

20. prosince 1937.

Z administrace:

Číslo šek. konta 102.407 Brno.

MUSEUM

ČASOPIS SLOVANSKÝCH BOHOSLOVCŮ

ROČNÍK LXIX

1937-1938

Řídil

Msgr. Dr. Karel Skoupý

Redaktor Cyril Tichý - Josef Maršálek

Nákladem „Růže Sušilovy“, literární jednoty brněnských bohoslovců

Tiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí

OBSAH

BÁSNĚ:

<i>V. Holakovský</i> , K tajemným obzorům	1
<i>J. Korner</i> , Gospodine, smiluj se	19
<i>J. Lesák</i> , Paprsek	37
<i>V. Holakovský</i> , Svatý Tomáši!	69
<i>B. Mráz</i> , Pošumavský kraj	114

PRÓSY:

<i>A. Bradáč</i> , Stál tam vysoký dřevěný kříž	82
„ Krajina k slávě Marie kvetoucí	147

ČLÁNKY:

<i>Is. Završnik</i> , Delo za Ciril-Metodijsko idejo v Mariborskem bogoslovju do l. 1930	13, 56
<i>J. Soukop</i> , V údolí Černého Drinu nad Peshkopijí	16
<i>K. Nevídal</i> , Kapucínské misie v Polsku a na Rusi v 18 stol.	20
<i>S. Svoboda</i> , Smýšlení buditele P. Sychry dle jeho kázání	21, 60, 93, 119
<i>L. Teplík</i> , 20 let SSSR a bolševické vlivy v Evropě	37
<i>V. Pospíšil</i> , Štovanje Blažene Djevice Marije u istočno-pravoslavnoj Crkvi	47
<i>L. Braniša</i> , Bohoslovci a misie	51
<i>J. Josefík</i> , Březinův poměr k Bohu	69
<i>L. Pokorný</i> , Sv. Vojtěch	75
<i>L. Braniša</i> , Bohoslovec a misie	78
<i>V. Beneš</i> , Průběh konverse	85
<i>J. Soukop</i> , Svatý Vojtěch, druhý biskup český	105, 137
<i>Omel'an Tymočko</i> , Pro Christo	115
<i>P. V.</i> , Laudemus viros gloriosos	117
<i>St. J.</i> , Akord Štěstí	119
<i>Rogalewski</i> , Apostolstwo chorych w Polsce	122

<i>V. Holakovský</i> , Sociální obsah Otčenáše	124
<i>L. Braniša</i> , Misijný sváz rakúskych bohoslovcov	129
<i>F. J.</i> , Don Bosko — vzor bohoslovců	150
<i>J. Čížik</i> , Skauting a bohoslovci	153
<i>P. M. Kužela</i> , Národ žízni po kněžích	156

ROZHLEDY:

Bohoslovci z ČSR. ve školním roce 1937-38	25
Dopisy slovanských bohoslovců	27, 63, 95, 132, 157

Z NAŠEHO RUCHU:

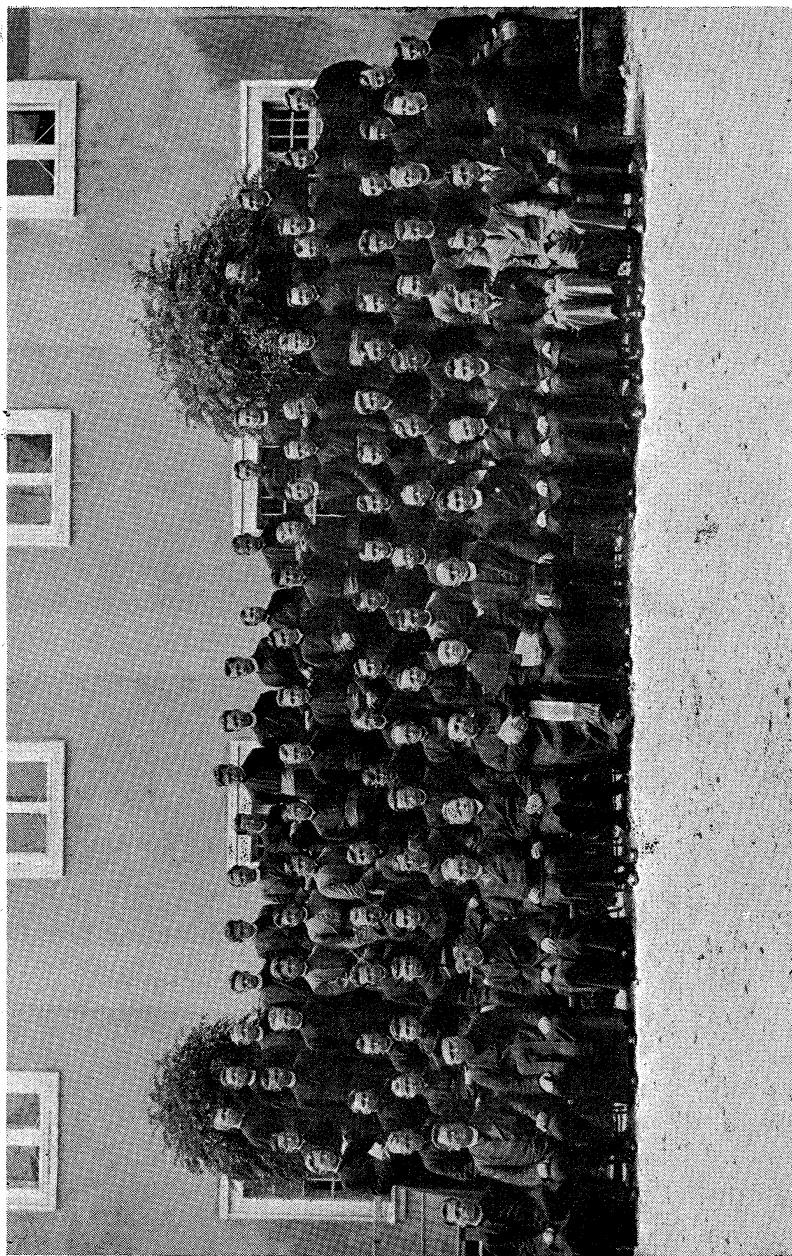
Pout a sjezd slovanských bohoslovců na Velehradě ve dnech 13.—15. července 1937	2
<i>M. Šprinc</i> , Spomínám	6
Studijní zájezd moravských bohoslovců na Podkarpatskou Rus a na východní Slovensko	8, 45, 90
Z činnosti bohosloveckých jednot	33, 62, 99, 161

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA:

Účastníci bohosloveckého sjezdu na Velehradě v č. 1.
 Msgre Dr. Fr. Cinek v č. 5.

NOVÉ KNIHY:

Recenze na str. 35, 65, 101, 136, 164, a na obálce č. 1, 2, 3, 4, 5.

Účastníci bohosloveckého sjezdu na Velehradě 1937.

Spodní řada od leva: P. Jozef Vavrovič, P. Pilka, Dr. A. Jemelka T. J., P. Koláček T. J., Msgr Dr. K. Skoupý, Msgr Dr. J. Vašica, J. M. ndp. kanovník F. Jemelka, Dr. F. Činek, insp. P. Jan Mlčoch, P. Alojzij Turk, spirituál P. Ant. Šuránek, P. Bohumil Zlámal, zástupci Ú K S Čs.: JUC Bartošek, JUC F. Valena.

PRESIDENT OSVOBODITEL

T. G. MASARYK

7. III. 1850

14. IX. 1937

VÁCLAV HOLAKOVSKÝ C. Cs. R.

K TAJEMNÝM OBZORŮM.

*Poslední vzpomínka zmizela
s modravým dýmem rodných chat. —
Jedeme! Nelze vzpomínat!
Jiskřící noci, noci setmělá,
kosmickým tlakem paprsků svých
unášej nás!!
Koleje zableskly měsícem v dálky zdlouženým,
tichým a zaraženým. —
Klůbko výhybek, zmijí potměšilých
šíleně letí a vrací se zas —
kéž by je hřídel v úsilném drnčení
vítězně stříás!
Západy světa naposled zableskly na nich
krvavě mlčící —
romance Bradů a snů jen dětinských. — —*

*Železo kol jsme s železem sanicí
věčně zasnoubili! — Jedeme!
Křídla z jisker a oblaků stíní
oheň do noci silný a milý,
záři světelných hnízd. —
Luno tichá a přísná v mlčící dáli,
pohlť ta světla rodného nádraží!
Luno, osvěcuji koleje,
stříbrný jas svůj ať zaleje
strážných domků venkovská zápraží,
Luno — — veliká Věčnosti! — — —*

POUT A SJEZD SLOVANSKÝCH BOHOSLOVCŮ NA VELEHRADĚ VE DNECH 13.-15. ČERVENCE 1937.

Z hořčičného semene vyrostly velehradské sjezdy bohoslovců. Seminární vlastenecké rekolekce — schůzky adeptů kněžství historických zemí — akademie a dostaveníčka všech slovanských bohoslovců — přednáškové sjezdy s poučným programem — teď kratičkový nástin vývoje!

Letos po prvé byla dána forma nová. Tradičnímu sjezdu byly předeslány pracovní porady rázu čistě bohosloveckého. Pracovní porady byly rozvrženy na tři sekce. Jejich úspěch byl opravdu značný: poznání, sblížení, sjednocení programu!

Sekci *cyrilometodějsko - unionistickou* řídil brněnský bohoslovec Josef Soukop.

Výsledky porad v sekci byly poučné. V cyrilometodějství a unionismu, o nějž téměř všude byl živý zájem, skoro nikde (výjimky Olomouc, Brno, Nitra, Praha) nebyla organisována práce. Přístup k pramenům poměrně malý. Ve většině seminářů byl pořádán „den východu“, Brno a Praha mají živý styk se slovanským zahraničím, v Olomouci pořádány akademie, jichž se zúčastňovali i schismaticové. Celé jednání sekce cyrilometodějsko-unionistické bylo pak shrnuto do této resoluce:

„Shromáždění u hrobu svatého Metoděje, uvědomujeme si důležitost nesmírného požehnání, jež zaplavuje naše země z díla soluňských apoštolů, i velkou závažnost jejich odkazů a slibujeme, že se budeme snažiti pokračovat v díle jimi započatém, totiž ve vybudování mostu mezi Východem a Západem, ve formě svérázné křesťanské kultury slovanské, vedeni direktivami papežských encyklik.

Proto v každém semináři budiž do příštího sjezdu bohoslovců založen Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, a pokud to poměry dovolují, i pracovní cyrilometodějský kroužek. Ten si vezme za úkol studovati naše vzory, svatého Cyrila a Metoděje, jejich dílo i dějinné poslání, šířiti zájem o ideu cyrilometodějskou a otázky unionistické, propagovati znalost slovanské liturgie ritu západního i východního a pořádáním „východních dnů“, přednáškami, kursy, zprávami v tisku a literárními pokusy v oboru cyrilometodějství seznamovati s těmito důležitými ideami i širší veřejnost. V seminářích, kde jsou o cyrilometodějství theologické přednášky, chtějí býti kroužky doplněním studia, kde takových přednášek není, pokusí se bohoslovci o náhradu sami.

Cyrilometodějství chce býti při tom nejširším rámcem, v němž budou se rozvíjeti i ideje na cyrilometodějství navazující, totiž idea svatováclavská, svatovojtěšská a ideje Matice svatoklimentské. Chce-

me svými pracemi vědomě pokračovati v díle našich slavných cyrilometodějských interpretů Sušila, Stojana, Jirsíka, Moyses, Slomška, Štrossmayera a jiných a slibujeme, že půjdeme cestami, jimi vytčenými.

Ve Slovanské dvoraně byla zároveň instalována výstavka unionistické literatury.

Sekci *sociologickou* řídil českobudějovický bohoslovec ctp. Petr Ruda. Poradu zahájil poukazem na soudobé společenské poměry a zdůraznil nutnost vybudování nového společenského řádu.

Jednání v sekci sociologické shrnuto pak do této resoluce:

Slibujeme, že chceme připravovati duše a mobilisovati všechny síly k mravní obrodě národa, která je podkladem a nejlepší zárukou nového hospodářského zřízení dle encyklik Lva XIII. a Pia XI. Všechny pracovní skupiny u nás chceme připravovat tak, aby mohly náležitě působiti při uskutečnění nového společenského řádu. Vzdělání a správná organisace nestačí, chceme ideový a mravní podklad.

Zajisté nezávisí výsledek toho boje jen na nás. Jsme však povinni udělati vše, abychom ochránili společnost před zhoubnými názory, rušícími jednotu národa. V této práci chceme postupovati svorně s ostatními, zvláště s katolickou mládeží, studentstvem a inteligencí. Jsme si vědomi, že osudy společenského života nejsou jen v našich rukou, nýbrž že je vede Ten, který vše stvořil a svou prozřetelností řídí. Pod tímto zorným úhlem dostane naše sociální dílo pravý smysl: stane se nástrojem Boží Prozřetelnosti.

Sekci *organisační* řídil bohoslovec olomoucký ctp. Valentin Rafaja. Porady v této sekci měly dvojí účel: 1. sdělit si vzájemně své organisační zkušenosti a poradit se o další společné práci, 2. dohodnouti se o příštím velehradském sjezdu.

Jednání pak bylo shrnuto do resoluce:

Znovu si uvědomujeme u hrobu Stojanova vznešenost a důležitost kněžského povolání, obnovujeme zde svá předsevzetí, dobře se připraviti na úkoly povolání, které jsme si zvolili. Pokládajíce kroužky bohosloveckých jednot za velmi vhodné prostředky pro sebevýchovu i sebevzdělání, slibujeme, že se budeme snažit, aby naše činnost v těchto kroužcích byla opravdu účelná a plodná. Vedeni touto snahou, doporučujeme, aby ve všech seminářích byly bezpodmínečně založeny kroužky: cyrilometodějský a sociologický a pokud je to jen možné, také kroužek literární, misijní, liturgický a prázdninový. Abychom zajistili co největší prosperitu kroužkům, ustanovujeme centrální kroužky, které pověřujeme organisací spolupráce a společného programu pro stejné kroužky v jiných seminářích. Centrálními kroužky ustanovuje organisační sekce tyto kroužky: cyrilometodějský v Brně, sociologický v Čes. Budějovicích, literární ve Spiš. Kapitule, misijní v Nitře a liturgický v Praze. Konkrétnější forma organisace spolupráce ponechává se iniciativě a odpovědnosti samotných centrálních kroužků. O velehradském sjezdu organisační sekce rozhodla toto: „Forma, organisace a doba příštího sjezdu nechť

zůstane táž, jako letos." Tématem příštího sjezdu budiž: „Jak vy-
pěstit mezi věřícími porozumění pro liturgii." Jedna pracovní sekce
budiž vyhrazena tomuto liturg. tématu. Stavíce své plány pod ochranu
sv. Cyrila a Metoděje, slibujeme si, že se za rok opět sejdem u hrobu
Stojanova, abychom zhodnotili vykonanou práci a posílili svá před-
sevzetí.

Vlastní sjezd.

O 15. hodině ve středu byla zahájena druhá, tradiční část sjezdu,
průvodem od Cyrilky. Rektor velehradský P. Koláček T. J. uvedl
průvod do basiliky, před královskou kaplí uvítal bohoslovce ředitel
misijní cyrilometodějské školy velehradské dr. Závadský T. J. Na
hrob arcibiskupa Stojana položili bohoslovci veliký věnec. U hlav-
ního oltáře bylo pak slavné vzývání Ducha sv. a po něm udělil dr.
Cinek svátostné požehnání. Za zpěvu „Bože cos ráčil" ubírali se
účastníci do Slovanské dvorany, kde předseda olomoucké Stojanovy
literární jednoty, bohoslovec Vojtěch Tkadlčík vlastní sjezd zahájil.
Za výkonného předsedu sjezdu zvolen děkan CM. bohoslovecké fa-
kulty dr. Cinek, který se ihned ujal řízení sjezdu a v programovém
obsáhlém proslovu vyzvedl význam regenerační tvořivé síly ideje
cyrilometodějské v dorostu kněžském v minulosti i v přítomnosti.

Vroucně bylo vzpomenuto metropolity moravského, vzácného
podporovatele cyrilometodějského unionismu, který poslal velehrad-
skému sjezdu srdečný pozdrav. Za nadšeného souhlasu poslán mu
telegrafický projev oddané lásky. Holdovací telegramy poslány též
všem Ordinariům diecézí. Nato uvítání četní hosté, kteří byli zvoleni
do čestného předsednictva. Zvláště milá byla přítomnost p. preláta Svět-
líka, srbského misionáře P. Turka, archeologa Zelnitia, bubenečského
prof. dra Jemelky T. J., spirituála P. Šuránka, P. Bohumila Zlámala
a delegátů Ústředí katolického studentstva čsl. Pozdravné přípis
poslali místopředseda senátu dr. Mořic Hruban, dr. Karlík a dr. Kle-
veta z cesty do Svaté země.

Obnovitel a strážce velehradské basiliky, P. Koláček T. J., po
vřelém uvítání rozhovořil se, dojat, o zvláštním Božím požehnání,
jež provází dílo obnovy Velehradu.

Předseda dr. Cinek navázal na projev P. Koláčka a sdělil leccos,
co zamlčel skromný obnovitel basiliky, jenž jest zřejmě nástrojem
zvláštní Prozřetelnosti Boží pro rozvoj díla velehradského do bu-
doucnosti. Uvítal pak další hosty: P. Kazimíra Bojsáka OFM, a pra-
covníka mezi studenty, novokněze P. Kouřila.

Požádal pak o projev přítomného význačného reprezentanta
sociálně-buditelské generace z počátku 20. století p. preláta Světlíka.
Ten rozsáhlým proslovem osvětlil zrození a vzrůst emancipační-
ho díla, jež kořeny svými sahá do bohosloveckých sjezdů a vůbec
do posvátné půdy velehradské podle vůdčích hesel cyrilometodějské
družiny Sušilovy. „Z bohosloveckých sjezdů vyrostly sjezdy unio-
nistické." Zájmy s počátku spíše krajinské staly se zájmem meziná-

rodním. Dějinná retrospektiva a břitká diagnosa soudobé duchovní situace z úst starého pracovníka a bystrého analytika mocně zapůsobila na shromážděný dorost kněžský. Zvláště působilo, když nevidaně dojat konstatoval, že to, co na letošním sjezdu viděl a slyšel, vydává radostné svědectví, že soudobý kněžský dorost ve svých akcích velehradských jde cílevědomě cestou, kterou ukázala stará buditelská generace.

Dr. Cinek poukázal na mimořádnou závažnost projevu předního pracovníka buditelské generace. Zdůraznil, že vše, co nám zajišťuje čestné místo mezi katolickými národy a je naší chloubou na fóru katolické církve, rodí se z velehradského cyrilometodějství.

Nato pozdravil sjezd zasloužilý archeolog velehradský řídicí učitel p. Zelnitius. Promluvil o významu velehradských vykopávek, jež tak netušeně pozvedly i v kruzích liberálních slávu našeho Velehradu.

O misijním díle v Macedonii a Srbsku promluvil vzácný host P. Turk ze Skoplje. Vřele apeloval na duchovní spolupráci.

Obsáhlý proslov o spolupráci s katolickým studentstvem měl místopředseda Ústředí katol. studentstva čsl. JUC František Valena. O cyrilometodějsko-unijním díle promluvil P. Kazimír Bojsák OFM.

Večer téhož dne konala se ve Slovanské dvoraně akademie, na níž účinkoval pěvecký sbor a tamburášská kapela olomouckých bohoslovců a smyčcové kvarteto bohoslovců brněnských. Mezi jednotlivými čísly byly četné pozdravy a projevy. Nejprve byli uvítáni další příchozí, hlavně sjezdoví řečníci, Msgre dr. Vašica, děkan bohoslovecké fakulty Karlovy university a kanovník Msgre Jemelka. Bohoslovci překvapili předsedu sjezdu dra Cinka bouřlivě aplaudovaným gratulačním projevem k 25tiletému jubileu kněžskému. Pak promluvil prof. O. Svozil z Ostravy, který zvláště podtrhl význam cyrilometodějské orientace v aktivitě budoucích kněží. Mezi dalšími čísly akademie pronesli pozdravy zástupci bohoslovců z Čes. Budějovic, Litoměřic, Hradce Králové, Prahy, Bratislavy, Košic, Nitry, Spišské Kapituly a z Brna. Akademie pak zakončena hymnou papežskou a státní. Nato byla společná večerní modlitba v osvětlené basilice.

Ráno ve čtvrtek 15. do 6. hod. byla příležitost k sv. zpovědi. Pak bylo kázání P. Bohumila Zlámala a slavná mše sv., kterou sloužil olomoucký novokněz P. Jaroslav Kouřil. Všichni účastníci přistoupili ke stolu Páně.

O půl deváté zahájil předseda sjezdu druhou plenární schůzi ve Slovanské dvoraně. Uvítal nové hosty: pana regenta brněnského alumnátu Msgra dra Karla Skoupého, který svým obzvláště milým způsobem promluvil k přítomným o prozřetelnostním významu odkazu Sušilova a Stojanova a o požehnání, jež z ducha cyrilometodějství vychází, dále hospodáře Stojanova insp. J. Mlčocha, faráře P. Met. Zemánka a P. Pilku z Malenovic.

Slova se pak ujal programový řečník Msgre Vašica, který v obšírném referátu rozvinul velkolepý obraz unijní práce v církvi od

počátku až po dnešní dobu. Odborná díkce uchvátila svou plasticností i krásou formy. Stejně skvělým byl druhý programový referát Msgra Jemelky o velehradské práci unijní. Velezasloužilý pracovník ukázal šíři i plodné bohatství unijního díla velehradského, které nám dobylo prvenství na fóru unijní aktivity mezi všemi katolickými národy. Oba referáty se vzájemně doplňovaly a přes širokou obsáhlou udržely posluchače v napjaté pozornosti. Kanovník Jemelka, který po dlouhé nemoci po prvé promluvil na Velehradě, končil svůj referát v slzách zanícení pro svaté dílo velehradské.

Za přednášek dostavila se na sjezd početná skupina katolických studentů, tábořících pod Sv. Hostýnem ve „Švajgrovce“, vedená prof. drem Vojtěchem Martinů.

Na konec druhé plenární schůze byla přečtena resoluce porad cyrilometodějsko-unionistické sekce a posléze promluvil hospodář Stojanova inspektor Mlčoch o spolupráci dorostu kněžského na rozvoji exercičního hnutí.

Brněnský bohoslovec Soukop vyřizuje pozdravy od bohoslovců z četných seminářů jugoslávských, kteří slibují účast na příštím velehradském sjezdu. Skupina bohoslovců odjíždí na sjezd „Slavia Catholica“ do Lublaně. Účastníci jsou pak fotografováni na nádvoří a znovu prohlížíjí basiliku a vykopávky.

Na třetí plenární schůzi (odpoledne téhož dne) došel pozdravný přípis od kapitulního děkana preláta Dra Kachníka. Přednášeli: Slovenský kněz P. Jozef Vavrovič (místo dra Salatnaye) a pražský bohoslovec Jaroslav Michal. Po obou přednáškách byla velmi rušná debata (zasáhli hlavně P. Šuránek, P. Mlčoch, Dr. Skoupý, Dr. Cinek) a přečteny resoluce z pracovních porad v sekci sociologické a organizační. Ke konci bylo jednáno o programovém rámci příštího sjezdu.

V 17.30 hod. byl sjezd ukončen slavným „Te Deum“ a požehnáním v basilice. Po tradičním uctění ostatků sv. Cyrila sešli se účastníci v královské kapli, kde dr. Cinek, stěží potlačuje pohnutí, shrnuje výsledky sjezdu.

Večer téhož dne odjela třicetičlenná výprava bohoslovců pod vedením dra Cinka na studijní cestu na Podkarpatskou Rus.

MIKULÁŠ ŠPRINC:

SPOMÍNAM...

Od pätnásteho júla už mnoho vln utieklo do jazera večnosti a jeseň nerada spomína na teplé a usmiate leto. Ale sú udalosti v živote, na ktoré vždy radi spomíname, ktorým radi oferujeme niekoľko milých pohľadov, i keď ich len ukradnúť musíme životu, ktorý nikdy nemá času a nad minulosťou stavia svoj pomník s melancholickým nápisom: Hic iacet... Tohoročný velehradský bohoslovecký

sjazd je iste takou udalosťou, ktorou graf bohosloveckého života vystúpil do smelej výšky. Toho roku sme poznášali na Velehrad všetko, čo sme najlepšieho doma mali. Chceli sme sa poznať, preto sme si vyprávali jedni druhým. O svojich metódach, o výsledkoch práce, o svojich bolestiach a o svojich horlivých snoch, ktoré lomcujú mladými srdcami. S úsmevom si spomínam, ako sme všetci boli vážni, súc si vedomí, že na našich pleciach spočíva v týchto slávnostných chvíľach všetká česť, sláva a meno našej fakulty alebo seminára...

Sekcie mali svoj smysel. Mali sme tak možnosť nahliadnuť do svojich dielní, do tajov úspechov alebo neúspechov. Poznali sme, že túžby máme všetci rovnaké, že vysoko chceme rúbať, že svoje šľachetné sny chceme presadiť aj do skutočností, že uskutočňovanie Kráľovstva Božieho nechce nám byť len prázdny slovom, ale životom, ktorý každé ráno pozdravujeme, že sa dívame na tvrdú skutočnosť — čo priam len cez okná seminárskych ciel a študovni; že počúvame SOS trpiacich bratov, že bolesti času sú našimi bolesťami, že máme len jednu túžbu: pomazať všetky rany balzomom lásky Ježišovej. Kto by sa bol chcel dozvedieť, do koľkých oblastí života načierajú bohoslovci so svojimi smädnými a nenasytnými dušami, ten mal prísť toho roku na Velehrad a vypočuť referáty v sekciách. Bolo to všetko pestré ako slovácke kroje. Štúdium unionizmu a včelárstvo, štúdium sociológie a filatelia, apoštolát cyrilometodejský a fotoamatérstvo, „vysoká“ špekulácia a šoférsky krúžok pražanov... na všetkých týchto poliach pasú sa sny a pokusy bohoslovcov. Syn téza neba a zeme, sobáš teórie a praxe. A k tomu všetkému oduševnenie nevšedné. To je právo a výsada mladých. Azda skutočnosť mnoho pozmení, azda škrtne ne jeden bod na programe mladých, ale ja myslím, že človek neumiera vtedy, keď mu odspievali Requiem, ale vtedy, keď sa nevie za nič veľkého a svätého oduševniť. Jak rád by som sa s vami ešte stretol, vy olomúčania a brňáci, ktorí začínate a končíte každú vetu se Štojanom a Sušilom! Nechce to byť planá irónia. Nie! Nech je vám to na česť, že si viete vážiť svojich veľkých mužov, že tvoríte z ich myšlienkového sveta tradíciu, že všetko orazítkujete ich menom a ich programom. Spomínam a živo vidím všetkých, ako sme stáli nad hrobom Štojanovým a lúčili sme sa. Vtedy som si pomyslel, že veľkosť oživa, že veľkosť neumiera, že nad hrdinstvom a svätosťou nikdy nevysloví čas: „Sic transit.“ Lebo všetko, čo bolo vykonané z veľkej a čistej lásky, zo srdca horiaceho, z ducha — to všetko má pečať Ducha Božieho, to všetko je časťou toho kapitálu, ktorý shromažďujú dejiny, ktorý pramení v Bohu a k Bohu sa vracia. A Velehrad ukazuje, že Štojan žije vo svojom diele, že jeho srdce nevyhaslo. Jeho hrob je tichý ako všetky hroby, ale sršia z neho iskry, ktoré môžu zapáliť spaľujúci apoštolský oheň v srdciach tých, ktorí sú schopní reagovať na tiché závan duchu. Lebo ťažko je nepokloniť sa pred hrdinstvom, ťažko je nedat sa okúzliť životom muža, ktorý sa vedel zodrať v službe ideálu Ut omnes unum sint. A videl som, ako ten oheň už vyšľahol v srdciach

niekoľkých, ktorí sa celým životom primkli k Velehradu, ktorých čistý zápal končí v slzách. Je to čosi veľkého a nezabudnuteľného, keď muž plače — od nadšenia. Nie prázdneho, ale nadšenia, ktorému posvätil život, svoje pero i svoje všetko...

Nemožno v niekoľkých riadkoch všetko pospomínať, nemožno všetko tu shodnotiť ako by bolo treba. Ale ešte na jedno spomínam: Slovákov na Velehrade bolo toho roku pomerne málo. A keď niekde načim propagovať kult cyrilometodejský, tak je to práve na Slovensku, ktoré má byť mostom medzi Východom a Západom. A myslím, že by nebolo od veci, keby budúci slovenskí kňazi chodievali na Velehrad načierať z hlbokých tradíc cyrilometodejských. Lebo priznajme sa, že úcta svätých Apoštolov nezapustila ešte u nás žiadúčne, hlboké korene. Aspoň nie také, z ktorých by mohla vyrastať tradícia, pod ktorej dychom by sa stvárňoval život. A je to nesplatená dlžoba zeme Slovenskej, ktorá bola hodná, aby na nej zastaly „pedes evangelizantium pacem.“ Pravda, je to dlžoba. Ale keď sa pozremo na dejiny, nemohlo to ani ináč byť. Bol tu iný kult a iné vplyvy. Ale je to úlohou mladých kňazov, aby vypestovali v ľude nové povedomie, novú lásku a horúci príklon k sv. Cyrilovi a Metodovi. Verme, že budúcnosť bude iná, cyrilometodejská.

Treba mi skončiť. Malo to byť len na jednu stranu a nechcem zneužiť vašu trpezlivosť. Spomínam rád na Velehrad, spomínam na veľké priestory baziliky a ešte na väčšie naše túžby, spomínam na útulný Stojanov, spomínam na tú chvíľu, keď hasly reflektory v bazilike, keď sme sa posledný raz obzreli na osvetlené presbytérium; ešte teraz mi znejú v ušiach slová piesne Odpočinite v pokoji. Áno, šli sme až vonku na námestie so spevom. Vtedy sme si mysleli, že celý Velehrad je náš, náš, lebo sme ho objali so svojimi horúcimi a šľachetnými túžbami. Usínali sme znavení ako deti, ktoré sa mnoho hrály. A fontána v kláštorskej zahrade šumela svoju pieseň, pieseň roztúžených srdc, ktoré prišli do skladišťa idealizmu po náboje, aby ich mohli vystrieľať na svojich domácich frontách. Bolo by to krásne, keby sme sa tu zase stretli, ak budeme mať protekciu na ministerstve financií.

STUDIJNÍ ZÁJEZD MORAVSKÝCH BOHOSLOVCŮ NA PODKARPAT. RUS A NA VÝCHODNÍ SLOVENSKO.

Zájem o řecko-katolický Východ v našem seminári je tak starý jako tradice cyrilometodějsko-unionistických snah. Když se po převratě Podkarpatská Rus přihlásila k našemu osvobozenému státu, soustředila se pozornost především na ni, jakožto na náš nejbližší a nejpřístupnější Východ a k tomu nemálo přispěla i ta šťastná okol-

nost, že na Cyrilo-Methodějské bohoslovecké fakultě studují i řecko-katoličtí bohoslovci z Užhorodu a z Prešova, že s námi žijí v semináři a nám často vypravují o své krásné a zajímavé domovině. Proto bylo přáním nejednoho z nás poznati náš řecko-katolický Východ zblízka, spatřit zbožnost lidu, stavby katedrál i venkovských cerkví, historické památky i přírodní krásy. Ani jsme se nenadáli, že se naše přání tak brzy splní.

Smělý plán uspořádati tento studijní zájezd vyšel z cyrilometodějského kroužku, v jehož čele stál řecko-katolický bohoslovec Ján Murín. Když nám s neobyčejným pochopením a blahovůlí vyšli vstříc nejdůstojnější páni biskupové, užhorodský, prešovský a košický a když se vedení výpravy ujal sám Sp. děkan Cyrilo-Methodějské bohoslov. fakulty dr. František Cinek, byl zdárný výsledek exkurse zaručen.

Vyjeli jsme ve čtvrtek 15. července před půlnocí, hned po ukončení velehradského bohosloveckého sjezdu. Kromě olomouckých jeli i bohoslovci z Brna a Litoměřic. V Přerově se k nám připojila skupina 9 bohoslovců německé národnosti.

První noc jsme většinou probděli, a proto jsme toužili, abychom se dostali co nejdříve k svému prvnímu cíli — do Užhorodu. Když se rozednilo, mohli jsme pozorovat nádhernou krajinu slovenskou, stoupající do zamlžených Tater a sestupující zase do nížin východního Slovenska.

Konečně jsme u cíle. Na nádraží jsme byli mile přivítáni pp. představenými semináře, městskou radou a sdružením českých katolíků. Technického vedení ujal se s obětavou srdečností spirituál Msgre Dr. Minya. Věnoval se nám od první chvíle, aby nás provázel po celou dobu pobytu na Podkarpatské Rusi.

Projíždíme městem v poledním žáru, znaveni cestou, kterou jsme z velké části prostáli v přeplněném rychlíku. Konečně staneme před mohutnou budovou, či vlastně před mohutnými, stářím zčernalými hradbami. Nad hlavní branou vlají prapory na uvítanou. Vcházíme po mostě přes hradní příkop do historicky památného Drugetova hradu — nyní kněžského semináře řecko-katolické diecése mukačevské.

Hned po odpoledním občerstvení vydali jsme se do biskupské residence. Je to bývalá jezuitská kolej, v níž kdysi jesuité zřídili gymnasium, první v Uhrách. Po zrušení řádu jezuitského darovala ji Marie Terezie i s přilehlým jezuitským kostelem — nynější řecko-katolickou katedrálou — slavnému biskupovi mukačevskému Ondřeji Bačinskému (1772—1809). Bačinský, nemaje v Mukačevě důstojné residence, rád přenesl sem r. 1775 své sídlo.

Zajímavá je v residenci bohatá knihovna, kterou s velkými oběťmi založil již biskup Bačinský, sebrav sám na devět tisíc svazků vzácných starých tisků. Zde jsme spatřili také památné okovy, kterými kalvín Jiří I. Rákóczy dal spoutati zasloužilého horlitele o unii, biskupa Vasilu Tarazoviče (1634—1648). Zvláštní cenu má jediný dochovaný exemplář textu unie, uzavřené r. 1646. Knihovna má býti

součástí diecévního musea, které bude v residenci v brzké době instalováno.

Nezapomenutelným dojmem působila audience u nejd. p. biskupa Msgra Alexandra Stojky. Překvapilo nás neobyčejně srdečné přijetí p. biskupem. Děkan dr. Cinek vroucně pozdravil jménem výpravy řecko-katolického vladyku — biskupa, charitativního a sociálního apoštola podkarpatského lidu a obšírně poukázal na účel exkurse, spojené s velehradským sjezdem. Připomněl dosavadní vřelé styky, udržované Velehradem, CM. fakultou a seminářem a zvláště zdůraznil, co si od exkurse slibujeme pro prohlubování studií unijních. Nato se p. biskup srdečně rozhovořil o Velehradě a metropolitovi moravském, k němuž chová velikou úctu a lásku. Privil, že nemá slov, jimiž by vyjádřil radost, že právě z mor. arcidiecése dochází k stále novým akcím, jimiž se upevňuje spojení mezi Podkarpatskem a Velehradem. Pak nám ukázal své obytné pokoje. Zvláště nás upozornil na nádherný obraz sv. Cyrila a Metoděje, originál největšího malíře podkarpatského, Ignáce Iv. Roškoviče. (Životopis I. Iv. Roškoviče a reprodukci tohoto obrazu viz v ACM, roč. XXVIII (1937), č. 9, str. 265/7).

V katedrále uviděli jsme po prvé úplné zařízení chrámu východního obřadu. Hned nás upoutal velký ikonostas. V pěti řadách nad sebou jsou uspořádány obrazy (ikony) tradičním způsobem: nejspodnější řadu rozdělují troje dveře, prostřední, t. zv. carská vrata, po levé straně (stojíme-li tváří k oltáři) severní neboli jáhenské dveře, po pravé straně jižní neboli palamarské (kostelnické) dveře. Vpravo od carských vrat je velká ikona Krista Pána, vlevo Panny Marie, v levém rohu u jáhenských dveří ikona sv. Mikuláše, patrona východní církve, v pravém rohu u jižních dveří obraz patrona kostela. Druhá řada má třináct obrazů. Uprostřed nad carskými vraty je Poslední večeře Páně, vpravo odtud šest obrazů ze života Páně, vlevo život P. Marie. V třetí řadě jsou apoštolé, ve čtvrté proroci a nahoře kalvarská scéna.

Vstupujeme do presbytáře. Upozorňují nás, že nesmíme procházet „carskými vraty“, jimiž se vchází pouze při liturgii. V kněžišti je oltář východního typu, plochý s baldachýnem, jež drží čtyři sloupy. Na evangelní straně u zdi je menší oltář, t. zv. žertvenik, kde se koná příprava obětních darů ke mši sv., proskomidie. V sakristii jsme viděli nádherná bohoslužebná roucha a nářadí, nejstarší a nejvzácnější z nich jsou vesměs dary Marie Terezie.

Sestoupili jsme také do krypty ke hrobu biskupa Petra Gebeje. Biskup apoštolské prostoty a horlivosti, pracovník unionistický, který řídil diecési mukačevskou právě v době divoké pravoslavné agitace. Byl ctitelem sv. Cyrila a Metoděje a přítelem cyrilometodějského Velehradu, kde přijal 3. srpna 1924 při čtvrtém unionistickém sjezdu biskupské svěcení a kde se zúčastnil i pátého un. sjezdu roku 1927. Zemřel 26. dubna 1931. Položili jsme na hrob kytici a za zpěvu písně „Odpocíňte v pokoji“ opouštěli jsme historickou kryptu.

Cestou do semináře jsme se zastavili ještě v kostele O. O. basiliánů. Překvapilo nás, že tam není ikonostasu. Jistě hlavním důvodem, v tomto případě, byl nedostatek místa. Slyšeli jsme však častěji za své cesty právě z úst duchovenstva hlasy pro odstranění ikonostasu vůbec jednak proto, že psychologii dnešního člověka vyhovuje lépe, když vidí všechny úkony kněze, jednak i proto, že ikony, hlavně ze života Krista Pána a P. Marie, jsou dnes nahrazeny používáním biblických obrazů ve školní katechesi. Jeví se přirozeně v těchto snahách také vliv obřadu římského, jenž náš nejbližší Východ silně prostupuje. Originálním řešením této otázky, jak jsme slyšeli, je pokus, který učinili v novém kostele v Malé Zalužici (v okolí Michalovců na Slovensku). Ikonostas je zde takřka promítnut na zeď kostela.

Od kostela basiliánů lze přehlédnout celou jižní část Užhorodu. Dole pod klášterem vine se řeka Už. Za ní na druhém břehu bije do očí křiklavě strakatá stavba nového pravoslavného kostela. Byl postaven jako pomník ruských vojáků, padlých ve světové válce.

Druhého dne ráno byli jsme na mši svaté v římsko-katolickém kostele. Již zde jsme měli příležitost poznat, co jsme pozorovali i ve všech jiných římsko-katolických kostelích našeho Východu, že totiž ve všední dni nezpívá při mši sv. lid, nýbrž pouze varhaník. Ač byl na ten den určen zpěv maďarský, zpíval varhaník na naši poctu od pozdvihování písně české.

Na ulicích bylo na první pohled vidět, že město má svátečnější ráz. Bylo tam méně ruchu než minulého dne a mnoho obchodů zůstalo po celý den zavřeno. Byla sobota — židovský šábes.

O deváté hodině máme se představit nejvyššímu představiteli země podkarpatoruské. Pan gubernátor Konstantin Hrabar nás již čekal ve své kanceláři. Přivítal nás nejen jako hlava země podkarpatoruské, nýbrž i jako katolický kněz. Nato jsme navštívili museum. O vstupné se předem laskavě postaral štědrý pan gubernátor.

Užhorodské museum má ještě mnoho dohánět, aby reprezentovalo všechno přírodní a národopisné bohatství Podkarpatské Rusi. Zajímaly nás národopisné zvláštnosti a kulturní památky, zvláště však modely a fotografie dřevěných kostelů různých typů. V jedné místnosti jsme spatřili ikonostas, přenesený ze zrušeného kostela v Nižní Vyznici. Je to vzácné dílo lidového umění náboženského.

Po návštěvě musea jsme šli spatřit ostatní části Užhorodu. Neopomněli jsme ovšem navštívit také římsko-katolický kněžský seminář. Je to seminář té části satumarské diecése, která je na území naší republiky a jež nyní cirkumskripční bulou sv. Otce je osamostatněna. Spravuje ji ap. administrátor Msgre Dr. František Svoboda. Je to nejmenší seminář v ČSR, neboť mívá jen asi patnáct bohoslovců.

Prohlédli jsme si i moderní českou čtvrť, t. zv. Galago. Jsou tu vily českých úředníků, velké činžáky, státní a zemské úřední budovy. Největší je budova zemského úřadu, a tu jsme si prohlédli.

Čeští úředníci — krajané nám ochotně ukázali sněmovní sál a zavedli nás na plochou střechu, odkud je vyhlídka na město. Když jsme viděli, co zde bylo uděláno za těch necelých dvacet let, maně nám napadlo, jak se asi na to dívá prostý lid, vyrostlý v úžasné bídě a zaostalosti.

Večer jsme uspořádali akademii v seminární zahradě. Přítomní byli: J. Exc. nejd. p. biskup Msgre Alexander Stojka, z katedrální kapituly protoierej dr. Vasil Hadžega a arciděkan Augustin Kuštan, z bohosloveckého učiliště profesori dr. Alexander Marina, dr. Jiří Marina, vicerektor semináře, Msgre dr. Ludvík Minya a několik basiliánů v čele s igumenem užhorodského kláštera dr. Myronem Kalincem. Byli tu i zástupci civilních a vojenských úřadů, jako referent okresního úřadu p. Josef Chytil, rada politické správy dr. Ivan Kosej, úředník vojenské správy p. Dekyj, vojenský kurát dr. Vojtěch Jestříbek, a ještě jiní kněží a laici.

Prof. Alexej Ivančo podal obraz církevních dějin Podkarpatské Rusi a dějinný význam unie. Po prof. Ivančovi promluvil igumen užhorodských basiliánů o. dr. Myron Kalinec. Zdůraznil, že unio-nistická práce je pro nás prozřetelnostním úkolem. Pak se ujal slova vůdce exkurse děkan dr. Cinek a v obsáhlém proslovu, dojat historickou slávou místa i účastí užhorodské kult. veřejnosti, mluvil o sv. myšlence unie v intencích velikého díla našich slov. apoštolů. Připomněl vše, co nás pojí s Podkarpatskem a na čem usilujeme dále pracovat. Vroucně pak poděkoval za tolik projevů lásky.

Nakonec ujal se slova J. Exc. nejd. p. biskup Stojka a rozhovořil se o přednostech i nedostacích své milované rodné země. Vtipně poznamenal, že P. R. není země vlků a medvědů, nýbrž že má veliký význam jak náboženský, tak politický. Ona tudíž činí z Československa skutečný most mezi Východem a Západem a ona také je spojnici naší republiky s ostatními malodohodovými státy. Země je sice bohatá, ale lid je chudobný. Je nutné jej povznést nábožensky i kulturně. Proto podkarpatský lid potřebuje kněží nejen svatých a učených, nýbrž také sociálně činných. S uznáním vzpomněl nejd. p. biskup velké práce, kterou vykonali od převratu právě Čechoslováci pro blaho rusínského lidu, takže každý upřímně vlastenecky smýšlející Rusín je přesvědčen, že jen v Československu může se rusínský národ svobodně rozvíjet a že si nemůže slibovat nic ani od Poláků ani od Maďarů. Nesmírnou oporou při všem úsilí o povznesení lidu je unie, která zapojila věřící lid do organismu mystického těla Kristova. „Kdyby nebylo unie“, pravil doslova p. biskup, „vítr by nás rozesl.“ Proto podkarpatscí Rusíni milují unii a milují i sv. Cyrila a Metoděje, apoštoly pravé víry, jejichž svátek měli oslaviti podle svého kalendáře příštího dne.

Pokračování.

DELO ZA CIRIL-METODIJSKO IDEJO V MARIBORSKEM BOGOSLOVJU DO L. 1930.

Seminario maiori Mariboriensi ab Antonio Martino Slomšek episcopo anno Dni 1859 instituto alumni mentalitatem temporis secuti imprimis idea panslavistica occupati sunt. Quae idea haud sane multum ad ideam cyrillo-methodianam pertinet, cultus tamen ipsius intentionem manifestat ad res slavicas renovandas. Sed ab anno 1890 ad solidaritatem slavicam alumni adducti sunt; quam ipsi etiam practice colere coeperunt. Litteras librosque cum theologis bohemis, polonis et ruthenis uniatis commutabant et de rebus slavicis iiscum disputabant. Solidaritatem autem non solum in rebus politicis et in foro culturae, sed etiam in foro religionis existere debere existimabant. „Disparitas cultus maxima enim causa est discordiae slavicae” ut alumnus quidam scripsit.

Hoc modo quaestio orientalis mentes eorum occupavit eosque usque ad annos belli regebat. Postea idea jugoslavica maxime exarsit seque aliis ideis praeposuit.

Actio missionum quae vires alumnorum anno 1923 occupavit, iterum ideam cyrillo-methodianam comprehendit scilicet tamquam ideam quamdam missionum eique incrementum tribuit. Itaque sequentibus annis idea quaestioque orientalis effloruit eamque alumni in foro interno externoque diligentissimo studio prosecuti sunt. Circa vero annum 1927 quaestio socialis animos maxime cepit quaestionibus aliis sepositis.

Mariborsko bogoslovje je že od svojega početka med najvažnejšimi postavkami v zgodovini stajerskega dela Slovenije. Ima pa svoj pomen tudi v zgodovini ideje slovanske vzajemnosti in poznejše ciril-metodijske ideje, saj je ustanovitelj bogoslovja, služabnik božji Anton Martin Slomšek obenem ustanovitelj lavantinske „Bratovščine sv. Cirila in Metoda.” Slomškova tradicija pa je v zavodu vedno živela in je v novejši dobi celó zrasla, ko nam je zgodovinska perspektiva pokazala Slomškega v vsej njegovi veličini in nam osvetlila vse potankosti njegovega dela. Sicer so bogoslovci obračali svojo pozornost na najrazličnejša vprašanja: znanstvena, narodna, politična, predvsem seveda dušnopastirska in v zadnjem času socialna, vendar teče skozi vso bogoslovsko zgodovino misel, ki jo je Slomšek že kot celovski špiritual polagal na srce svojim bogoslovcem: bodite verni sinovi svojega naroda, spoštujte svoj materni jezik in vedite, da imamo Slovenci toliko bratov Slovanov;

Spočetka — v času narodnega prebujenja se kaže ta misel v obliki narodne vseslovanske ideje — panslavizma, saj so pač bili taki časi. Pozneje se javlja ideja slovanske vzajemnosti na verskem in kulturnem polju. Nato pridejo drugačni časi. S prevratom in tudi že nekoliko prej so se mariborski bogoslovci obrnili proti jugu ter navezali tesnejše stike s hrvatskimi. Nekdanja patriarhalna slovanska vzajemnost se je morala umakniti novemu ognju. Toda polagoma se je pod vplivom skupnega življenja s pravoslavnimi pod isto državno streho začelo buditi vhodno vprašanje, ki pa se je pozneje žal moralo umakniti modi časa — socialnemu vprašanju na veliko škodo javnega delovanja mariborskih bogoslovcev.

Ko je v dneh pastirovanja služabnika božjega Antona Martina vzraslo l. 1859 lavantinsko bogoslovje v Mariboru, so se prvi gojenci živahno lotili perečih sodobnih vprašanj. Verna podoba takratnega življenja je bogoslovski rokopisni list „Lipica“. Svoje korenine je pognala koj ob ustanovitvi zavoda in je prvič ozelenela v nedeljo, dne 1. januarja l. 1860. Sotrudniki so pisali vanjo svoje poskuse: pesmi, prozo pa tudi spise, v katerih so se navduševali za povzdigo materinskega jezika in tudi že za sodelovanje z ostalimi slovanskimi narodi. Čudno! Saj je takrat naša inteligenca med sabo občevala nemški, saj so zavedne bogoslovce njih lastni tovariši imenovali „pan-slaviste“, padla je celó beseda, da tvorijo „eine geheime politische Sekte“. A „Lipičarji“ so delali dalje.

Dne 9. sušca 1863 je prinesla 4. številka 4. letnika „Lipice“ „Venec sv. Kyrillu in Metodu v čast. Tisočletnica 1863“. O hvaležnosti, ki jo dolgujemo Slovani sv. bratoma, govori ta oda. Ali bi se mogli Slovani v kulturnem oziru dvigniti tako visoko, ali bi se mogli posebno mi Slovenci obraniti pred nacionalističnim pritiskom sovražnih sosedov, če bi nam ne bila svetnika iz Soluna prinesla prave vere in svetih knjig v našem domačem jeziku?! Tako se sprašuje pesnik, ko pripoveduje o delu sv. bratov. In s čim se jima izkažemo bolj hvaležne, kot če se držimo prave vere in ne zatajimo svoje krvi.

In v 6. številki istega letnika je urednik zaklical: „Pozor, bratje! Novo življenje se je začelo med narodi slovanske krvi tudi tokraj Dunaja...“ Bolgari so se začeli vračati v katoliško Cerkev — ali ni to razveseljivo? Saj lahko ravno Bolgari pripeljejo nazaj vse ločene brate.

Tako so pisali mariborski bogoslovci l. 1863 in naslednja leta. Da vzhodnega vprašanja kot takega niso poznali, je razumljivo. Zgodovinski oris „Katoliške Cerkve na Ruskem v srednjem veku“ (ki je izšel v „Lipici“ l. 1873, str. 46 sequ.,) nam to potrjuje. Na versko razliko med Slovani gleda pisatelj s stališča narodnega in političnega zedinjenja. Priznava, da je za Slovane imelo „razkolništvo najžalostnejše nasledke... Ta verski razloček... je med drugimi glavni vzrok slovanske razkosanosti in zna še biti v poznih časih tudi pri nepričakovano ugodnih političnih prilikah in po odstranjenju vseh drugih ovir neizogibni kamen, na katerem se toli zaželjeno zedinjenje spotakne im odbije. Naj se nam ne stavijo nasproti izgledi drugih narodov, prim. nemškega, ki je kljub svoji verski razcepljenosti vendar svojemu cilju, edinosti že tako blizu. Ta izgled ne velja za Slovane. Kedor se je namreč z njih zgodovino in njih značajem na tenko seznanil, ve, da je malokateri narod na svetu svoji tradicionalni veri tako vdan in s svojo cerkvo tako tesno zvezan, kakor ravno slovanski, posebno vzhodnoslovanski. Njegova narodna individualnost, celo njegovo narodno življenje, njegova izomika se je razvila na verski podlagi. Vzemi ali spremeni mu to podlago, spremenilo se bo tudi to, kar je na ni sestavljeno.”

Počasi so rodila razmišljanja spoznanje, da je med vprašanji, ki težijo slovanski svet, najvažnejše vprašanje verske edinosti. Že v istem

spisu izraža pisec željo, „da se (grškoruska cerkev) združi saj v veri z edino pravo cerkvo, enako Armenom, Maronitom in zedinjenim Grkom in Jugoslovanom.“

Od l. 1873 dalje „Lipica“ vedno bolj poredko govori o vse-slovanski ideji. Verske edinosti pa sploh ne omenja. Tega dejstva ne smemo pripisati omalovaževanju stvari. Ta ali oni se je gotovo še zanimal zanj, vendar na zunaj ni dosti razpravljal o njej, ker so stopila v opredje drugačna vprašanja.

Leta 1892 pa se je pot zavodskega življenja mahoma preokrenila. Cela vrsta poznejših odličnih kulturnih delavcev je bila takrat v bogoslovju. Obnovili so nekdanje društvo, dali mu ime „Slomšek“, uvedli so „Cirilske ure“, ki so služile za vaje v govorništvu in pisateljstvu, v „Lipici“ pa so razpravljali o vseh mogočih vprašanjih. Svoj popoln razmah je v teh letih doživela tudi idea slovanske vzajemnosti. Njen spiritus agens je bil sedanji dekan Fr. Sal. Gomilšek. V Gradcu je kot osmošolec občeval s tamkajšnjimi češkimi bogoslovci in se učil češčine. Pisal je tudi v češki dijaški list „Pokrok“. Svoje delo je v bogoslovju nadaljeval in se ob Kollárjevi pesnitvi „Slávy dcera“ navdušil za slovansko vzajemnost. Govoril je o tem svojim tovarišem, na njegov predlog je društvo naročilo „Museum“ in navezalo stike z društvom brnskih bogoslovcev „Růže Sušilova“. Gomilšek je neumorno študiral življenje in delo sv. Cirila in Metoda. Plod tega dela je članek v „Slovenskem gospodarju“ (katoliški politični in kulturni list za štajerski del Slovenije) l. 1894, 28. VI.: „Častimo Slovenci dostojno sv. Cirila in Metoda“. O počitnicah istega leta ga je v Ljubljani mladi dr. Krek navdušil za obisk Velehrada, češ, vsak Slovenec, zlasti še bogoslovec in duhovnik, bi moral obiskati Velehrad, sveti kraj vsem Slovanom. Naslednjega leta si je začel dopisovati z brnskimi bogoslovci Richard Tenora in z olomuškim Františkom Dovrtělom, izmenjeval je z njima knjigi in poročal v „Museum“ o delovanju društva „Slomšek“, med drugim tudi nekaj o delu za Ciril-Metodijsko idejo. Ko je prebiral knjigo: „Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom“ von dr. Julius Pelesz, se je navdušil za delo za versko zedinjenje. Na podlagi te knjige in še nekaterih drugih virov je opisal v „Lipici“ „Zedinjenje Rusinske Cerkve z Rimom“. Ta spis je bil pozneje tiskan v Mahničevem „Rimskem Katoliku“ (prvi poskus znanstvene revije pri Slovencih) 1896 str. 135-148 pod pseudonimom Ciril-jev. S tem se je Gomilšek popolnoma posvetil cirilmetodijski ideji. Pisal je o njej v „Slovenskega gospodarja“, govoril tovarišem o bratovščini sv. Cirila in Metoda, dopisoval si je tudi s poljskim bogoslovcem, sedanjim jezuitom Haduchom, z rusinskim bogoslovcem Karpinskim in hrvatskim Župancem. Svoje delo je nadaljeval še kot kaplan. Leta 1901 se je udeležil občnega zbora Apoštolata sv. C. i M. na Velehradu. Omenjeno bodi tudi, da je bil prav on tisti, ki je dal lani (1936) bogoslovcu D. Petančiču pobudo, da je napisal za proslavo Slomšekovih dni v Mariboru 28. in 29. junia 1936 igro „Naša apoštola“. Pokračování.

JOSEF SOUKOP:

V ÚDOLÍ ČERNÉHO DRINU NAD PESHKOPIJÍ.

(Úryvek z prázdninové cesty po Balkáně).

Malebné desetitisícové město v srdci Albanie, Elbasan. Úzké, křivolaké uličky s hrbolatým dlážděním jsou přeplněny směsicí barev i hlasů, nad nimi ční štíhlé, oprýskané minarety mešit a majestátní topoly. Na tržišti je živo, že až uši zaléhají. Albánci v bílých fezích a s pestře vyšívanými rukávy sedí na schodcích špinavých krámků a s velikým křikem doporučují cizincům své zboží, snědé Albánky v pitoreskních krojích, v nichž nápadně převládají jiskřivě světlé barvy, stojí v hloučcích a prohlíží si nabízené kožišiny, koberce, baňky na víno a mnoho jiných věcí.

Je čtvrtek odpoledne, tržní den v Elbasanu. Prohlížím si muzeum, mešity, obchody se stříbrnými, dovedně tepanými nádobami, orthodoxní chrám, důstojnický dům, lázně, zachycuji do aparátu několik scén z tržiště — zvláště kroje; Albánky v širokých bílých kalhotkách, dole se zužujících v pestrobarevné třepení, v dlouhých kabátcích, přepásaných barevnými provazy, s kobercovou zástěrou kolem boků, zlatými a stříbrnými náhrdelníky a bělostnými šátky uvázanými v podobu fezu opravdu stojí za snímek — a přemýšlím co dál. Nejpozději v neděli večer musím být v Dubrovniku, ale do té doby rád bych se ještě podíval do Peshkopije: byzantské chrámy, které jsou rozsety v údolích kolem tohoto horského městečka, mne opravdu lákají.

Tak se stalo, že už ve čtyři hodiny odpoledne jsem seděl v přeplněném autobusu s nápisem Tirane — Elbasan — Korçe. Přiznám se, že jsem nevěděl jak daleko to do Peshkopije je a kdy se tam dostanu. Z přehorlivého gestikulování a marného vysvětlování vyrozuměl jsem jen, že musím vystoupit v městečku Librasch a odtud že se musím dát směrem na sever. Jak? Patrně pěšky, nebude to asi daleko. Pěknou silnicí, stále vedle řeky Shkumbi, překlenuté četnými starodávnými obloukovými mosty, většinou hlubokými lesy a mezi vysoko čnícími horami jeli jsme necelou hodinu, když tu jsme zastavili u několika rozbitých domů a k mému velkému překvapení šofér hned snášel se střechy autobusu zavazadla a při tom radostně na mne volal: Librasch!

Než jsem se rozhlédl kde jsem, autobus zmizel v kotoučích prachu a já zůstal stát uprostřed silnice, obklopen zvědavými kluky. Domluva byla těžká, velmi těžká. Na štěstí byla nedaleko četnická stanice a jeden z četníků znal plynule italsky a asi deset slov německy. „Peshkopija?“, táže se mne. „Z Librasch do Peshkopije je 110 km!“

110 km! A já jsem chtěl jít pěšky, myslel, že ještě téhož dne budu na místě! Vrátit se? Ne, musím se tam nějak dostat. Četník,

byl to zřejmě dobrák, jmenoval se Radomir Vazilikés, pozval mne do domu, pohostil a poradil. „Zůstaňte na noc v Librasch a zítra pěkně, časně ráno, se vydejte na oslu na cestu. Takového osla zde dostanete koupit i se sedlem. Nepřijde Vám draho a v Peshkopeji jej můžete zase prodat! A tak jsme šli kupovat osla. Trnul jsem hrůzou při pomyslení, kolik může stát. Neměl jsem ani haléře zbytečného a mimo peníze, které byly určeny na cestu z Peshkopije do Durazza a odtud do Dubrovníku (dále jsem měl již jízdenky) a nějaký groš na jídlo, měl jsem už jen 125 leka (1 lek jsou asi 2 Kč). Stařeček, od něhož jsme osla kupovali, jako by přesně věděl, kolik u sebe mám, žádal 25 zlatých franků. Po dvouhodinovém smlouvání odváděl jsem si k četnické stanici dlouhoušatého horského oslíka s dvěma koši na zádech — a to vše za 19 zl. franků, t. j. 95 leka. Zbytek dne jsem věnoval prohlídce dvou starodávných kaplí, čtení a luštění zašedlého rukopisu, jež mi donesl bělovousý četníkův otec s ujištěním, že je to písemná památka z dob cara Vladimíra (de fakto to bylo nějaké srbské povídání ne starší stopadesáti let) a učil jsem se jezdit na oslovi.

O půl čtvrté ráno dne 17. září jsem startoval k daleké cestě. Cesta, s počátku pěkná a po rovině, stoupala stále víc a více. Na oslovi bylo příjemné posezení. Seděl jsem na hřbetě bokem, nohy v jednom koši, v druhém koši cestovní kufr. Místo sedla byly pod řemením, spojujícím oba koše, staré pytle a roztrhaná pokrývka. Kleriku jsem přehodil přes kufr. Osel šel jedna radost. Ze začátku jsem mu jaksi nedůvěřoval, ale brzy jsem poznal, že mu ubližuji, a že je rozumnější než se zdá.

K deváté hodině byl jsem již daleko v horách pod samými vrcholky pohoří Jablanice. Jízda už se mi dávno nelíbila. Bolelo mne v zádech, žízeň, horko, únava... Chvilími jsem slezl a šlapal pěšky. Jen občas potkal jsem cestující na koni nebo na oslu. Zdravili mne s úsměvem a dlouho se za mnou ohlíželi. Se zájmem prohlížel jsem si statné Albánce v pestrých krojích, s bílými plachetkami kolem klobouku, s krásnými, stříbrem vykládanými puškami na zádech. Při pohledu na ty pušky mne kolikrát zamrazilo, ale bezdůvodně. Vždy jsem se tázal: „Peshkopija?“ Mávnutí rukou do daleka bylo odpovědí, a tak nezbývalo než pokračovati. Konečně o desíti jsem dojel k jakémusi domku, u něhož se páslo stádo statných koz s točitými rohy a podařilo se mi občerstviti sebe i osla.

K polednímu čekalo nás stoupání přímo úžasné. Cesta se zužovala někde až na узoučký chodníček, nad námi vysoko strmící skály a dolů prudký sráz několika set metrů. Seděl jsem příkrčen, se zatajeným dechem, osel šel klidně jako po rovině. Z míry jej dovedl přivést jen bodlák. Záhy jsem se smířil s tím, že u bodláků jsme stáli tak dlouho, dokud se nezachtělo oslovi dále. Pohánět jsem si ho netroufal. Stačil by jen krůček vlevo a už bych nikdy nespatrił svou rodnou zem...

Blížil se večer. To už jsem měl za sebou trojí pasovou prohlídku

(jel jsem stále podél hranic), odpočinek, oběd (jen ubohý!), svačinu, několik ohromných kopců, celé stovky dojmů. S oslem už jsme byli důvěrní přátelé. Chudák, šel jaksi pomalu, přímo „škobrtal“, ale šel. Lidé u nás hrozně ubližují tomu nevinnému zvířeti, když se titulují: „Ty osle!“ Neznám vytrvalejšího a poctivějšího tvora! — Jedeme stále po strmých stezkách. Údolí máme na pravé straně, těsně pod námi dravě teče Černý Drin, v dáli, obklopen horami, svítí Debar. To už je v Jugoslavii. Hádám, že máme za sebou na 70 km cesty.

Setmělo se kvapně. Mám jedinou starost: přijetí do nějaké vesnice nebo aspoň k nějakému domu, kde bych mohl přespat. Únava je už svrchovaná. Na mém drahém oslíkovi to také vidím. Už si začínám vyčítat lehkomyšlnost, když tu v dáli, vysoko nad cestou, zahlédnu bílé stavení...

Byla to malá hospůdka, 9 km od vesnice Zergan, 31 km od Peshkopije, a ta mi připravila tolik radosti a chvil, na něž nikdy nezapomenu! — Přijetí nebylo vlídné. Osmahlý, zamračený majitel roztrhané chalupy beze slova shodil s osla postroj, přivázal jej ke kolu, hodil mu cosi pod nohy a s hrubým „Hajda“, pobídl mne dovnitř. Záčernalá malá světnice, v koutě mladá žena s dvěma odrostlými dětmi, oheň na volném ohništi, neznámá, ne příliš milá vůně mne uvítaly. Podíval jsem se nejistě po začazených holých stěnách, zrak sklouzl mi s předmětu na předmět a z úst vyjela mi slova: „Požehnej Pán Bůh!“

A tu se stalo cosi, co jsem nikdy nečekal. Žena se u ohniště prudce vzpřímila, muž se široko otevřenýma očima přiskočil ke mně a přímo vykřikl *česky*: „Vy jste Čech?“

To bylo otázek, vysvětlování, divení, radostí, překvapení pro mne i pro ně. Jsou tu již 23 léta. On odešel jako dvanáctiletý chlapec z domu do Vídně, byl dlouho v Bosně, v Itálii, v Cařihradě, v Durazzu a posléze se usadil zde. Jeho první žena byla rodem Italka, zemřela za války. Po válce potuloval se opět po Evropě, byl i v Československu a před devíti lety se zase vrátil do těchto hor. Má druhou ženu, Albánku, ale naučil ji několik slov *česky*. Děti, devítiletá Anitta a sedmiletý Vejsel rozumí také *česky*, třebaže to pletou s albánštinou a já jim rozumím každé desáté slovo.

Potom jsem vyprávěl já. Tu si teprve všiml pan Bannayarz (Baňar?), že jsem si donesl kleriku a kolárek. „No, na víru jsem zapomněl“, poznamenal suše, „a modlit už se také neumím!“ Nedal jsem se přerušiti a vypravoval jsem o svých cestách, o svém studiu, o svatých bratřích Cyrilu a Metoději, o Soluni, o Cařihradě, o Velehradě...

„Velehrad?“ pronesl hospodský, zamračiv se. A náhle, jakoby se v něm cosi prolomilo, vyskočil, odběhl do vedlejší světnice, něco tam přehazoval, a s vítězoslavným úsměvem se vracel. „Podívejte se!“

Dívám se udiven. Malý, špinavý poutní obrázek Velehradu! „Jako malý chlapec jsem tam chodil na pouti s procesím“ vysvětloval nejistým, chvějícím se hlasem, „s maminkou, s tatínkem...“, a osmahlý muž se náhle rozplakal. „Já jsem z Buchlovic!“, dodal s pláčem.

Té noci jsem nespal. Musel jsem celou noc vyprávět náboženství, učit rodinu modlit se Otčenáš a Zdrávas Maria, vyprávět o Pánu Ježíši, o Jeho lásce a oběti, o svatých, o církvi, o svátostech... Ráno ve čtyři hodiny odjížděli jsme na koních k Peshkopiji. Osla ode mne hospodský odkoupil. Obě děti provázely nás daleko do hor a celou cestu říkaly Otčenáš, jeden přes druhého.

Čím více svítalo slunce, tím rychleji jsme jeli. K sedmé hodině jsme přijížděli do Peshkopije. Rozloučili jsme se jako nejvěrnější přátelé, na památku daroval jsem mu knížku „Ve šlépějích Neposkvrněné“ a obrázky pro děti...

V 7 hodin 45 minut letěl jsem už italským letadlem Ala Littoria směrem na Tiránu. Z letadla díval jsem se dlouho na strmé albánské hory, kde na stráni v údolí Černého Drinu bydlí dvě malé děti, žvatlající česky, se svým otcem, jež Velehrad přivedl k Pánu Bohu.

V 9 hod. hlásil jsem se již v Tiráně u pana ministra Ton Mazrreku, na něhož jsem měl doporučení a druhý den ráno po mši svaté ve starobylém chrámě sv. Jakuba v Drači jsem nastupoval na loď „Srbin“, plující do Sušaku. A tak jsem skutečně v neděli večer byl v Dubrovniku!

JERONIM KORNER (ZAGREB):

GOSPODINE, SMILUJ SE.

*Iz bezdna svoje ljubavi
uberi žarke strjelice,
i srca naša izrani,
jer siti mi smo obmane!*

*Več čisto srdce grješnika
ko sjajna, zlatna posuda,
napitak čeka Ljubavi —
ta što će drugo čekati?*

*Jedno je samo potrebno
da dušu srećom ispuni
i balzam mira višnjega
da prožme rane putnika.*

*Jedno je samo potrebno,
jedno je samo dostatno:
Srce Tvoje, Gospode!
I iznad Rane Njegove
malenkost neba plavoga.*

KAPUCÍNSKÉ MISIE V POLSKU A NA RUSI V 18. STOLETÍ.

Sv. František z Assisi chtěl, aby jeho synové žili zcela dle evangelia, a proto zasvětil svůj řád činnosti apoštolské. On sám byl pro příkladný život od svých učedníků nazýván „apostolicus vir Franciscus“ (Tres socii), což byla v tehdejší době neslýchaná chvála. Není tedy divu, že kamkoliv jeho synové zavítali, všude věnovali své síly působení mezi lidem.

Též kapucínská provincie českomoravská uskutečňovala od svého založení r. 1600 v naší vlasti misijní myšlenku svého zakladatele. Brzy se však měly její síly dělit. Provincie totiž za krátký čas rychle vzrostla a počala se zajímati o misii v zahraničí. Nejprůhodnější bylo pro naše misionáře Polsko, které jim skýtalo výhody jednak svou polohou, jednak příbuzností jazykovou.

První pokus byl učiněn r. 1645. Podnět byl dán P. Valeriánem, který pocházel sice z italské šlechtické rodiny de Magni, byl však členem naší provincie. Jako císařský vyslanec navštívil několikrát polský dvůr a měl příležitost na svých cestách poznati zblízka lid a poměry země. On první pojal plán založiti v Polsku samostatnou provincii — ovšem pomocí českých kapucínů — která by se věnovala jedině apoštolátu mezi pravoslavnými. Žel, tento první návrh nebyl z nedostatku porozumění anebo snad z jiného důvodu uskutečněn.

I když první pokus ztroskotal, myšlenka žila dále. R. 1681 vidíme v Polsku italské kapucíny, kteří se chtěli věnovat velkolepému dílu sjednocení. Do cesty se jim však stavěly velké překážky, pročež se raději tohoto plánu vzdali a vrátili se domů.

Nyní se ujala této záležitosti opět provincie českomoravská. Polská misie náleží teď jedině jí. Rok co rok posílá do Polska své členy, kněze a laiky, aby hlásali sv. evangelium mezi lidem. Pomalu se zde rozvíjí blahodárný a slibný apoštolát. První podmínkou úspěchu je získati si trvalá sídla. Namáhají se tedy nejprve založiti misijní stanice, kláštery. To jsou hrady, odkud se šíří království Kristovo. Z nich vycházejí kapucíni na misie do vesniček a měst. Věnují se částečně práci mezi rozkolníky, částečně pracují mezi katolíky. Úspěch nebyl sice náhlý, ale zato trvalý, což dosvědčují kláštery, jichž stále přibývá. Již r. 1755 byl jejich počet tak veliký, že se mohlo přikročiti k založení samostatné polské provincie a tím posláním našich kapucínů končí. V tomto čase, od r. 1682—1755 odešlo do Polska asi 100 členů moravské provincie.

Ale práce v Polsku nebyla ještě u konce a již se představení opět ohlíželi po nových misijních oblastech, které by byly vhodné pro naše misionáře. Opět byla zvolena činnost mezi pravoslavnými, a to

na severní Rusi. R. 1747 shledáváme se s prvními kapucíny v Moskvě. Ale zde nešlo vše tak hladce. Podnební podmínky byly nepříznivější a působily mnohou nesnáz. Též práce byla obtížnější, poněvadž, kromě malého zlomku, všichni obyvatelé byli pravoslavní. Nyní přišly zkušenosti získané působením mezi rozkolníky v Polsku našim misionářům vhod a pomáhaly jim překonat mnohé překážky. Brzy byla založena ještě jiná dvě střediska, v Revalu a v Livonii. Nic nemohlo uhasit žár nadšení našich kapucínů. V krátké době, pouze v dvaatřiceti letech, odebralo se jich na Rus 45. Poslední zpráva o této misii pocházejí z r. 1779.

R. 1759 byl učiněn nový pokus o rozšíření misii. P. Soter se odebral na Kavkaz a započal apoštolskou činnost v Gruzínsku. Že hlásání evangelia zde bylo velice obtížné, ano, že provincii nechybí ani mučedníků z této misie, o tom svědčí tato zpráva: P. Alois z Prahy se hlásil do misii. Bylo mu dáno dovolení a on se odebral r. 1762 do Moskvy. Po třech letech byl však povolán zpět a poslán do Říma, aby podal zprávu o stavu a činnosti ruské misie, a aby urovnal některé sporné otázky, týkající se působení mezi pravoslavnými. Když svůj úkol splnil, nevrátil se na přání svých představených na Rus, nýbrž odešel na Kavkaz. Zde byl r. 1766 povýšen na apoštolského prefekta. Svou horlivostí si však získal záhy mnoho nepřátel. Jejich nástrahám pak též podlehl, bylť roku 1770 otráven, a tak si získal korunu mučednickou. Po jeho smrti zůstal P. Alexius z Liberce dále v misii a působil blahodárně až do r. 1783.

Tím končí zprávy o těchto misích, kterých se kapucíni museli v tomto čase, anebo poněkud později, vzdát. Jednou z hlavních příčin jejich úpadku a úpadku celé provincie bylo jednak zrušení mnoha klášterů (skoro polovice), jednak celé osvícenské zákonodárství Josefa II.

STANISLAV SVOBODA (OL.):

SMÝŠLENÍ BUDITELE P. SYCHRY DLE JEHO KÁZÁNÍ.

Všimněme si nyní Sychrova poměru k zednářství. Jimramovská vrchnost, úřednictvo i protestantský superintendent byli zednáři.¹ Sychra však trpce žehrá na „nedbalost těch, jenž jiným za příklad býti mají, těch totiž lidí, jenž pro svůj rod, ouřad a jakoukoliv hodnotu výteční jsou“.² Napsal by tuto větu, kdyby byl příslušníkem jimramovské lóže? Z tohoto výroku je patrné, že Sychra zednářem nikdy nebyl.

Ale i jinak stojí Sychra svými výroky proti zednářům, kteří nahradili náboženství filosofií. Jsou dle něho nesmyslní a bezbožní:

¹ Viz Karafiát, Paměti I. — ² III, 347.

„Kdo však z nás tak nesmyslný, tak bezbožný jest, aby pro nějaký marný výdělek, pro nějaký dnes kvetoucí a zítra vadnoucí zisk tím největším dobrodiním Božím, totiž vírou křesťanskou opovrhl a jí se odřekl?“³ Člověk nemá si „na ničem více jako na náboženství“ zakládati, neboť „chtěje spasení dosáhnouti, cestou od náboženství vykázanou kráčet musí“.⁴

Jaké však náboženství má si člověk vyvoliti? Mnozí nechápající toleranční patent, mysleli, „že dovoleno jest k té aneb oné strpěné církvi se dle libosti přivtělit“ a pak nesprávně „uzavřeli, že by jednostejné bylo, buď že k té aneb k jiné církvi patříme, protože jedna jak druhá k spasení vede, sice že by se veřejně netrpěla. Čímž však bývalá vážnost k panujícimu náboženství mnoho ztratila.“⁵

Tolerance byla sice dobře míněna, leč nepovolání lidé jí agitačně zneužívali, a z toho „ona nevšímavost a vlažnost se z částky počítá, kterouž na velikém počtu křesťanů nynějšího času s zármutkem znamenáme“.⁶ Císaři však nikdy nenapadlo dovoliti, aby každý věřil, čemu chce „a na sv. evangelium mudroval a předělával. Byl by se ovšem co nepřítel sv. evangelium osvědčil, kdyby podobného dovolení byl udělil“.⁷ Jak tedy zřejmo, nebyl Sychra nábožensky indiferentní, nýbrž se zármutkem pozoroval vlažnost katolíků a překrucování evangelia. Koho myslel těmi, kdož „na sv. evangelium mudrují a předělávají“, vysvětá ze slov, jimiž hájí proti utrakvistům pravý smysl 11. kap. prvního listu ke Korintským, o čemž níže.

Sychra neschvaluje však ani přílišnou horlivost některých katolíků. Vystupuje proti těm, kteří reptají proti tolerančnímu patentu. „Tlachají sice mnozí pošetilí horlivci, že by se touto v náboženství udělenou svobodou nevěře a všem bludům volný průchod byl otevřel a že nyní na to nevčasné dovolení co naříkati máme s zármutkem vidíce, kterak se stádo horlivých katolíků menší, ano i celé křesťanské náboženství v opovržení přichází“.⁸ Je to (jak praví) skutečná pošetilst, neboť dlouholetá zkušenost ukázala, že nucené katolictví nemá smyslu, neboť jen ještě více plnilo srdce nekatolíků záští. Tím byli tito utvrzeni v předsevzetí, „že se co nejdříve od této matky své, v níž macechu zkusili, odloučí“.⁹

Stav nekatolíků byl dle Sychry před tolerancí politování hodný. Museli se přetvařovati a jednati proti svému přesvědčení. „Žádné outrpnosti nezasluhují“, praví přehorlivý katolík, „neb čím vinou toto trápení na ně přišlo? Jejich vlastní a bezpotřebí“. A co praví na to Sychra? „Nesud, abys souzen nebyl.“¹⁰ Snad to byla rodinná výchova nebo snad „nešťastnou náhodou v ruce lidí upadli, jenž za své povolání pokládali, aby Církev katolickou potupili a v ošklivost vůbec přivedli. Snad se jim náhodou kněh do rukou dostalo, v nichž nepřátelské víry katolické žluč svou vylili a nás z ohavných pověr, ba i modlářství viní. Div-li když se jim víra naše tak škaredě vyobrazená zošklivila,

³ II. 120. — ⁴ II, 250; II, 276. — ⁵ I, 381. — ⁶ I, 380. — ⁷ I, 385.

⁸ I. 384-5. — ⁹ I, 384. — ¹⁰ I, 383.

a když si to za hřích pokládali oudy naší Církve býti".¹¹ Sychra se táže, neučinil-li Josef II. dobře, když učinil konec pokrytectví a dal každému volnost ve víře. Zcela správné bylo jeho prohlášení, že „každého obtěžování svědomí nenávidí".¹²

Střízlivý tento panovník „upřímnou láskou hořel k čistému, totiž ode všech bezpotřebných přídavků osvobozenému náboženství katolickému".¹³ Žádná přespřílišná a snad vyumělkovaná zbožnost neměla činiti katolické náboženství těžkým a snad i směšným. S tímto se plně shodují střízlivé názory Sychrovy na zbožnost. Není potřebí celý život svatě strávit, vše rozdat a do lesů utéci „aneb v klášteřích se za živa pochovati, čehož zanechme těm, jenž k tomu obzvláštní povolání mají aneb míti se domnívají", nýbrž budme pilní povinností svého stavu a „působíce v tom nám k jednání vykázaném okrslku co možná dobrého, svatý život povedeme, za nějž nás hojná odměna nemine".¹⁴ „Svatost života nepozůstává snad, jak se mnozí domnívají, v divučinění, v ukrutném těla trýznění, sebe hladem moření a v lenošném ode všech vezdejších odloučení, nýbrž v pilném zachovávaní křesťanského pravidla: Čiň dobře a varuj se zlého".¹⁵

Vidíme tedy jasně, že tento střízlivý a své povinnosti věrně plnící kněz v ničem se nepřiklonil soudobému racionalismu a osvícenství a plně můžeme potvrditi jeho slova: „Toliko to vím, že jsem s svým vědomím, oumyslem a rozmyslem nikde bludům neučil, nýbrž vši možností toho, což by jen stín bludu na sobě mělo, jsem se vystříhal".¹⁶

III. Názor na církev.

Bůh si přeje, aby každý člověk dosáhl spasení. Dal člověku rozum, jímž jej může poznati a osvítil jej svým učením, aby tím snáze poznal pravou cestu ke spáse. Toto učení přinesl na svět sám Syn Boží Ježíš Kristus. A „aby všem lidem v známost přišlo, která by cesta jistotně k spasení vedla: založil Ježíš Církev na zemi, jejížto služebníkům nařídil, aby vůli Otce nebeského vůbec rozlašovali a každého bloudícího na pravou cestu důkladným vyučováním a napomínáním přivedli".¹

Církev tuto založil Kristus na pevné skále — Petrovi. „Našel zajisté Ježíš v Petrovi věrného učedníka a Církev napotom v něm té nejsilnější podpory."² Duchovní hlavou zůstal sám Kristus. „Církev svatá duchovním tělem se nazývá, jehožto hlava sám Ježíš jest."³

A kdo jest údem této Církve? „Kdo pokřtěn jest, k Církvi patří, a následovně oudem duchovního těla Ježíšova vším právem nazván býti může."⁴

Církev jest svým příslušníkům pravou matkou, jež své děti chrání všeho, co by vedlo k rozepřím,⁵ jež jim dává přikázání, která jim mají usnadniti cestu ke spáse⁶ a jež jim ukazuje vzory křesťanského života — svaté, aby jejich příkladem tím snáze přivedla své syny k Bohu.⁷

¹¹ Tamtéž. — ¹² I, 384. — ¹³ I, 388. — ¹⁴ III, 253. — ¹⁵ III, 255. — ¹⁶ III, předmluva str. 5-6. — ¹ II, 276-7. — ² II, 63. — ³ II, 26. — ⁴ Tamtéž. — ⁵ III, 341. — ⁶ III, 350. — ⁷ II, 139.

Sychra s potěšením praví, že Církev katolická je v Rakousku svobodná, že i císařský dvůr a většina obyvatel je katolická, a proto katolická Církev „panující vším právem se nazývá“. Pokračuje pak: „A co pro nás nejpotěšitelnější jest, že žádný se zřejmě osměliti nesmí, leč na se příkrý trest uvaliti chce, aby katolické křesťany pro vyznání jejich víry potlačoval a jim příkoř činil, ano že zákonem zemským ustanoveno, by trestem stíhán byl, kdo by koli se opovážil někoho z katolíků přípovědmi, pohrůzkami aneb jakýmkoliv jiným nepravým prostředkem k zapření víry jeho přelouditi“.⁸ Katolík se může hrdě hlásiti ke svému náboženství a nemá za to býti tupen, „jestli pošetilou nesnášenlivostí nezapáchá“, naproti tomu pak „nestydatý tupitel náboženství panujícího nenáviděn a trestán bývá“.⁹

Sychra uznává, že přes velkou většinu katolickou musí mnohdy katolíci trpěti v krajích nábožensky smíšených různé útlaky. Ale takový katolík, který trpí pohrdání, úštěpky neb i škodu na řemesle, má si vzpomenouti, jaká muka trpěli první křesťané, a jistě rád i toto vše snese.

Sychra uvádí též, co je znamením pravé Církve. „Jednota, svornost a stejnost v učení a v přisluhování svátostmi jest hlavní znamení, kterýmž se pravá Církev od nepravé rozděluje“.¹⁰ Naproti tomu na příklad protestanté „v tom, co by se při večeři Páně přijímalo, nestejně smežlí a učí“.¹¹ Kdyby v katolické Církvi nebylo jednoty, byly by v ní stále sváry jako u sektářů. „Nejednala-li tedy (Církev) co pečlivá máteř, jenž dobro svých dítek vyhledává a všechno odstraňuje, což by k rozepřím a k rozpolčení příčinu dāti mohlo?“¹² Této péče není u sektářů, proto se stále znova štěpí a mezi sebou sváří.

Mnozí sice na Církev žehrají, ale neprávem. „Pokojné mysli býti můžeme“, praví Sychra, „slyšíce nepravé žehráni na Církev naši“.¹³ Neboť Církev se ve všech věcech řídila učením Kristovým a teprve po řádném uvážení přikázala neb zakázala věřícím některé věci. Rep-tá-li tedy někdo proti Církvi, je to nespravedlivé.

Takovou též nespravedlností jsou různé pomluvy o Církvi šířené. Sychra má asi na mysli některé knihy, „v nichž nepřátelé víry katolické žluč svou vylili a nás z ohavných pověr, ba i z modlářství vinní“.¹⁴

Přes všechno nepřátelství zůstane však Církev katolická pevnou a nic ji nepřemůže. Mnozí se ovšem snaží, aby ji zahubili. Jsou to zejména ti, kdož před tolerancí jsouce nuceni býti katolíky v Církvi katolické „macechu zkusili“.¹⁵ Avšak „navždy marné zůstane usilování nepřátel, jenž Církev katolickou potlačiti doufají, neb jí zakladatel Ježíš trvanlivosti a pomoci přislíbil“.¹⁶

Pokračování.

⁸ III, 214-5. — ⁹ Tamtéž. — ¹⁰ III, 341. — ¹¹ III, 332. — ¹² III, 341.
¹³ III, 339. — ¹⁴ I, 383. — ¹⁵ I, 384. — ¹⁶ I, 392.

Bohoslovci z ČSR. ve školním roce 1937-38.

Semináře	Národ- nost	I.	II.	III.	IV.	V.	Cel- kem	Cizí fakulta	V š e c h	
									letos	loni
Banská Bystrica	Slováci Němci Maďaři	Neuvedeno dle ročníků					49 12 1	2 (Pasov)	62	57
Bratislava	Slováci Němci Maďaři	17 3 9	19 — 13	17 — 6	23 2 13	24 1 8	100 6 49	3 (Řím)	155	178
Brno	Češi Němci	26 7	20 9	24 11	35 4	19 7	123 38	3 (Řím)	165	164
České Budějovice	Češi Slováci Němci	13 — 11	11 1 6	16 3 7	17 1 10	23 — 14	80 5 48	2 (Řím)	133	150
Hradec Králové	Češi Slováci Němci	19 — 8	19 1 5	22 2 8	13 — 12	18 — 13	91 3 46	7 (Řím)	147	148
Košice	Slováci Maďaři Poláci	13 3 1	7 — —	6 1 —	7 — —	10 — —	43 4 1	1 (Inns- bruck)	49	50
Litoměřice	Češi Němci	4 8	8 15	6 17	5 16	10 17	33 73	5 (Řím)	111	121
Nitra	Slováci Němci Maďaři	9 — —	8 1 —	12 1 —	10 — —	8 — 1	47 2 1	5 (Řím, Innsbruck, Strassburk)	55	56
Olomouc	Češi Slováci Němci Rusíni Poláci Maďaři	36 — 15 — — —	31 3 7 1 — —	34 — 19 — 1 1	42 2 15 5 — 2	46 1 20 2 — 2	189 6 76 8 1 5	6 (Řím)	291	323
Praha	Češi Slováci Němci	16 — 16	12 — 18	19 1 19	21 — 22	18 — 21	86 1 96	12 (Řím)	195	201
Prešov	Češi Slováci Rusíni Maďaři	— 4 2 1	— — 5 1	— — 2 1	1 — 5 2	— — — —	1 4 14 5	2 (Řím)	26	28
Rožňava	Slováci Němci Maďaři	3 — 4	4 2 2	1 1 6	4 1 3	2 1 4	14 5 19	2	40	35
Spišská Kapitula	Slováci Němci	16 1	8 1	11 1	15 —	6 3	56 6	3 (Řím) 2 (Innsbruck)	67	60
Užhorod řím.-katol.	Slováci Němci Maďaři	— — 4	— 1 2	1 — —	— 2 3	1 1 4	2 4 13	1 (Inns- bruck)	19	20
Užhorod řecko-katol.	Rusíni Slováci Rumuni Maďaři	Uvádíme čísla ze škol. r. 1936-37					50 12 4 16	—	82	82
Vidnava	Češi Poláci Němci	1 4 1	— 2 2	3 2 4	5 8 1	3 3 2	12 19 10	—	41	49

Řádoví bohoslovci v ČSR. ve školním roce 1937-38.

	Studují na ústavech bohosloveckých:	Celkem
Augustiniáni	Brno 3	3
Basiliáni	Mukačevo 5	5
Benediktini }	Praha 24, Salzburg 2, Engelberg 1, Sant-André 1, }	32
Řím 4		
C. Ss. Sacramenti P.	Brno 2	2
C. Ss. Sacramenti	České Budějovice 6	6
C. Těšitelů B. S. P.	Brno 13, Budějovice 10	23
C. Verbi Divini	Nitra 6, St. Gabriel 20, Řím 3	29
C. Redemptoristů	Obořiště 34, Mautern (Rak.) 22, Holosko (Pol.) 2	58
C. Salvatoriánů	Klausheide 3, Pasov 4, Řím 1	8
C. Salesiánů	Olomouc 8, Řím 6, Lublaň 12, Turin 6	32
Dominikáni	Řád. učiliště v Olomouci 22, Řím 5	27
Františkáni	Praha 6, Brusel 2	8
Jesuité: }	Innsbruck 14, Marneffe (Belg.) 8, Lovan 3, Maas-	
česká provincie }	tricht 7, Chieri (Itálie) 3, Gallarate (Itálie) 2, }	43
	Dublin 2, Anglie 1	
slovenská }	Na Slovensku 10, Innsbruck 7, Lovan 2, Szeged 1, }	
provincie }	Maastricht 2, Nijmegen 2, Lublin 1, Krakov 8, }	42
	Chieri 4, Gallarate 5	
Kapucíni }	Praha 2, Olomouc 34, Breust Eidsen 20, Stans }	60
	Litten 4	
Křížovníci	Praha 10	10
Milosrdní bratři	Praha 2	2
Minorité	Praha 9	9
Praemonstráti }	Praha 17, Brno 2, Litoměřice 15, Řím 3, Hradec }	38
	Králové 1	
Řád. Něm. rytířů	Olomouc 1	1
Všech . . .		438

Bohoslovci dle národnosti:

Češi: 615	Slováci: 342	Rusíni: 72	Poláci: 21
Němci: 423	Madaři: 113	Rumuni: 4	Celkem 1590

Souhrn: Na domácích ústavech 1590

Na cizích fakultách . 47 (Národnost většinou neudána.)

Všech 1637

Řádoví bohoslovci . 438 (Národnost většinou neudána.)

Celkem 2075

Poznámka redakce ke statistice: Statistika je vypracována podle dotazníků, které si vyžádala redakce Musea od jednotlivých seminářů a řádových domů. Za správnost její tedy ručíme jen na základě těchto dotazníků. Podotýkáme:

1. Dotazníky zaslaly všechny semináře ČSR. kromě řecko-katol. semináře v Užhorodě. Protože by však jinak závěrečná čísla, srovnána s rokem minulým, byla příliš zkreslena úplným opomenutím veškerých čísel z tohoto semináře, použili jsme dat z roku minulého.

2. U některých seminářů jsou počítáni bohoslovci studující na cizích fakultách do statistiky všech bohoslovců, u některých však jsou počítáni zvláště. Odtud jsou snad u některých seminářů menší nepřesnosti v počtu bohoslovců.

3. Řádoví bohoslovci vykazují proti loňské statistice (339) zvýšení o 99. Tento fakt lze však vysvětlit především tím, že do letoší statistiky byli pojeti bohoslovci i těch řádů, které loni v ní uvedeny nebyly. Tak jsou letos po prvé uvedeni kapucíni (60 bohoslovců) a slovenská provincie Tov. Jež. (42 bohoslovců).

DOPISY SLOVANSKÝCH BOHOSLOVCŮ.

UNIONISTICKÝ SJEZD V PIŇSKU.

Byl zahájen za účasti 5 biskupů latinského obřadu. Chyběl po prvé biskup východního obřadu. (Czarnecki.) Mnohým se líbilo, že nebylo žádných dlouhých pozdravů, že se neztrácel čas, jak tomu bývá někdy na Velehradě. Přčteny krátce a zaslány pozdravné telegramy církevním hodnostářům. Účastníků bylo asi 110. Z východních řeholí byli zastoupeni především basiláni, kapucíni, studité a jesuité. Chyběli redemptoristé.

Sjezd trval 2 dni, 1. a 2. září. V prvním referátu biskup Przeździecki pojednal o unii florentské a zdůrazňoval, aby státní politika nezasahovala příliš do unijní akce, aby měl každý zajištěnu svobodu modlit se v rodné řeči. Navrhl, aby se v r. 1939 důstojně oslavilo výročí unie florentské. Návrh byl přijat do resoluce. V dalším referátu: „O polszczeniu cerkwi prawoslawnej“, P. Urban z Varšavy probral obšírně otázku popoľštění pravoslavných v Polsku. Odsoudil násilné vnucování polštiny do liturgie. Řídlme se aspoň zásadou: „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.“ Referent se obává, že popoľštěné pravoslaví může ulehčit propagandu komunismu. Prelát Mystkowski z Varšavy vyložil ve svém referátě právní podklad obřadu byzantsko-slovanského v Polsku. P. Nowicki, jenž byl 9 let v bolševickém ráji na Solovečských ostrovech, přednesl referát „o Akcji Katolickiej w parafiach unickich na kresach“. Byl naladěn trochu pesimisticky. Úroveň katolicismu ve farnostech uniatských je prý nízká. Důvody jsou pochopitelné: práce je nová. Obraceli-li se starší, zůstávají obyčejně takoví, jací byli dříve. Zbožnost spočívá u nich v zevnějších liturgických obřadech. Zmínil se asi o 50 školních dětech, které posílá na vychování a vyšší vzdělání jinam, zvláště do Varšavy, Wielkopolski. Zdůrazňoval loyálnost vůči státu polskému, jenž nás zachránil před bolševismem a díky němuž se rozvíjí unionistická akce. „Kam mám tu školní mládež poslat? Do Moskvy přece ne. A na Ukrajinu též ne. Z Polešuků se přece nikdo necítí Ukrajincem. A konečně úřady by to znemožnily. Posílám je tedy tam, kde je příjemou a dají jim katolickou výchovu. Děti se vracejí dosti popoľštěny, ale to je obyčejný zjev. Vyšší kultura, v našem případě polská, vítězí“. (P. Radomski, jenž se zúčastnil dřívějších sjezdů, říkal, že P. Nowicki se změnil. Před 4 lety mluvil rusky a kritikoval stanovisko polských úřadů. Před 2 lety mluvil polsky a rusky. Tentokrát mluvil pouze polsky a odvážně vystoupil s poznámkami o loyálnosti vůči polskému státu.)

Dne 2. září měl velice zajímavý referát P. Jacej Woroniecki O. P. o našem poměru ke svatým pravoslavným. Zmínil se teoreticky o otázce, zda mohou být v pravoslavné církvi svatí a potom o otázce historické, zda nějakí svatí pravoslavní po schismatu byli ctěni v církvi katolické. Vypočítal 17 takových svatých. Všichni však pocházejí z časů před válkami tatarskými, kdy ještě nemáme na Rusi o formálním schismatu dat. Nebyl to vlastně referát. Sám Woroniecki říkal, že podává

pouze látku, kterou sebral. Ale poněvadž ví, že práci nebude moci již vydat, chce své myšlenky sdělit. Neméně zajímavý byl referát P. Laskiego „o Metropolitice Rut-skim“, jenž byl jedním z největších pracovníků unionistických po unii břestské. Rektor Pap. semin. v Dubně, Dabrowski v referátě: „Praca unijna za granica“, nastínil přehled unionistické práce na celém světě. Největším zdarem se může pochlubit Polsko, v němž je již několik desítek uniatských farností. Poslední referát, a to ukrajinský, měl rektor Dr. Slipyj ze Lwowa o poměru církve římské k východnímu schismatu. Ukázal, že papežové měli vždy dobrou vůli, ale v církvi východní vidíme jakousi nechut, předsudky k církvi římské, již pravoslavní považují za kacířskou. Diskuse byla zvláště na téma referátu P. Nowického o překážkách unie a loyálnosti k pol-skému státu. Rektor Slipyj zdůraznil, že každý má být loyální, ale při tom může hájit svou národní kulturu.

Na druhý den byla schválena resoluce:

1. Svolat výbor, jenž by se postaral o důstojnou oslavu 500letého výročí unie florentské.
2. Začít s beatifikačním procesem metropolity Rutského.
3. Sjezd v Piňsku bude každý 4. rok a mezi tím každý 2. rok v některém jiném městě.

Vydat a spopularisovat referáty biskupa Przeździeckého a P. Urbana. H. B.

SEMINARIUM PEREMYSLIENSE UCRAINORUM.

Dioecesis Peremysliensis graeci ritus est antiquissima inter omnes in Galicia orientali existentes non tantum latini ritus sed etiam orientalis. Numerat plus quam decies centena millia fidelium. Sacerdotes in Seminario maiori dioecesano Peremysliae instituuntur. Alumni numerantur ca 150. — Post bellum Europaeum duae magni momenti et notatu dignae innovationes inductae sunt in nostro Seminario. Ab anno nempe 1924. in Seminarium illi tantum alumni admittuntur qui ad ordines maiores in coelibatu accedere appetunt; qui vero Sacerdotium in connubio, sicut antea in nostris regionibus nostroque ritu mos fuit, aspirant, in Seminarium non admittuntur. Alia innovatio est prolongatio cursus studiorum, qua de causa studia theologica obligatoria aliaque utilia magis evolvere possumus. Nunc cursus studiorum 5 annis persolvitur. Praeterea alumni nostrae dioeceseos instituuntur adhuc Romae, in Pontificio seminario sti. Josaphat.

Praeter studia obligatoria operam damus quoque laboribus liberis complementi aliarum disciplinarum in ministerio nostro utilium gratia. Hic labor praecipue perficitur in „Societate scientifica alumnorum Ucrainorum Seminarii Peremysliensis“, quae ante 15 annos fundata, dividitur nunc in 4 sectiones: 1. Theologicam; 2. Historico-litterariam; 3. Sociologicam; 4. Abstinentium.

Media quibus finis praedictae Societatis obtinetur, sunt sequentia: dissertationes scientificae, praelectiones, discussiones, versiones operum ex aliis linguis, „Academiae“ (i. e. solemniore congregaciones cum praelectionibus, cantu, declamationibus etc.) in honorem Sanctorum vel pro Ecclesia Patriaque meritorum virorum, tandem spectacula dramatica. Laborem in nostra Societate haec illustrant: anno acad. 1936/7. erant 39 praelectiones, quae argumentum unionisticum praecipue pertractabant, 3 Academiae, 1 spectaculum dramaticum, 1 s. d. „Vespera ridicula“.

Necessitatibus indigentis oeconomicis alumnorum providet peculiaris societas: „Cooperativa Vlasna Pomič“, cum consumptiva creditivae sectione. Haec ultima praecipuum auxilium pro nobis est et disponit nunc ca 6000 zlp. —

Societas scientifica disponit de propria aula pro lectura, ubi alumni possunt plus quam 75 diversa periodica necnon ephemerides perlegere.

Occasione 80. anniversarii SS. Patris Pii XI. Seminarium nostrum typis edidit librum commemorativum, Collectanea (Almanach) sub principali directione Rev. Volodymir Holynskýj, vicerectoris, cooperantibus alumniis Scoplak, Tetierka, et Bryčkyj. (v. Museum 1937 nr. 4.) SS. Pater exemplar sibi observantissime praesentatum dignatus est benigne suscipere atque litteras gratulatorias una cum paterna benedictione

omnibus in redactione cooperantibus transmittere. Insuper editus est nuper liber commemorativus: Juvilejna Zbirka — Metropolitae Josepho Rutskýj, magno propugnatori s. Unionis et defensori Ecclesiae nostrae dicatus. Praeterea versum est in linguam Ucrainam opus V. Cathrein: „Katholische Weltanschauung”.

Religiosae sodalitates in Seminario nostro vigentes sunt: 1. Sodalitas Mariana, 2. Apostolatus orationis, 3. Sodalitas bonae mortis, 4. Circulus pro Missionibus. Haec ultima sodalitas constituit germen „Piae Unionis cleri pro Missionibus”.

In omnibus nostris actionibus, studiis et laboribus prae oculis tenemus magnam ideam „Ut omnes unum sint” cui, adjuvante Deo, patrono nostro hieromartyre s. Josaphat et Josepho Rutskýj ducibus, oboedientes erimus usque ad mortem. —

J. Tetierka.

Bohoslovci v seminářích latinského obřadu v Polsku.

Diecése	Kolik ročníků	Počet bohoslovců	Diecése	Kolik ročníků	Počet bohoslovců
Poznańska	6	210	Lomżyńska	5	65
Chelmińska	6	185	Pińska	6	44
Włocławska	6*	177	Krakowska	6*	120
Warszawska	6	147	Częstochowska . .	5	116
Płocka	6	94	Katowicka	5*	125
Łódzka	6	68	Kielecka	5	101
Sandomierska . . .	5	113	Tarnowska	5	130
Lubelska	6*	93	Lwowska	5	180
Podlaska	6	84	Lucka	5	58
Wileńska	6	155	Przemyska	5	122
					2387

* počínajíc rokem 1937/38.

Na kongresu Krista Krále v Poznani těžko bylo nezpozorovat malou účast lidí východního obřadu řeckokatolického. Netýká se to církevní hierarchie, kterou reprezentovali 4 biskupové z Polska a jeden ze zahraničí. Ale nebylo na kongresu nižší duchovenstvo a věřící. Naříká na to „Ukrajinski Beskid” a „Oriens”: V liturgické manifestaci kongresu chyběly východní tóny a formy. Od stěn sálů odrážely se různé řeči románské, germánské, slovanské a ještě jiné, méně nám známé, chybělo však slovo ukrajinské a běloruské. Proč, nevíme. Lhostejnost, nesmělost, nepovšimnutí, anebo úmyslně zaujaté stanovisko? A kdo je zaujal? Nechceme po tom pátrat, konstatujeme pouze fakt, který podle našeho mínění nikterak neprospěl katolickému charakteru kongresu.

„KOMUNISMUS POLITIJCZNY I RELIGIJNY.“

(Doplňek autorův ke článku „Nebezpečí východu“ ze 4. čísla min. roč.)

Co do zrůžnicování pojęć „komunizm politiJCzny“ i „komunizm religijny“, nie wchodzę w rozważanie dialektyczne; sǎdžę, że wystarczy nam fakt, stwierdzony niezbitie i potwierdzony ostatnio przez Stalina w zdaniu: „partia nie może być neutralną w stosunku do religii i zawsze będzie zwalczać wszelkie przesady religijne“ (por. „Antireligioznik“, 5. 1937 i Putincew „O swobodzie sowiesti w SSSR“ 1937. oraz „Komsomolskaja Prawda“ z 4. i 9. czerwca b. r.).

Ten sposób postawienia sprawy jest dla komunistów programową koniecznością, a praktyka potwierdza ich teorię; komunizm musi być ateistyczny—to dogmat niewzruszony „komunistycznej wiary“. Rozróżnianie więc pomiędzy „komunizmem politiJCznym“, a „komunizmem religijnym“, doprowadziłoby do zamknięcia się w dziedzinie dociekań dyskusyjnych, gdy fakty, oczywistością bezsprzeczną, bią w oczy.

Co do konieczności walki z bezbożnictwem, — jest to nakaz chwili, podkreślony przez Ojca Świętego w ostatnich Encyklikach. Chodziłoby więc tylko o wyjaśnienie, jakimi środkami chcemy walczyć i co znaczy „zajęcie Kremlu“.

Środki naszej walki — to odwieczne środki, które, po przez wieki, Kościół walczył i zwyciężał; nie mają one oczywiście nic wspólnego z siłą zbrojną; pamiętamy przecie słowa naszego Mistrza: „Schowaj miecz twój...“ i „kto mieczem wojuje...“ My walczymy mocą ducha i duchowym też będzie zwycięstwo nasze. Stąd, „opанowanie Kremlu“ polegałoby na tym, by Kreml, który jest dzisiaj „Mekka“ bezbożnictwa, stał się naprawdę sercem wielkiej Rosji, nie zmechanizowanej w niewolnictwie nienawiści, lecz tętniącej żywą, nieskrępowaną, wolną myślą; ludu, kochającego bliźnich, kochającego Boga i żyjącego całą pełnią tej miłości.

Wtzwolenie myśli biednego, steroryzowanego bratniego narodu, przywrócenie im Boga, za którym tęsknią, jak to można wyczytać nawet w sowieckich gazetach, — oto jak pojmujemy „opанowanie Kremlu“.

J. Junozsa.

ZAGREB.

„Zbor duhovne mladeži zagrebačke“ koná velikou uvědomovací práci mezi chorvatským národem. Vydává „Modernu socialnu kroniku“, v níž upozorňuje na nebezpečí kapitalismu, marxismu a zednářství, které se v Jugoslavii šíří více než kde jinde. Jednotlivé sešity jsou podobné našim brožurám „Životem“, mají však hezčí, výraznou obálku. Poslední čísla jednají o občanské válce ve Španělsku. (Jugoslávští bohoslovci věnují vůbec větší zájem tomuto zápasu katolického Španělska proti bolševismu a anarchii. Tak na př. djakovští bohoslovci přeložili knihu dra Timermanna: Die Helden von Alkazar — Junaci Alkazara. Naše noviny stále ještě píší o „legální vládě“ a „povstalcích!“)

Ze zagrebských bohoslovců získal si vážené místo v chorvatské literatuře mladý básník Jeronim Korner. Vydal již několik sbírek básní (Blistavi rub, Ljubav neba, Ljeto i vječnost). Zvláště jeho poslední kniha liturgických básní „U hramu Cistercija“ vyrovná se skoro hluboké poesii církevních hymnů. alp.

MOSTAR.

Duchovní správu skoro v celé diecési mostarské vedou františkáni. Mají v Mostaru své bohoslovné učiliště, kde studuje asi čtyřicet řádových bohoslovců. I jednoho Slováků jsme mezi nimi objevili. O jejich svědomité přípravě na těžkou pastorační práci svědčí sborník „Stopama Otaca“, který nedávno vydali. Katolíci v Hercegovině jsou menšinou mezi pravoslavnými a mohamedány. Mohamedáni vtiskli sice krajíně východní ráz svými četnými mešitami, ale jinak jsou na ústupu, neboť byli zbaveni svého vedoucího postavení. Od doby jejich nadvlády se traduje zvyk, že tamnější františkáni nosí kníry — „brkovi“. V době pronásledování museli se totiž skrývat v přestrojení a oholenou tvář byli by se lišili od ostatních. Mladší klerici však tento obyčej opouštějí, skoro žádný z nich není již „brkatus“.

alp.

NIJMEGEN.

Začátkem září uspořádal holandský Apoštolát sjednocení v Nijmegen opět své Studijní dny. — Studium otázek, týkajících se Východních církví a sjednocení je jeden z důležitých bodů programu, který Apoštolát sjednocení sleduje, a proto jsou každoročně pořádány tyto Studijní dny. Mají dvojí cíl: předně, aby zde jednotlivci dali jiným příležitost použít ovoce své práce — případně tím dají podnět k dalšímu studiu určité otázky; dále aby byl udržen a podporován vzájemný styk a výměna myšlenek mezi všemi, kdož se v Holandsku o unijní práci zajímají. — Tentokrát byla na programu církev arménská. Různí referenti pojednávali o dějinách arménské církve, o arménské theologii a liturgii, o církevním právu atd. Po každé přednášce následuje debata.

Při letošních Studijních dnech oslavoval Apoštolát sjednocení též památku svého desítiletého trvání. Byl podán přehled veškeré práce, a všichni mohli s uspokojením patřit na to, co se za tu krátkou dobu vykonalo.

Nemalé zásluhy o celé dílo má nynější předseda Apoštolátu P. van Keulen C. Ss. R., jenž se na podnět msgra Szeptyckého ujal rusínské misie v Amsterdamě a spolu s benediktiny z Amay a Schootenhofu (Belgie) šířil zájem o Východ. Bylo to po prvé r. 1927, kdy se v Haagu pod protektorem spolku „Víra a věda“ sešel „Výbor pro sjednocení církví“, jehož účelem bylo seznámit inteligenci s prací, týkající se sjednocení a budit v jejich kruzích zájem o tuto věc. Práce se potkala s nečekaným úspěchem a Výbor přišel k přesvědčení, že to je pouze začátek, že dílo nemůže zůstat omezeno jen na kruhy inteligence, nýbrž musí se rozšířit po celé zemi. Pracovalo se tedy horlivě dál a již v září 1926 byl v Nijmegen oficiálně založen Apoštolát pro sjednocení církví (později jméno změněno na Apoštolát sjednocení). První léta bylo jakési kolísání v programu. Nebylo úplně jasné, co má stát v popředí, modlitba a oběti — či studium a poučování. Časem bylo soustavně, k úplnému spokojení obou směrů, vykonáno tolik, že protivy úplně zmizely a může se mluvit o plně harmonickém vývoji celého díla. Již za půl roku po svém založení pořádal Apoštolát v Haagu první sjezd, s nímž byla spojena výstava východního liturgického umění a předváděny byly ukázky liturgického zpěvu. Sjezd měl propagační ráz. Počet členů byl tehdy ještě skrovný — 400; od té doby se však dílo mohutně rozrostlo. Dnes, po desíti letech, čítá Apoštolát 40.000 členů ve 400 odbočkách; a nedávno se sjelo pod vedením faráře Schiphorsta 1.700 horlitelů a horlitelek k poradám, jak přivést Apoštolát v celé zemi k největšímu rozkvětu. — Apoštolát sjednocení vydává též čtyřikrát do roka časopis téhož jména v 30.000 výtiscích. — Během desíti let bylo již vydáno 100.000 hol. zlatých (1,6 milionu Kč) na podporu různých prací pro sjednocení.

A Apoštolát neustále roste. Každou neděli káže o něm v tom neb onom kostele jeden z četných propagandistů a výsledek takové neděle je obyčejně ten, že může být založena nová odbočka.

Úspěch Apoštolátu jeví se i v tom, že při theologické fakultě katolické university v Nijmegen byla nedávno zřízena stolice východní srovnávací theologie, jakož i to, že hol. kapucíni mají již svou východní větev; je naděje, že další řády a kongregace je budou brzy následovat.

J. B.

KAPUCÍNI VÝCHODNÍHO OBŘADU.

Jejich zakladatelem je P. Cyril (předtím nazývaný P. Godulf), který zastával dříve úřad jednoho ze šesti generálních definitorů řádu. K východnímu obřadu přestoupil r. 1931 ještě se dvěma jinými pátry. Počet kněží mezitím vzrostl na 7, a proto byl založen druhý klášter v Narvě. Nyní má tato misie několik fratrů kleriků a bratrů laiků. Noviciát musí prodělávat doposud ve Varšavě, je však naděje, že obdrží brzy dovolení k založení vlastního noviciátu. Při klášteře je též ústav pro výchovu řádového kněžského dorostu, který má nyní 30 chovanců. Misie se těší též zvláštní přízni Jeho Svatosti Pia XI., který jí udělil své apoštolské požehnání a klade v ni velké naděje, doufaje, že misionáři budou pracovat později v Rusku. Oba kláštery jsou totiž těsně na ruské hranici. Doposud se obrátilo asi 1000 duší z okolí Lubiešova.

KATOLICKÝ SEMINÁŘ V BUKUREŠTI.

Chceme seznámiti slovanské bohoslovce s naším seminářem, a proto posíláme těchto pár řádků:

Uprostřed hlavního města Rumunska, Bukurešti, zdvihá se budova katolického semináře o devíti poschodích. Seminář byl založen r. 1926 usilovnou prací našeho velmi oblíbeného arcibiskupa a metropolitu Alexia Th. Cisara a s obzvláštní pomocí samého sv. Otce. Hned při vstupu lze čísti nápis: „Pius XI. Pontifex Maximus e solo erexit anno Domini MCMXXV.” Odtud název našeho semináře: „Seminarue Pian Sf. Duh.” V budově je i arcibiskupská residence a fara. Seminář je ve třech posledních poschodích. Více jak 70 let nebylo pro něj místa. Tím ovšem nechci říci, že by seminář existoval až od roku 1926. Malý seminář (bez theologie) byl udržován při životě biskupem Ignácem Paolím od r. 1870, ale s velkými těžkostmi. S počátku se studovalo ve vlasti, později však, poněvadž byl nedostatek vyučovacích sil, musilo se theologické vzdělání dokončovati za hranicemi, obyčejně v Římě, Insbrucku a jinde. Od roku 1916 až do roku 1922, což je údobí hrozné světové války, byli alumnové propuštěni a seminář zůstal uzavřen. Teprve r. 1922 vyrazily nové ratolesti. Seminář byl umístěn v domě biskupské residence „Esculap”, kde je dnes ap. nunciatura. R. 1924 chodili seminaristé do konviktu sv. Ondřeje, kde navštěvovali veřejnou školu. Teprve r. 1926 mohli seminaristé do své budovy, o níž jsem se zmínil. Do roku 1930 nebylo u nás theologické akademie. Nižší ročníky obou diecézí, totiž Jas a Bukurešti, studovaly theologii částečně v Jasích, filosofii v Bukurešti, ale ponejvíce jezdili do Říma. Když byla r. 1930 založena v Bukurešti theologická akademie, oba semináře se rozdělily. Theologové z Jas studovali v cizině dále, kdežto my jsme zůstali doma. Malý seminář je jenom soukromý ústav a musí se každý rok dělat zkouška na státn. škole. Od sexty se vedle předmětů lycejních ještě přednáší latinsky scholastická filosofie.

Theologie trvá pouze čtyři léta. Dogmatika, morálka a právo se přednáší latinsky, homiletika, liturgie, Písmo sv. a církevní dějiny německy, pastorálka a rumunská náboženská literatura rumunsky. Jednu hodinu týdně máme maďarštinu. Hebrejštinu probíráme první dvě léta, dogmatiku máme Tanquerey'ho, nyní береме „de sacramentis”, morálku Noldinovu „de poenitentia”, Ius codex, historiku od Marxu. Profesori jsou většinou kněží, dva z nich jsou z Mödlingu S. V. D. Přednášky jsou od 8—12 a od 2—4 vyjímajíc poslední tři dni v týdnu. Theologický kurs má ve čtvrtek prázdnou a odpoledne vyučování od 2—3. Teď máme 4 kursy: první třídu se 27 žáků, čtvrtou třídu s 18, a sedmou s 8 žáky a 11 bohoslovců. Ve třetím ročníku theologie jsou také 3 podjáhní, kteří bydlí s námi. Ve srovnání s jinými semináři je nás málo. Náboženské úkony konáme společně, ale dodržuje se přísně rozdíl mezi jednotlivými kursy. Obcovací řečí doma je němčina mimo neděli, svátky a prázdniny, kdy mluvíme rumunsky.

Alumnové jsou různých národností, ale přece je mezi námi pokoj a jednota. Oděv seminaristů je černý zavřený kabát, tvrdý límec a černý klobouk. Bohoslovci nosí černé taláry s červeným cingulem. Svěcení se udílí postupně. V prvním roce tonsura, ve druhém ostiariát a lektorát, v tercii, v prosinci, akolytát a exorcistát, v červnu pak podjáhenství, v kvartě, v prosinci, jáhenství a v červnu kněžství. Každ-

ročně máme osmidenní exercicie a vždy na první pátek rekolekci. Pěstujeme velmi pečlivě gregoriánský a sborový zpěv. Jsme v Mariánské družině.

Seminaristé a bohoslovci nechodí na prázdniny domů, nýbrž tráví je společně. Poněvadž v Bukurešti jsou velká vedra, odjíždíme — a to s velkou radostí — do krásných Karpat. Naše prázdninové bydliště se jmenuje Tinis — de — Jos, my mu říkáme „malý ráj“. Leží v čarokrásné poloze, obklopen horami, nedaleko Brašova. Tam v horách se zotavujeme od konce června až do polovice září. V semináři uklízí a kuchyň obstarávají Sestry Františkanky. Seminář je podporován Jeho Excelencí a zbožnými věřícími.

Máme veliký nedostatek kněží a není možné více seminaristů podporovat, poněvadž časy jsou zlé a dobrodinců málo. Jsme misijní území, a to ještě v počátcích.

Vzpomeňte, prosím Vás, na nás, když se modlíte za misie!

Požar Mathias, Stud. theol., Bucuresti.

Z ČINNOSTI BOHOSLOVECKÝCH JEDNOT:

Cyrilometodějský kroužek »Růže Sušilovy« v Brně

na své první schůzi stanovil si celoroční program. K cíli, aby se totiž členové co nejlépe seznámili s ideou cm., chce jíti trojí cestou: 1. Přednáškami odborníků. 2. Cyrilometodějským kursem. 3. Přednáškami členů kroužků. Kurs povedou si bohoslovci sami. Na něm proberou základy staroslověnštiny, liturgii sv. Jana Zlatoústého a všeobecné přehledy o jednotlivých slovanských literaturách. Přednášky členů kroužku budou se konati pravidelně týdně, a to ve formě soutěže. Dosud bylo zadáno 23 témat, z nichž některá uvádíme: Konkordát v Jugoslávii, Cyrilometodějství v čl. odboji, CM. idea v ČSR., Idea cm. a politický plán Malé Dohody, Masaryk a cyrilometodějství, Sv. Cyril — spisovatel, Řečnická dovednost sv. Cyrila, Charakteristické rysy cm. theologie, Vliv mnišství na cm. nauku o primátu, Poměr sv. Metoděje k Němcům, Vliv cm. na ideu svatováclavskou, Sv. Vojtěch a slovanská liturgie, Sv. Prokop u schismatiků, Sv. Kliment Ochridský, Sv. Naum Divotvůrce, Sv. Glěb, Cyrilometodějství za Karla IV., Vliv cm. na dobu husitskou a m. j. Přednáška nesmí být delší 25 minut, schůze kroužku jsou jen půlhodinové.

Josef Soukop, předseda kroužku.

„Růže Sušilova“, Praha.

Vše kolem nás spěje k zdokonalení, k určitému cíli, danému intelektem Tvůrcovým a vloženému v přirozenost tvorstva. Tak i svobodná činnost člověka, jako tvora společenského, záleží v tom, že k dokonalosti pomáhá i jiným. Proto jubilea spolků připomínají dobu práce, snad skryté a nevědecké, ale záslužnější, čím vyšší je cíl sdružení.

A tak 51. výročí naší R. S. zastihlo jednotu v plném rozvití jejich sil. Věren Sušilovým a Podlahovým zásadám, snažil se výbor poctivě pod zkušenou rukou kol. Hadáčka, jako předsedy, vésti spolek cestou opravdu sušilovskou. Valná hromada na konci letošního roku ukázala, že R. S. byla tento správní rok skutečně tak činná, že s největším úsilím pracovala pro rozkvět a blaho pražských seminaristů.

Když sbor zapěl Bendlův „Chorál Čechů“ zahájil odstupující předseda kol. Hadáček 23. května t. r. odpoledne valnou hromadu. Pozdravil všechny přítomné hosty: děkana bohosl. fakulty, J. S. Thdr. Jar. Beneše, ředitele semináře Msgra dra Josefa Berana a vldp. P. Ant. Stríže, spirituála. Nyní předseda jmenuje čestnými členy, jednohlasným usnesením spolku: J. E. dra Karla Kašpara, kardinála a arcibiskupa pražského, za něhož přijímá diplom ředitel Msgr J. Beran, dále J. S. dra Jar. Beneše a ředitele arc. semináře Msgra dra J. Berana, jimž předává diplomy osobně, a konečně dochází k jmenování nepřítomných Msgra dra Aloise Kudrnovského a Msgra dra Václava Hazuky, prof. theol. fakulty. Dojat ujímá se slova Spektabilis děkan, zdů-

razňuje, že ono něžné přátelství, které ho s námi bohoslovci pojí, je dnes utvrzeno něčím, pro něho obzvlášť vzácným a cenným. Msgre dr. Josef Beran ve svém proslovu poděkoval za čestné členství, pochválil činnost výboru a velmi povzbuzujícím způsobem se vyjádřil o úspěchu všech kroužků sdružení. Přítomný spirituál semináře vldp. Ant. Stříž poukázal na sušilovskou tradici, již je on velmi blízko, pocházející z rodného kraje Sušilova. Velmi poutavým způsobem se dále P. spirituál zmínil o tom, jak sám zastihl ještě sušilovskou tradici v osobách, jež Sušila znaly, jako kučerovský farář P. Hlavinka. Jako poslední doporučil založení linguistického kroužku.

Jednání valné hromady se ujímá nastupující předseda kol. František Polák a oznamuje oficiálně členy nového výboru, které přítomní aplausem potvrzují. Byli zvoleni: Jednatel V. Kořínek, pokladníkem Ladislav Pokorný, knihovníkem Boh. Houžvička, zapisovatelem Adolf Doležel, revisory Babka a Hasík.

Ad. Doležel.

Zpráva o činnosti královehradecké Brynychovy jednoty bohoslovců za rok 1936-37.

Brynychova jednota bohoslovců již dlouho nedala v „Museu“ o sobě vědět. Proto v tomto roce, kdy „Museum“ dostává širší základnu, chtějí hradečtí bohoslovci nahraditi, co zameškali a budou častěji podávat zprávy o své práci.

V uplynulém školním roce 1936-37 měla Jednota 93 členy; z Čech 74, z Moravy 16 a ze Slovenska 3 členové.

Z podniků, které Jednota v loňském školním roce pořádala, je nutné na prvním místě uvést slavnostní akademii, pořádanou 28. října 1936 na oslavu prohlášení státní samostatnosti. Na programu bylo: Mužský sbor Jindř. Jindřicha: „Svatý Václave!“, slavnostní řeč předsedy Jednoty, recitace básně, napsané jedním z bohoslovců, sbor K. Bendla „Chorál Čechů“ a státní hymna.

V prosinci 1936 byl pořádán společně s kolegy Němci obvyklý mikulášský večírek, na jehož programu byly žertovné výstupy a mikulášská scéna. Večírku zúčastnil se Jeho Exc. nejdp. biskup Dr. Mořic Pícha, kapitulní kanovník a prof. sbor.

7. února 1937 byla (rovněž s kolegy Němci) pořádána akademie na počest 15letého pontifikátu Sv. Otce Pia X. Slavnostní řeč předsedy V. Talacka „Pius X^s. a unionismus“ byla uveřejněna v 3. čísle loňského „Musea“.

1. května 1937 přednášel Dr. Čeněk Tomiško, známý autor knihy „Dětským duším“ o nutnosti a účelu dětských besídek.

K prohloubení znalostí sociálních a politických byly projektovány přednášky redaktorů P. Ferd. Chýlka, F. Vondráčka-Habětínka a ministra ing. Jana Dostálka. První dva řečníci se omluvili, ing. Jan Dostálek přednášel 5. června 1937 na téma: Kněz a veřejný život.

Jednota vydala svým nákladem hektografovanou katechetiku, která byla přijata příznivě, zvláště od laických učitelů náboženství.

Jednota má své kroužky: sociologický, misijní, esperantský, hudební a fotoamatérský.

Sociologický kroužek pořádá kurs přednášek, v němž promluvili účastníci táborů na Sv. Kopečku, v Dalečíně a Kunkovicích o svých dojmech a zkušenostech z prázdninových táborů katol. studentů a ministrantů.

Misijní kroužek odbírá a propaguje misijní časopisy, členové sbírají známky pro misie; misijní kroužek má také prodejnu denních potřeb a čistý výtěžek z prodeje věnuje misiím. Na francouzského misionáře v Číně vybral kroužek loni mezi bohoslovci asi 1400 Kč.

Esperantský kroužek odbírá esperantské časopisy, má svou knihovničku a šíří mezi bohoslovci znalost esperanta.

Knihovna má 1928 svazků, z toho beletrie 685 sv., poučné 865 sv. a asketické literatury 378 sv. V roce 1937-38 bylo půjčeno 1500 sv., z toho 719 svaz. bel., 488 sv. asket. a 293 sv. poučných. Časopisů odbírá Jednota 34; knihovník je zároveň kolportérem knih (loni prodáno za 1300 Kč knih od Francie, získáno 55 členů Rozmachu katol. knihy) a časopisů (Na hlubinu, Akord, Jitro, atd.).

Jednota vyslala své delegáty na XXI. valnou hromadu ÚKSČS ve dnech 2.—4. července 1937 a na sjezd bohoslovců na Velehradě r. 1937.

Na valné hromadě Jednoty 23. května 1937 byli zvoleni tito noví funkcionáři:

Předseda: Stan. Marek V., místopředseda: Mich. Maceček V., jednatel: Frant. Hašek IV., pokladník: Bedř. Novák III., revisoři účtů: Frant. Sehnálek IV., Josef Sedlák II., knihovníci: Kar. Skočdopole III., Ant. Mervart II., Jan Nápravník II.

Předsedové kroužků: sociologického: Josef Smejkal V., misijního: Rud. Kopecký V., esperant.: Kar. Filip IV., fotoamat.: Boh. Štichauer IV., dirigent hud.: Frant. Lacina V.

Jednota se již nyní připravuje k oslavě svého šedesátiletého trvání v r. 1938—39. Kéž dobrotivý Bůh žehná naší práci!

Karel Skočdopole, dopisovatel „Musea“.

NOVÉ KNIHY

Antonín Šuránek: KNĚŽSKÁ SOBOTA. Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci 1937. Cena Kč 6.—, str. 114.

Autor přidává podtitul: »Několik myšlenek o svatém kněžství pro kněze i laiky na podkladě textů posvátných obřadů«. Ve skutečnosti je to bohatství myšlenek pro promluvy, kázání neb rozjímání o stavu duchovním. Látka je tu na několik let. Je tu pojednáváno o tonsuře, nižších a vyšších svěceních. Látka je rozdělena podle měsíců a to tak, že na počátku každého měsíce je udáno několik příležitostných poznámek a pak následuje vlastní látka, rozdělená na čtyři části: obřady, mravní požadavky, modlitby, napomenutí Církve. Celá kniha je protkána náměty úvah, praktickými návrhy a poznámkami. Pomůcka k rozjímání, ke kázání, i lidu na informaci. Škoda jen, že není psána všeobecněji (ne jen o poměrech v Olomouci). —kop.

Dr. Bedřich Vašek: SOCIÁLNÍ KATECHISMUS. Nákladem Sdružení Katolické Omladiny, Brno 1937, Kč 4.—.

Autor staví k sobě ve formě otázek a odpovědí pravdy, na nichž musí spočívat budova státu a společnosti, má-li splnit svůj cíl — blaho člověka jak pozemské, tak i posmrtné. Pro svou stručnost a přehlednost je to velmi praktická příručka. Svědčí o tom také ta okolnost, že první vydání bylo v nemnoha dnech úplně rozebráno. —ha—

Martin Buber: CHASIDSKÉ POVÍDKY. Vybral a přeložil Otto F. Babler. Vyšlo v edici Hlasy jako svazek 33., za 17.— Kč.

Vydavatel podává ve vkusné úpravě (s 2 kresbami Milady Marešové) 5; kratičkových obrázků ze života vých. evropských židů

v 2. pol. 18. stol., kdy jimi hýbalo nábož. hnutí, zv. Chasiosťví.

Přemrštěná dobročinnost, podivínství, radost v utrpení, láska k chudobě, opatrnost i zdravé zásady mravní — to vše se střídá v pestrém pásmu vyprávění. R. Z.

Josip Buturac: POVIJEST ZBORA DUHOVNE MLADEŽI ZAGREBAČKE. Vydal ZDM v Záhřebě 1937, str. 96.

Minulého roku slavil ZDMZ stoleté výročí svého založení. Nyní vydal Zbor své dějiny z pera svého bývalého předsedy národního historika Josipa Buturaca. Dějiny jsou dobře, přehledně psány; bohužel jsou příliš stručné a omezují se mnohdy jen na dějinný přehled. A přece bohatá činnost a významnost ZDMZ by zasluhovala podrobnějšího zpracování. Zvláště léta 1880 až 1895, doba rozkvětu těsně před válkou, styky Zboru s cizinou, zásluha Zboru o literaturu (i Museum!), vědecké práce členů Zboru, obsáhlá činnost »Sekcije za istočno-crkvena pitauja« (byť kratičko existující), by mnohého zajímala. Ale i tak je dílo velmi významnou ukázkou zásluh katolických bohoslovců o kulturní a národní život v Chorvatsku.

Přejeme bratrskému Zboru v novém století mnoho požehnání a těšíme se na vzájemnou spolupráci. —kop.

BOGOSLOVSKA SMOTRA, roč. XXV, č. 3. Zagreb 1937, str. 233—324; Prilog: Od svijeta k Bogu, sv. 3.

Tento orgán chorvatské bohovědné akademie přináší vědecké studie o dějinách církve chaldejské (Dr. Kamilo Dočkal), o sv. Tomáši (z pera fra Karlo Baliće) a m. j. Pro nás je zvláště zajímavá studie dra Spiletaka »Neke i danas savtemene Stross-

mayerove misli«, v níž v t. čís. řeší Strossmayerův poměr k pravoslavnému biskupu Nikanoru Ružičičovi. V době napětí mezi pravoslavnými a katolíky v Jugoslavii jest dobře si uvědomiti stanovisko Strossmayerovo, neboť jeho jména bývá zneužíváno těmi, kdož jeho ducha nemají a jeho díla neznají. Spiletak, opravdový znalec díla Strossmayerova, napsal již mnoho studií o tomto slavném interpretu ideje cyrilometodějské. Některé byly vydány jako zvláštní otisky z »Bogoslovske Smotre«. Zaslouhují povšimnutí.

-kop.

R. Foutenelle: JEHO SVATOST PIUS XI. Vydal Vyšehrad 1937 za 44.— Kč.

K 80. narozeninám papeže Pia XI. vychází podrobný životopis z pera zasvěceného znalce jeho díla. Autor kreslí výrazným štětcem obraz závrtných osudů papeže, který v sobě spojil způsobem zcela jedinečným zářivou kněžskou bezúhonnost a hluboké vzdělání, reformátorského genia s vladařskou prozíravostí. Papež předznamenáný prorockým heslem „Fides intrepida“ stojí tu jako hlava církve, jako spolutvůrce dějin Evropy a světa řadou svých autoritativních projevů o palčivých otázkách své doby: manželství, rodina, výchova, stát, socialismus, rasismus atd. Čísti tedy tuto knihu a seznámiti se s úžasnou postavou duchovního Achilla znamená prožiti vzácné dobrodružství, které osvěží srdce i mysl.

V.

Dr. Josef Pejška: CÍRKEVNÍ PRÁVO, svazek druhý. Nákladem theologického ústavu CSsR v Obořišti u Dobříše.

Autor již ve svých předešlých svazcích církevního práva se uvedl jako zkušený kanonista. I v nynějším svazku vykládá řečí jasnou a průzračnou církevní právo. To právě u tohoto vědeckého díla nás překvapuje, že církevní právo, věc ne tak lehká, stává se každému přístupnou a srozumitelnou bez dlouhého uvažování. V tomto svazku pojednává autor o kanonickém právu, vždy se zřetelem k našim státním zákonům, čímž se stává, že této knihy užívají nejen studující theologie, ale i ti, kteří v praktickém životě mají co dělati s právem jak církevním, tak státním.

Kardinál Frant. Ebrle: SCHOLASTIKA A JEJÍ ÚKOLY V NAŠÍ DOBĚ. Přeložil P. Alois Jemelka T. J. 84 stran. Cena 6.— Kč; nákladem vlastním.

Scholastická filosofie je u nás stále ještě popelkou. Jediná scholastická revue šíří známost scholastiky mezi naší inteligencí.

Od nedostatku toho pomáhá nahoře uvedená kniha. Kniha vyšla z pera odborníka, jenž celý život věnoval dějinám scholastiky, a podnět k ní daly církevní dekrety o studiu scholastiky, zvláště sv. Tomáše Akvinského, jejichž časovost a vhodnost chtěl autor prokázati. Kniha je nezbytnou příručkou všem, kdož se chtějí blíže seznámiti se scholastikou a je určena nejen studujícím theologie, nýbrž i všem, kdož se zajímají o scholastiku.

A. Jemelka.

M. Zundel: DAS HOHELIED DER HEILIGEN MESSE. Ins deutsche übertragen von Paulus von Preradović. Seelsorger Verlag, Wien I., Stephansplatz 3. 280 stran, brož. 5 S, v plátně 7,50 S.

Není to kniha modlitební, ani pouhý historický výklad jednotlivých částí nejsvětější oběti. Je to spíše předvedení veškerenstva ozařeného světlem vykupitelské Oběti božského Beránka, po věky se opakující. „Wichtiger als die Kirche zu loben und verteidigen ist es, sie einfach zu zeigen, sie in der göttlichen Reinheit ihres inneren Lebens bekannt zu machen“ praví autor na počátku své knihy. Kniha má upevniti v čtenáři přesvědčení, že náboženství je život, život v plném přirozeném i nadpřirozeném rozvoji a člověk dosáhne plnosti života teprve ve Vykupitelské Oběti věčné Lásky. — I ten, komu není cizí rozjímání o mši svaté, podiví se hloubce myšlenek, v této knize obsažených. Kniha se hodí především pro kněžská rozjímání, lze jí použiti jako předlohy ke kázání; také inteligentní laik, který je obeznán s misálkem, najde v ní mnoho zajímavého.

N. Berberová: ČAJKOVSKIJ. Topičovy Bílé knihy 1937. Z ruštiny převedl St. Minařík. Cena 32.— Kč.

Převládajícím motivem velkého pathetika v ruské hudbě 19. st. P. J. Čajkovského je věčně neklidné nitro, děs prázdna — ona ničivá kmenová síla, jež umučila už tolik ruských duší. Stesk a melancholie žene ho z místa na místo, do ciziny, rozvrací jeho manželství a nedovoluje mu pozvednouti hlasu svého umění jako Beethoven a Bach k oslavě Boží. A tak píše labutí zpěv své rozdrásané duše — pathetickou symfonii, v níž dává zaznívati tomu, co nejlouběji otřásalo jeho nitrem, své mlhavé víře v posmrtný život, nad jehož vidinou chvěje se v nekonečných variacích motiv sekvence Dies irae. — Všechno bol a blouznění odešlo do jeho hudby: jen tato hudba zůstala realností a on sám byl proti ní přízrakem.

—zal.

J. LESÁK:

PAPRSEK.

*Písmena očí dál bojím se číst
na zemi ležící povadlý list
vždy bude podpatkem špinavých cest,
v korunách nebude nikdy již kvést*

*žebrák tká pvrhnul na zemi sen
a jako paprsek ve tmě chycen
v náruči objímá poslední svit,
který jej zabloudil snad navštívit –*

*proč jej nenecháte když trpí hlad,
musíte očima kamenovat,
bičovat důtkami posměšných úst
jak pyšný farizej slaví-li půst?*

*Písmena očí dál bojím se číst
zjizvené rány v nich musel bych hníst,
studené polibky zatvrdlé v ocel,
jež Marnost zasily třpytných kdys do cel –*

*však jednou položí žebrák svůj šat
na srdce Věčnosti; tu pohled hrát
bude jej jiný jenž neváží víc
bohatství odměny dle popelnic*

*pohledů studených, ale jenž klín
prokletých údolí, vstřebaných vin
naplní paprskem jizev, jenž tvář
promítne kol hlavy jak svatozář
a nebude pohledů
blátivých cest –*

LUDVÍK TEPLÍK (Br):

20 LET SSSR A BOLŠEVICKÉ VLIVY V EVROPĚ.

Hesla, jež prošla naším denním tiskem v den dvacátého výročí októbrského ruského převratu, jsou jasným dokladem nejednotnosti nazírání na povahu sovětského státu. Lze posuzovati SSSR z rozličného stanoviska. Jinak se jeví politikovi, jinak národohospodáři, do-
cela jinak křesťanskému sociologovi než třeba samému bolševiku.

Jaké stanovisko má zaujat katolík? Nutí ho k tomu něco? Nejen že nutí, ale zavazuje, aby seznal podstatu komunismu a nedal se zlákat rafinovaností bolševické propagandy. Zavazuje ho k tomu výstražný hlas samého sv. Otce, který v encyklice „Divini Redemptoris” proti bezbožeckému komunismu jasně mluví o nebezpečí pro veškeré lidstvo. Je samozřejmé, že toto nebezpečí roste úměrně s neznalostí zásad komunistických a prostředků proti nim.

Původ bolševistických myšlenek a dějinný přehled revoluce.

Kde je původ bolševických myšlenek? Je to zvláštní, že nelze jej hledati v Rusku, nýbrž je to vpád evropské dekadence do ruské duše. Evropa je kolébkou myšlenkového proudu atheismu a komunismu. V Evropě počátek století XIX. je ve znamení revoluce, jež byla výrazem snahy, utvořiti na zemi jakýsi ráj, dle ideálu svobody, rovnosti a bratrství, leč na ssutinách náboženských a společenských základů, na nichž civilisace evropská vykvetla.

Autorem těchto revolučních ideí jest J. J. Rousseau svým bezohledným odsouzením civilisace a svými sny o blaženém stavu původní přírody, která činí člověka šťastným, kdežto společnost jej kazí a znetvořuje — výsledek: francouzská revoluce.

Rousseau-ův kult přírody a oň se opírající osvobození jednotlivců od veškerých pout, jež ukula civilisace, našel u Kanta pokus rozumového odůvodnění. Hegelem vrcholí tato podivná filosofie, jíž i sám Bůh byl sesazen s trůnu.

Odtud pocházejí všechny převratné proudy našeho věku jak nábožensko-mravní, tak politicko-sociální. Tak socialismus (Marx, Lasalle) jako anarchismus (Alex. Hercen, Michal Bakunin), brutální kult nadčlověka (Nietzsche) jako zuřivý nacionalismus.

Při posuzování ruské revoluce musíme míti na zřeteli dvě její podmínky: obecné a ruské. Podmínky obecné byly v materialistickém světovém názoru, který pronikal do všech zemí a do všech vrstev. Podmínky ruské. Jak to, že právě Rusko, o kterém se věřilo s Dostojevským, že jedy Západu učiní neškodnými pro celé lidstvo vůbec, že to Rusko podlehl? Národ ruský neměl takového středověku jako země západní. Žádný sv. Benedikt, sv. Dominik, sv. Tomáš Akvinský či Dante, *neukázali jim vliv náboženství na praktický život*, nevysvětlili jim nároky rozumu k víře a víry k rozumu. Církev měla sice dosti kontemplativních mužů i světců, ale ti nevystupují v Rusku nikde veřejně, aby hájili víru, kterou si chrání ve svých klášterních úkrytech.

Ruský mužik — rolník před válkou byl na tom bídě. Despotická vláda carů a pozemkové vlastnictví statkářů a velkostatkářů připravovaly u mužíka dobrou půdu pro přijetí ze západu pronikajících zásad socialistických.

Roku 1896 mezi továrním dělnictvem vzniká soc.-dem. strana, řízená v Petrohradě Vladimírem-Uljanovem Leninem, jenž razí jednotný program strany — marxismus. Svrhnout dosavadní vládu ka-

pitalismu a zřídit vládu proletariátu. Lenin zná dobře ruského mu-
žíka, zná jeho touhu po pozemkové reformě. Usiluje tedy o připojení
sedláků k proletariátu, aby tak získal dvě třetiny obyvatelstva pro
své plány *světové revoluce*.

1903 sjezd soc.-dem. strany v Londýně. Dochází k vnitřní rozepři,
zda revoluce v Rusku má mít ráz měšťácký a nebo socialistický (vláda
proletariátu). Menševici jsou pro revoluci rázu měšťáckého z důvodů
nedostatečné industrialisace země a početně i významem nepatrného
průmyslového proletariátu. Bolševici (Lenin) jsou pro okamžité usku-
tečnění komunismu.

Car Mikuláš II. donucen všeobecnou stávkou (vojska, železnice,
pošta, banky, školy) vydává manifest, jímž Rusko stává se zemí kon-
stituční. Duma, v níž mají zastoupení všechny politické strany, dostává
moc zákonodárnou.

Carská vláda a ruští carové příliš dlouho otáleli s reorganisací
celého státního života, která byla bezpodmínečně nutná. A tak ve
třetím roce světové války dochází k únorové revoluci. Vlády se zmoc-
ňuje Alexander Fjodorovič Kerenský. Svůj program: ukončit válku,
svolat ústavodárné shromáždění a vydat nové zákony, svým neroz-
hodným vystupováním neprovedl — a připravil revoluci novou — říj-
novou. Lenin, autor srozumitelných hesel, jí dal formu.

Prozatimní vláda Kerenského odložila požadavky lidu do záko-
nodárného shromáždění, Lenin sliboval, že tyto požadavky splní hned.
Armáda byla unavena, Lenin sliboval mír. Byly získány selské re-
servy pro proletariát. Nikdo již nestál v cestě.

25. října 1917 obsazují bolševici telefonní a telegrafní centrálu.
Vůdcové: Lenin, Zinověv, Kameněv, Trocký, Stalin, třesou se stra-
chy ve Smolném paláci. Bolševici vítězí a Lenin 26. října 1917 ozna-
muje složení nové vlády „rady lidových komisařů“.

Lenin a též ostatní nevěřili, že by toto náhlé a neočekávané
vítězství bylo trvalé. Lenin chtěl pouze využití doby trvání vítěz-
ství jako morální posily světovému proletariátu v jeho zápase proti
kapitalismu. Proto nešetří ani hmotných ani duchovních statků ná-
roda. Vše ničí, rozvrací, aby oddáleno bylo vítězství „buržujů“. Vraždí
16. července 1918 cara Mikuláše II. s rodinou. To byl nesmyslný
tah bolševické nervosity.

Lid ruský, veden svou důsledností, přijal myšlenky Leninovy
a pomáhal komunistům k uskutečnění jejich ideálů rovnosti, rozdě-
lení statků, uskutečnění ráje na zemi, jak si to mozek Leninův vy-
myslil. Pravda hlásaná komunismem byla ruskému lidu svatou, byla
jeho vírou. Každá moc, která se stavěla proti komunismu musela
ztroskotati.

Doba 1917–22, nazvaná vojenským komunismem, znamená úplné
vítězství bolševiků, ale na troskách hmotných i duchovních ohromné
říše ruské.

R. 1922, Lenin donucen následky úžasného hladu, zavádí novou
ekonomickou politiku NEP. Nic jiného, než návrat do normálních,

přirozených kolejí: osobní iniciativa, právo soukromého vlastnictví, soukromého obchodování. Komunistické straně zůstala úloha vládce a četníka.

Po smrti Leninově (21. ledna 1924) byl tento vývoj lepších časů zastaven násilně Josefem Džugašvili-Stalinem 1927. Lid totiž zapomínal na hlavní program komunismu: — světovou revoluci.

Stalin se rozhodl pro likvidaci NEP-u a budování socialismu v jedné zemi. Socialismus v jedné zemi, pětiletka (I 29–34, II 34–39), kolektivisace, sestátnění hospodářství, jsou etapy stalinismu. Konečným cílem jest světová revoluce.

Abychom měli náležitou představu o dvacetileté vládě komunismu na Rusi, musíme si toto období probrati po stránce hospodářské, sociální a kulturní.

Hospodářská výstavba SSSR.

Leninovo heslo: „Půda patří těm, kdož ji obdělávají“, působila jako střelná bavlna. Ruskému mužíku dostalo se konečně tak toužené země. Štvaním bolševických agitátorů rozvášněný dav negramotných sedláků (I agr. revoluce) pátil šlechtická sídla a zabíral z panské půdy kus pole pro sebe. Dosáhl sice toho, po čem tak dlouho toužil, ale nepomohl tím ani sobě ani vládě. Negramotnost mužíkova udržována vodkou, lenivost, občanská válka a rekvisice, způsobily, že osevňovací plocha se rapidně zmenšovala a dostavil se hlad.

Obrat nastává vyhlášením nové hospodářské politiky NEP. Sedlák po odvedení naturální daně může volně prodat přebytek své sklizně. Pracuje rád a nepřemýšlí o bolševismu, světové revoluci. Individuální hospodářství vedlo ruského sedláka k osamostatnění.

Tohoto momentu si všímal Stalin a rozhodl se zproletarisovat sedláky, a tak je donutit k přemýšlení o programu komunismu. K tomu dospěl uskutečněním pětiletky: strana bolševická vezme do svých rukou veškeré hospodářství a vybuduje tak SSSR v nezávislý stát. Utvoří tím mocný základ pro boj za světovou revoluci.

První pětiletka (29–34) přesto, že nebyla úplně provedena, znamená určité povznesení průmyslu i způsobu hospodaření. Ale za jakou cenu!

Stalin vyvolal opět nejhorší doby válečného komunismu. Teror, zotročení obyvatelstva a hlad byly okolnosti, tento plán doprovázející. Sedlák má pracovat pro stát v kolchozu, t. j. společném hospodářství, zabraném násilně všem příslušníkům jedné obce, chudým i bohatým. Od státu má za to dostávat vše potřebné k životu.

Soukromé statky sestátněny — rolník — dělník — proletář — žebrák, ztratil majetek. Obával se, že příchodem pánů „buržujů“ ztratí lehce nabytý majetek; ztratil jej však rozkazem sovětské vlády.

Stalin žene bičováním své mužstvo do dalekého blaha. Čím se liší od způsobu vlády carské? Tím, že je ještě horší.

Sociální výstavba SSSR.

Idea svobody, rovnosti, bratrství jest hlavním motivem všech socialistických hnutí. Je to touha nižších tříd po sociální rovnosti. To ovšem neznamená absolutní rovnost (jak tomu chce komunismus), nýbrž pro všechny stejné sociální možnosti k vytvoření lidského bytí, možnost býti subjektem a ne pouze objektem sociálního dění.

O to bojoval ruský člověk a za lepší příští svých rodáků položil život. Dočkal se? V Rusku je naprostá diktatura bolševické strany. Komunističtí marxisté sami obětovali demokratickou svobodu, v jejímž jménu ruský socialismus svrhl carismus, třídnímu zájmu a sebezáchovnému pudu své stranické diktatury. Leninovo heslo: „Mravně je to, co prospívá komunistické straně“, příliš hluboko proniklo.

Vláda, t. j. komunistická strana, zavedla úplný myšlenkový monopol ve státní správě, organizaci voleb, hospodářském budování a vůbec v běžném útvaru lidského života, pokud plyne ve státním rámci.

Na př. volební právo, ač je všeobecné, je nepřímé, třídní, nerovné. Kandidátku mohou postavit jen velké svazové organizace a ty jsou — komunistické.

Stalinova úprava sovětské ústavy z r. 1936 nepřináší podstatných změn a není to umožnění demokratické svobody. Vždyť marxismus — jako dělnické hnutí — je pouhým zájmovým bojem tříd a Stalinova kvasi-demokracie jest jen prostředkem, zajišťujícím bolševikům, jakožto uměle nejpočetnější třídě, vítězství v tomto boji.

Sám Stalin, u něhož se jeví nesmírná touha po panovačnosti a po činech, spojená s úžasnou duševní leností a setrvačností, která se jeví doma jen v názoru světovém jednou pro vždy a definitivně stanoveném, neustoupí od myšlenek Leninových. Intrikami, vlastními jen tomu, jenž s vůní gruzínských písni ssál do sebe též vzduch tifliských ulic, cynické, brutálně šibalské způsoby toho města, zmocnil se vedení strany a tedy i státu.

Svou rozvážností horala-hrdiny, svou chladnokrevností, i když na kousky roztrhává svého protivníka, prodchnut primitivní a citovou kavkazskou velkodušností, buduje nezávislé Rusko, aby dohonil a předhonil Evropu a na konec ji zničil. Tak chce připravit světovou vládu socialistickou, jejímž středem bude Moskva.

Kdo nemůže nebo nechce pochopit plán pro Stalina tak jasný, dává jej s velkomyslností perského satrapy poučit? Ne. Odstřelit, i když je to spolubudovatel Sovětu (Trocký ve vyhnanství, Zinověv a Kameněv zastřeleni).

Kulturní výstavba SSSR.

Sovětská vláda si osobuje vliv na celého ruského člověka. Tedy i na jeho kulturu. Snaží se vytvořit „proletářskou kulturu“. Tvoří ji: svým vlivem na divadlo, výtvarné umění, literaturu. Dělnictvu umožňují návštěvu divadel, museí, kin, výstav, kde je mnoho ukázek o hrdinných proletářích a záškodných protirevolucionářích. V oblasti

školství a vědy komunisté určují, kdo smí studovati, jak a čemu se má učit. Věda u nich není prostředkem k dosažení pravdy, je nástrojem boje o život.

Vše musí zmizet, co má ráz buržoasní kultury.

Zvláště volný postup byl proti pravoslavné církvi. Církev od počátku nepřijímala komunismus a stavěla se proti programu sovětské vlády. Musela tak činit, poněvadž komunismus znamená netoliko útok proti kněžím nebo církvi, ale útok proti Bohu. Pro ně je nezbytný boj proti knězi, ať už se jmenuje papež, pop, opat; vždyť je nositelem plnosti Toho, proti němuž bojují.

Ničí, kostely, vězní kněze, zabírá církevní majetek, lidu infikují nové náboženství: víra v úspěch, vláda hmoty, čin, vypočítavost, prospěch, víra v přírodu a praktičnost, spása lidstva pomocí bolševické teorie: toť jejich náboženství.

Jaký je nynější stav ruské církve? Ústava Stalinova z 5. prosince 1936 jej nezlepšila, ač v teorii dává duchovním volební právo a prohlašuje svobodu svědomí a vyznání. Sčítání lidu (leden 1937) je po náboženské stránce nespolehlivé, neboť nebylo bez nátlaku. Avšak tlak budí odpor. Pravoslaví nejen není zničeno, nýbrž процitá ze strnulosti a místo pověstných negramotných popů, vyrůstá mu nový typ inteligentního moderního kněžstva.

Komunisté zasahují i do života rodinného. Uvolněn svazek manželský, propagace volné lásky, zaopatření neprovdaných matek způsobuje naprostý chaos v oblasti, kde je potřeba nejpevnějšího řádu. Péče o děti, budování jesliček, dětských útulků, nesleduje cíl zaopatření dětí, nýbrž zlikvidovati dosavadní útvar ruské rodiny. I když Stalin ve své ústavě vydal nařízení o zpevnění rodiny, ztížil možnost rozvodu, přece rodina nemá ještě ráz takový, jaký jí byl dán Bohem.

V SSSR je stále poměr ducha a hmoty přehodnocen. Z člověka se činí pouhý stroj a lidský život se redukuje na pojetí chemicko-fysické a biologické. Člověk se studuje jako organismus reagující na změnu okolí, jeho duševní život není nic jiného než pouhý pohyb. Je spokojen bez vůle, bez svobody, pouhý nástroj druhých. Hlavní jeho motivy: hospodářství, technika, organisace, technický intelekt.

Bolševici postavili kult stroje, ale národ ponechávají bez opravdového vzdělání. Roste industrie, zůstává však temnota v mozku ruského člověka.

Poměr ruské veřejnosti ke komunistické vládě.

Revoluční myšlenky svobody, rovnosti a bratrství byly přijaty jako osvobození ruského ducha, jako uskutečnění touhy Rusů po vyšší pravdě. Rus je ve všem a vždy člověkem extrému. Rusové stavěli i rozbíjeli stejně: mohutně s nezlomnou vírou až do konce, ať byl jakýkoliv. Srozumitelná hesla Leninova stala se jejich vírou.

Armády bílých generálů Millera, Kolčaka, Judeniče, Denikina, musily neodvratně prohrát svůj boj proti rudým oddílům, které byly prodchnuty ideou komunismu.

V době válečného komunismu ruský sedlák přichází k poznání, že bolševici nejsou tak mocní, by vytvořili na zemi ráj. Inteligence chápe prázdnotu hesel vůdců komunistických. Vítězstvím bolševiků nenastává rovnost mezi všemi, nýbrž diktatura *bolševického* proletariátu nad proletariátem. Dochází k protikomunistickým bojům. Není to pouhé revoluční, neujasněné kvašení, je to boj o právo, zápas o spravedlnost. Je to boj vedený ve jménu sebeurčení lidské osobnosti. „Svaz obrany vlasti a svobody“, „Národní střed“, „Bratrstvo ruské pravdy“ jasně mluví o motivech protirevoluce. Komunistická vláda postupuje proti nim s úžasnou tvrdostí, takže sám Trocký se chlubí, že dali evropskému proletariátu nešpatný příklad rozhodnosti, tvrdosti i nemilosrdnosti v revolučním zápasu.

S hlediska státoporného je těžko odsouditi persekuci protivládních stran. Avšak je také jiné hledisko: humanita, lidskost. Vývoj bolševický krácel přes mrtvolu, často umírá i člověk nevinný. Vláda užívá deportací: Sibiř, Solověcké ostrovy, Karelie, Turkestan.

Zavedením nové hospodářské politiky NEP utichá tento odboj. NEP znamená pro ruský lid uznání přirozených lidských práv: svobody, soukromého vlastnictví. Avšak v pětiletce sestátněním soukromého majetku lid je zbaven soukromého vlastnictví; donucením k práci v kolchozech ztrácí svobodu. Tímto byl dán ruskou vládou tlak k probuzení nespokojenosti venkova. Sedlák již nemá co ztratit, může však dobýt všeho. V sestátněných selských usedlostech sedlák poškozují traktory, pracuje ledabyle, zkrátka, pasivní resistencí vzdoruje nátlaku komunistické vlády.

Je jisté, že ruský lid, až dokonale promyslí a až do nejniternějšího svého bytí pocítí nemožnost a krutost komunismu, pak s toužou vášnivostí jej svrhne, s jakou jej přijal.

Bolševické vlivy v Evropě.

Komunismus i přes to, že Stalin buduje socialismus v jedné zemi, stále ještě věří ve světovou revoluci. Věřící, že komunismus smete všechny hranice. Hranicemi Sovětského Svazu není ta pomyslná zeměpisná čára, vyznačená na mapách, nýbrž jiná, neviditelná, ale tím reálnější hranice, procházející celým světem mezi paláci a chýškami.

Proniká do všech zemí Evropy (Španělsko, Francie a j.), ano i do zámořských misí. Jejich práce a diplomacie pracuje pro mír jen potud, pokud je v nebezpečí jejich vlastní sovětský stát a „proletářská kultura“. Kulturní vlivy bolševismu jsou nebezpečnější než politická a vojenská expanse SSSR.

Proti bolševickému vlivu v Evropě je utvořen spolek nacionálního Německa a fašistické Italie.

Zní to velmi paradoxně, že právě Německo chce být hrází proti bolševismu. Hindenburg německý najímá ve Švýcarsku smečku Židů a ti exportují do Ruska komunismus. Týž Hindenburg povolává Hitlera, aby strašil Evropu ruským bolševismem, jehož ideologie vznikla v Němci Marxovi. Nacionální Německo a fašistická Italie

se mnoho neliší od SSSR. Totéž omezování svobody, obdobné heslo a program. V Rusku Leninovo heslo: Mravné je to, co prospívá komunistické straně = státu; v Německu i Itálii: Je dovoleno použít všeho pro blaho státu. Je samozřejmé, že i náboženství je podrobeno tomuto heslu. Ve fašistické Itálii náboženství je ku prospěchu státu, v nacionálním Německu je pronásledováno.

Takové hráze se bolševismus neleká. Historikové a politikové upozorňují, že právě v Německu a Itálii je dána největší možnost k účinnému proniknutí komunismu.

Jaký je vliv komunismu u nás? Máme s SSSR vojenskou smlouvu, tedy výboj vojenský u nás nespadá v úvahu.

Avšak projevuje se u nás nesporně kulturní vliv bolševismu:

1. Zdůrazňováním materiálního světového názoru.
2. Naše kultura a oficiální umění má materiální východisko ještě větší než Sovětské státy samy. (Stalin nepřijal do výstavy k 20. výročí v Moskvě práce našich umělců s námětem bolševickým). Příznačné je „hledání“ Boha: laskavý, blahovolný, odpouštějící — český Bůh. Zdá se, že je to pohodlnější než v SSSR. Tam bohem jest: technický intelekt, stroj, čin a — tvrdě vládoucí Stalin.

3. Příval překladové ruské literatury bez hodnocení, bez systému.

4. Socialistický kolektivismus místo osobní odpovědnosti.

I kulturní vliv komunismu je nebezpečný. Přináší s sebou zmatek do oblasti řádu sociálního a kulturního.

V řádu sociálním chce komunismus znamenat sociální rovnost a spravedlnost. Že tomu tak není v Rusku, to u nich nepadá na váhu. Říkají: tam tomu tak není, je však tím vyloučena možnost v jiném státě?

Je tedy třeba, aby křesťané řešili poctivě sociální křivdy a nerovnosti. Síla ruského komunismu je v přijetí vůdčí autority.

Je tudíž potřebí, abychom se řídili autoritou nejsilnější, autoritou zástupců Božích. Papežové vkládají své tužby, pokyny, přání do svých encyklik. Je tedy třeba, aby byly vášnivě přetavovány do života — praktickým uskutečněním.

Jest potřebí jasně si uvědomit co je to katolicismus. Katolicismus se svými dogmaty, jistými, bezpečnými, nejvyšší autoritou podepřenými; jednotný, universální, bez kompromisu, vznešený ve svém klidu, ale též plný účasti a soucitu s trpícími.

Katolíci nejsou katolicismus. Jejich chyby se netýkají katolicismu. Nemá katolicismus za úkol opatrovati alibi chybám katolíků. Nejlepší apologetikou není ospravedlňovati katolíky nebo je omlouvati, když nemají pravdu, nýbrž ukázati na ty chyby a říci, že nezasahují podstatu katolicismu, nýbrž že tím lépe dávají vyniknouti síle náboženství vždy činného, i když jsou to chyby.

Jediné dobře chápaný katolicismus může být pevnou hrází proti bolševismu.

Místo bolševických kulometů užíjme zbraně světla, pravdy, odanosti, spravedlnosti, nevinnosti; nechť naše zbraně jsou čisté. Budeme bití, rozumí se samo sebou, historikové a politikové na to upozorňují.

Je však nemožné, abychom byli poraženi; v sázce ne již biologické, nýbrž duchovní, prohrátí nebo vyhrátí čistými zbraněmi, znamená vždy vítězství.

Z praktického důvodu lepší přehlednosti neuvádím citování pramenů, ale za to připojuji seznam použité literatury:

V. Vilinskij: V Rusku boj trvá, Rus se dívá na ČSR, Ruská revoluce.

Pavlenko: Na dálném východě hřmí.

Trocký: Základní otázky revoluce.

Zápotockij: Bolševický ráj.

De Man: Duch socialismu.

— Rusko, země i národ.

Maritain: Kultura a náboženství.

Časopisy: Rozpravy, Na hlubinu, Vychovatelské listy.

STUDIJNÍ ZÁJEZD MORAVSKÝCH BOHOSLOVCŮ NA PODKARPAT. RUS A NA VÝCHODNÍ SLOVENSKO.

Následující den, neděli 18. července, jsme věnovali výletu na průsmyk Užok. Po liturgii v seminární kapli jsme se vydali na cestu. Vlak projíždí malebnou, kopcovitou krajinou k severu, vpravo zahlédneme mezi lesy mohutnou zříceninu hradu Nevického. Po levé straně vidíme protáhlou vesnici Malý Berezný, čekáme, až se nám objeví známý basilánský klášter. Teprve za vesnicí zvedají se tři nízké věže tohoto památného poutního chrámu s klášteřem. P. spirituál dr. Minya vypravuje nám, že letos na otpust, který se tam slavívá na Hod boží svatodušní, se tam sešlo ohromné množství věřícího lidu.

Skoro po tříhodinové jízdě jsme vystoupili ve vesnici Volosiance. Volosianka leží již pod hlavním hřbetem vysokých Polonin. Zde jsme měli příležitost vidět zblízka chudičké vrchovinské chaty a dobrosrdečný rusínský lid v jeho prostých krojích, lid který se tu shromáždil ve velkém množství. Přitáhla je sem stejně jako nás primice novokněze o. Ivana Matejka. Byli jsme v presbytáři za ikonostasem, takže jsme vše dobře viděli a slyšeli. Viděli jsme asi všichni vých. liturgii několikrát, ale přece byli jsme dojati, zvláště když nám novokněz uděloval své požehnání. Ač nám zbývalo málo času do odjezdu vlaku, zavedli nás ještě na malé občerstvení do domu primiciantova. Už se zdálo, že nám vlak ujíždí, ale na štěstí přejížděl jen na druhou kolej, a tak nás aspoň pobídl.

Pokračujeme zas vesele v cestě. Projíždíme nejkrásnější částí trati Užhorod—Užok a jistě jednou z nejkrásnějších v ČSR. Vlak se vine zvolna po úbočí hor, hned se ztrácí v tunelech, hned zase na smě-
lých viaduktech se vznáší nad lesy a pastvinami a otvírá tak jedi-
nečné výhledy na pohoří i do údolí. Zároveň také máme příležitost
pozorovat mizící stopy bojů o průsmyk za světové války. Od září
r. 1914 do konce ledna 1915 Rusové třikrát dobyli průsmyku a
třikrát jej ztratili. Oběti těchto bojů a tehdejší strašlivé zimy odpo-
čívají na vojenském hřbitově těsně u polských hranic. Okouzlení
krásou horské přírody, vyšli jsme si po hřebenu hor podél polsko-
československých hranic a ztrávili jsme tam celé odpoledne.

V pondělí ráno rozloučili jsme se s Užhorodem, kde jsme pro-
žili tolik krásných chvil. Autobus nás unáší dále na východ. V Mu-
kačevě se nás ujalo tamější duchovenstvo, mladý „sotrudnik“ (koope-
rátor) o. Vasil Terpaj, který před dvěma lety dokončil bohoslovná
studia v Olomouci a jeho kolega, mladý básník o. Augustin Medviď.
Kromě řeckokatolického duchovenstva v čele s archidiakonem o.
Georgijem Leščišinem věnovalo nám velkou pozornost také ducho-
venstvo římsko-katolické, prof. Juraj Dujaj, P. Lengijel a P. Belensky,
všichni odchovanci olomouckého semináře a Cyrilo-metodějské fa-
kulty. Hned jak jsme vkročili do města, mohli jsme se přesvědčit
o oprávněnosti vtipu, který jsme po prvé slyšeli již v Užhorodě, a to
z úst samého nejd. p. biskupa Stojky: mukačevský biskup je v Užho-
rodě, mukačevský monastýr je na Černecké hoře, mukačevský hrad
na Palanku, mukačevské pivo je v Podhorjanech, jenom mukačevští
židé jsou v Mukačevě. Tvoří dobré dvě pětiny všeho obyvatelstva.
Mají tam dvě synagogy a přes dvacet menších modliteben.

Prohlédli jsme si kostel řecko-kat. i římsko-kat., státní tabá-
kovou továrnu, jedinou na P. Rusi a museum Lehoczského, bohaté
archeologickými nálezy z prehistorie P. Rusi a sbírkou zbraní z růz-
ných dob.

Odpoledne jsme věnovali prohlídce hradu a basilánského kláš-
tera. Hrad Palanok stojí na souměrném homolovitém kopci, který
ční asi 70 m nad okolní rovinu asi 3 km od vlastního Mukačeva.
Založen již v XI. stol., byl velmi důležitým politickým a vojenským
bodem země. Od XVI. století byl oporou vůdců uherských povstání
proti Habsburkům (Bethlen, Gábor, Rákóczyové, Tököly). V polo-
vici minulého století se stal věznicí, kde úpelo mnoho politických
vězňů. Po převratu byl přeměněn v kasárna.

Basiliánský klášter u Mukačeva rozkládá se vlastně na úpatí
Černecké hory. Nynější jeho mohutné bělostné zdi, shlízející se ve
vodách Latorice, jsou sice jen něco přes sto let staré, ale dějiny kláš-
tera sahají daleko do minulosti, až na samý úsvit dějin Podkarpátí.
Jeho založením kol r. 1400 začíná rozvoj církevního, kulturního
i politického života na Podkarpatsku. Archimandritové (opati) tohoto
monastýru byli prvními organisátory církevního života v zemi.

Když jsme si prohlédli klášter, vedl nás o. igumen do kostela. Je zasvěcen sv. Mikuláši, ale hlavní pout s t. zv. otpustem se koná na Nanebevzetí P. Marie, které se tam slaví podle juliánského kalendáře 28. srpna. Tehdy bývá, jak vypravoval o. igumen, celé úbočí naplněno lidem, někdy až třicet tisíc poutníků z celičké P. Rusi. Sám nejd. p. biskup přijíždívá, aby sloužil slavnou liturgii. V kostele na bočním oltáři je vystaven úctě lidu prastarý obraz P. Marie, který byl roku 1483 převezen z Cařihradu do Říma a r. 1926 papežem Piem XI. na přímlovu apoštolského nuncia Marmaggiho darován poutnímu chrámu černeckému.

Ráno příštího dne unášel nás vlak z Mukačeva do Baťova a odtud do Chustu. Je to jediné z větších měst P. Rusi, kde převládá živel rusínský. Bylo mocně zasaženo odpadovým hnutím k pravoslaví, které se tu šířilo z blízké Izy, takže z 11.500 Rusínů je asi 1480 pravoslavných. Ráz města je typicky orientální, jak jsme mohli pozorovat zvláště na trhu.

Pokračování.

VIKTOR POSPIŠIL - DJAKOVO:

ŠTOVANJE BLAŽENE DJEVICE MARIJE U ISTOČNO-PRAVOSLAVNOJ CRKVI.

Úcta, kterou prokazovala Církev Panně Marii od prvních dob svého trvání, nepřestala ani po onom bolestném rozkolu východním z r. 1054. I dnes závodí přímo katolický západ a pravoslavný východ v úctě Bohorodičky. Liturgie východní církve oslavuje velebnými modlitbami a zpěvy Marii, představuje nám v církevním roce celý její život od jejího neposkrvněného početí v životě sv. Anny až po slavné nanebevzetí. Před ikonou přesváté Panny modlí se všichni věřící častěji za den obdobnou modlitbu jako naše „Zdravas Maria“.

Tato vroucí úcta katolíků i pravoslavných k Panně Marii je pojátkem při snahách unionistických. Jak veliké dobro by z tohoto spojení vzešlo. Kéž nám Maria vleje onu velikou lásku, která nás přivede k jednotě víry!

Tajna je Utjelovljenja prva i temeljna dogma kršćanstva. Ona nas uči, da je Bog obećao i poslao svoga jedinorodjenoga Sina, da nas spasi iz ove doline suza. Zato je i osobiti predmet vjere i što-
vanja ono biće od kojeg je Vječna Riječ uzela tijelo snagom Duha Svetoga i u čijem se krilu izvršila tajna hipostatskog sjedinjenja Vječne Riječi s ljudskom naravi — Blažena Djevica Marija. Već u staro-kršćanskim vjerovanjima, kao na pr. u nikejsko-carigradskom, svečano se priznaje novozavjetna vjera u djevičansko začecje Isusa Krista, koje je u Mariji izvršeno snagom Duha Božjega:

„Nas radi čelovjek i našego radi spasenija, sšedšago s nebes i vo-plotivšegosja ot duha svjata i Marii djevi, i vočelovječšasja.”

Efeški je koncil najsvečanije izjavio, da Mariji pripada naziv

„Bogorodica” i tako je dogmatski potvrdio kult hyperdulije — osobito štovanje Blažene Djevice Marije.

Činjenica, da istočno — pravoslavna Crkva jako štuje Mariju, mora najdublje dirnuti svakoga katolika. U tom si pogledu Istok i Zapad jednodušno pružaju ruke. Štovanje je Blažene Djevice Marije — gdje to štovanje manjka, sigurno je, da tu vlada krivovjersvo i bezboštvo, kako je rekao ruski protojerej i teolog Malcev — u obadvije Crkve jednako jako i iskristalizirano. Između obilne gradje, koja nam stoji na raspolaganje, izabrat ćemo samo nešto; ali i to malo pokazat će nam, da se Istok i Zapad u pravom smislu riječi natječu, tko će više proslaviti Mariju.¹

Istočna liturgija u pjesničkom zanosu ovako veliča visoko dostojanstvo Majke Božje:

„Dostojno jest jako voistinu blažiti tja Bogorodicu, prisnoblaženju i preneporočuju i Mater Boga našego. Čestnjejšuju heruvim i slavnjejšuju bez sravnenija serafim, bez istljenija Boga slova roždšuju, suščuju Bogorodicu tja veličajem.”

Tijekom crkvene godine, koje su glavni odsjeci posvećeni uspomeni zemaljskog života Sina Božjeg, predoduje nam istočna Crkva i cijeli Marijin život od začeca do njenog uznesenja na nebo.²

9 prosinca istočna Crkva slavi: „Začatije svjatija Anni, jegda začat presvjatuju Bogorodicu.”

„Vzigrajte ljudije i veselitesja: Se bo dnes... djeva Maria, vo outrobje čudnija Anni neporočno začinajemaja. Jejže s liki nebesnimi prinikše poklonimsja, i veleglasno vozopiim: radujsja Mati Svjeta nevečernago, s visoti Vostoka Hrista Boga našego, prosvješčšago nas sjedjaščih vo tmje i sjeni smertnej, i ispravivšago stopi našja na put miren.”³

Za razliku od svetkovine Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije, koja se u katoličkoj Crkvi slavi 8 prosinca, slavi pravoslavna Crkva začeca Marijino sa strane njezine Majke samo zbog kasnijeg značenja Marije kao majka Sina Božjega. Zapadna Crkva uči, da je Marija prirodnim načinom začeta od svojih roditelja, i da je još u prvom početku svoga života u maljčinskom krilu oslobođena istočnog grijeha i to naročitim posredovanjem Božjim, a sve to samo radi toga, što je ona bila od vječnosti odredjena da bude Majka Spasitelja svijeta.

8. rujna slavi Istok i Zapad rodjenje svete Bogorodice: „Roždestvo Tvoje, Bogorodice Djevo, radost vozvesti vsej vselenjej: iz tebe bo vozsija solnce pravdi Hristos Bog naš, i razrušiv kljatve, dade blagoslovenije, i ouprazdniv smert, darova nam život vječnij.”⁴

21 studena slavi Crkva svetkovinu: Uvodjenje svete Bogorodice i prečiste Djevice Marije u hram Božji.

„Prečistij hram Spasov, mnogocjennij čertog i Djeva, svjaščennoje sokrovišče slavi Božija, dnes vvoditsja v dom Gospoden, blagodat Sovvodjašči, jaže v Dusje božestvennjem, juže vospjevajut Angeli Božii, sija jest selenije nebesnoje.”⁵

26 prosinca svetkuje istočna Crkva mjesto blagdana sv. Stjepana, koleg slavi 27., svetkovinu materinstva Marijinog. Nakon slavnog rođenja našeg Otkupitelja moramo se odmah zahvaliti njegovoj Majci.

25 ožujka slavi Crkva navještenje Marijino:

„Vozbrannjej vojevodje pobjeditelnaja jako izbavlšesja od zlih, blagodarstvennaja vospisujem ti rabi tvoi, Bogorodice, no jako imuščaja državu nepovjedimuju, ot svjakihi nas bjed svobodi, da zovem ti: radujsja nevjesto nenevjestnaja.”⁶

15 kolovoza svetkuju obadvije Crkve blagdan Uznesenja Majke Božje:

„V roždestvje djevtstvo sohranila jesi, v ouspenii mira ne ostavila jesi, Bogorodice, prestvilasja jesi vo životu, Mati sušči života, i molitvami tvoimi izbavljaješi ot smerti duši našja.”⁷

„Divnoga čuda, izvor života polaže se u grob i grob postade ljestvicom, koja vodi u nebo.” „Divne su tvoje tajne Bogorodice! Slava tvoja sjaje čudesima, koja Bogu priliče! Vrata nebeska, otvorite se videći vrata Svevišnjega.”

Ovo štovanje Majke Božje ne susrećeme samo u vrhunaravnom životu Crkve — u liturgiji —, samo u samostanima, ne, i priprostog vjernika naći ćemo, gdje pred njezinom slikom vruće vapije za njen zagovor. U svakoj ruskoj kući nalazi se „sveti kutić”, a u njegovom središtu kraljuje ikona Panagije, Presvete Djevice.⁸ Svaki pobožni kršćanin opetuje češće kroz dan molitvu koja odgovara latinskoj „Ave Maria”:

„Bogorodice Djevo, radujsja blagodatnaja Marije, Gospod s tobom, blagoslavena ti v ženah i blagosloven plod čreva tvojega, jako Spasa rodila jesi duš naših.”

Slavenski, ruski duh stvorio je novu nauku o Mariji.⁹ U takozvanoj „Sofiologiji”, koja je svojstvena nekim novijim ruskim filozofima i teolozima kao Solovjevu,¹⁰ Florenskiju,¹¹ Bulgakovu,¹² i Berdjajevu¹³ živi neki vizionarni oblik velikog svejedinstva u Kristu i Crkvi, koji potsjeća na misaonu visinu praksi kršćanstva. Marija, personificirana Hagia Sophia, Božanska mudrost, središnja je točka ove nove važne filozofske teologije. Kao organizam božanskih ideja Sofija je uzor-slika stvaranja, jutarnje rumenilo prvog dana svijeta. Ona je vječna zaručnica Logos-a. Sofija se očitovala u Mariji, sjedištu mudrosti, i izgradila iz nje dahom Duha Svetoga zemaljski hram, kozmički vremensko tijelo Vječne Riječi.

Premda je nedvojbeno, da se u sofiologijskoj Mariologiji krije tendencija za gnozis, i pak se Ona temelji na bibliji, na starozavjetnim mudroslovlju — na „hgma-nauci” — i na zapadnoj liturgijskoj tradiciji, koja povezuje lik Sofie iz Salamonovih Knjiga Mudrosti¹⁴ s Bogorodicom: „Ab initio et ante saecula creata sum et usque ad futurum saeculum non desinam.” (Eccli 24, 14.)

U javnom je životu kršćanstvo već izgubilo mnoge važne pozicije. Nije to više borba za pojedine dogme, koja se odigrava pred našim očima, kao što je to bio slučaj u vjerskom previranju prošlih

stojeća. Danas se radi o kršćanstvu kao takvom. Sve jasnije iskrsava činjenica da se svi kršćanski vjernici moraju što čvršće sjediniti, da tako spriječe nazadovanje kršćanstva. To nas sjeća riječi antichijskog patrijaraha Petra, koje je ovaj g. 1054 neposredno pred raskolom Istoka i Zapada — katolicizma i pravoslavlja — upravio samom krivcu, naime patrijarhi Mihaalu Cerulariju Carigradskomu. On mu piše: „Pomisli samo, što bi se sigurno dogodilo, kad se odijeli ova velika, prva apostolska stolica (Rim) od naše sv. Crkve. Zloća bi se raširila, cijeli svijet bi trpio, potresla bi se kraljevstva cijeloga svijeta, svagdje bi nastal a žalost i nevolja.

Zato katoličke i pravoslavne krugove sve više mora prožimati uvjerenje da nekršćanska, materijalistička osnova moderne kulture prijeti, da zakopa sve što pozitivno vjeruje. Sve to kao bezuvjetna potreba nuka na vjerski sperazum i konačno jedinstvo obaju crkava. Koliki bi bio blagoslov jednog takvog sporazuma! Kršćanstvo bi opet postalo smjernicom čovječanstva. Doduše kršćanstvo, taj najljepši cvijet duhovne i vjerske kulture, uopće nikada neće propasti. Kulturne su vrijednote, koje su u kršćanstvu već tisućljeća, prevelike, a da bi čovječanstvo moglo biti bez njih. Pobjednička riječ Spasiteljova: „Nebo i zemlja će proći, ali riječi moje neće proći“ (Mtt 24, 35) nije pusta jeka. Ipak će ovisiti o sljedbenicima Kristovim, dali će se Kristov oproštajni pozdrav ostvariti u svoj svojoj punini. Ovaj će se rad moći dovršiti samo onda, ako se svi kršćani, usprkos svih zapreka, pruže desnicu za zajedničku borbu, i ako budu svi koji priznavaju Krista zajednički suradjivali, da se obiljem ljubavi i apostolske blagosti i uništavanjem međusobne mržnje i predrasuda, osnuje kraljevstvo u kojem će vladati ljubav i istina.¹⁵

Kada će dori vrijeme u kojem ćemo si bez nepovjerenja i iskrenosti u jedinstvu duha i srca smjeti pružiti ruku. Treba da zajedno sa Stroszmayerom, koji si je postignuće toga stavio kao životni cilj, molimo da naskoro dodje dan, kada će patrijarsi i biskupi Istoka cici s gore Karmela i s gore Atosa i položiti maslinovu grančicu kršćanskog mira na grob sv. Petra a modliti se, da opet jednom postanemo jedan jediny narod kršćanske braće.

Neka nam Marija, koju grčko-slavenska liturgija tako krasno slavi kao: „presvjatiju, prečistiju, preblagoslovenuju, slavnuju Vlastičicu našu i Bogorodicu“ — neka nam Marija ulije onu katoličku, ekumensku ljubav, koja vodi do jedinstva u vjeri, do onog jedinstva za koje je Božanski Spasitelj neposredno pred svoju zemaljsku smrt tako vruće molio: „da bude svi jedno“ i „da bude jedno stado i jedan pastir.“¹⁶

„I zbavi nas, Bože, ot vsjakago razdjelenije Cerkvej“ — jedna molitva iz liturgije sv. Bazilija — neka nam bude devizom i lozinkom. Za ovo važno djelo moramo skupiti sve sile, svu ljubav, ali uvijek mam moraju ostati na pameti riječi sv. Pavla: *Itaque neque qui plantat est aliquo, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus.*“ (I Cor.).

Bilješke:

- ¹ Bruno Lovrič, Svetkovine Bl. Svetkovine Bl. Dj. Marije u Zapadnoj i Istočnoj Crkvi. Niš, 1927.
- ² Friedrich Heiler, Urkirche und Ostkirch. München 1937. str. 205 i sl.
Prinz Max, Herzog zu Sachsen, Praelectiones de liturgiis orientalibus. I/II. Freiburg i. Br. 1908/1913.
- ³ Tropar, glas 6. — ⁴ Tropar, glas 4. — ⁵ Kondak, glas 4. — ⁶ Kondak, glas 8.
- ⁷ Tropar, glas 1.
- ⁸ vidi i Fr. Stéle i Fr. Terseglyav, Sveta Rusia. Zagreb 1920.
- ⁹ Julius Tyciak, Östliches Christentum. Warendorf (Vestf.) 1934. str. 46 i sl.
- ¹⁰ Friedrich Muckermann S. J. Solovjev und das Abendland, U „Christi Reich im Osten“, Mainz 1926, str. 6.
- ¹¹ Paul Florenski, Sophia. U „Christi R. i. O.“ str. 72.
- ¹² N. Bulgakov, Kosmodizee. U „Östliches Christentum“, München 1926. str. 195 i sl.
- ¹³ N. Berdjajev, Anthropodizee. U „Östl. Christentum“, str. 246 i sl.
- ¹⁴ „Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Ab aeterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret.“ (Prov 8, 22-35).
- ¹⁵ „Quae est ista, quae progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.“ (Cant 6, 9).
- ¹⁶ Vladimir Majevski, Sveta Gora. Sr. Karlovci 1937.

LEONARD BRANIŠA S.V.D. ST. GABRIEL:

BOHOSLOVCI A MISIE.

„Maximum sanctissimumque omnium catholicorum operum est opus missionum.“ Pius XI.

Ačkoliv po světové válce a zvláště v posledním desíletí nastal utěšený rozvoj misijní myšlenky i u katol. národů slovanských, přece jen mají tyto národy mnoho dohánět, aby se vyrovnaly ostatnímu katol. světu zájmem a obětavostí pro toto tak eminentně katol. dílo sv. misií.

Je potřebí, aby misijní myšlenka pronikla, jak si to přeje sv. Otec, do všech vrstev národa a tam pevně zakotvila. A tento úkol, získat zájem širokých vrstev pro misie, náleží v první řadě katol. kléru. Od svého kněze čeká lid poučení ve všech otázkách náboženských, tedy i v otázce misijní. „Jak se máme my, laici, nadchnout pro rozšíření sv. víry, jestliže vy, strážcové svatyně, neroznítíte v nás oheň nadšení? Jak máme poznat svůj podíl na misijní úloze, jestliže vy nás nepoučíte?“ — tak apostrofuje kněze herold mis. myšlenky v Německu, laik, kníže Löwenstein.¹ Stále tu platí zásada: Bez kléru proniknutého mis. ideami marně se budeme ohlížeti po živém mis. hnutí v lidu.

¹ P. Rob. Streit: Die kath. deutsche Missionsliteratur, S. 132.

Takový klérus však budeme míti jen tehdy, bude-li se mis. myšlenka systematicky pěstovat už v seminářích. Poslyšme výstižná slova vynikajícího mis. teoretika a zároveň dlouholetého vůdce misijního hnutí akademického v Německu P. A. Freitag S. V. D., která pronesl na misijním kongresu v Poznani r. 1927: „Katolický kněz může a musí vykonati pro misie víc než kdokoli jiný, a to svým úřadem a svým vlivným postavením u lidu. Ale ani u kléru nepřijde smysl a porozumění pro mis. dílo samo od sebe nebo jako charisma při ordinaci. Už předtím si musí utvořit obraz o stavu a o potřebách misí a tento obraz si musí stále doplňovat studiem... chce-li se stát ve svém povolání průkopníkem a podporovatelem misí.“² Známy P. Tragella z Misijního semináře v Miláně píše: „Protože je u kléru mis. vzdělání potřebné, musí se začít již v semináři, aby již jednou přestal diletantismus. Bez dostatečného studia nepozná seminarista ani dějin své církve, ani někdejšího jejího stavu, ani její budoucnosti.“³

Bude zajímavé dovědět se, jak smýšlejí o šíření mis. myšlenky v seminářích nejvyšší církevní úřady. Dokladem je nám list Posv. Kongregace pro semináře a university. Dříve však než uvedeme dokument sám, všimneme si, jak vlastně vznikl.

O letních prázdninách r. 1932 byly uspořádány misijní kursy po různých italských seminářích. Ferrarský arcibiskup Msgr. Bovelli, krajinský předseda italské „Unio cleri pro missionibus“, informoval o tom zmíněnou již Posv. Kongregaci. Schválil-li Posv. Kongregace toto počínání, budou rádi pokračovati v této akci i v budoucích prázdninách.

Posv. Kongregace odpověděla tímto přípisem:

„Vaše Excellence! S potěšením jsem přijal zprávu o úspěchu a o rozkvětu mis. propagandy v italských seminářích, čehož docílil zasloužilý spolek, vedený Vaší Exc. Proto Vám vyslovujeme uznání této Posv. Kongregace, i své vlastní za tuto iniciativu, která je tak užitečná dílu šíření sv. víry. S radostí schvalujeme záměr V. Exc. a povzbuzujeme ještě, aby se pokračovalo v budoucích prázdninách v tomto díle, šťastně započatém, poněvadž tu běží o věc velkého významu, ba řekl bych, o nepostradatelnou součást pastorální theologie. Vždyť v dnešní době je víc potřebí než kdysi, aby se kandidáti kněžství zavčas naučili poznávati a milovati sv. misie, aby pak mohli vštěpovati známost o nich a lásku k nim do srdcí svých věřících, které jim Božská Prozřetelnost svěří... Zároveň Vás ujišťujeme, že Vás provázíme svým blahopřáním a svými modlitbami, aby se brzy rozšířila říše spravedlnosti a pokoje, lásky a milosrdenství našeho Spasitele Ježíše Krista až na kraj světa.“⁴

Po tomto vřelém povzbuzení rozeslala italská Unio cleri dotazy po všech seminářích, jež se týkají zmíněných misijních kursů. Při-

² Księga pamiatkowa Miedzynarodowego akadem. kongresu misyjnego. Poznań 1928, str. 215.

³ „Priester u. Mission“ 1933, S. 32.

⁴ „Priester u. Mission“ 1933, S. 32.

hlášek bylo tolik, že nebylo možné všem vyhověti. O prázdninách r. 1933 byly uspořádány kursy, trvající dva až čtyři dni, v 22 seminářích.

Tento dokument jsem neuvedl proto, abych propagoval podobné kursy i u nás, ale abych ukázal, že nejvyšší církevní kruhy si přejí, aby se misijní myšlenka v seminářích pěstovala, neboť tam má domovské právo.

K organizaci našich bohosloveckých misijních kroužků.

Začátkem nového školního roku zahájily svou činnost i naše bohoslovecké misijní kroužky, ty malé buňky misijního nadšení a misijní práce, a na nich se zálibou spočine oko každého přítele misii. Vždyť i z těchto nepatrných ohnisek přeskočí brzy jiskry misijního nadšení a čínorodé lásky do širého, dosud ještě chladného okolí a budou zapalovat, zahřívat a strhovat všechny.

Misijní kroužky a sekce najdeme už ve většině seminářů ČSR a Polska.¹ A vykonaly vskutku mnoho práce uvnitř i navenek. Tomu však, kdo pozorně sledoval v posledních letech výroční zprávy jednotlivých misijních kroužků v „Museu“ a v „Ročence misijních spolků na Slovensku“ (Nitra), neušlo, že přes veliký idealismus a nadšení našich bohoslovců pro misie, přece možno v jejich činnosti vidět určitou jednostrannost, ba jakousi nejistotu, co se týká cíle, metody a prostředků. Což budeme moci úspěšně pracovat, když nevíme, zač bojujeme a čeho chceme dosíci? A naopak, správně pochopený cíl nám sám ukáže, čeho je potřebí, abychom ho dosáhli.

Co je cílem našich bohosloveckých misijních kroužků? Ne nabírat co největší obnos peněz a co nejvíce kilogramů staniolu, ani sehnat co největší počet poštovních známek pro misie. Nepopírám, že je to pěkná podpora, dobrá pomoc, ale přece to není jediný a především ne hlavní cíl činnosti bohoslovců. Neboť by to znamenalo, že bohoslovci nezauímají k misiím jiného stanoviska než obyčejní věřící nebo děti, organizované v „Díle sv. Dětství“. Kde však zůstaly ty skvělé dary ducha, které dal Pán nám bohoslovcům? Dáti i tyto dary, schopnosti a talenty do služeb šíření království Kristova na zemi, to je prvním hlavním cílem našich misijních kroužků.

Misijní svaz rakouských bohoslovců (Theologen-Missions-Verband Österreichs, založený r. 1912) — jedinečná organizace svého druhu v katol. světě — určuje cíl bohosl. misijních kroužků takto: „Modlitbou a studiem budit a rozohňovat v členech nadšení pro misie, aby vytrvale a úspěšně pracovali na rozšíření misijní myšlenky mezi lidem. Chtějí-li sbírání milodarů považovati za cíl vedlejší, mohou se samy rozhodnout, ale nikdy nesmějí klesnout na roveň sběratelských spolků.“² Za těmito slovy stojí 25letá zkušenost.

¹ O jiných slovanských bohoslovcích nemám, bohužel, dostatečných informací. Doufám, že se časem přihlásí sami.

² K. Raab: Handbüchlein des Oesterr. Theologen- Missions, Verbandes, St. Gabriel 1925, S. 71 (§ 5).

Misie potřebují naši *modlitby*. Vždyť každé obrácení pohana je výslednicí celého řetězu milostí Božích. A každý bohoslovec, který nahlédl do tajemství ekonomie milosti Boží, ví, že nikdo si nemůže zasloužiti ani nejmenší milost, a proto i milost obrácení duší jest nám třeba vyprosit od Boží dobroty. Zajistiti tuto duchovní pomoc hlasatelům Kristovým a jim svěřeným pohanům po všech končinách světa – to bude nejkrásnějším a předním cílem našich kroužků. V mnohých seminářích krásně rozkvétá tento apoštolát modlitby a oběti. Stará se o to zvláštní horlitel. Ten přidělí každému účastníkovi určitý den v týdnu nebo v měsíci (podle počtu bohoslovců), v němž on obětuje své denní modlitby, práce, nepříjemnosti, a především mši sv. a sv. přijímání na nějaký misijní úmysl. A mnohý bohoslovec věnuje aspoň půlhodinku svého volného času jednou v týdnu modlitbě před svatostánkem, kde prosí Pána žní, aby poslal dělníky na svou vinici, aby jim dal milost vytrvání v nezdarech, útěchu v utrpeních, aby Kristus osvětlil pohanskou tmu, sílil nové křesťany, aby vzbudil v srdcích majetných křesťanů štědrost k misím, aby i v jeho vlastním srdci vznítíl porozumění pro plány Svého Srdce, aby všichni lidé uznali Krista za Krále světa... Oportet illum regnare! Ut omnes unum sint!

Vedle modlitby bude naším cílem i *studium misij. otázek*. Tento bod potřebuje vysvětlení. Nestor misijní vědy prof. Dr. Schmidlin napsal jednou pro německé akademiky tento zajímavý logický řetěz: „Keine Missionstat ohne Missionsliebe, keine Missionsliebe ohne Missionsverständnis, kein Missionsverständnis ohne Missionskenntnis, keine Missionskenntnis ohne Missionsstudium.”³ Tím aplikoval vlastně na misijní ideál ono staré pravidlo: „Ignoti nulla cupido” anebo „Nihil volitum nisi praecognitum”. Avšak není to přílišné, vyžadovat od bohoslovců studium misijních otázek? Tu je potřebí upozornit, že ani Dr. Schmidlin nemá na mysli studium in sensu stricto, nýbrž jen v širším smyslu, asi jako když mluvíme o studiu sociologických otázek v době bohosloví. Tomuto požadavku dá se vyhověti již systematickým čtením misijní literatury.

Bohoslovci nebo akademikovi nestačí dojemné, často i nasládlé historky o černoušcích, o lvech a lidožroutech. My chceme vědět, proč máme podporovat misie, chceme ze statistiky zjistiti jejich úspěchy a poznati minulost jednotlivých misijních oblastí, jejich problémy a výhledy do budoucnosti. Nás zajímají i ty národy, kterým mají misionáři teprve donést světlo křesťanství, jejich život, prostředí, zvyky, náboženství a řeč, jejich dějiny a poměr ke křesťanství. Naše nadšení pro misie musí být rozumově i dogmaticky podložené, odůvodněné. — To jsou veliké úkoly, jež jednotlivec nezvládne. Je potřebí vzájemného povzbuzení, společné práce, a to nám umožní mis. kroužek.

³ Akad. Missions-Blätter, I. Jahrg., S. 9.

K organisaci samé.

Naše mis. kroužky jsou většinou odbočkami (sekcemi) bohosloveckého seminárního spolku. V jiných krajinách najdeme často samostatné bohoslovecké misijní spolky. Ale oba druhy jsou schopné života, záleží jen na duchu, jaký v nich vládne. Zůstaňme tedy jen klidně při svých sekcích v rámci bohosloveckých vzdělávacích spolků. Není zrovna nutné, aby všichni bohoslovci v semináři byli členy misijního kroužku. Je však přece pro všechny, má se aspoň snažit nadchnout i nečleny pro misie. Příležitostí k tomu budou veřejné schůze, pořádané několikrát za rok. O pěkný program se postarají aktivní členové kroužku.

V čele kroužku stojí předseda, kterému mohou stát po boku ještě tajemník (horlitel) a knihovník. Funkcionáři nemají považovat svoje postavení snad za vyznamenání nebo za čestné místo, nýbrž spíše za první právo na solidní práci pro kroužek.

„Misiologický kroužek.”

Požadavek „studia” mis. otázek jsme trochu zmírnili. Učinili jsme to úmyslně z ohledu na členstvo. Ale v každém semináři najde se několik bohoslovců, kteří mají větší zájem o misie než převážná většina kolegů, kteří chtějí hlouběji vniknouti do poznání celého misijního díla. Tito bývají obvykle kvasem celého misijního díla mezi spolužáky. Ty chce sdružit „misiologický kroužek”.⁴

V něčem se podobá náš kroužek vědeckému semináři. Sdružuje jen malý, vybraný počet členů 3 — 6. Víc než deset bylo by rozhodně příliš. Slovo „misiologický” znamená, že účastníci „kroužku” chtějí si osvojit i nejzákladnější poznatky misijní vědy neboli misiologie. Budou si tedy všimati poněkud i misijní teorie, nejen misiografie (Missionskunde). Podobnost s vědeckými semináři jeví se také v tom, že se obírají misijní myšlenkou systematictěji než se může dít v mis. kroužku. Než proti seminářům nechce se „misiologický kroužek” obracet pouze na rozum účastníků, nýbrž i na jejich cit, na celou osobnost, chce v nich vznítit lásku a nadšení pro dílo šíření pravdy a spásy Kristovy.

Každý „kroužek” si zvolí vůdce. Avšak ten je jako „primus inter pares”, protože misiologický kroužek si musí uchovati neoficiální, kamarádský charakter. Jeden z členů vede zápisy. Na začátku pracovního období určí si kroužek svoje pracovní téma. Na př. „Mis. myšlenka v Písmě sv.”. Toto obsáhlé téma si rozdělí mezi sebe. Jeden si vezme Žalmy, druhý Proroky, třetí sv. Pavla atd. Jiné téma: „Misie v duchovní správě” (1. na kazatelně, 2. v katechesi, 3. papežské misijní spolky, 4. sbírat materiál pro kázání: příklady z misí, dispo-sice). Poučná jsou i témata z misijních území. Vezměme si na př. námět „Katolické misie na dálném Východě” (Čína a Japonsko). Tu by bylo též potřeba dělby práce 1. historický vývoj nebo-li dějiny

⁴ Volím toto pojmenování podle polského. Němci je jmenují Missionswissenschaftlicher Zirkel, Missionszirkel, Arbeitsgemeinschaft, američtí protestantští studenti „Misijní věneček”.

čínsko-jap. Církve, 2. nynější stav misijní práce (ukázat na několika příkladech, těžkosti a výhledy), 3. katolický tisk a film ve zmíněných zemích, 4. domorodé kněžstvo tamtéž, několik markantních postav z tamnější misie atd. — Kdo je více prakticky nadán, mohl by si zvolit také praktičtější téma. Na př. sbírat vhodné básně, písně a divadélka pro misijní slavnost a pod. Kdo cítí v sobě bibliografické vlohy, mohl by se pokusit zpracovat bibliograficky naši skrovnou misijní literaturu; jest tedy vhodných témat dosti. Zde jsme vzpomněli jen několika na ukázkou. — Jsou semináře, kde účastníci mis. kroužku proberou za 5 roků theologie všechny zeměděly po misijní stránce.

Misiologický kroužek má svoje schůzky pravidelně každých 14 dní nebo jednou za měsíc. Schůze netrvají déle než $\frac{3}{4}$ hodiny. Těchto schůzí se zúčastňují jen členové kroužku. Každý účastník si vypracuje písemně krátký referát (15 — 20 minut) o zvoleném tématě a ten přečte na některé schůzi. Forma referátu může být volnější, nenucená. Jest dobré, když referent svůj elaborát odevzdá předsedovi do archivu; tak vznikne časem cenná sbírka materiálu, kterého mohou použít i jiní.

Některé referáty se přednesou jako přednášky na veřejné schůzi celého kroužku. Maximum pro každého člena kroužku budou dva referáty ročně, pro většinu stačí jeden za rok. Neboť tato práce nesmí se díti na úkor studia nebo duchovního života.

Při volbě témat je potřebí dát členům volnost. Tím zvýšíme radost a horlivost účastníků. Po referátě následuje vždy krátká diskuse, která se může pěkně rozvinout, když všichni účastníci mají témata.

„Misiologický kroužek“ není našim vynálezem. Je skoro tak starý jako akademické hnutí misijní. A osvědčil se velmi dobře. Mnozí jej nazývají životodárným pramenem, který obrozuje a oživuje celý bohoslovecký misijní kroužek. Zkusme to tedy i my.

K úspěšné práci „v misiol. kroužku“ je nezbytně třeba aspoň malé misijní bibliotéky, která poskytuje členům příslušnou literaturu. Otázka misijní knihovny v seminářích je však kapitolkou pro sebe, proto se o ní zmíníme příště.

IS. ZAVRŠNIK (MARIBOR):

DELO ZA CIRIL-METODIJSKO IDEJO V MARIBORSKEM BOGOSLOVJU DO L. 1930.

Dokončení.

Vzhodno vprašanje je bilo na dnevnem redu tudi v naslednjih letih. V „Lipici“ najdemo l. 1901 zgodovinsko študijo „Splošni vzroki grškega razkola“, ki jo je napisal sedanji stolni prošt dr. Maksimiljan Vraber. Riše nam razmere, ki so zavladale na vzhodu potem,

ko so bila kolikortoliko potlačena razna krivoverstva in sredi katerih so se izcimile kali razkola. Naslednje leto je M. Vraber priobčil v „Lipici“ zgodovinsko-dogmatično študijo „Filioque“, v kateri je pokazal, kako so bile vse razlike med vzhodno in zapadno Cerkvijo umeten plod „sovraštva do Latincev“ in „poskus carigrajskih patriarhov odtrgati se vplivu zapada“.

Ta dva spisa in pa oris „Zgodovine slovanske liturgije“ v „Lipici“ 1903 nam jasno pričajo, da so tedanji bogoslovci resno in sistematično študirali vzhodno vprašanje, razpravljali o njem in se zanj navduševali. Tako je polagoma ciril-metodijska ideja zrasla in dobila povsem določeno obliko, ki jo je orisal l. 1905 v „Lipici“ sedanji dekan Jos. Ozimič v spisu „Ideja ciril-metodijska“. Naj nam kratek izvleček tega spisa pove njegove misli!

Današnjemu času je vtisnjen pečat raznih idej, raznih vprašanj. Toda nekatera se hitro preživijo, ker nimajo upravičenosti svojega bitka. Nekaj pa jih je ki, imajo notranjo moč, torej pravico do obstoja ter možnost rešitve. Med temi je tudi ciril-metodijska.

Ta ideja ni nova. Njena začetnika sta že sv. Ciril in Metod. Da jo torej prav razumemo, moramo vedeti, kako sta jo pojmovala onadva. Imela sta dvojen namen: pripeljati Slované k Cerkvi in ustvariti jim samostojno narodno kulturo, ki bo jez proti tujim političnim vplivom. Ta njuna zamisel pa se ni povsem uresničila. Razkol je ločil Slované na dvoje. In šli so vsak svojo pot, drug od drugega bolj trnjevo.

Leta 1863 pa je nastal velik preobrat. Slované, predvsem Čehi se obhajali tisočletnico prihoda svetih bratov na Moravo. Na Velehradu se je razžarela iskra ciril-metodijske ideje, ki je že tako dolgo tlela pod pepelom pozabe, v nov plamen.

„Oživiti, ohraniti, obnoviti ter dovršiti to, kar sta hotela sveta brata, to je naloga te novo oživljene ciril-metodijske ideje. Prvi jo je začel razširjati in negovati kanonik in profesor Sušil.“ Ustanovil se je „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda“, ki ima namen širiti idejo v javnosti. Vsako leto prireja shode na Velehradu. Poleg ljudstva prihajajo sem tudi bogoslovci iz vseh slovanskih dežel.

Češčenje sv. Cirila in Metoda je za Čehé bramba pred notranjim in zunanjim sovražnikom. (Notranji sovražnik je verska mlačnost in husitizem, zunanji pa germanizem.) Ideja pa ima za Čehé tudi kulturni pomen: hoče jih izenačiti z drugimi kulturnimi katoliškimi narodi v Evropi.

Tako pojmovana ideja pa je koristna predvsem le Čehom in ne dosega zamisli sv. Cirila in Metoda. Pravi pomen dobi šele, če se raztegne na vse Slované, ker je bilo delo svetih bratov namenjeno vsem Slovanom in ker je tudi starocerkvenoslovanski jezik vzklikl med starimi Bolgari in ne na Češkem.

Ideja ciril-metodijska mora biti verskokulturna ideja, njen cilj je zbližanje Slovanov na verskokulturnem polju. Če namreč delamo za versko idejo, moramo obenem tudi za kulturno, kajti vera je vir in višek prave kulture.

Verskokulturno zbližanje Slovanov pa je le oddaljen cilj te ideje. Bližnji smoter je organizacija najprej katoliških, potem pa vseh Slovanov sploh. Bistvo organizacije verskokulturne pa je organizacija znanosti, predvsem bogoslovne... Torej mora biti naš cilj, naš dosegljivi smoter študij krščanskega vzhoda in delo za zedinjenje na podlagi tega študija, ki je danes nekako moderen, saj imajo vsi večji evropski narodi svoje časopise o tem vprašanju.

A tudi vzhod sam išče zbližanja (Aksakov, knez Gagarin, Solovjev in drugi). Glubokovskij (profesor na duhovni akademiji v Petrogradu) pravi: „Cerkveni razkol je nastal vsled človeških nerazporazumljenj in vzdržuje ga človeška trdovratnost, ki jo podpira medsebojno sumničenje in nezaupanje, zato so natančno poznavanje, nepristransko priznanje in odkrito priznanje najvažnejša sredstva k odstranjenju te tako žalostne needinosti.”

Problem krščanske edinosti bodo odločili katoliški Slovani. Po svojem značaju, zlasti pa po svojem jeziku, smo nekaj več kot samo sosede vzhoda.

Ugovor, čemu vzhodno vprašanje, ko imamo doma celo kopico nerazvozlanih vprašanj, je neutemeljen. „V delu za idejo ciril-metodijsko se bodo urile naše moči, dobile bodo trdnejšo podlago, to polje bo vežbališče, kjer se bodo razvijale in utrjevale naše sile, ki jih potem lahko uporabimo za delo domovinsko.” — Delo bi se moralo vršiti, kakor že omenjeno, na bogoslovnem področju, dasi-ravno pri tem tudi druge stroke niso izključene... Treba se je učiti slovanskih jezikov, predvsem ruščine. Ustanovimo tudi krožke, ki naj sprejmejo „Museum” za javno glasilo vseh slovanskih katoliških bogoslovcev. —

Take so bile njihove misli o ciril-metodijski ideji. Ogrevali so se zanj ob študiju slovanske zgodovine, ogrevali pa so se tudi ob vzgledih velikih začetnikov te ideje. Spomnili so se stoletnice rojstva Františka Sušila in napisali v „Lipico” njegov življenjepis. Občudovali so njegovo delo in si ga postavili za vzgled.

Toda naenkrat se je ideja slovanske vzajemnosti začela umikati novi jugoslovanski ideji. Mariborski bogoslovci so stopili v stik s hrvatskimi in z „Jugoslovansko katoliško dijaško ligo”.

Pa na ciril-metodijsko idejo niso pozabili. L. 1910 je „Lipica” objavila spis „Zakaj in kako so dolžni katoliški Slovani delati za zedinjenje vzhodne in zahodne Cerkve”. Na to vprašanje odgovarja: „V vzhodni Cerkvi so počasi prevladali Slovani, torej gre za usodo naših bratov. Pri Slovencih je bilo pred pedesetimi leti več zami-manja za to delo, saj je delal Slomšek in opozarjal svoj narod na njegovo dolžnost. Današnja malomarnost je sicer nekoliko posledica orientacije v drugo smer. Delo za prosvetne organizacije, trud za povzdigo verskega življenja med nami samimi in boj z liberalizmom zahteva vse naše moči. Toda kdo drugi bo delal za ciril-metodijsko idejo, če ne mi. Komu naj vzhodni Slovani bolj zaupajo kot svojim bratom!” Dalje navaja pisec celo vrsto praktičnih navodil za delo,

ki je „najlepše, najbolj katoliško, najbolj slovansko” in zaključil: „Blagor onemu, ki prinese le en kamenček k tej velikanski zgradbi, ki bo segala gori do sinjega neba in še višje gori k Vsemogočnemu, ki je zato nad nami, da smo vsi njegovi”.

Še dvoje sledov dela za ciril-metodijsko idejo najdemo v „Lipici”. L. 1914 popis „Ločink v razkolu” in 1915 „Črtice iz pravoslavlja”. Ta dva spisa kažeta, da se je v prvih letih svetovne vojne ohranilo še vsaj nekaj zanimanja za vzhodno vprašanje. Toda v drugem spisu najdemo besede, ki nam povedo, da je zanimanje že močno pojenjalo. „Ali naj bo dr. Grivec prvi in zadnji pri nas, ki se je resno posvetil temu študiju”, se pisec sprašuje in stavi kot namen svojemu spisu znova zdramiti svoje tovariše k delu za ciril-metodijsko idejo.

V letih strahote 1914—1918 je „Lipica” sicer še izhajala, društvo pa je popolnoma prenehalo z delovanjem. Zato ni čudno, če so v prvih povojnih letih obrnila druga vprašanja vso pozornost bogoslovcev nase. Šele l. 1923, ko je bil v okviru Marijine kongregacije ustanovljen misijonski krožek, je med drugim prišlo na dnevni red delo za zedinjenje. O tem nam pričajo pisma, ki so si jih izmenjavali mariborski in sarajevski bogoslovci. V teh pismih je večkrat omenjen tudi Apostolat sv. Cirila in Metoda, a le kot „misijsko društvo sa bližom svrhom unije grčke crkve.”

Predsednik misijonskega odseka je zajel svoje delo od vseh strani. Ob priliki tristoletnice smrti sv. Jozafata Kuncevića se je obrnil na križevskega škofa dr. Njaradi-ja s prošnjo, da mu pošlje svetnikov življenjepis. Pripravljal je namreč za ta jubilej proslavo in je za njo navduševal tudi sarajevske bogoslovce. Dr. Njaradi mu je obenem s knjigo poslal tudi navodila za študij unije, sarajevski bogoslovci pa so odpisali: „Na Jozafatovu 300 godišnjicu nitko ovdje ne misli. No možda ćemo ipak štogod pokrenuti, jer stvar ipak zaslužuje najživlje zanimanje!”

Izenačevali so sicer delo za zedinjenje z delom za misijone, vendar led je bil prebit. Zdaj se je študij vzhodnega vprašanja ustalil. Direktnih sledov tega študija sicer ni najti v „Lipici”, niti v društvenih zapisnikih, vendar nekatere opombe in pa splošno delo v dijaških organizacijah kažejo, da se je študij vzhodnega vprašanja vršil po vzgledu ter tu in tam vsaj pod indirektnim vodstvom prelata dr. Grivca.

Nekaj zaslug si je na tem polju pridobilo tudi mladinsko gibanje, čigar glavni voditelji so izšli iz mariborskega bogoslovja. Kot gibanje, ki je bilo presajeno z nemških tal, je bilo pri nas obsojeno samo na eno generacijo, ker se ni moglo prav vživeti v slovensko dušo, vendar je ravno v ciril-metodijski ideji našlo točko, v kateri se je lahko naslonilo na slovanstvo.

Od leta 1927 dalje pa je zavladalo v bogoslovju socialno vprašanje. Vsi drugi problemi so se mu morali umakniti in tudi ciril-metodijska ideja je morala čakati na lepše dni, ki so se povrnili šele dolgo po letu 1930.

Viri: Dr. Fr. Kovačič: „Lavantinsko bogoslovno učilišče v Mariboru“ (Spomenica ob sedemdesetletnici), Maribor 1929; Zavodski rokopisni list „Lipica“ (letniki: 1863, 1873, 1896, 1901, 1902, 1903, 1905, 1910, 1914, 1915); Pismo č. g. dekana Gomilšeka z dne 27. II. 1937; Zapisnik in arhiv Marijine kongregacije v bogoslovju v Mariboru.

STANISLAV SVOBODA (OL.):

SMÝŠLENÍ BUDITELE P. SYCHRY DLE JEHO KÁZÁNÍ.

IV. Poměr k husitství a protestantismu.

Církev katolická zůstane až do skonání světa. Sychra v to pevně věří a tuto svou víru jasně ukazuje. Ovšem, mnohdy se do Církve vloudí nezdravé živly, Církev se však sama obrodí. Nepotřebuje k tomu různých samozvaných opravovatelů. Sychra neuznává reformátorů za pravé opravovatele Církve. Jsou to jen opravovatelé zdánliví. S bolestí praví, že „Jan Hus, Petr Drážďanský, Jakoubek Míšeňský a jiní domnělí opravovatelé náboženství“¹ svým učením nejen Církvi, ale i národu více uškodili než prospěli.

Vždyť jaké bylo ovoce husitství? Samozvaní obnovovatelé náboženství svým „učením podpal k pohoršlivým rozbrojům, ba i k ukrutným válkám dali, v nichž se vlast naše přežalostně poplenila“.² Sychra vzpomíná na toto zpuštění vlasti v kázání o francouzské revoluci. Chválí lid, jehož „chvalitebná věrnost a poddanost k svému laskavému mocnáři vyjevila se zvláště v naší vlasti v té bouřlivé době, kdy v sousedstvu celý národ proti své vrchnosti odbojně povstal, krále, královnu a na tisíce jejich věrných poddaných usmrtil, celé houfy ozbrojených buřičů do okolních krajín rozeslal, jenž by trůny pokojných mocnářů bořili, mečem i ohněm okolní národy k stejné neposlušnosti proti vrchnosti přinutili a všudy svobodu a rovnost hlásali“.³ Lid však těchto buřičů neposlechl a dobře učinil. „Jak by to nyní v naší vlasti přesmutně vyhlíželo, kdyby krajané naši k svému zeměpánu tak věrně se nebyli zachovali! Snad byla by nyní tak vydrancována a vyhubena, jako za času Táboritů, když ono vlasti naší nanejvýš záhubné rozpolčení v náboženství povstalo. Ačkoli již několik století od té truchlivé doby vypršelo, předce se ještě vlast naše od té přenesmírné ztráty náležitě zpatovati nemůže“.⁴ Ano, hnutí Husem vyvolané bylo pro naši vlast právě tak zhoubné, jako byla velká revoluce pro nešťastnou Francii.

O učení Husově se Sychra zvláště nezmiňuje. Vyloženě ovšem stojí proti Husově církvi předurčených slova Sychrova, že „kdo po-

¹ III, 341. Jakoubek Míšeňský, latinsky Jacobus de Misa. J. ze Stříbra.

² Tamtéž. — ³ II, 342. — ⁴ II, 343.

křtěn jest, k Církvi patří, a následovně oudem duchovního těla Ježíšova vším právem nazván býti může".⁵ „Všichni k spasení povoláni jsme, tak nás ubezpečuje náboženství, a jediné na nás záleží, má-li se toto povolání na nás vyplnit či-li nic".⁶ Slova tato jsou ovšem ve zřejmém rozporu s Husovou naukou o předurčení. Sychra ihned pak poukazuje na opačný extrém, jenž vznikl za bojů proti bludnému učení o předzřízených. „Opovážili se sice někteří, chtěje rouhavé učení o předzřízení zcela poraziti, veřejně zastávají, že by Bůh všechny lidi spasiti musil, poněvadž se bez rouhání ani pomyslit nedá, že by ta nejdobrotivější bytnost koho k zahynutí mohla stvořiti."⁷ Jak o tom soudil Sychra, je zřejmo z výroku výše uvedeného: Na nás záleží, dojdeme-li spásy neb ne.

Obšírně zmiňuje se Sychra o přijímání z kalicha. Zaveden byl přičiněním Jakoubka ze Stríbra s úchvalou Husovou. Ale jak nazývá Sychra zavedení kalicha? Je to vzpurnost. „Když předkové naši po smrti Jana Husa pro odejmutí kalicha se bouřili a na tom zpuřně stáli, by se jim pod obojí užívati dovolilo, všeobecný sněm basilejský k tomu přivoli." Ale jakou podmínku stanovila Církvev, když toto povolení udělila? Žádala husity, „aby tomu, že kalicha naprosto a dokonce právem Božím k spasení potřeba není, věřili a vyznali".⁸ Církvev chtěla zajistiti věřícím pokoj, proto vzpurností vymáhaný kalich povolila, při tom však pevně hájila správné učení.

A přece ještě po tak dlouhé době pozvedají zejména protestanté zpupně hlasy a vyčítají Církvi, že svým věřícím podává jen pod jednou, zapovídajíc kalich. „Protestanté, ačkoliv v tom, co by se při večeři Páně přijímalo, nestejně smejšlí a učí, zpupně tvrdí, že by se pod obojí způsobou, chleba totiž a vína přísluhovati mělo a že se následovně Církvev katolická proti zřetelnému nařízení Ježíšovu prohřešuje, když věřícím kalich odejímá, zapovídá a jedinou toliko způsobou, totiž chlebem přísluhuje." Sychra ví, že mnozí katolíci zůstávají před touto námitkou bezradni. „Není mne tejno nejmilejší, jak často mnozí horliví katolíci, slyšíce tuto vejčitku, ana se Církvi naší činí, aneb něco podobného čtouce na myslí se kormoutí a v rozličné trudné pochybnosti upadají."⁹

Mnozí katolíci nedovedou si totiž odpověděti na různé námitky a nevědí proto, komu mají věřiti. Proto se často přiklánějí na stranu protestantů. „S těžkem se mejlím", praví Sychra, „maje za to, že i mnohý z přítomných posluchačů náhodou slyše aneb čta důvody, nimiž se potřebnost přijímání těla a krve Páně pod obojí dokazuje, toho bludného domnění jest, že by Církvev naše ne co upřímná máteř jednala, když laykům či-li obecnému lidu kalicha násilně odjala a ním přísluhovati zakázala, že následovně tím uspořádáním zproští katolíci jako zkrácení a ošizeni jsou, obdržující jenom částku, ne však celé tělo Kristovo".¹⁰

Pokračování.

⁵ II, 26. — ⁶ II, 273. — ⁷ Tamtéž. — ⁸ III, 340. — ⁹ III, 332. — ¹⁰ Tamtéž.

Do statistiky bohoslovců v minulém čísle nepřišla zpráva o počtu bohoslovců v slov. provincii františkánské. Pro úplnost doplňujeme:

Stav jejich je tento:

na bohoslovecké fakultě v Bratislavi 39, z toho ve IV. roč. 4, ve III. 11, v II. roč. 10, v I. roč. 14.

Dle národnosti 31 Slováků, 6 Maďarů, 2 Češi.

Mimo to studuje 1 v Mostaru, 1 v Makarske, v Jugoslavii.

Z ČINNOSTI BOHOSLOVECKÝCH JEDNOT.

Práce v Cyrilometodějských kroužcích.

Na velehradském sjezdu vytkli jsme si cíl a směr práce v cyrilometodějství (resoluce sjezdu, Museum č. I. str. 2) a brněnský kroužek byl určen jako „centrální“. Nepochybuji, že ve všech seminářích začali již prováděti organisování c. m. kroužků a práci v nich podle ujednané resoluce a osměluji se tímto podati několik podrobnějších návrhů (byť neúplných a kusých), jak pracovati v otázce c. m.

Kroužky c. m. pod jakýmkoliv názvem sdružují v sobě pod vedením předsedy ty bohoslovce, kteří pracují v otázce c. m. Scházejí se pravidelně, nejlépe týdně, aby vyslechli své práce, debatovali, radili se. Tyto schůze však jsou jen zevnějším projevem zájmu, který každý jednotlivce svým studiem projevuje a nemají přejímati úkoly seminárního spolku. Mají jen obstarávati a snažiti se všude uplatňovati (při akademických spolku, v kroužku sociálním, misijním a j.) přednášky, články, recitace a pod. z oboru c. m.

Práci bych rozdělil na pět stupňů. V začátcích jsou ovšem všichni na prvním stupni, později vývoj dojde k tomu, že jednotlivé stupně odpovídají ročníkům.

I. stupeň: Každý prostuduje důkladnější životopis sv. Cyrila a Metoděje (na př. Fr. Grivec, Olomouc 1927) a dílo o Velehradě (Cinek, Velehrad víry) a přečte životopis nějakého slovanského interpreta na př. Stojana, Sušila, Slomšeka, Brynychy, Štrossmayera a j. Vypracuje jednu odbornější přednášku nebo článek, nejlépe z c. m. historie a jednu populární přednášku o sv. C. a M. (pro svátky a prázdniny). Osvojí si cyrilici a hlaholici. Odebírá a propaguje Apoštolát sv. C. a M., stane se členem Apoštolátu.

II. stupeň. Prohloubení četby I. stupně. Snaží se prostudovati aspoň lehčí referáty podle Acta conventus Velehradensis I.-VII., osvojiti si základy staroslověštiny. Zájem o východní liturgii (Žółkiew, Božestvennaja liturgia; Gogol: Rozjímání). Učí se nějakému slovanskému jazyku a sleduje c. m. časopis v tom jazyku (na př. polský Oriens, běloruský Da zlučen'nja, slovinský Kraljevstvo Božje a pod.).

III. stupeň: Prohloubení v II. stupni. Studuje i referáty z Acta conventus Pragensis. Odebírá Acta Academiae Velehradensis, prohlubuje poznání východního ritu. Vypracuje jednu ideovou přednášku neb článek z c. m. Zajímá se o c. m. prameny (Theodorov-Balan zvláště díl II., Lavrov: Materialy, nebo aspoň Sborník Velehradský r. ř. čís. 2-6).

IV. stupeň. Prostuduje soustavně nějaké větší pojednání o Církvi východní (Jugie Martinus, Palmieri, Grivec). Sleduje literaturu bohoslov. v nějakém slovanském jazyce. Vypracuje pojednání z c. m. dogmatického rázu. Určí si blíže směr, v němž bude v cyrilometodějství pracovat.

V. stupeň. Prakticky ovládnout slovansko-římský ritus. Propracovat si témata: Jak budu uplatňovat c. m. mezi lidem. Co vše budu konat, abych byl knězem cyrilometodějským. Odebírá: Acta Academiae Velehradensis (pokud možno i jiný odborný časopis na př. Byzantinoslavica, E'chos d' Orient, Irénikon, Orientalia Christiana), doplňuje a prohlubuje I.-IV. stupeň.

Studium staroslověštiny a východní liturgie na těch ústavech, kde není přednášek v tomto oboru, usnadní kurs, jež zde vede nějaký odborník, nebo aspoň bohoslovec zběhlý v těchto otázkách. Přednášky a referáty v kroužku ne příliš dlouhé a nejlépe podle předem připraveného rozvrhu na celý rok. Předseda kroužku mladším členům pomáhá v obstarávání literatury i ve vypracování a přednášku předem koriguje. Po přednášce řídí debatu. Podává zprávu o činnosti kroužku (nezapomínat na Museum) a je ochoten korigovati zprávy a články z c. m. do tisku. Josef Soukop.

DOPISY SLOVANSKÝCH BOHOSLOVCŮ.

Z ŘÍMA:

Mauricius Gordillo S. J.: COMPENDIUM THEOLOGIAE ORIENTALIS. In commodum auditorum facultatis theologiae concinnatum. Romae 1937, XVI + 275. Cena 15 lir.

Knihu, které potřebovali katoličtí bohoslovci, vydal letos Papežský Východní ústav v Římě. Dnes není už třeba zdůrazňovati, že dílo sjednocení odloučených Východních bratrů v Církvi Kristově nemůže býti provedeno bez vzájemné lásky a poznání, jež mají ovládati zvláště hierarchii všech stupňů. Svatý Otec v encyklice „*Rerum Orientalium*“ ze dne 8. září 1928 vyslovil přání, aby se na katolických theologických fakultách a v kněžských seminářích věnovala pozornost také otázkám východním. Posvátná Kongregace „*De Seminariis et Studiorum Universitatibus*“ to důrazně připomněla ordinářům 28. srpna 1929 a v „Nařízeních k apoštolské konstituci *Deus Scientiarum Dominus*“. Z roku 1931 pro theologické fakulty předepsala mezi pomocnými naukami povinný kurs „*Quaestiones theologiae ad Orientem maxime spectantes*“. Konečně 27. ledna 1935 Svatý Otec prostřednictvím těžce Kongregace nařídil, aby se ve všech kněžských seminářích a katolických ústavech pro mládež slavil jednou do roka „den křesťanského Východu“ přednáškami, akademiemi, pobožnostmi a p.

Poněvadž toto unionistické zaměření v katolické theologii je zcela nové, cítil se nedostatek vhodné theologické introdukce především pro bohoslovce. Objemná několikavazková a důkladná díla Palmieriho, Jugieho a Spáčilova (nehledě k jejich vysoké ceně), byla spíše přístupná jen profesorům a vyžadovala speciálního studia.

Dílo Gordillovo je určeno pro nejširší kruhy katolických bohoslovců, podává zhuštěně, s podivuhodnou akribií, jasností a lahodným slohem základy srovnávací východní theologie a zasvěcuje do všech důležitých otázek, které se zrodily za dlouhá staletí vzájemného neporozumění mezi Východem a Západem.

Po úvodě (V—X) v hlavě I. (str. 1—18) pojednává „*De Oriente Christiano eiusque divisionibus*“, v hlavě II. (19—47) o theologické literatuře řeckoslovanské, v hlavě III. (48—92) o primátě, v hlavě IV. (93—129) o Duchu sv. — a „*Filioque*“; hlava V. je věnována Neposkvrněnému Početí (130—148), VI. Svátostem (149—166, epiklese 167—176), VII. eschatologii (177—195), VIII. (196—216) a IX. (217—239) nestoriánům a monofysitům. V Dodatku (240—256) podává výbor z nejdůležitějších výnosů Sv. Stolice, významných pro východní Studium. Posledních 20 stran obsahuje důkladný rejstřík autorů a spisů. O každé vážnější otázce podána nejlepší dosavadní literatura na konci jednotlivých oddílů.

Gordillova kniha — bez fráze, z čistého zájmu pro věkovité dílo znovusjednocení rozkolných církví — patří do rukou každého katolického bohoslovce. Možno dostati v Pap. Východním Ústavě, Roma, Piazza S. Maria Maggiore 7.

Z BUKUREŠTI.

Svátky vánoční jsme prožívali v semináři. Všichni jsme se na ně těšili, neboť přinášejí do semináře mnoho radostí. Velký vánoční stromek zdobí jídelnu, menší zdobí rekreační síň. V jídelně pokaždé sehraje nějakou pěknou vánoční hru. — Skoro po celý Štědrý večer jsme zpívali vánoční písně rumunské, německé i jiné, ovšem, vždy jen ty nejkrásnější.

Po slavnostní večeři bylo požehnání na ukončení vánoční noveny a potom jsme všichni šli do vyzdobeného sálu, kde byly rozdávány a losovány vánoční dárky. V jedenáct hodin jsou v sousední katedrále recitovány matutinum a laudy, potom o půlnoci je slavná mše svatá. Na Štědrý den a na Hod Boží samozřejmě se nestuduje.

Den před vánocemi chodí dům od domu tak zvaní „*colindatori*“, kteří zpívají krásné rumunské písně. Malé děti chodí s velikou třpytivou hvězdou a větší přednášejí hru o Herodovi, zvanou „*Irod*“.

V listopadu odejeli naši dva novokněží do Německa, aby tam pokračovali ve studiích. Při té příležitosti navštívili svá rodná místa (jsou rození v Německu) a odtud napsali nám několik dojmů. Jejich dopisy nesmí asi mnoho povědět. Sdělují, že to tam s katolicismem je dosti špatné. Navštívili v neděli kostely a ty byly téměř prázdné. Nebylo tam života ani u věřících ani u kněží(!) To jistě nejsou případy ojedinělé a my bychom se rádi o tom dověděli něco přesnějšího.

V novém roce přeje „La multi ani”

Požar M.

Z BITOLJE.

Srdečné pozdravy všem slovanským bohoslovcům z nejjihnějšího cípu Srbska, z Bitolje! Zde, téměř na hranicích Řecka a Albanie, žijí také bohoslovci. Ne sice v semináři, neboť v Bitolji je jenom několik desítek katolíků a celé okolí je pravoslavné a mohamedánské, ale na vojně. Po dokončení posledního roku bohosloví prožíváme šest měsíců ve vojenské službě a nedočkavě čekáme až měsíce uplynou a my budeme moci stanouti u oltáře Božího.

Služba není těžká. Jsme v nemocnici a naše zaměstnání spočívá v kancelářské práci. A poněvadž jsme tu na světnici sami bohoslovci, je nám opravdu veselo. Nejsou to ovšem všichni katolíci bohoslovci. Většina je pravoslavných, někteří protestanté. Snášíme se ale dobře a občasné theologické disputace neskončí nikdy krvavě. Katolíci jsme tu jenom tři; jeden Slovinec, jeden Dalmatinec a jeden Němec z Banátu. Slouží tu s námi též jeden františkán z Mostaru. Je už knězem, a tak denně můžeme býti přítomni mši svaté.

A ještě něco, co Vás v Československu jistě překvapí. Denně ráno a večer nastupují všichni vojáci na dvoře k modlitbě. Důstojník předříkává, mužstvo odpovídá. Modlitba a roční svatá zpověď je pro vojsko povinná a zde se to pokládá za samozřejmé. To prý u Vás v Československu - jak nám vyprávěl o prázdninách kolega z Brna - není?

Bertold Dragič, Bol. četa - Bitolj

KATOLICKÁ AKCE »PRO BOHA« V HOLANDSKU.

Jedním z nejvýznamnějších činů, které holandsští katolíci vykonali pro obrodu katolického života v poslední době, je zřízení Výboru katolické akce „Voor God” — „Pro Boha” v září minulého roku. Účelem toho nebylo snad založit novou organizaci vedle četných spolků a sdružení všeho druhu, které v Holandsku jsou; běželo však o to, aby činnost všech dosavadních organizací byla v duchu katolické akce soustředěna a usměrněna k jedinému cíli: rozšíření Království Kristova ve společnosti, v rodině i v jednotlivci. Jasně to bylo řečeno v brožurce „Zpět k Bohu”. Katolická akce „Pro Boha” není novým spolkem. Pokud je to jen možné, chce svého cíle dosáhnout prostřednictvím dosavadních sdružení. Činnost její, jako ústředního orgánu, má služební ráz. Udělováním pokynů, podporou, nabádáním, sjednocováním iniciativ chce všechno, co se na jejím rozsáhlém poli působnosti v celé zemi děje, učinit co možná nejúčinnější. Jen tam, kde se nebude dostávat sil, chce vedení převzít sama.

Katolická akce „Pro Boha” se nespokojuje trpnou obranou, nýbrž chce výbojně vystoupit proti vnějším i vnitřním nepřátelům církve. — Vně církve hrozí v Holandsku stále vzrůstající odkřesťanění, jež jde ruku v ruce s komunismem, volnomyšlenkářstvím, neo-malthusianismem a silně vzrůstajícím počtem smíšených sňatků, především v severních částech Holandska, kde katolíci bydlí mezi protestantským, z větší části svobodomyšlným, obyvatelstvem.

Katolická akce „Pro Boha” chce zasáhnout široké masy. Za tím účelem byla, kromě jiného, vydána řada letákových brožur — počet výtisků přesahoval u většiny 1 milion — jež byly zdarma dodány do každé rodiny. Byly v nich řešeny námítky, poukazovalo se na různá nebezpečí a zdůrazňovaly se náboženské a křesťansko-sociální zásady. (Budoucnost musí ještě ukázat bude-li mít tato akce žádoucí výsledek a půjde-li se tímto směrem i dále.) — Světelné nápisy v nejživějších ulicích velkých měst (na př. „Mysli na Boha”), výzvy, umístěné na železničních stanicích a pod. mají na-

pomáhat k udržení myšlenky na Boha. – Katolický tisk, K. R. O. (Katolický radio-žurnál) – ano i divadelní herci (Spolek herců v Haagu) se nabízejí spontánně k spolupráci. – Pracuje se s vědomím, že nejlepší zárukou úspěchu bude posílení a upevnění vlastních řad. Kat. akce „Pro Boha“ chce, jak již bylo řečeno, pracovat především pozitivně; proto se snaží povznést život víry a vypěstovat pravé katolické sebevědomí. Za tím účelem vydává serii „Katolická nauka“, v níž jsou projednávány různé pohledy na naše „být katolíkem“. Tyto knížečky byly již rozšířeny v tisících; k usnadnění koupě byly pro ně zřízeny četné automaty.

Je nemožné vyjádřit číslu to, co se za tu krátkou dobu vykonalo. Dá se však říci, že v mnohých sdruženích začal vanout nový duch, prýstící z nadšení pro velký ideál: moci něco vykonat „pro Boha“. Na nižších a středních školách i na katolické universitě v Nijmegen byly založeny skupiny „Pro Boha“, jež svou činnost postavily do služeb ústředního výboru.

Katolická akce „Pro Boha“ stojí ještě na začátku své činnosti a pole působnosti je velké; vedle 36% katolíků je zde značné procento nevěřících, bez vyznání, nemluvic ani o protestantech. Výsledek prvního roku dává však nejlepší naděje a ačkoliv k cíli je ještě velmi daleko, jsou hol. katolíci pevně odhodláni neustát dříve, dokud celé Holandsko nebude zase „pro Boha“.

n-b

NOVÉ KNIHY

M. Štechová: ŽIVOT SVĚTCŮV (SV. JAN BOSKO) A. Neubert, Praha, 36 Kč.

Spisovatelka líčí bohatství vnitřního života muže božího, vysvětluje ducha salesiánského díla a vůbec odhaluje tolik pokladů z duchovního života sv. Jana, že četba knihy je opravdovým duchovním požitkem. Musíme zdůraznit, že oproti jiným známým životopisům tohoto světce podává mnoho nových věcí. Nelitujte peněz na koupi této knihy. Expeduje ji také Správa salesiánského díla ve prospěch stavby domova pro chudou a ohroženou mládež v Praze-Kobylisích.

J. N. Lenz: NEBESA VYPRÁVUJÍ. Přeložil F. Úředníček S. J. Vydal Kropáč & Kucharský 1937; 271 str. za 25 Kč.

Jesuita Lenz obírá se v knize tělesy nebeskými, soustavami oběžnic, stálíc, hvězdných mraků a mlhovin a tyto zjevy vysvětluje; vypravuje o minulosti i budoucnosti těles nebeských, uvádí záhady vesmíru a nejnovější hypotézy. Při tom se dovolává současných hvězdářů světového jména. Spisovatel, nadšen krásami vesmíru a mohutností dějů v hlubinách prostoru a času, sklání se před Stvořitelem. Kniha, ač populární, zůstává přece vědeckou; obsahuje 36 obrazů a praktickou mapu. Všele doporučujeme. Takovou knihu jsme už dávno potřebovali.

P. Josef Zeman: DESET LET ZA ČIN-SKOU ZDÍ. Vydalo Lidové knihkupectví v Olomouci. Cena 17 a 25 Kč.

Je to další sbírka dopisů P. Josefa Zemana, misionáře v Číně. V první části knihy seznamuje nás autor s velkými obtížemi a nebezpečími, která doprovázejí misionáře na každém kroku: »Zde v Číně je život a smrt, žítí a umřítí skoro totéž.« (str. 33.) V druhé části: Lidé a země, staví nám před oči smutný obraz dnešní Číny bloudící ve tmách modloslužby, tonoucí v hmotné bídě a ohrožené komunismem. Krásných příběhů misionáře-krajana může býti vhodně použito jako příkladů při vyučování. -k.

Georg Feuerer: UNSERE KIRCHE IM KOMMEN. (Herder, Freiburg i. Br.)

Kniha, která je zvláště cenná pro naši dobu, kdy zájem o církev se znova probouzí v lidských duších.

Nikde v knize nenajdeme apologetiku a přece projednávají se zde všechny žhavé otázky ve své poslední bytnosti: celý rozsah a vnitřní velikost církve svaté, svátosti, milost, zřízení a lidské slabosti až k problému zla v církvi. To celé tajemství církve, vše co patří ke skutečnému tvaru království Božího. Kdo chce pochopit hluboký smysl církve naší – ten ať sáhne po této knize!

Negley Farson: SVĚT V BOUŘI. Dva díly, celkem 700 stran. Vyšlo ve sbírce Knihy osudů, J. R. Vilímek, Praha. Cena 80 a 110 Kč.

Trochu cestopis, trochu žurnalistická reportáž, skizující obrazy z celého světa. Světová válka se vši svou bídou, revoluce v Rusku, pobyt v Egyptě, v Britské Kolumbii, napříč Evropou, Sověty, pobyt v Japanu, Indii atd. Krásu knihy vystihuje Bernard Newman slovy: »Po tři noci zdržela mě tato kniha ode vši práce. Je to nejpodivuhodnější biografie, jakou jsem kdy četl.« Skoro každá kapitola dala by podklad pro román – životnost vypravování dělá z knihy cenné literární dílo.

NÁBOŽENSKÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ VE ŠPANĚLSKU. Vydal Lad. Kuncíř, Praha. Cena 20 Kč.

Knihy podává obraz revoluce španělské s hlediska náboženství a jest důraznou odpovědí a vykřikem těm katolíkům, kteří, špatně informováni, postavili se za t. zv. linii demokratickou. Uvádí věrohodné zprávy o plánovitém drancování a boření kostelů, klášterů, ničení knihoven a uměleckých památek, vraždění kněží, řeholnic i katolíků laiků, veřejně činných.

Zprávy potvrzuje spol. list 43 španělských biskupů a osvětluje španělskou válku jako boj za náboženství a vlast proti nákaze bezbožectví. Události potvrzuje též 20 dokumentárních fotografií.

Kov.

Jiří Ohnet: FARÁŘ Z FAVIÈRESU. Přeložil J. Demasi. 260 str., 20 a 28 Kč. Spol. podniky, Přerov.

V tomto románu vyvstává před námi ucelený obraz katolického kněze, jeho zápasů, jeho křivd a jeho vítězství v kříži.

Farář z Favièresu jest knězem, který se z lásky k Bohu a nesmrtelným duším hrdinsky obětuje pro blaho své farnosti. Nezištnost jeho srdce a vznešenost jeho ducha přivádí jej na cesty, kde jest mu zápasiti se zápletkami člověka zvrhlého a nečestného.

Celý román nese zřejmý ráz ušlechtilého úsilí, velikosti a hrdinství kněžského srdce, které dovede uniknout prostředností a nástrahám tohoto světa.

Ivan Ev. Šarič: JUDIT. Hlasy sv. 34, Sv. Kopeček u Olomouce. Přeložil O. F. Babler.

Nádhera knihy Judit zjevuje se srdci sarajevského píesníka – arcibiskupa Ša-

riče. Plnost pohledu v pravdě orientální, nesená vytrvalou prosbou o pomoc, na niž jedině může básník spolehnout, dávají celému dílku sílu, připomínající až úrovně velkých básníků katolických. O překladatelských silách vydavatelových bylo i zde už mnohé řečeno a musíme s radostí znamenat jejich neustálou svěžest.

V. Černý: ESEJ O BÁSNICKÉM BAROKU. Ars, sbírka rozprav o umění. Orbis, Praha 1937.

Autor píše, co baroko jest, ujasňuje podstatu barokové poesie a jejího ducha. Člověk barokní chce vzít útokem lásky a vůle nebe. Žádá si spásu z rozvratu fyzického i duchovního. Předpoklady baroka: objevy zámořské, humanismus, reformace, racionalismus a libertini, renesance. Člověk, mučen rozkládáním hodnot (smutek renesance), vzepře se, popře ducha renesance, vezme útokem pravdu. Názvy dalších kapitol: obrozený katolicismus – Je baroko výrazem jesuitství? – Protestantská ofensiva proti rozumu. – Bar. básník katolický: Tasso, protestantský: Milton. Poesie náboženská i mimonáboženská, úpadek – Bar. výraz. Kniha je hodna studia.

Pascal: MYŠLENKY, v překladě Ant. Uhlíře vydal Jan Laichter v Praze, cena 55 Kč.

Za dnešních náboženských bojů a sociálního úpadku nemůžeme jinak, než vítati toto druhé vydání Pascalových Myšlenek v českém překladu, a to zvláště pro uvedení životopisu Blaise Pascala, který napsala jeho vlastní sestra Gilberta Pascalová-Périerová. V něm se odráží Pascalova veliká láska k Bohu, Eucharistickému Kristu, ke kterému by rád přivedl veškeré lidstvo až pod vrchol Jeho Lásky – pod Kříž, s něhož mají všichni čerpati božskou posilu, útěchu a lásku nejen ke svému Spasiteli, ale i k bližnímu. Proto také chudoba sv. Františka Seraf. mu byla nejdražší ctností, kterou si až šileně – jak sám doznává – zamiloval.

Knihy pozůstává z poznámkových zlomků velikého učence VII. stol. Pascala, které mu měly sloužiti k sepsání zamýšlené Apologie křesťanství, k níž nedošlo pro předčasnou smrt. Přes to však, že myšlenky svou jemností, ale často také i britkostí, čtenáře nadchnou jak pro autora, tak i pro věc, o kterou právě běží, je nutné upozornit čtenáře na místy prosvítající jansenismus, jehož byl Blaise Pascal odchovancem a v jehož prostředí žil.

I přes veškeru snahu objektivního obhájení pravdy mnohá místa dokumentují veliké nedostatky ve znalosti teologických otázek, nedajících se řešit jen citem srdce. Komentář na mnoha místech dává silně cítit nelásku ke katolictví, papeži a »dvojsmyslnému« jesuitství, s jejichž sorborskými doktory a profesory se náš filosof a matematik přel ještě před pojetím úmyslu sepsání Apologie v Provinciálních listech, a to v otázkách bludů yperského biskupa Jansenia, kterého obhajoval. Je nutné knihy si blíže povšimnouti pro aktualitu Pascalových myšlenek, jimiž se naše inteligence poslední dobou velmi obírá.

Stefan Zweig: TRIUMF A TRAGIKA ERASMA ROTTERDAMSKÉHO. Hlasy dějin I. Jan Laichter Praha 1937. Př. Josef Hrdlička a Klement Králík. 8 repr. starých obrazů a rytin. Str. 130, Kč 30.-.

Stefan Zweig, známý u nás svou dobrou knihou o Marii Antoinettě, chce přiblížit postavu Erasmovu. Dle Zweiga posláním a smyslem života Erasмова bylo harmonické urovnání protikladů v duchu humanity. Byl povahou slučující, »komunikativní«, prvním Evropanem, přítelem míru, obhájcem humanistického ideálu, protivník násilí, barbarství. Jeho tragický omyl – toť víra v možnost morálního pokroku lidstva osvícením, vzděláním.

Knihu odmítáme. Erasmus nepřijímá Moci. Nestrpí autority. Tím je podkosen Rád, spravedlnost. Překladatelé vidí v Erasmusovi lék proti zhroucení se Evropy. Avšak Pokoj nevzejde ze slabošského smířlivého spřáhání dobra se zlem.

Tomášek: EUCHARISTICKÁ METODA NÁBOŽENSKÉHO VYUČOVÁNÍ. Příloha: Listková kolekce cvičení duchovního života. Lidové knihkupectví, Olomouc 1937.

Katechetická novinka, kterou nelze dosti doporučiti. Eucharistická výchova je jistě nejlepší cesta, jak získat dítě Bohu. Autor tedy, čerpaje ze zkušeností katechetů belgických a francouzských, podává nám hlavní směrnice pro vedení dětí k Eucharistii. Neběží tedy o nějaké pokusnictví.

Dr. K. Černocký: MODERNÍ PSYCHOLOGIE. Vydaly Spol. podniky v Přerově 1937. Cena 12 Kč.

Autor, známý již z dřívějších prací v oboru psychologie, podává v tomto díle veřejnosti vzhled do dnešního myšlení a snažení psychologického.

Knihla zároveň ukazuje na stále rostoucí význam znalosti psychologie v praktickém životě: vždyť moderní psychologie jest souhrnem nejnovějšího vědění o tom, kterak se jeví duševní život dnešnímu nazírání a kterak těchto poznatků lze využítkovat ve všech životních potřebách člověka, kulturních i hospodářských, jednotlivých i společenských.

Dílo jest psáno slohem zhuštěným, cenou i obsahem přístupné všem zájemcům.

Dr. Jan O. Martinovský: KATOLICKÝ SKAUTING. Vydalo (UKSJM) Ústředí katolických skautů junáků v Brně, Běhounská 22–24. Cena 6:50 Kč.

Katolický skauting jakožto výchovné hnutí směřuje k nejvyššímu ideálu křesťanského názoru světového – k Bohu. Je cestou, jež má mládež tak vychovati, aby byla připravena za každých okolností zachovávat zákony Boží. Knižka podává praktické rady pro kněze, profesory, učitele a vůbec pro všechny, jimž záleží na získání a vychovávání katol. mládeže.

Osobnost vůdce, psychologie vlčete, skauta, rovera a metoda skautské výchovy je podána zkušeným skautským vůdcem. S.

Abbé Emm. Legrand, ancien missionnaire diocésain: APOTRES ET MARTYRS. Du bienheureux de Brébeuf au bienheureux Chapdelaine. – Téqui, Paris, 1937, p. 300, fr. 15.

Historie francouzských misí v Kanadě, v Indii, Číně, Tibetu, v Japonsku od 17. do 19. století. Blahoslavený Brébeuf, blahoslavený Chapdelaine. Dvě jména apoštolů Božích – a od jednoho ke druhému dvě století potu a krve. Sloh knihy je poutavý. Práce, utrpení, heroismus, smrt těchto duší, rozechřívají led vlažnosti a prostředností.

Louis Lajoie C. J. M., AU SEUIL DE LA ME. Méditations sur la Naissance et le Baptême. Collection »A l'Ecole de Saint Jean Eudes«. – Téqui, Paris 1937, p. 110, fr. 6.

Ježíš jest Hlavou Těla Církve, my údy. »Beze mne nemůžete ničeho učiniti.« »Zůstaňte ve mně.«

Stvrditi, že Ježíš Kristus jest hlavou a my údy – jest správné. Uvésti toto v život – jest »jediné potřebné«. Meditace s citáty ze sv. Jana Eudesa, mají rozechřát srdce kněze naukou o Bohu v nás, o milosti, o životě v milosti, dobrech,

jež nosíme v sobě, zázracích, kol nichž přecházíme. Meditace o znovuzrození na Křtu Svatém.

Eng. Duplessy: DOMINICALES. Tome IV. A = propos Evangéliques. Téqui Paris 1937. P. 500, fr. 15.

Soustavná katechetická kázání v pořadí celého církevního roku. Každé kázání má čtyři oddělení: výklad evangelia, stránka liturgická, život jednoho světce pro týden, aplikace na život.

Chanoine Henri Pradel: L'ÉDUCATION DE LA POLITESSE. Paris VI.e

Nevelká kniha, ale bohatá novými poznatky, získanými velkou pedagogickou zkušeností. Autor Francouz vidí všude kolem sebe, jak mládež nedbá pravidel dobrého chování a zdvořilosti. Pronikavým pohledem odkrývá příčiny hrubosti a obrací se na křesťanskou mládež, která z vnitřního spojení křesťanských ctností s dobrým chováním má se státi i v tomto ohledu elitou.

Kobayashi: XANIMARU. Südseefahrt japanischer Pfadfinder. Herder, Freiburg im Breisgau 1937. 3·6 M.

Kniha líčí živě dobrodružství japonských vodních skautů na jejich cestě po Jižním moři. K vypravování druží se ceně kapitoly o kráse tohoto moře a jeho obyvatelích. Nás zaujme ráz a cíl výchovy japonské mládeže – což z knihy je zvlášť patrné.

Břetislav Štorm: VLADAŘSTVÍ RŮŽE. Zpráva o cestě do země vladařů. Vydal Lad. Kuncíř v Praze r. 1937, cena 15 Kč.

Autor popisuje těžkou básnickou prosou dojmy potulného mnicha, který prochází dnes krajem rožmberského panství, ale prožívá vlastně dobu již minulou. Střetnutí se dvou dob, doby rytířství a doby moderní, autor pozoruje na vahách vkusu a střízlivosti. Přílišné výkyvy v plnosití náboženského života vyrovnává smutkem, rozdíl společenské ironií a sarkasmem. Obsahově i slohové řešení je Štormovo dílo novinkou v české moderní literatuře.

Carbo: PRAXIS ORDINANDORUM. Marietti. Torino 1937. Třetí vydání je jistě důkazem její obliby a praktičnosti u kléru a je důkazem, že Marietti a jeho schopní spolupracovníci postřehnou vždy, čeho je třeba. Kniha tato je praktickou příručkou pro všechny, kdož se připravují na svěcení.

Al. Moretti: CAEREMONIALE UXTA RITUM ROMANUM. Vol. II. pag. 590 Marietti, Torino, lir. it. 30·-

Tento druhý svazek, podávající přesná ustanovení o recitování breviře a oficiu mše sv., má sice v první řadě význam pro chrámy katedrální a opatské, kde se často konají obřady pontifikální, ale s užítkem jej může užít každý kněz, kterému záleží na tom, aby se v jeho kostele obřady dály důstojně a přesně.

DE CONSOLATIONE AD EPISCOPOS auctore ven. fr. Josepho a S. Maria de Sebastianis iterum in lucem editum. Turin, Marietti.

PRAELECTIONES BIBLICAE ad usum scholarum. Vetus testamentum – liber alter DE VETERIS TESTAMENTI DOCTRINA sive de libris didacticis V. T. Auctore R. P. Joh. Prado C. S. S. R.; Turin, Marietti.

ORDO DIVINI OFFICII RECITANDI pro rok 1938 vychází u Mariettiho tento církv. kalendář s praktickými poznámkami, tabulkami a předpisy Kongregace Ritů.

Dále vydal MISSAE DEFUNCTORUM v pěkné úpravě.

Karel E. Vlček: ÚDERY KLAĐIVA. Básně. Naklad. Jos. Birnbauma v Brtnici.

Tato knižička jest výrazem nové sociální poesie, která chce osvobodit dělníka, úpíciho v zajetí civilisace, láskou k Bohu a k člověku.

Vlček pronáší sice své sny o vysvobození dělníka z galejí bohatých slovem jímavým a strhujícím, ne však slovem básnickým. Jeho slova jsou trochu rozběhaná, nedozralá v básnický tvar. Z celé sbírky jest však vidět, že Karel E. Vlček žije ve skutečném světě dnešní doby, která bodá a bičuje do krvava, a že opravdově volá po vnitřním přerodu člověka, po důstojnosti a svobodě dítek Božích.

Václav Prokůpek: ZAKRYTO SLZAMI. Román. Novina v Praze 1937, 190 str., 20 a 30 Kč.

Vyšlo v knihovně Hlasy země. To samo nám už cosi napovídá: Láska k hroudě, k venkovu, k přírodě vůbec, láska zbavená příkras romantismu, a přece výsostně oblažující – je hlavní známkou ruralismu. Naše kniha nepřehání této lásky, ba naopak láme její hroty druhým základním tónem: láskou k ženě. – Román je zajímavý i po stránce sociální. – Celek je hodně melancholický.

FR. VÁCLAV HOLAKOVSKÝ C. Ss. R.

SVATÝ TOMÁŠI!

*Ve snivém mládí zasazen v tichu hor
čerpal jsi v duši samotu velkých tajů,
zátoka bez dna ssající ohně krajů
zářících z světa jiného přes obzor.*

*S duší svou byls jak se hvozdem hlubokým,
který ti šuměl jásavě píseň tvorů,
rozuměls nejlíp vesmíru rozhovoru
o stopách slávy s polibkem širokým,*

*o bravém krůčku víření stáda hvězd,
vteřině věků v rozpjetí bilionů,
o slabé vlně hřmějících kosmu zvonů
před Božím okem v triumfu jeho cest!*

*Odvěký klid, žár ohnivě záplavy
plnosti konu, slavený mdlobou chvění,
svobody výkřik bez hranic v síle dění
přenesls slavně v pozemské oktávy.*

*Oblouku duhy roubící času lem
v odrazu světla, které nám skryla hlína,
sedm se věků s gotickou touhou vzpíná
v žebroví vzletu tebou tesaném!*

*Horečným dechem vteřin at roznáší
plodnosti síla semena se tvých výší,
staletí retům přidržuj pravdy číši,
jenž jsi psal dobře — veliký Tomáši!*

JOSEF JOSEFÍK (OL.):

BŘEZINŮV POMĚR K BOHU.

Pravá hodnota člověka je udána jeho poměrem k Nekonečnu, Nadpřirozenu, k Bohu. A tu opravdu není duše tak ponořená do tmy, aby v ní alespoň jednou, než-li člověk zavře naždy své oči pozemské, nezazářily zkušenosti druhého zraku, aby se před ní neobjevila Pravda.

Duše je svou přirozeností náboženská. Protože je Bůh, je také i cit náboženský v duši lidské. Tento cit náboženský je duši lidské

essentiálním — nevymizí tedy nikdy, nemůže vymizeti právě proto, že je essentiálním. Ale právě proto nemůže býti odstraněn z umění — a právě, vznešené umění nemůže vůbec náboženství postrádati. Ze dvou příčin. Předně potřebuje ho nutně, aby mělo určité, pevné stanovisko vůči nerozluštitelným otázkám tohoto života, a aby se nestalo prázdnou, bezduchou hříčkou, formou...

Dějiny umění nám ukazují, že kdykoliv byl učiněn pokus emancipovati umění od vlivu a zásad náboženských, umění rychle klesalo na nízkou úroveň dráždivel smyslných.¹

Ale jako umění nemůže náboženství postrádati, tak zase nemůže ho nahraditi. Duši nelze nasytit pouhou krásou; neboť duše k obrazu Božímu od Pravdy věčné stvořená a k Pravdě věčné tíhnoucí, jediné v té Pravdě může naléztí spočinutí a ukojení nesmírných svých tužeb.

Duše je tedy svou přirozeností náboženská — a ještě více, v dnešním řádu spásy: duše je svou přirozeností křesťanská. Bůh, jehož člověk potkává na všech cestách svého rozumu — a musí ho potkat, aby zaslechl jeho hlas: *sequere me!* — je Bůh transcendentní v celém lesku skutečnosti a života. Je to Bůh, jenž je uskutečněním sebe samého; ale toto uskutečnění sebe samého neuzavírá v sobě naprosto žádný přechod od jedné skutečniny nedokonalé k druhé skutečnině dokonalé. Běží o Boha, jenž je svým vlastním ideálem a zároveň uskutečněním tohoto ideálu. Bůh je tedy svým vlastním vyjádřením sebe.

„Na cestě k Bohu, a tedy k svatosti, umění cílem býti nemůže a nesmí; na této cestě může býti umění jen ziskem vedlejším, nikoliv hlavním.”

Klademe si otázku, jaký byl Březinův poměr k Bohu. Jediným spolehlivým pramenem k tomu je nám jeho dílo a jeho korespondence. K různým svědectvím a výrokům je třeba se stavěti velmi opatrně, poněvadž, jak se kterýsi z jeho přátel vyslovil, Březina se vždy hleděl přizpůsobit kategoriím myšlení svého posluchače.

Co rozumí Březina pod pojmem Věčného, vyslovil nejjasněji v dopise Anně Pammrové z 15. XI. 1896: „Pojem Věčného a Nejvyššího, jak se objevuje v mém díle, je symbolem věčného Tajemství, neviditelného slunce, jehož paprsky prolétají všemi světy a dušemi, poslední příčiny všech příčin, záhadného úsměvu, jenž leží na vší kráse a na všech bolestech; symbolem žhavého zákona neviditelného světa, z něhož viditelný svět vyzařuje barevným lomem světél, onoho Srdce, které bije všemi srdci, ohně, do něhož padá a jež sesiluje vše strávené a minulé v duších, Lásky, která řadou závratí ohlašuje se v duších exaltovaných a otírá všechny možnosti života a snu. Věčný leží mimo nedokonalé poznání tohoto světa. Blížíme se k Němu tušením a jsme jím proniknuti ve všech částech své bytosti. Osnovou blesků prolétá dušemi. Uskutečňuje zázračnou jednotu minulého, přítomného i budoucího, již my, nedokonalí, omezení časem a prostorem, chápeme rovnoběžnými řadami vývoje a zrání.”

¹ Frant. Dohnal: Studie a profily.

Toto místo je však i po jiné stránce důležité. Je zde totiž in nuce obsažen Březinův vývoj v poměru k Bohu jako Tajemství, Světlu a Lásce.

Beru zde Březinu jako člověka hluboce náboženského, který cítí potřebu Boha. Nic víc. Zasluguje povšimnutí. Tedy jej neklasifikuji apriorně jako křesťana nebo dokonce jako katolíka. Březina je pro mne člověkem, který všemi svými vlohami zápasí o svého Boha. A tohoto Boha potkává v oné trojí zmíněné formě Tajemství, Světla a Lásky. A po tomto trojím stupni může k Bohu kráčet i pohan, jenž pouhým svým rozumem vystupuje k Bohu. Cesta je Březinovi ulehčena jenom tím, že má před sebou řadu těch, kteří vystupovali před ním a z jejichž zkušenosti může těžit bohatě.

„Březina našel hned v první své knize svůj typický postoj básnický; již v Tajemných dálkách jest „somnambul svedený z lože, bledý, spoután a něm“, jenž „pod hypnosou Nepoznaného jde za svým snem“ (Pohled smrti) — tedy herec nebo loutka jakési moci mimo sebe, moci objektivní. Tím jest dán lyrice Březinově dramatický ráz, který vyvinul později básník zároveň podvědomým tvůrčím růstem svého charakteru i uvědomělou prací uměleckou v nový, nadosobní lyrický útvar na podkladě dialogickém a chorickém.”

Tajemné dálky. Bůh zde překvapuje člověka jako Tajemství. Bůh je opravdu Tajemství. Avšak Bůh není jediným Tajemstvím, nýbrž jedinečným. Téměř vše zde na zemi je tajemstvím; náš život, naše duše, přátelé i nepřátelé, neboť „těžký stín tajemství tvého leží mezi dušemi jejich a námi“ (Modlitba za nepřátele). Tajemstvím je čas, věčnost; celý svět je tajemstvím, básník zpívá o „zastřeném tajemství zkamenělé přírody“ (Přátelství duší), tajemstvím jsme my sami, kteří žijeme v tajemství světa. Není radosti a lásky, neboť „nepoznány se mijejí duše, / každá svou rozžatou svítilnu při setkání cloní, nedůvěřivá“ (Němé setkání).

Umění i věda mluví o tajemstvích: „Okamžiky slavného smutku dýchal jsem z atmosfér Tušení, / když paprsky Věčného protály teskný sen, / jenž mlhami kouří se v duši z tajemství věcí“ (Slavný smutek). A poslední hlubinou, nejzazším pozadím všech tajemství, mořem, v němž všechna tajemství ústí, je Bůh. Člověk se na všech cestách svého života setkává s Bohem v tajemstvích, jež všechna dohromady, povýšena nekonečnem a takřka přepodstatněna, představují nejvyšší skutečninu, jež existuje, myslí, jedná; toto Nekonečno se dožaduje celé bytosti lidské, jejíž touha jenom k ní se odnáší: „má touha žízněním nadzemských květů a forem dnes umírá...” (Agonie touhy), a opět jinde: „Ty vůni zázračná, z níž voní jiný svět, / můj zemský život ztaj a nadpozemský zvlh... a zapal poznání... ať douškem jediným já žizniv opiji / na březích věčnosti se vínem Tajemství.” (Modlitba večerní).

Tím je podán obsah první Březinovy sbírky: Tajemných dálek. Březina tu chce říci: Bůh je Tajemství.

Úžas nad tímto objevem je takový, že se ani téměř neodvažuje svého Boha osloviti slůvkem „Ty!“ Bůh je zde jmenován vlastně jen výrazy odosobněnými: dvanáctkrát Tajemství nebo Tajemno, šestkrát Neznámý nebo Nepoznaný, čtyřikrát Věčný, dvakrát Nejvyšší.

Anně Pammrové v nedatovaném dopise z roku 1896 píše: „Ani Nietzsche ani kdo jiný mne nepřesvědčí, že není druhého světa, nedostupného smyslům země..., že není důvodu, proč rozsvícen byl před našimi zraky zázrak světla, skrývající neznámé bohatství. Že není jiného života, než-li život se zavřenýma, pevně přitisknutýma očima.“

V druhé sbírce Březinově, Svítání na západě, vidíme, že Bůh potkává člověka jako světlo. Bůh je Světlem světa, Světlem vůbec, Světlem věčným. A poněvadž svět viditelný je dílem Světla, Boha, jenž je Světlem, potkává se člověk s Bohem světla také na všech cestách svého života, ve světlech přirozených. „Ples věčných svítání do soumraků mých zpíval, / den času nového mé slunce rudě stmíval, / však šerem duše mé lil tajnou záři vnitřní.“ Ano, to je požehnání světla: spaluje smutek a slabost, zesiluje a zjemňuje zrak pro druhý svět. „Záclony zdviham, okna svá bez bázně otvírám výším.“ (Tys nešla). „Tkaní mých myšlenek vyběl mi v labutí čistotu plátna a šupiny vosku / bílými učin, než do forem naleju svíce! chci plakati světlem!“ (Poslední zrání). A „unaven prací a láskou a bolestí zlomen, ať usednu v kvetoucí meze / a zbytek dne ať ztrávím pohroužen, němý, ve věčnou hudbu tvých světél“. (Ranní modlitba).

Všechna tato přirozená světla mají zaplanout nekonečně dokonaleji až nad rakví zazpívá kněz: a svělo věčně ať mu svítí! Ano, světlo chce věčnost, hlubokou věčnost, jednu z vlastností Božích. A poněvadž je v člověku tato tendence, toto neustálé směřování za světlem, nese člověk v sobě důkaz, že toto světlo existuje, musí existovat. A vlastností této tendence je, že nikdy není spokojena světly přirozenými, stále touží po nejvyšší možné synthesi, chce se „pohroužiti ve věčnou hudbu světél“.

V druhé sbírce Březinově úplně mizí slovo Tajemství, Tajemno. Název Nepoznaný se vyskutekuje jen čtyřikrát, třikrát Nejvyšší, čtyřikrát Věčný, jedenkrát Bezejmenný. Mimo to jednou čteme i název Pán. Ale v porovnání s první sbírkou je nápadné zvláště častější přímé oslovení nekonečné bytosti „Ty“.

Ale cesta není ještě u konce. Bůh nechce, abychom jej pouze poznali, před ním se chvěli a jej ctili. Bůh nechce, abychom jej milovali jako sebe a více než své vlastní já, neboť On je vlastně naším nejvlastnějším a nejvnitřnějším já, takže Boha téměř nemusíme dokazovat, poněvadž jej máme. Bůh chce, abychom všechnu svou lásku soustředili v jediný výkřik: „Můj Otče!“

S tohoto hlediska možno soudit, že Březina ve sbírce třetí vystoupil na třetí stupeň k Bohu, Otci, jenž svou prozřetelností a svou láskou objímá celý svět. „Je teskná tvá vítězná píseň, transponovaná do oktáv pozemských tónů. / Šťasten, kdo jí neslyší zníti dříve, než zemdlením nabude síly. / Však kdo ji uslyší jednou, zvoní mu při-

šerně ze sladkého přiznání lásky, / zvoní mu z tlukotu srdce k srdci přizehnutého." (Vítězná píseň).

Tato láska „rozpaluje blankyty duší žářem všech srpnů a zráním všech hvězd," rozhořela se v srdcích všech bratrů, takže „šílili šílenstvím lásky, jež byla modlitbou k Nejvyššímu." (Bratrství věřících).. Na tomto stupni lásky však: „Smích a výkřiky žíznivé krve už nestačí vaši zbohatlé duši, / šílenství její cítí se silným přijatí bolesti věků / a mluví řečí, v níž láska má hluboká poznání smrti, / agonie extatické úsměvy milujícího a rozkoš je sesutí světů / (neboť zříceninami prochází duše na cestách k vyššímu světlu / a bolest je výčitkou odloučeného)". — (Láska). Zhasnutí bezduché hvězdy i živého zraku je způsobeno rozkazem jeho lásky. Bůh tu zůstává Březinovi Věčným (šestkrát), Nejvyšším (čtyřikrát), Všudypřítomným (dvakrát), Vládoucím (jedenkrát), Třikrát Svatým (jedenkrát), Láskou (jedenkrát), ale též Otcem (dvakrát).

Básník se vznesl vysoko jako anděl, kterého Bůh stvořil, k Bohu. Ale andělům Bůh uložil zkoušku. Představil jim asi Bohočlověka v jeho pokoření, aby se mu klaněli. V dnešním řádu spásy je Kristus také tím kamenem úhelným; je postaven ku pádu i ku povstání mnohých, je zkouškou. V Kristu Bůh sám sestoupil k člověku a jako člověk usiluje vystoupit k Bohu. Potkání člověka s Bohem se dokonává v Kristu. Náš pravý a jediný správný poměr k Bohu je vyjádřen v Kristu. Jediná pravá láska k Bohu je milovat jej jako jej Kristus miloval.

Kam došel Březina v tomto bodě?

V prvních básních čtvrté sbírky by se zdálo, že se básník s Kristem jistě potká. Jak mohou v naší duši nevyvolat obraz z evangelia verše: „Ó moci Věčného Slova! / Vysvobozující! / Soumraky v sladkost rozpouštějící / druhým světlem! / Modlitbě nové nás nauč / v bolestech našich / nad sněním bratrů." (Vigilie III.). Slova, jež až příliš upomínají na prosbu apoštolů: „Pane, nauč nás modlit se!" — Ještě jednou opakuje se termín Božské Slovo v Rukou: „Svaté žně Slova". (Dithyramb světů). Je tu jistě vyjádřena vznešená idea, ale my bychom na konec čekali ještě něco více. Čekali bychom, že z duše Březinovy trysknou slova podobná slovům apoštola národů: Kristus je mi vším, smrt je mi ziskem — čekali bychom, že Březina padne k nohám Mistra, k nohám Kristovým a osloví jej jeho pravým jménem a pokorně mu nabídne svou duši. Ale nic takového. Téměř se zdá, jako by v posledních sbírkách se přiklonil k tomu, co kterýsi filosof pojmenoval náboženstvím humanity.

V třetí sbírce dostupuje Březina k Bohu tak vysoko, jak se přirozeným rozumem vůbec vystoupit dá. To je jasné. Řekli bychom jinak, že Březina dosáhl přirozeného náboženství. Ale právě v tomto bodě, zdá se mi, začíná pro Březinu krise. Náboženství přirozené nestačí, poněvadž tu máme náboženství zjevené. Bůh žádá tuto víru, víru v pravdy zjevené. Jak daleko je Březina od zjeveného náboženství, jediné pravého, o tom svědčí dopis Anně Pammrové z 16. X. 1890,

kde mluví o biblických pohádkách a nesmyslných bájích o Kristově božství.

Když Březina dostoupil k Bohu — Lásce, zbýval jediný krok, aby vystoupil k Bohu zjevenému, aby přijal Krista. Březina ví, že je Zjevení, že tedy nestačí Bůh filosofů, náboženství čistého rozumu; patrně pochybnosti zmítají jeho duši; pokorná prosba by dosáhla milosti, ale „jediná pýcha závratí nezná“. A Březinova mystika, jak sám doznává, „se dívala dlouho do pyšných idealistních perspektiv školy Kantovy“. K zjevení se tedy blíží Březina s racionalistickými předsudky. Bylo neštěstím, že neměl za přítele některého katolického učence, jenž by mu pochybnosti vyložil a pravdu Zjevení předložil v celém lesku a nádheře. Takhle Březina čerpal z knih racionalistických, což nezůstalo bez hlubokého vlivu na tohoto autodidakta. Jenom tím se stalo, že Březina Krista nepřijal. Tím nastává v jeho díle přelom. Básnický pentateuch se rozpadá na dvě části: v první Březina kladně odpovídá na výzvu Boha, v druhé se mu vyhýbá.

Výrok, že je mu útěchou, že aspoň jeho dílo je katolické, má rozsah velmi široký. Katolický znamená všeobecný, a podíváte-li se pod tímto zorným úhlem na poesii Březinovu nutně vás napadne, že byla katolická nebo-li všeobecná. Březina zpíval o přírodě, o lidech, o Bohu.

Náboženství přirozené jako by se zdálo Březinovi příliš chmurné, neúčinné, a tu sestupuje k bratřím. Všimněte si, jak se množí plurál, jak se stále mluví o bratrství. Nahrazuje náboženství Ježíšovo náboženstvím humanity. Zdá se, jako by Březina tušil potřebu mítí Boha a člověka v jedné osobě a když odmítl Krista-Bohočlověka, uctívá, zbožšťuje lidstvo, lidství. Pro ně zpívá, pro ně přináší oběti. Pak ale jsou bolestně pravdivé verše, že „sítě, předené, aby lovily v nekonečnosti, uvízly na dně / v tlejícím nánose tisíce jar“. (Se smrtí hovoří spící).

Když odmítl Březina Krista, pak je nám nepochopitelný jeho postoj v posledních dvou sbírkách. Stále s někým rozmlouvá, stále a stále někoho oslovuje, jehož jméno jako by neznal, jako by je byl zapomněl. Již ze čtvrté sbírky vymizely téměř úplně dřívější názvy pro nejvyšší bytost. V páté sbírce lze čísti jenom jednou: ó Přísný, Věčný. To je vše.

Zvláštním dojmem působí idea o vlídném pastýři živelů, o příchodu nového člověka. Je to snad sen o lepší budoucnosti, již má tento nový Člověk lidstvu přinést? — Pak tato idea nemá podkladu, poněvadž tento sen o vlídném pastýři živelů byl již dávno uskutečněn; uskutečněn byl také sen o novém člověku. Kristus byl Člověkem novým, jako Adam byl člověkem starým. Kristus byl tím nejvlídnějším Pastýřem živelů, Kristus byl a je Králem na věky. Nelze čekat nového pastýře, nového krále. Ovšem, tento Král do vlastního přišel a svoji ho nepřijali. — Nebo snad to má být jakýsi druh proroctví ex eventu et post eventum? — Tu ani v tomto případě nemá smyslu, poněvadž by bylo nutné přijati Krista celého, tak jak byl, jak jej

podávají evangelia, Církev; ne se spokojit jen všedními slovy, mlhavými symboly, temnými náznaky.

To je několik myšlenek k básnickému dílu Březinovu, jenž asi dál nešel. V roce 1921 píše Anně Pammrové: „Přeruším-li ještě své mlčení, abych řekl několik slov k doplnění své životní práce, bude to především proto, abych vydal svědectví, že duchovní pravdy, k nimž jsem dospěl ve svých knihách, zůstaly u mne neotřeseny všemi lety nových zkušeností a poznání.“ — Slávou pohana je, že došel až tak daleko; hanbou křesťana, že nešel dál.

Těžce nemocný Newman ještě před svou konversí zvolal: „Nemru, neboť jsem nezhřešil proti světlu, já jsem se světlu nerouhal!“ — Chmurná otázka napadá člověka, když prolistoval básnický pentateuch Březinův: nezhřešil tento duch proti světlu, jež k němu mluvilo tak důrazně a tak důvěrně? Nepropadl snad oné pýše, před níž tolik varoval? Ano, jak pravdivá slova: „V průvodu stínů vychází duše stoupajícího; však stíny bojí se výši / a zemdlí na strmých cestách a zraky milujících se jasní; / jediná pýcha závratí nezná, bojte se pýchy, ó bratří!“ (Láska). Pýcha provází člověka i vysoko do oblasti dokonalosti, poněvadž člověk má stále s sebou své vlastní já, svou sebelásku. „Jsme stíženi kletbou: i v letu nejvyšších roztoužení / tíží země jsme podrobeni, do tmy krve své pohroužení.“ (Odpovědi). Nebyla to snad táž pýcha, jež zabránila, že nedolétl tak, jak bychom si přáli? Ne, u Březiny nikde nevidíme, že by si byl kdy jist hlubokou rovnováhou kříže, jako je si jí jist Jan Zahradníček.

Do nitra člověka ovšem nevidíme, a proto nám nepřisluší soudit, co se dalo v hloubi duše Březinovy po celý život, a zvláště v okamžiku, jenž je zakončením celého životního díla. Snad i jeho duše, vězněná v žaláři několika temných, všem ironiím hmoty podrobených smyslů se dočkala „sladkého usmání Nejvyššího, skončení dní, času zjasnění vyššího, zlomení mystické vazby, odpuštění...“ (Čas).

Poznámka redakce:

Upozorňujeme čtenáře, kteří by snad byli překvapeni tím, že autor má k Březinově křesťanství negativní stanovisko, že ve stejném smyslu psal již dávno, totiž r. 1903, v Hlídce H. Dlouhý v článku „Moderní mystik“. Citujeme (str. 271): „Myslíme, že Březina základní větu křesťanství, totiž nadpřirozeného zjevení ve smyslu dogmaty vymezeném, nepřijímá, že tedy nestojí na půdě pozitivního křesťanství, nýbrž mimo ně.“

Odpovědnost za článek ponecháváme autorovi.

L. POKORNÝ:

SV. VOJTĚCH.

(Pokus o obraz duchovního vývoje).

Je velmi zajímavým a poučným zjevem, že hned na počátku našich náboženských dějin stojí jako tři zářivá světla tři světci — sv. Václav, svatá Ludmila a svatý Vojtěch. Tři světci tak různí a zase sobě tak blízcí. Svatý Václav jako typ knížete míru, který hledí svůj

lid vést osobním příkladem a stává se potom ochráncem jeho svobody. Svatá Ludmila, vzor vychovatelky, která národu vlastně darovala světce Václava, ukazuje také cestu k posvěcení lidu, avšak jiným způsobem, totiž posvěcením rodiny. A svatý Vojtěch — biskup, otec, podle slova apoštolova napomínající vhod i nevhod a takřka násilím strhující svůj lid ke Kristu. Všichni tři si stojí tak blízko svou smrtí. Všechny tři umučil jejich vlastní lid, jejich vlastní národ. První dva přímo, třetího nepřímo tím, že ho vypudil mezi nevlídné severany. Je to zvláštní, že náš národ si takřka všechny své světce umučil, aby se za nějakou dobu rozpomenul a stejně vášnivě jako se od nich odvracel, hleděl se k nim přimknouti. Všimněme si nyní poněkud duchovního vývoje třetího z těchto velikánů, stále nedoceněného a nepochopeného pražského biskupa svatého Vojtěcha. Zaslouží si většího poznání a úcty od nás tím spíše, že je patronem pražského seminárního kostela a tím bdí neustále nad svou diecí, střeže její budoucí kněze.

Vojtěch jako syn nejmocnějšího soupeře Přemyslovců měl otevřenu nejkrásnější cestu ke kariéře. Mohl stoupat jednak v přízni německého císaře Oty II., s nímž jeho rod byl ve velmi důvěrných stycích a mohl konečně získávat i ze sporů a nedorozumění svého rodu s pražským knížetem. To asi tanulo na mysli jeho rodičům i ostatním příbuzným, když posílali mladého Vojtěcha na studie do Magdeburku. Nedá se říci, že by ho prostředí nějak zkazilo. Žil křesťansky, třebaže ještě ne jako světec, ale podle slov svých životopisců byl nejzbožnější ze všech svých spolužáků. Jeho výchova se však nesla spíše směrem světským, v nějakého světského vládce nebo velmože. Vrátiv se do Prahy, nastupuje podle předpokladů svého otce dráhu jako kaplan pražského biskupa Dětmara. Bůh chystá však svému služebníku výstrahu smrtí Dětmarovou. Vojtěch slyší vyčítavá a lítostivá slova biskupova o promarněném a nevyužitém životě na biskupském stolci a počíná se v něm přerod v horlivého pastýře a otce. Slova biskupova znějí mu jistě stále duší jako volání po dokonalosti, za níž od tohoto okamžiku spěchá bezohledně a neznaje únavy. Jeho volba za biskupa, která byla snad dohodou mezi oběma soupeřícími rody a za níž snad Slavníkovci slíbili loyální chování k pražskému knížeti, je posledním poutem vízícím Vojtěcha k jeho rodu. Od té chvíle nestaví se ani jednou za snahy svých bratrů po vládě. — Mohl jim přece tak snadno pomoci.

Jeho přerod v pravého biskupa a pastýře svěřených duší se dokončuje při jeho cestě do Verony, kam se musil odebrati k investituře a pro biskupské svěcení. Vidí nyní jinou zemi než jakou znal až dosud. Není tu již boje s pohanstvím. Vidí zemi prosycenou dávnou kulturou a krví mučedníků; chápe stále více cíl, k němuž je mu dojíti. A proto se velmi diví Pražané i knížecí dvůr, že jejich nový biskup se nevrací do svého sídla v nádherném průvodě a se vši pompou, která mu jako velmoži příslušela. Nepřichází tedy biskup, jak by si snad přáli a představovali, který by jim do života

příliš nenahlížel, který by jim nic nevytýkal a jenž by sám žil tak, aby se nemusel příliš mnoho stydět za svůj život.

Jeho horlivost se projevuje hned v první době visitací rozsáhlé diecése. Vidí své děti, své poddané i tam daleko pod Karpatami, jeho apoštolské slovo zaznívá i v Polsku. Mnoho trpkostí mu působí jeho vlastní krajané svým životem. A on přece nemůže a nesmí trpět a přehlížet zlořády. Je nesmlouvavý, tvrdý, chce, aby jeho poddaní byli pravými křesťany. Ale oni jsou jimi mnohdy jen podle jména. Vždyť jim bylo tak sladko povolovat vášním podle pohanských zvyků.

Svatý Vojtěch se nemůže spolehnouti ani na své pomocníky-kněze. Pokárá-li některého, ten hned běží ke svému pánu, aby se u něho domohl ochrany proti domnělým ústrkům biskupovým. A biskup Vojtěch srovnává nyní v duši ideál křesťanského života s tím, co vidí kolem sebe. Bolestně se do něho zarývá myšlenka, že na svůj úkol nestačí, že není pochopení pro jeho práci a pro jeho snahy ani mezi nejbližšími. Chápe, že jeho lid se žene za něčím jiným, než po čem touží jeho duch a při tom vidí, že jeho síly nestačí zlomit to, k čemu by bylo třeba dvou století života. A v jeho duši se rodí touha po pokoji, touha věnovati se vlastní spáse a hledá uklidnění u nohou papeže, který poznává, po čem touží biskup nechápaný svým lidem, a dovoluje mu zůstat v Itálii.

Nejdříve ho žene touha k svatému Hrobu; pak však zjevuje se mu před zrakem nový ideál — ideál mnišského života na Monte Cassinu. Chce tedy zemřít světu, být prostým mnichem. Ale to nechápu ani zde. Chtějí biskupa a on přece nechce již být biskupem, chce být jen a jen mnichem. Nové zklamání ho vede nyní přes Valillucu zpět do Věčného města. Zde konečně nalézá, po čem touží. Ztrácí se jako bratr mezi bratry. Ale vlast se rozpomíná. Volá biskupa zpět, slibuje polepšení. A on, třebaže tolikrát zrazen, jde a vede s sebou bratry benediktiny, kterým se dostává čestného úkolu zmnohonásobiti a prodloužiti život biskupův. Oni po mnoho století pracují na jeho díle a v jeho úmyslech, a tak konečně z velké části jim se podařilo to, co nemohlo být vykonáno za krátkého života Vojtěchova.

Lid sliboval, ale slibů nedodržel. A biskup vidí před sebou znovu nutnost odejít z vlasti. Již navždy. — Miloval tento muž, který dvakrát odešel ze své vlasti, svůj lid, svou zemi? Kdybychom láskou k vlasti rozuměli šovinismus, pak ovšem svůj národ nemiloval. Ale jeho láska k vlasti má měřítkem úsilí, s nímž vedl lid ke Kristu. Musíme se také dívat na jeho poměr k vlasti pod zorným úhlem středověkého universalismu a s hlediska katolického biskupa, který musí využít všech svých sil k duchovnímu blahu celku a ne k posílení svého mocenského postavení nebo postavení svého rodu. To je zároveň vysvětlením, proč se ve svých útrapách neobrací k svému příteli německému císaři, který by velmi rád použil příležitosti zasáhnouti do českých událostí. Tento druhý odchod biskupův z diecése vnuká myšlenku, že snad svatý Vojtěch byl vrtkavý. Ale nebyla to ani

vrtkavost ani zbabělost, jež ho vedly opět do Říma. Prostě viděl, že jeho povinné výtky nevedou k cíli, že spíše rozpoutávají bouři odporu a škodí svaté věci. Odešel po zralé úvaze a vyžádal si ještě svolení papežova. Z vlasti ho vypudila spíše veliká horlivost a svědomitost v konání biskupských povinností.

A opět spočine v objetí pohostinného kláštera sv. Alexia. Ale ne na dlouho. Nyní dostává k odchodu rozkaz papežův. Papežem není již Jan XV., který chápal snahy Vojtěchovy, je jím Řehoř V. a ten snad již nerozumí duši českého biskupa, nechápe to, po čem touží a na přání českého knížete i mohučského arcibiskupa posílá Vojtěcha do jeho diecése. A on jde. Je si vědom, že jde marně, jeho vlast že už si ho vpravdě nežádá — jde poslušně; prosí jen o dovolení stát se misionářem, kdyby ho národ nechtěl. Veliká oklika, kterou se ubírá, dává tušiti váhání a nejistotu, ale zároveň touhu sblížit se s těmi, které vede stejná snaha o dokonalost křesťanského života jako jeho samého. Proto navštěvuje západní reformní kláštery, zvláště vsává do sebe mocně ducha kláštera clunyackého.

Zbývá již jen poslední úder, který by ho oddělil od všech starostí a svazků pozemských. A ten přichází ještě než došel domů. Je to vyvraždění jeho rodu. A v tomto okamžiku vyrůstá svatý Vojtěch vysoko nad své století, vysoko nad své prostředí i nad svou zemi. Jiný středověký člověk by prostě na jeho místě přivedl pomoc z Německa nebo z Polska a strašně by se mstil. Vždyť i jeho bratr je v cizině a sjednává asi pomoc svému rodu. Nemáme sice zpráv o tom, jak se k tomu stavěl svatý Vojtěch, ale můžeme mít za jisté, že tomu ze všech sil bránil. Cítí se stále ještě biskupem Čech, rád by šel opět do své země, kdyby ho jen byli chtěli. Lid i kníže však již zcela zaslepeni odmítají ironicky světce, který jim byl dán. A svatý Vojtěch chce být apoštolem. Ukazuje neobyčejnou nezlomnost a odvahu, spěchaje pro mučednickou palmu, kterou mu připravil Pán.

Svatý Vojtěch zářil a září neustále jako vzor horlivosti, apoštolského ducha i snášenlivosti, kterou jinak v jeho době a v tehdejších poměrech nenalzáme, ale jeho úcta není nyní úměrná jeho významu i stupni svatosti, jehož dosáhl. Doufáme však, že výročí návratu jeho ostatků do vlasti přinese obrat k zaslouženému jeho ocenění a k vzrůstu úcty k němu.

LEON. BRANIŠA S.V.D. (ST. GABRIEL-AUSTRIA):

BOHOSLOVEC A MISIE.

Misijná bibliotéka a čítareň.

Upozorňujem však zaraz na počiatku, že nemám na mysli knihovňu so stovkami sväzkov. Takej ani nepotrebuje. Veď o cene knihovne nerozhoduje počet sväzkov, ale ich *kvalita a ľahká prístupnosť*. Najlepšie bude umiestniť ju v jednoduchom regále v nejakej miestnosti, ktorá je

prístupná všetkým ročníkom (čítareň alebo prednášková sieň a pod.). Mis. čítareň možno spojiť s mis. knihovňou alebo jednoducho umiestniť mis. časopisy pomedzi iné časopisy v čitárni.

Čo má obsahovať taká malá mis. knihovňa? To nie je tak ľahko povedať, hlavne keď naša slovanská mis. literatúra je ešte v plienkach. Ale preca spomenieme aspoň to najnútnejšie.

Predovšetkým nesmia nám chýbať najdôležitejšie mis. encykliky posledných pápežov:

Lev XIII.: „Sancta Dei civitas”, *Benedikt XV.*: „Maximum illud” a *Pius XI.*: „Rerum Ecclesiae gestarum”, všetky tri v latinskom i materinskom jazyku. Podobné pastierske listy biskupov o misiách, pečlivo zbierať aj naše mis. brošúrky a publikácie. Ale aj staršie ročníky (úplné!) našich i cudzích mis. časopisov budú cenným obohatením našej knihovničky.

Lež nijako sa neobídeme bez najdôležitejších diel misijnej teorie (misiologie). V žiadnej mis. bibliotéke nesmely by chýbať aspoň hlavné diela najväčšieho misiologa Dr. Jos. Schmidlina.

Schmidlin: Kathol. Missionslehre im Gründviss, Münster i. W, Verlag Aschendorff 1919², 468 str. a *Schmidlin*: Katholische Missionsgeschichte, Steyl 1925, 598 str. budú nevyčerpatel'nou studňou látky a témát pre naše misiologické krúžky. Podobne praktické sú aj jeho stručné prehľadné sošitky: Missionswissenschaftliche Leitfäden: 1. Heft: Missionswissenschaft (23 str.) 2. Heft: Missionstheorie (23 str.) a 3. Heft: Missionsgeschichte (23 str.) všetky tri u Aschendorffa, Münster. *Schmidlin*: Einführung in die Missionswissenschaft, 8°, XII, 468 str. Aschendorff (rozobrané?)

Okrem Schmidlina najlepšie nás zasnívajú do hl'bok mis. myšlienky *Fischer*: Jesu letzter Wille. Toto dielo právom nazvali zlatou knihou. *Nemala* by chýbať ani jednému kňazovi v duchovnej správe. Vychádza stále v nových nákladoch. Bola preložená i do češtiny (Poslední vůle Ježíšova, přel. F. Všečeka.) Nemecky vychádza v Steylu, Post Kaldenkirchen, Rhld. — Vedl'a Fischera cenné mis. kapitoly podáva opát *Norbert Weber OSB*: Menschensorge für Gottesreich, Herder, Freiburg i. Br. 1913, 8°, 290 str. — *Arens*: Die kathol. Missionsvereine, Herder 1922; *Arens*: Handbuch der kath. Missionen; *Arens*: Manuel des missions catholiques (to isté francúzsky).

Pre misijné kázne a prednášky, mis. slávnosti a katechézky:

Huonder SJ: Die Mission auf der Kanzel u. im Verein, 3 sv. Herder 1912-1915; *Freitag*: Das kath. Missionsfest, Steyl 8° 208 str.; *Streit O. M. J.*: Missionspredigten 3 Bde, Herder; *Fischer*: Beispielsammlung aus der Heidemission, 700 str., 950 príkladov usporiadaných vecne, Steyl; *Schwager*: Die kath. Mission im Schulunterricht, 8°, 183 str. Steyl 1912; *Danzer OSB*: Der Missionsgedanke auf der Kanzel. St Ottilien, Bayern 1927, 273 str. (3'50 Mk). Galeriu mis. postáv z minulosti i z prítomnosti predvádza *Baumker*: Helden der Weltmission, 227 životopisov, 8°, 24 + 377 str. Aachen, Xaverius - Verlag 1923. — Misijné právo: *Grentrup*: Ius missionarium, str. 544, Steyl 1925; okrem neho je vynikajúcim mis. kanonistom *P. Vroment*: — Pre mis. geografiu: *Msgr. Grammatica*: Atlas; *Msgr. Boucher*: Petit atlas des missions catholiques, 1928, a *P. Thaurén*: Atlas der kath. Missionsgeschichte, St. Gabriel, Mödling 1928.

Krásne mis. meditácie podáva *P. Charles S. J.*, zakladateľ a vodca mis. hnutia akademického v Belgii v knižke: La prière missionnaire, „Aucam”, 8 Rue des Recollets, Louvain Belgique.

Z mis. časopisov mohli by sme odporúčať Schmidlinovu revue:

„Zeitschrift für Missionswissenschaft”, 4 č. ročne, Verlag H. Rombach, Freiburg, i. Br. (Nemecko) „Akademische Missionsblätter” 2krát ročne, Aschendorff, Münster i. Br. (Nemecko) „Revue de l'Aucam” 8 Rue de Recollets, Louvain, Belgique (mesačne) „Priester u. Mission” orgán „Unio Cleri” raz do roka, Aachen, Xaverius-Verlag. „Laboremus pro missionibus” v štyroch rečiach, Roma, Propaganda. „Annales Missiologicae” (Roczniki Misjologiczne) ročenka poľských akademických spolkov mis., vydáva „Księgarnia Św. Wojciecha” Lublin, Krakowskie Przedmieście 40. — (V katalogu tohoto nakladateľ'a: „Książka katolicka” najdeme peknú mis. liter. poľskú na str. 56-62).

Tu sa nám naskytá otázka, kde vziať peniaze na mis. knihy a časopisy. Tu by som mal niekoľko návrhov. Ak je v krúžku zavedený členský poplatok, môžeme zvyšok venovať na knihy. Okrem toho sa v každom seminári vyberie ročne niekoľko sto korún na misie. Dľa mojej mienky by bolo možné upozorniť vopred darcov, že určitá čiastka sa venuje na mis. bibliotéku. Pravda, to by platilo pre prvé 2—3 roky. Nech to však nikto nepokladá za „okrádanie“ misií. My vieme, že tie peniaze sú dobre uložené a že samým misiám donesú onedlho stonásobné ovocie. — Alebo sa nám raz — dvakrát do roka podarí usporiadať slávnostnejšiu mis. schôdzu alebo mis. slávnosť, ktorej sa zúčastnia aj cudzí hostia. Hádám sa dá pri takej príležitosti vybrať niekoľko korún a venovať ich na nové cenné knihy. Iní si pomôžu divadielkom, tombolou alebo loteriou.

Ak by však naozaj nebolo pre práce misiolog. krúžku dostatočnej literatúry, možno v prvom čase vyhnúť tomu nedostatku vhodnou voľbou tém, ktoré nevyžadujú špeciálnych prameňov, na pr. dokázať potrebu mis. práce z dogmatiky, z Písma sv., z niektorého Sv. Otca, zbierať materiál pre mis. prednášky, kázne a katechézky, študovať organizáciu pápež. mis. spolkov vo vlasti a pod.

Bibliotekár nech zostaví autorskú i vecnú kartotéku všetkých kníh, aby každý mohol sa ľahko orientovať aj o knihách vypožičaných.

Venujme mis. knihovne trochu pečlivosti už z lásky k mis. myšlienke a z ohľadu na budúce generácie bohoslovcov, ktorí potom môžu tým úspešnejšie pracovať a ďalej ťahať brázu, ktorú sme my začali orať.

Náš program do budúcnosti.

1. V každom seminári ČSR, Poľska a Jugoslávie vybudovať silné a kvitnúce mis. krúžky dľa direktív, ktoré sme naznačili vyššie.

2. V každom misijnom krúžku nech pracuje aspoň jeden agilný „misiologický krúžok“.

3. V každom seminári položíme dľa svojich síl základ k misijnej bibliotéke.

4. Na konci škol. roku očakávame zo všetkých mis. krúžkov obsirnejšie výročné zprávy o celoročnej činnosti, z ktorých by sme sa mohli vzájomne poučiť a povzbudiť.

5. Vystúpme konečne zo vzájomnej izolovanosti. Jednotlivé krúžky sa musia sblížiť navzájom, vymeniť si skúsenosti, osvedčené metódy, svoj program práce i plody a úspechy. Velehradský sjazd bohoslovcov 1937 navrhuje sriadenie centrálneho mis. krúžku pre ČSR v Nitre. Je to prvý krok k celoštátnemu „sväzu bohosloveckých mis. krúžkov“, aký najdeme v Rakúsku, v Nemecku, vo Švajciarsku a v USA.

To by boli asi naše ciele pre budúci rok.

Sväz bohosloveckých misijných krúžkov.

Posledný bod uvedeného programu pre najbližšie mesiace bude korunou nášho budiaceho sa mis. hnutia bohoslovcov. Či sa nám

podarí sdružiť všetky mis. krúžky bohoslovecké v ČSR a podobne aj bratom Poliakom v Poľsku a bratom Jugoslovanom na Balkáne? Hej, sme presvedčení o tom. Keď sa to podarilo v iných krajinách pred 10—20 rokmi, prečo by sa to nedalo uskutočniť aj u nás dnes lebo zajtra?

V jednote je sila. A my musíme byť silní, lebo nás čakajú ďalšie krásne úlohy, ktorých jednotlivé, osamotené krúžky nezvládnu.

Aké úlohy by mal riešiť zamýšľaný celoštátny sväz bohosloveckých mis. krúžkov?

1. Udržovať stály styk s jednotlivými mis. krúžkami a sekciami.

2. Udržovať spojenie so „seniormi“ — bývalými členmi mis. krúžku, ktorí sú už v duchovnej správe.

3. Sväz by mohol každý rok usporiadať schôdzu delegátov jednotlivých krúžkov a vydávať mis. ročenku, ktorá by shrnovala celú mis. činnosť vo vlasti a reprezentovala by nás i na vonok pre zahraničie. (Vzornú ročenku vydávajú švajciarski bohoslovci s akademikmi vo všetkých troch štátnych rečiach. Podobne i poľskí akademici „Annales misiologicae“).

4. My bohoslovci musíme hodiť fakl'u misijného oduševnenia aj do radov nášho katol. učiteľ'stva. To bude jeden z najkrajších cieľov nášho bohoslov. mis. hnutia. Pravdaže, najprv sa my sami musíme postaviť na pevné nohy a somknúť sa.

5. Bohoslovecko-akademické mis. hnutie musí sa stať avantgardou mis. podnikania v našej vlasti. Neskoršie vtlačí, hoci aj mimovoľky, celému mis. hnutiu vo vlasti svoj ráz. Veď ono vychová a vycvičí práve najlepších a najhorlivejších vodcov mis. jak medzi kňazstvom, tak i medzi našou inteligenciou. Ono prinesie do mis. snáh vo vlasti nový oheň, nové impulzy, nové metódy, nový optimizmus, nové obzory.

Nie je však ešte priskoro myslieť na tieto vzdialenejšie ciele? Ak nás oduševnia k intenzívnejšej práci na uskutočnení bližších cieľov, tak sú už aj teraz užitočné. A dl'a našej mienky nie sú to ani ciele moc ďaleké. Ak si predvedieme vývoj bohoslovecko-akademického hnutia na pr. v Rakúsku, v Nemecku, v USA, v Belgii a inde, zbadáme, že tento vývoj bol práve opačný ako náš. Tam sa založil najprv centrálny sväz, ktorý potom zakládal autonómne odbočky po jednotlivých seminároch, kolégiách a univerzitách. A podarilo sa to. U nás už jestvujú jednotlivé krúžky a odbočky skoro po všetkých seminároch. Treba by ich bolo len somknúť dovedna ponachajúc každému jeho individualitu a sriadenie. T'o je zaiste ľahšie a organickejšie ako predošlý spôsob.

Tešil by som sa, keby tieto skrovné náčrty povzbudily priateľov mis. myšlienky po našich seminároch k rozmyšľaniu o predložených myšlienkach. Dúfam, že jednotlivé krúžky sa časom ohlásia. Iste doplnia nejednou cennou radou tieto kusé návrhy.

Boh to chce! Illum oportet regnare! — To budú naše bojovné heslá.

STÁL TAM VYSOKÝ DŘEVĚNÝ KŘÍŽ.

Byla to jeho rodná krajina, svět jeho rodičů a jeho dětství. Krajina horská, drsná a chudá, kde se na obzoru rýsují lesnaté pahorky a kde tvrdý a čistý kámen láme ostří radlice.

Jako osmnáctiletý chlapec opouštěl po prvé tento kout země, zprotínané klikatinami vydraných cest, s úžlabinami porostlými olšovým křovím. Stál na silnici za dědinou a nemohl se rozloučit. Prudká bolest mu sevřela srdce, pomyslí-li, že by tuto krajinu už nikdy neměl spatřit. Ale nezbývalo, než odejít. Nezbývalo, než obrátit oči od střechy rodného stavení, pokynout na rozloučenou kapličce uprostřed návsi a jít do neznámých zemí vstříc svému osudu.

S kufříkem v ruce, s nepatrnou nadějí v srdci, že se sem opět vrátí, odešel k svému oddílu. Dostal se do cizích zemí a všude, kam přišel, prožíval peklo světové války.

Na všech stranách tekla krev a z dýmu šlehaly plameny. Již v Polsku byl raněn do levého ramene a zmítal se tam v horečkách a strašlivé bolesti v polním lazaretu. Hrůzou, zimou a hladem umíral po ruských zákopech, ale přestál všechno.

Jednoho dne se vracel po známé silnici do toho kraje, do něhož vzrostl jako borovice do horské stráně. Vracel se jako neúhledný voják, v zaprášených šatech, vyhublý a zarostlý. Před dědinou uviděl houf dětí, které si jej místo křesťanského pozdravení nedůvěřivě prohlížely.

„Tak to dělají, jde-li kolem člověk neznámý anebo tulák,” pomyslí si a pohleděl do modrých očí děvčátka, v němž poznával větévku svého rodu. Hlas krve vyrazil z kořenů jeho bytí. Uchopil dítě do náručí a políbil je na čelo.

„Ty jsi Onderkovo,” řekl ulekanému capartovi a spěchal otevřít vrátka rodného baráku.

To byl jeho návrat. Od té chvíle žil v Naloučanech dvanáct let.

* * *

Dvanáct roků života zapadlo a Vojtěch Onderka se teď marně snaží, aby z té vrstvy času, kterou zde s tak lehkým srdcem promrhal, vyvolal jediný záblesk, jenž by ozářil ten kus cesty, který mu ještě z pozemské pouti zbývá.

Když se po návratu z vojny se vším seznámil a poznal, že to na rodném statku klope od desíti k pěti, že sestra Marie je s Josefem Chalupou nanejvýš nešťastná, umíní si, že se vším pořádně zatočí a stůj co stůj udělá pořádek. Jak se přepočítal! Josef Chalupa mu brzo ukázal, kdo je v domě pánem. Řekl mu to tehdy tváří v tvář, že on, Vojtěch Onderka, u něho nemá co poroučet a pohledávat.

Vojtěch zatínal zuby a svíral pěst, ale na konec odešel a od té chvíle nepřekročil práh rodného stavení.

Šel za kamarádem Jiřím Polákem a dělal u něho pacholka. Žil pak na vzdory všemu svobodně a lehce jako pták.

Od onoho večera, kdy se po prvé opil v hospodě u Exlerů, hledal vyrazení a zapomenutí v alkoholu, ve společnosti veselé chasy a v pytlácké pušce.

Pytlácká vášen, ta nedala pokojně spát žádnému Onderkovi. Jeho tatík býval na vlas takový. Zdaleka větril každý zaječí pelech a věděl o všech místech, kam chodilo srnčí.

Vojtěch Onderka si po letech vzpomíná na ty večery, kdy s kolářem Kudrnou a Václavem Jamborovým vysekávali z olova broky a plnili náboje. Kolik nocí pak ztrávil sám nebo s některým z kamarádů v Borovinách a na Ouvarech! Ty noci, kdy nesvítily hvězdy ani měsíc a kdy se nad hlavou ozývalo táhlé hučení lesů!

Ale ať utrácel čas jakkoliv, ať prožil noc po lesích anebo při muzice v hospodě, ráno vstával vždy s lehkou myslí a s veselým popěvkem projížděl na selském voze otevřenými vraty.

Žil ode dneška k zítřku a málo se staral o to, co se děje ve světě. Bylo mu lhostejné, umře-li doma uprostřed rodných polí anebo někde pod cizím nebem, za dunění děl a rachotu kulometů.

Tak rostla léta a on se nenadál, že se v něm jednoho dne ozve něco, co mu připomene pošetilost a prázdnotu jeho života.

Přišlo to tak najednou a přepadlo jej to docela nepřipraveného.

Jednoho listopadového rána po rozbouřené noci, kdy vichřice cuchala stromy v zahradách, přivezli Josefa Chalupu s rozdrčenou hrudí. Svázal s Ouvarů dřevo a když sjížděl se svahu uklouzla mu noha a nešťastník padl pod naložený vůz. Zadní kola mu přejela prsa. Za týden po svatém Martinu vyprovázeli jej naloučanští rodáci za hřbitovní zeď a na jeho poslední cestě bylo vidět i Vojtěcha Onderku. Kráčel docela vzadu, s tváří bledou, se rty zaťatými a díval se upřeně do země, do té černé země, s níž se toho dne měl spojit nebožtík.

Pěkné dědictví po sobě Josef Chalupa zanechal. Zahospodařil věna, ale advokátům a úřadům. Vojtěch Onderka se po jeho smrti rval s úřady a s advokáty o každou píď rodné hroudy, ale všechno bylo nadarmo. Vypůjčil si od Jiřího Poláka na vadium a koupil v dražbě zadlužený grunt. Chtěl pro sestru a její děti udržet alespoň střechu nad hlavou a pár mír polí.

Ale dřív než mohl dát věci do pořádku, dřív než mohl prodat pole a složit všechny peníze, udeřili věřitelé, záložny, advokáti, a grunt se dražil po druhé. Tenkrát koupil lichvářský handlíř z Hamrů a složil cenu, která stačila, aby se dobře podělili věřitelé a aby tučné honoráře shrábli advokáti Veselka a Rosenwald.

Sestra Marie našla s dětmi útočiště u Poláků a hned se k nim na výměnek odstěhovala. Vojtěch se rozhodl, že odejde navždy. Země, s níž po tři sta let zápasili Onderkové o skývu chleba, odpírala mu najednou každou oporu a ukazovala mu cizí tvář. Prostor, v němž dýchalo pět pokolení jeho rodu, byl pro něj najednou krvavě roztržen od modra nebes až do útrob země.

A tak stojí v jednom březnovém odpoledni, v čase předvelikonočním, v zátočině za dědinou, tam kde silnice stoupá ke Strážné hoře, na jejímž vrcholku je vztyčen vysoký dřevěný kříž.

Ví, že odtud musí odejít. Kdyby zůstal, odvedli by jej snad jednoho dne v železnicích a skončil by za mřížemi. Rozhodl se, že odejde, ale neví ještě na kterou stranu se obrátí. Pod kterým nebem zavře naposled oči? Čí tvář a kterou krajinu uvidí naposled? S kterou zemí se smísí jeho tělesná schránka? Nikdy na tyto věci nemyslel, přišlo to na něho až teď. Přepadlo jej to najednou a on marně hledá něco, oč by se mohl opřít. Ty noci, prožité v lesích a promarněné po hospodách, ten čas zbůhdarma utracený všelijakým bláznovstvím, to vše vyvstává před ním jako kupa pošetilostí, jako náklad, který na něm spočine s hroznou tíhou a s nímž se on musí ploužit světem po všechny dni pozemského putování.

Přichází k temeni Strážné hory, na němž je pod modrem nebes a nad požehnaným mírem polí vztyčen vysoký dřevěný kříž. Rozpíná tam ramena na stranu východní a západní, ční do pomženého blankytu, prozářeného jarním sluncem. Vždy živá připomínka božského Trpitele, Boha, od lidí opuštěného a zneuctěného, který před devatenácti sty lety umíral v lidském těle mezi nebem a zemí, podoben bledému císaři, potřísněn krví a slinami rouhačů. Božský Odsouzenec, přibitý na potupném popravišti, vztyčeném na kalvárské skále, tisíckrát zrazený a zaprodaný, potupený a zneuctěný všemi věky! Odsouzenec, a přece svrchovaný soudce!

Přijde naposled ve slávě andělů, v ohnivém znamení kříže a bude soudit všechna pokolení, všechny věky, i tento věk zavržení hodný, tuto dobu pyšnou a bratrovražednou, která staví strašlivý pomník jeho spravedlnosti!

Kolikrát přešel Vojtěch mimo tento kříž chladně a lhostejně, sotva smekl a nedbale se pokřižoval, nikdy se nepřiblížil srdcem stromu spásy, z něhož po dva tisíce let kanou hojivé krůpěje na lidské bědy. Tak ohluchl k znamení, jež určovalo život jeho matky a život jeho dědů.

Teprve dnes jej nutí vnitřní nepokoj zvednout paže ke kříži, k tomuto jedinému útočišti na poušti lidského vyhnanství.

Kleká na podstavec kříže, objímá posvěcené dřevo, tiskne je svými kostnatými prsty, líbá je a připíná se k němu, k jediné opoře, která mu ze všeho zůstala.

* * *

Přivíň se, Vojtěše Onderko, k pomníku božské lásky, který se vrývá v tvou duši, aby nebeskou vláhou rozpustil její kůru, tu kůru, která ti po tolik let bránila prohlédnout prachem marností. Tiskni tvrdou rukou a kostnatými prsty dřevo kříže, který ční nade vši zemí, líbej svou poslední oporu, své útočiště, které oživilo v tvé duši přítomnost Boží. Odejdi s duší zrosenou jitem nebeské vláhly a zapomeň na ponížení, jehož se ti dostalo v tomto kraji, smiř se s ne-

šťěstím, přijmi je jako příležitost, abys získal podíl neporušitelného dědictví. Nechtěj se mstít Veselkovi a Rosenwaldovi, těm, kteří ožebračili krev tvého rodu o poslední haléř. Nepřipomínej si kuplíře krve, zaprodance pekla, nepohoršuj tě hnus jejich zápasů! Nevyrušuj je z jejich údělů boháčů, neboť jejich čas se již nachýlil. Zešedivěli v světských počtách, v lichvách a v úplatkářství, ztloustli z krve chudých, ale i jim odzvoní hodina poslední, i oni procitnou v strašlivém poznání, neboť psáno jest: „Bude-li na lichvu půjčovat a více brát nežli půjčil, zda bude živ! Za to, že všechny tyto hanebnosti páchal, smrtí zemře!”

BR. VÍT. M. BENEŠ O. P. OLOMOUČ:

PRŮBĚH KONVERSE.

Specialisace dnešní doby rozdrobila lidskou činnost; umožnila sice podrobné zdokonalení některých schopností, ale znemožnila rozvinutí *celé* osobnosti. Toto prostředí vyvolává snahu přesunouti všechny osobní zájmy na obor jediný a popřítí důležitost nebo i existenci oborů jiných, zvláště duchových, a tak toto prostředí je živnou půdou nevěry.

Ale osobnost lidská touží po absolutnu, po totalitě, po uplatnění všech svých sil. Psychologicky to znamená „vývoj až k nejvyššímu stupni vlastní lidské činnosti — myšlenkové v poznání pravdy a *volní v lásce a činu, kterým dospívá k ideálnímu dobru*”.*

Víme-li, že dobro v pravém slova smyslu je Bůh, pochopíme, že přes odvrát od Boha neustal ani proud hledajících Boha a nalézajících po svém obrácení uspokojení v novém životě. Přirozenost sama tíhne k svému původci, ale svými silami nemůže nasytit tuto touhu. Proto ten ustavičný neklid v lidské duši, proto je člověk ochoten přijmout i nadpřirozeno, ač je rozumem nechápe, jako prostředek k dosažení cíle.

Boží добрta vede už samu přirozenost lidskou k sobě; nadto však pozdvihla člověka až k účasti na své bytnosti (posvěcující milostí) v řádu nadpřirozeném, a aby toho cíle dosáhl, pozvedá a doplňuje jeho schopnosti v oboru poznání, chtění a konání (milostí pomáhající).

Konverse je tedy především dílo *milosti*; ovšem milost neničí přirozenost, nýbrž povznáší — proto ji vede způsobem vyhovujícím rázu přirozenosti a prostředky zdánlivě zcela přirozenými. To však nejsou *příčiny* obrácení, spíše jen okolnosti, příležitost, motiv nebo jen prostředí, v němž milost působila. Tak chápeme, že za týchž okolností jeden dojde k Bohu, kdežto druhý zůstane nezměněn.

* Habán, Psychologie.

I. Psychologický rozbor.

Psychologie ukáže, jakých cest milost užívá, jak se mění duševní stavy konvertitovy. Výchozí stav je lhostejnost nebo pocit nepřátelství vůči Bohu. Středem života je ideál spočívající na vlastní osobnosti — anthropocentrismus. Charakterisuje jej naprostá nezávislost, víra v budoucí úspěchy, úsilí o blaženost na zemi. Bůh a víra je člověku opiem lidu.

Tento stav je třeba paralyzovat podle průběhu: rozlišují se konverse pasivní (vnější, exogenetické) a aktivní (vnitřní, endogenetické).

U *prvé* skupiny spolupracuje k vyvolání opačného citu sugesce: sugestivním způsobem se ukáže posluchačům jejich minulý život plný špatnosti a pokrytectví; domnělé ctnosti byly vlastně neřesti a důvěra v sebe zaslepenost — vzbudí se pocit „usvědčení z hříchu“. Podaří-li se strhnout lidi až k pláči, podlehnou davové psychose i lidé dosud lhostejní (sr. misie). Jindy způsobí tu citovou krizi velká pohroma: zemětřesení, válka, epidemie nebo osobní nebezpečí (požár, neštěstí); je totiž přirozená souvislost mezi pocity úzkosti (strach před smrtí) a city náboženskými, takže v tragických okamžicích životních, ve chvílích největší skleslosti se vynoří myšlenka na Boží všemohoucnost.

U mládeže stačí zesílit obvyklé střídání vzletu a deprese; zdůrazní se problém života a smrti, nutnost cítit lítost a nutnost odpuštění pod ztrátou věčné blaženosti. Normální krise, působená snad výčitkami za hřích nebo skrupulemi hojnými v tomto věku nebo i únavou, se zvětší a pozornost vzbuzená schematem konverse a touhou po ní najde svůj předmět — přesvědčení o hříšnosti. Obrácení k víře u této skupiny bývají zpravidla náhlá, ale delší dobu pak trvá konverse mravní.

Konversi *druhého* typu (endogenetické) vyznačují prudké a leckdy dlouhé duševní boje mezi starým názorem a rodící se vírou. Nelze tu oddělit část destruktivní od pozitivní, ale děje se tu postupné nahrazování (substituce) systému protináboženského opačným. Myšlenka víry přináší osvobození a klid, poroste a kolem ní překrystalisuje celý duševní svět přes odpor vědomí.

V některých případech při prvním zjištění nové ideje, bourající starý řád, bývá člověk tak překvapen a takřka hypnotisován bolestí, že si růstu nové bytosti nevšímá, aby zachoval starou myšlenku, jež už si uzpůsobila jeho psychickou osobnost. Zatím myšlenka víry klidně sílí — až v posledním aktu rozbije skořápku a nový systém dá i nové štěstí.

Jindy je přerod pozorován, ale nenáviděn; avšak není to pouhá nenávisť — mezi oblastí lásky a nenávisti je ustavičné proudění (*tremendum et fascinosum*). Náhradou za ustavičné porážky vybijí starý řád své poslední síly v boji proti nové myšlence. Zatlačuje tak své obavy fanatismem.

Někdy nastane renesance dětské víry. Při vzpomínce na věřící mládí ožije náboženská myšlenka tak prudce, že rázem zatlačí lhostejnost a člověk po letech zase vysloví modlitbu.

U exogenetického typu může nastati období vzestupu časově až po nastalé depresi. Zanechati duši v tomto stavu vědomí hříšnosti by bylo vydat ji na pospas zoufalství. Pocit „jsem hříšník“ musí ustoupit vědomí „jsem křesťan“, pocitu důvěry v Krista. Hetero-sugesce by byla málo účinná, kdyby neodpovídala přání konvertitovu. Lidé nejsou čirí nevěrci — aspoň v dětství prožili radostné náboženské dojmy, alespoň jediné vánoce. Vzpomínka na tyto chvíle byla dosud zatlačena nevěreckou ideou, ale teď nic nebrání, aby opět ožila. Zákon asociace obnoví celé komplexy zapomenuté víry a tato chvíle bude jako návrat do otcovského domu, jako procitnutí z ošklivého snu.

Podobně u mládeže: krizi vystřídá psycho-fysiologické vzrušení, ale to nebrání, aby se v něm neviděla druhá fáze konverse. Emotivní vzrušení samo je snad kratičké — ale teď vyvstane celá osobnost a brání se, aby nezmizelo vědomí ospravedlnění. (Tohoto typu bývají konverse od nevěry k protestantismu.)

Opravdová konverse je dílo celého člověka, ale v různých typech konversí převládají různé schopnosti, podle konvertitovy individuality. Tak mluvíme o konversi intelektuální, afektivní, volní, intuitivní, případně pathologické.

Intelektuální se děje v řádu ideovém, duchovém, je pomalá, pravidelná, bez myšlenkových skoků. (Manning, Newmann). Intelekt pozná pravdu, ovšem pohyb k uchopení víry je už od vůle a jejích citů.

Intuitivní typ bývá u umělců (Caudel); bez dlouhého uvažování, osvícením buď rázem nebo po obdobích, nabudou přesvědčení o pravdě.

Volní konverse záleží v uznání vlastní bezmocnosti a naprosté závislosti na Bohu, aby se zničilo falešné vědomí možnosti dojit blaženosti vlastní silou.

Nejčastější jsou *citové* konverse: cit dovede dáti myšlení nový směr, potlačit kritický smysl. Proto takoví lidé buď vůbec nehledají rozumové důvody k víře, „kde mluví srdce“, nebo jsou ty důvody až druhořadé, podružné.

Pathologickou konversi vyznačuje odvrát od skutečnosti do fantasmie a předchází ji nervové poruchy; v podstatě je to vnitřní žízeň po kompensaci, po náhradě, touha po štěstí, projevená úchylným způsobem (k tomuto typu se blíží weinfurtrovská mystika).

Východiskem konverse byl anthropocentrismus. Různými způsoby a za větší či menší účasti duševních schopností nastala během konverse duševní změna — životní střed se přesunul na Boha (*theocentrismus*). Konverse pak sama je vzniklý nebo upevněný osobní vztah s Nejvyšším, následující po krizi, již se člověk odpoutal od sebe. Zda tento poměr je dvojstranný skutečně či jen zdánlivě — což je obsah konverse, to již překračuje meze psychologie. Proto je nutný k porozumění obrácení *dogmatický* rozbor.

II. Dogmatický rozbor.

Bůh dal člověku bytí přirozené, ale nadto mu dal nesmírně více — účast ve svém vlastním životě posvěcující milostí. Tento přechod ze života přirozeného do nadpřirozeného je theologický obsah konverse, je to *adopce* k synovství Božímu. Podstatně je dokonán tehdy, až člověk začne milovati Boha nade všechno božskou ctností lásky, vycházející z posvěcující milosti.

Bez posvěcující milosti nejen nemá člověk účast na životě Božím, nežije v přátelství s Bohem, nýbrž je jeho nepřitelem, zasluhujícím smrt — stojí v řádu přirozeném osamocen, odkázán na své zraněné schopnosti. Může sice konati nějaké eticky dobré skutky, může se ubránit některým hříchům — ale tím si ještě nezaslouží milost. Jako v přirozeném řádu sochař, modelující umělecké dílo, musí sám býti umělec, musí užívat vhodných prostředků a nástrojů a cíl musí být úměrný autoru, tak je nutná úměrnost i v řádu nadpřirozeném. Ale mezi lidskou přirozeností a milostí není adekvátní poměr: nižádné dobré skutky nemohou si nijak zasloužit první milost; nebyly-li vykonány v posvěcující milosti, nemají nadpřirozenou hodnotu. Rovněž cíl v řádu milosti (patření na Nejsvětější Trojici) přesahuje schopnosti a tužby lidské — člověk má leda schopnost být *vyzdvižen* (potentia obedientialis) do řádu nadpřirozeného.

Nemůže se tedy člověk obrátit k Bohu, jako původci milosti, vlastní silou. Jasně tomu učí svatý Pavel i Církev: „Ne ze skutků spravedlnosti, které činíme, nýbrž podle svého milosrdenství nás ospravedlnil.“ (Tit. 3.) — „Nikdo nemůže přijíti ke mně, koho Otec nepřitáhne.“ (Jan 6, 44.) — „Zdarma jsme ospravedlněni, poněvadž nic z toho, co předcházelo, nezasloužilo nám milost ospravedlnění.“ (Trid.) Svatý Tomáš (III. c. G.) srovnává vlití milosti posvěcující se stvořením duše v přirozeném životě: nic se nepředpokládá a duše nedává při stvoření nic svého — právě tak je v životě nadpřirozeném první milost udělena duši zcela zdarma.

Ale Bůh uděluje svou posvěcující milost jen duším hodným, připraveným ji přijmout. Milost posvěcující je *tvar* (forma) nadpřirozeného organismu; tedy Bůh si při udílení milosti počíná podobně jako při oživení hmoty duší, jež je tvar hmotného organismu: hmota musí být úplně připravena, vhodná, uschopněna k přijetí života. Krásně to vyjadřuje svatý Irenej: „My mnozí jsme se nemohli státi jedno v Kristu Ježíši bez vody z nebes. A jako vyprahlá země nerodí, dokud není zavlažena, tak ani my, dříve suché dřevo, nikdy bychom nebyli přinesli plody života, bez vláhy z nebes dobrovolně nám dané.“ Hříchem jsme byli opravdu mrtví, odvrátili jsme se od Boha a sklonem ke zlu jsme vytvořili překážku vlivu Božímu na naši duši. Jako husté mraky brání slunečním paprskům osvětit krajinu a ukázat nesčetné krásy přírody, tak brání hřích vůli směřovati k Bohu jako k svému štěstí a dobru.

Odstraniti tuto překážku není vůle schopna sama, bez nadpři-

rozené pomoci. Mimo to milostí je vůle pozdvižena do trvalého *stavu* přiklonění k Bohu; ale milost nečiní přirozenosti násilí — proto se musí odbojná lidská vůle předem připravit k přijetí nového, nezvyklého stavu nadpřirozena, a to úkony nadpřirozenými. Takové skutky vykonat pomáhá Bůh svým působením: pozvedá a doplňuje přirozené schopnosti milostí pomáhající.

Tak Bůh nejen zdarma uděluje milost, nýbrž činí člověka i hodným k přijetí milosti pozitivní přípravou, kterou sám v duši vykonal. Zda tato příprava je delší nebo kratší, záleží na hodnotě skutků přípravných. U Pavla dosáhla dokonalého stupně v okamžiku („Pane, co chceš abych činil?“), jindy trvá několik let. Mezi takovými skutky morálně dobrými, které vykonal Bůh jako první hybatel v řádu milosti, hýbající svobodnou vůli k vykonání — a mezi milostí posvěcující je vztah, jakási cesta, spojující člověka s Tvůrcem. Mezi těmito skutky a milostí je jakýsi vztah vhodnosti, neboť „je spravedlivé, aby Boží hýbání nebylo marné“. Proto mají neomylnou jistotu, že dojdou milosti. Tak mohl svatý Tomáš napsat (Sent. II, 27, 1, 4): „Bůh dává milost nehodným, protože dává těm, kteří si ji sice nezaslouhují, ale přece mají nějakou disposici k přijetí; proto se říká, že si zasluhují milost jaksi z vhodnosti; ale z toho neplyne, že Bůh dává milost ze spravedlnosti, nýbrž ze štědrosti“. Tedy ani po skutku vykonaném s pomocí milosti pomáhající si člověk milost posvěcující nezaslouží, nýbrž jen lze očekávat, že dobrota Boží to, co započala, také ukončí a dovrší.

Viděli jsme, že k přípravě blízké bylo třeba skutků morálně dobrých, vykonaných vlivem milosti pomáhající. Na lidském skutku má podíl i rozum i vůle s nižšími schopnostmi, které dovedou výsledku zabránit nebo jej pokazit, nejsou-li řízeny. Opakováním úkonů stejného druhu se v nich tvoří sklony, náklonnosti, pohotovosti k takovému jednání; směřují-li ke zlu — neřesti, tvoří působení milosti překážku. Naopak, směřují-li k dobru — ctnosti, stává se konání dobra snadným a radostným, dobro se jeví jako oblažující, krásné a ušlechtilé, a podmět se stává pozorným k osvětlení a povolným k vnučení milosti. Proto však nejsou ještě přípravou ve vlastním smyslu takové dobré skutky, vykonané pouhými přirozenými silami, protože nemají přímý vztah k milosti, nejsou jí úměrné. Podobně se může nazvati modelovací hlína přípravou ke tvorbě sochařově, ač tu není jiný vztah než vlastnost látky, hodící se k použití.

Není ani možné, aby cíl skutků byl nadpřirozený, když hybatel je přirozenost, a řád cílů je nutně úměrný řádu hybatelů. Nemůže tedy vůle předcházet milost v přípravě — spíše jakákoliv příprava k milosti je způsobena milostí, hýbající vůli k dobru. Proto také se nevyžaduje zvláštní příprava se strany člověka k přijetí vlivu milosti pomáhající — jinak by se postupovalo do nekonečna. Někdy dokonce uděluje Boží dobrota milost pomáhající právě v okamžiku hříchu nebo při přípravě k hříchu (Svatý Pavel) podle plánů Prozřetelnosti, které jsou nám nevyzpytatelné.

Zbývá si všimnout, jak část psychologická doplňuje dogmatickou: ukazuje, *jakým způsobem* udílí Bůh milost pomáhající, potřebnou k přípravě a *jakým způsobem* se mění pod jejím vlivem duševní svět konvertitův. Svátý Tomáš podal i tuto část téměř úplně (II. Sent. 27. q. 1, a. 4.): „změna vůle nemůže být bez hybatele v podobě podnětu — tato pomoc může být udělena: 1. prostřednictvím četných vnějších příležitostí k spáse, 2. samým vnitřním úkonem, který v nás Bůh působí — nezáleží na tom, co způsobí příležitost takové změny jakoby dávající podnět vůli, ať je to napomenutí lidí, ať tělesná nemoc nebo něco jiného, to vše milosrdenství Boží připravilo a zařídilo k dobru vyvolených. Proto, cokoli dá podnět člověku, aby se obrátil a přijal milost posvěcující, může se nazvat milostí zdarma danou”.

Podle různých individualit je různá i nadpřirozená pomoc: někdy jsou to vnější podněty (sugestivní kázání, osobní příklad, nemoc, nehoda, vyvolané zvýšení povahové krise), jindy vnitřní vnukání a osvětlení (intensivní vzpomínka, uvědomení si vlastní slabosti a závislosti, intuitivní poznání víry). K účinnosti takového podnětu je však třeba, aby Bůh otevřel srdce člověka, aby zrnko padlo na půdu připravenou k zakořenění víry. Nemusí být milostí, obrátí-li se člověk k Bohu v řádu přirozeném rozumovým, etickým způsobem, ani nedokonale si jej oblíbit jako dobro nejvyšší (sr. Plato), ale to jsou už nejzazší hranice lidských možností. Ani pocit hříšnosti u exogenních konversí není nutně účinkem milosti pomáhající, není-li ještě vzbuzen srovnáním s dokonalostí Boží — ale pocit důvěry v Krista je *vždy* rázu nadpřirozeného.

Pathologická a citová konverse je jen tehdy konversí náboženskou, pokud došlo k úkonu rozumu a vůle — tak může k přípravě milost použít i poruchy duševní a citového vzrušení. I když u některých (hlavně intelektuálních) konversí převládá činnost nad pasivitou, není to méně dílo Boží, protože milost nejen předchází, nýbrž i provází lidskou činnost. Že najde vnitřní touha po blaženosti a po uspokojení svůj předmět v nadpřirozené lásce k Bohu a nejen ve své vlastní dokonalosti, že nežije již Pavel, ale v Pavlovi žije Kristus, to je dar zcela zdarma daný, je to dílo Boží prozřetelnosti, povolávající a vedoucí podle úradků stanovených od věčnosti.

STUDIJNÍ ZÁJEZD MORAVSKÝCH BOHOSLOVCŮ NA PODKARPAT. RUS A NA VÝCHODNÍ SLOVENSKO.

Z Chustu jsme zajeli až do Slatinských dolů a potom jsme opusili P. Rus, kde jsme prožili tolik překrásných chvil. Rozloučili jsme se s naším obětavým a věrným průvodcem, který se tak otcovsky o nás staral, s Msgr. dr. Minyou. Večer jsme ztrávili již v Košicích,

metropoli vých. Slovenska. Rádi jsme vstupovali do útulných zdí kněžského semináře, neboť jsme poznali, že v semináři je vždy nejlépe.

Než jsme začali s prohlídkou Košic, poklonili jsme se nejd. p. biskupovi, jehož pohostinství jsme v semináři požívali. J. Exc. Msgr. Jozef Čársky nás s radostí uvítal a chválil, že jsme se nebáli obtíží, abychom osobně poznali východ naší republiky. Zdůrazňoval opět a opět, že osobním stykem a vzájemným poznáním se nejlépe lidé sbližují a nejsnáze odstraňují nedorozumění a spory. Jeho slova byla proto tak přesvědčivá a tak mocně na nás zapůsobila, že tryskala ze zkušenosti. Vždyť právě na území jeho diecése se zakořenilo neblahé zaujetí mezi Slováky a Rusíny, dětmi téže matky Církve. I v těchto sporech utíká se p. biskup k metodě osobního sbližování, aby aspoň v kněžstvu udržel ducha vzájemné křesťanské lásky. Důkazem toho je společná konference kněží slovenských a rusínských obojího obřadu z diecése košické a prešovské s oběma ordináři v čele loni 7. června v Bardejovských Kúpelích.

Z residence jsme si šli prohlédnouti nejdůležitější památnosti Košic. Katedrálu pro její zvláštní důležitost jsme si nechali až na odpoledne. Zato jsme si prohlédli hned kapli sv. Michala, prastarý kostelík ve slohu raně gotickém a ostatní kostely, zvláště řecko-katolický, zbudovaný v letech 1882 až 1886.

V museu košickém upoutala naši pozornost starobylá dřevěná cerkev, přenesená z Kožuchovců. Po zajímavé diskusi dra Cinka s kustodem musea dr. G. Medveckým bylo konstatováno, že tato dřevěná cerkev není pravoslavná, jak se dosud návštěvníkům musea tvrdilo, nýbrž řecko-katolická.

Odpoledne jsme si vyšli na městský hřbitov, kde jsme navštívili hrob národního buditele a po převratu prvního župana abaujvársko-košické župy Jána Rumana. Odtud přes známou košickou Kalvarii jsme se vrátili zpět, abychom si důkladně prohlédli katedrálu sv. Alžběty. Je to stavba, jež se směle řadí vedle katedrály sv. Víta v Praze a sv. Barbory v Kutné Hoře mezi nejmonumentálnější památky gotického umění v našich zemích. I na tomto chrámě, jako na všech veledílech stavitelského umění církevního, pracovalo se po celé věky s většími nebo menšími přestávkami od XIII. stol. až do r. 1896, kdy byl 6. září v nynější podobě vysvěcen. Ohromný hlavní oltář skládací je ozdoben 48 obrazy z XV. stol., které představují výjevy ze života Páně, P. Marie a sv. Alžběty Durynské, patronky kostela. V presbytáři upoutá sanctuarium z r. 1472, svého druhu jedinečné výškou i uměleckým zpracováním. Je to takřka obrovská gotická monstrance z kamene, ztrácející se vrcholem své věže až pod klenbou chrámovou. Velkou uměleckou i historickou cenu má také románská křtitelnice kalichového tvaru, bohatě zdobená reliefy. Ohromný dřevěný kříž, který byl přenesen z nedaleké Kalvarie a býval umístěn v katedrále, jsme nespatriili, protože byl převezen na Výstavu slovenského umění do Prahy. Nemohli jsme ovšem opomenout navštívit oltář tří mučedníků košických. (Byli to jesuité Melichar Gro-

decký, Štěpán Pongrác a ostříhomský kanovník Marek Krisina, umučení za víru v noci z 6. na 7. září 1619). Vnější architektura katedrály není tak bohatá jako u sv. Víta v Praze, ale působí svou monumentálností. Pravým divem stavitelství a plastiky je severní boční vchod „porta aurea”.

Nezbylo nám času na prohlídku ostatních částí města, ale stačilo, co jsme viděli kolem katedrály na Hlavní ulici. Je to nejkrásnější a nejpamátnější část Košic. Národní divadlo, za ním pak uprostřed roztodivných fontán v malém parčíku ve středu ulice tyčí se vlajkový obelisk, starobylá zvonice, samostatně stojící u katedrály, před ní nová socha sv. Václava a za katedrálou kaple sv. Michala.

Z Košic jsme odjeli přes Obišovce do Prešova. Bylo již k osmé hodině večer, když jsme vystupovali v Prešově na nádraží, kde nás čekalo opět slavnostní uvítání. Rektor kněžského semináře kan. Mons. Antonín Rojkovič nás pozdravil uvítací řečí a dvě děvčátka, jedno ve skautském a druhé v národním kroji, podaly dr. Cinkovi kytici.

Než jsme začali s prohlídkou města příštího dne, představili jsme se jak obvykle nejvyšší církevní vrchnosti. Nejd. p. biskup Msgre Pavel Gojdič dával právě exercicie kněžím v Ružomberku, proto jsme se představili jeho zástupci gen. vikáři prelátu Mons. dr. Mikuláši Russnákovi.

Ráno jsme byli na mši sv. v římsko-kat. kostele sv. Mikuláše. Z gotického velkého skládacího oltáře zbyly tu velmi cenné obrazy, umístěné nyní v kněžišti po bocích nad chorovými lavicemi. Chrám je pravou pokladnicí starého umění církevního.

Po návštěvě u gen. vikáře jsme odešli do bisk. residence. Biskupský tajemník o. Andrej Suchý nás ochotně provedl residencí, katedrálou i kryptou a vyložil všechny památnosti. V sakristii nám ukázal originální monstranci, zhotovenou podle návrhu p. gen. vikáře dr. Russnáka. Monstrance se totiž dříve ve Vých. Církvi nepoužívalo. Teprve nyní, kdy začíná rozkvétat úcta eucharistická a B. Srdce Páně zavádí se někde monstrance podle vzoru římského. Zvláště v diecési prešovské propaguje nejd. p. biskup Gojdič tuto úctu a zavádí také užívání monstrance.

V kryptě jsme navštívili hrob rusínského Sušila, Alexandra Vasiljeviče Duchnoviče. Prešov měl to štěstí, že tam 21 let působil A. Duchnovič jako kanovník katedrální kapituly, vůdce mládeže a otec všeho národa. Nemohli jsme pominout hrobu tohoto nejpřednějšího buditele podkarpatského lidu, abychom nevykonali krátkou pietní pobožnost.

Nato jsme shlédli ještě nový klášter se sirotčincem řecko-katolických sester Neposkvrněného Početí. Skoro bychom řekli, že je to štěstím pro ty sirotky, že jsou sirotky. V budově všude tak krásně, čisto, ctihodné sestry se všemožně starají, aby jim nahradily domov. Prozatím tam byla umístěna také jedna třída nového ruského gymnasia, loni založeného nejdp. biskupem Gojdičem.

Zakončením zájezdu byla cyrilometodějská akademie v seminární aule.

Za zdar naší pouti poděkovali jsme adorační pobožností k Božskému Srdci Páně. Bylo to zvlášť dojemné, že jsme se klaněli Spasiteli v nejsv. svátosti právě v řecko-katolické katedrále a po způsobu církve východní. Tehdy jsme nejvíce pocítili blízkost, ba skutečnou jednotu našeho Východu s námi v lůně téže matky Církve. To, čím žijeme a z čeho čerpáme sílu a nadšení i útěchu na Západě, totiž úctu k Eucharistii a k Srdci Páně, to jsme našli i na Východě. A nic nerušily dojem rozdíly vnějších forem. Naopak nesetřený pel novosti, jakým na nás působily úpěnlivé ektenie, radostné stichy a písně, a velebná vážnost obřadů jen zvyšovaly zbožnost. Tato vnitřní jednotu obojí církve projevila se takřka symbolicky i zevně. O. M. Petrašovičovi, který celebroid, přísluhovali dva z nás, po pravici řecko-katolík jako první jáhen a po levici římsko-katolík jako druhý jáhen.

Tak se schýlily nezapomenutelné dni naší cesty ke konci. S pocity vděčnosti loučili jsme se na druhý den ráno se svými štědrými hostiteli, abychom nastoupili zpáteční cestu (v sobotu 24. července). Německá skupina v čele s P. Sedlákem se vydala do Spišských Vlach, odtud do Sp. Podhradie a Sp. Kapituly, kde navštívili kněžský seminář, pak do Levoči, Kežmarku a do Tater, kde někteří vystoupili dokonce i na Gerlach. Šest nás se Sp. děkanem dr. Cinkem odjelo přímo domů a zbytek odejel do Štrby.

Vzpomínáme-li nyní na chvíle, prožité u našich bratří východních, děje se to vždy s pocity hluboké vděčnosti ke všem, kteří se zasloužili o zdar naší pouti. Pán Bůh jim zaplať.

Účastník.

STANISLAV SVOBODA (OL.):

SMÝŠLENÍ BUDITELE P. SYCHRY DLE JEHO KÁZÁNÍ.

Často se namítá Církvi, že se zpronevěřila slovům Páně. Slova Kristova: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života“¹¹ nařizují prý přijímání pod obojí způsobou. Církev však odpírá svým věřícím podávání z kalicha, je tedy neposlušná, plní jen část Kristova příkazu.

Sychra praví na to: „Nemaje zde s odporníky co jednati, neslušné, ano směšné by bylo, kdybych na tuto silnou námitku příliš obšírně odpovídal a se v školní hádky a mátoniny bez potřeby zavrvoral“. K utvrzení katolického lidu praví jen: „Věřice pevně, že pod jedinou způsobou chleba dle církevního obyčeje na oltáři posvěceného... pravé a živé Tělo Pána našeho Ježíše Krista přítomno

¹¹ Jan 6, 54.

jest... toho pobožného domnění jsme, že přijímající pod jednou způsobou oučastni býváme celého Ježíše".¹²

Jest ovšem pravda, že Církev zavedla přijímání pod obojí, jsouc k tomu donucena velkými nepokoji. K tomu však měla právo, neboť Kristus jí ponechal určitou volnost. Vidouc však, že přijímání pod obojí může snadno vésti k zneuctění Krista svátostného a že přijímání pod jednou je proto lepší, kalich opět zakázala.

Protivníci zákazu kalicha odvolávají se na slova sv. Pavla v 11. kapitole prvního listu ke Korintským. Je to však marné, „neb v té kapitole apoštol zřetelně učí, že se pod způsobou chleba opravdivé Tělo Páně... přijímá, ne však nějaká toliko podobizna a znamení památky jeho, jak odporná stránka proti zřetelnému vyřknutí Ježíšovu a Pavlovu zastává a věří".¹³ Když však se tolik odvolávají na slova sv. Pavla, proč neposlouchají i jiných jeho příkazů? „Poslušni buďte správců svých a poddani buďte jim, napomíná apoštol Pavel¹⁴ ... pokojné tedy myslí býti můžeme, slyšíce nepravé zehrání na Církev naše(!), jako by se nám její vinou skrze odjímání kalicha zkrácení aneb křivda stávala".¹⁵ Katolíci mohou se spolehnout na své duchovní vůdce, neboť oni vedeni Duchem Ježíšovým jen to nařizují, co je k slávě Boží a spásě věřících.

Jak tedy má katolík jednati s jinověrci, zejména s protestanty? Sychra ukazuje tu přání císařovo: „Milostivý zeměpán ne jenom žádá abychom se stránkami od Církve naší odloučenými tiše snášeli a jim v provozování jejich služeb Božích překážek nečinili: nýbrž abychom se k nim laskavě a se vši mírností měli a jich dobrotivosti a lásce předcházeli. Leží-li nám čest a dobré Církve upřímně na srdci, proti tomuto nařízení, jenž se s učením a jednáním Ježíšovým výborně srovnává, nikoli se prohřešiti nesmíme." ¹⁶

Své věřící varuje pak před nesnášenlivými úštěpkami a výsměchem. „Mnohý sice katolík důkaz své horlivé lásky k svému náboženství tím dává, že druhé stránky uštipavým jazykem v posměch a opovržení přivádí a k svému ospravedlnění na chování některých odporníků se odvolává, kteří prý zřídka které příležitosti opominou, v níž by nějak víru katolickou potupiti mohli. Ale jak málo pamatuje na rozkaz Ježíšův: „Dobrořečte těm, jenž vám zlořečí!" — Ať skutečně odporné strany o nás nectně a urážlivě tlachají, nechme jim toho špatného potěšení, kterýmž ducha nekřesťanského vyzrazují a na jevo dávají, že pravdy víry katolické jinak vyvrátiti neumějí, leč ousměšky, klevetami a ctiutrhacím tejráním. Kéž bychom příkladu svatého Augustýna majíce s bratřími jiného náboženství co jednati, následovati chtěli, o němž se ví, že hotov byl svou biskupskou stolicí sektářům donatistickým postoupiti ... když by se jenom Donatisté svých bludů srdečně odřekli a zase s Církví se spojili. Ano zaznamenal v svých výborných spisích toto krásné naučení: Vždy outrpnost s bloudícími míti budeme a o to se přičiníme, abychom je

¹² III, 332. — ¹³ III, 336. — ¹⁴ Žid. 13, 17. — ¹⁵ III, 339. — ¹⁶ I, 389.

k povinnosti přivedli, ne však příčinu dali, by si na nás stěžovati mohli.“¹⁷ Při tom však není třeba, ba nebylo by to ani dobré, aby se katolíci přátelili s protestanty. „Ta však schválená snášlivost aneb tolerancí nikoli od nás nežádá, abychom se s těmi zpřiznili, jenž o náboženství jinak smejšlejí a v nějaký ouzký svazek přátelství bez potřeby vstoupili aneb obcování s nimi vyhledávali.“¹⁸ Ve styku s jinověrci nutno býti co nejvíce opatrným, neboť vznikají tu často hádky a pohoršení.

Jak snadno by mohl katolík uvrhnouti na sebe podezření, že straní protestantům, kdyby se s nimi častěji stýkal. „Pozorliví skoumatelé přirozenosti lidské vyšetřili, že není lepšího prostředku, chceme-li se dovědět, jak kdo smejšlí, v čem své zalíbení má, jako když vyskoumáme, s kým nejraději obcuje, koho za přítele má; a že když se nám poštěstí povahy jeho přátel a tovaryšů vyzpytovat, tuť se lehce a zřídka s křivdou uhodnouti můžeme, jakým by skutečně byl.“¹⁹ Jak pravdivá jsou tato slova, je zřejmo z toho, že sám Sychra je pro své styky s evangelíky podezříván z náboženského indiferentismu.

Pravidlo toto však „není neomylné a nezřídka příčinou nespravedlivých úsudků bývá. Stává se za často, že člověk šlechetný s daremnými a sobě zcela nerovnými obcuje. Ne snad proto, jako by v jejich obcování zalíbení měl, nýbrž že ho buď povinnost ouřadu, buď zvláštní láska k těm pobloudilým, buď jiné případnosti k tomu mají.“²⁰ Vidíme již, co vedlo Sychru ke styku s protestanty. On jako duchovní pastýř měl přivést všechny do ovčince Kristova. Musil tedy zbloudilé ovce vyhledávati.

Dokončení.

¹⁷ I, 391. — ¹⁸ I, 392. — ¹⁹ II, 47. — ²⁰ II, 47-8.

ZPRÁVY A DOPISY SLOV. BOHOSLOVCŮ.

Z NEPOMUCENA V ŘÍMĚ:

Msgre Ferdinand Roveda, deset let rektorem Pap. koleje Nepomucena pro Československo.

Dne 6. března oslavili alumni Nepomucena srdečnou domácí slavností deset let rektorské správy svého představeného Msgre Rovedy. Slavnost měla prostý a rodinný ráz, protože by jinak bylo bývalo těžko vyjádřit, co znamená Msgre Roveda pro Nepomucenum, čím je československému episkopátu a čím je i Československu. Svým alumnům je především přítelem a otcem. Je to skutečně jeho zásluhou, že alumni, pocházející ze všech koutů republiky, náležejíce třem různým národnostem, nesouce v srdci všechny tužby a bolesti domova, tvoří na mezinárodním fóru Církve pod vládou nástupce Petrova jednu rodinu. Když měl v r. 1928 přijat úřad rektora po J. E. Msgre Ottavianim, nynějším assessorem Sv. Officia, navštívil jej tehdejší vicerektor koleje Msgre Černý a projevil mu radost nad tím, že kolej má svého nového představeného, a mimo jiné mu také řekl: „Naleznete u nás rodinu.“ Msgre Roveda rád vzpomíná na tato slova svého dřívějšího spolupracovníka, kterého si Pán povolal k sobě ve dnech, kdy rektor Nepomucena dlel v Praze jako člen suity kard.

Verdiera na Kat. sjezdu. Dne 6. března, kdy alumni Nepomucena oslavovali jeho desítiletou „vládu“, kdy dopisy bývalých alumnů zahrnovaly jej projevy vděčnosti, cítili všichni, kteří měli šťastný úděl být mezi jeho „giovani“, že se slova splnila v plné míře. Msgre Roveda „našel rodinu“ a rodina nepomucenská našla svého otce.

Akademie shrnula v prostých rysech vše, co Nepomucenum mohlo říci svému rektorovi a on shrnul ve svém proslavu vše, co chtěl a co mohl říci svým „hochům.“

Msgre Roveda pochází z Milána, kde se stal po vysvěcení profesorem matematiky v malém semináři. Jeho podivuhodná dobrota stojí v ostrém rozporu s dřívějším suchým úřadem a jeho „giovani“ marně hledali rysy jeho bývalého úřadu v jeho povaze a nenalezali jich, leč snad v jeho přesnosti a nevšední péči i o nejdrobnější záležitosti koleje.

Četná rodina z níž pochází, dala Církvi ještě jednoho kněze — „Dona Francesco“, jak jej prostě alumni nazývají — který byl pro věkový rozdíl žákem svého bratra, profesora matematiky v malém semináři. V Miláně získal si četná vzácná přátelství, mezi nimiž na prvním místě dlužno uvést srdečný poměr k bývalému rektoru Ambrosiany a milánskému arcibiskupovi — Achillu Ratti, nynějšímu sv. Otcí. Alumni Nepomucena byli často svědky toho, jak Pius XI. nešetřil slovy a projevy přátelství a pozornosti vůči jejich rektoru. Mezi jeho přáteli je celá řada osob, jež jsou čelnými bojovníky italského katolicismu a Katolické akce: rektor milánské university P. Gemelli OFM., Vico Necchi, kard. Ferrari, Msgre Olgiati, com. Panighi a mnozí jiní. Nejvíce přátelství však si získal Msgre Roveda svým postavením v Kat. akci italské. Není snad kněze ani laika v italské Katol. akci, jenž by nevěděl, co pro ni znamená Msgre Roveda. Při pouhé zmínce o něm nemohou neprojevit svou lásku a obdiv k apoštolské činnosti a nevšednímu charakteru svého generálního duchovního rádce. Kat. akce jest jeho velikou rodinou, Nepomucenum jeho malou rodinou. A opravdu nechápají ani jeho chovanci této malé rodiny, ani jeho podřízení a spolupracovníci z Kat. akce, jak může unést Msgre Roveda na svých drobných bedrech dva úkoly tak zodpovědné a těžké a zdánlivě neslučitelné.

Rektorem koleje se stal r. 1928, kdy se mělo přikročit k přestěhování do nové budovy, a kdy kolej prodělávala ještě přerod ze staré české koleje do koleje určené pro Československo. Sám se přiznává, že se setkal s obtížemi, na něž se v životě nikdy nechystal. Neznal řeči a neznal povah. Musel se „přeučit“ ambrosianský ritus na římský, aby strídavě s Msgre Černým mohl mít slavné bohoslužby. Jeho alumni mu rádi ještě dnes odpustí, když při slavných bohoslužbách přejde z římského tónu do ambrosiánského při „Pater noster“. To je jen jedna z obtíží. Přinesl si však s sebou nevšední charakter a srdce plné nadpřirozené lásky k duším, zvláště kněžským duším. A za deset let jeho rektorátu jedna obtíž po druhé mizela pod dotekem Prozřetelnosti a kolej byla obohacena nejedním darem shůry i od přátel pozemských. Především nutno se zmínit o přestěhování do nové budovy a o zakoupení letní vily v Livorně, když stará vila v Trevi nevyhovovala. Za jeho správy byl zřízen úřad spirituála, jež nyní po P. Špatném T. J. spravuje povolanou rukou P. Stork T. J. Těžko vypočítat, kolik obětí a modliteb vzácného rektora bylo přičteno Prozřetelnosti k dobru koleje. Už jen jméno Msgra Rovedy otevírá brány myslí a srdcí ve všech římských kruzích až po ten nejužší kruh vatikánský s jeho středem.

Jeho chovanci mu toto všechno vděčně připomněli na akademii, uspořádané mu k počtu dne 6. března, a které se duchovně zúčastnili všichni bývalí alumni. Jeho „duchovní snopek“ — jak říká — 42 kněží poslal mu dar 60 mší svatých; hudební čísla, písemný projev čsl. episkopátu a J. Em. kard. Kašpara a projev prefektův jménem celé komunity nešetří chválou. A Msgre Roveda se svým stálým úsměvem, s očima, jež spontánně hledají něco výše nad zemí a sypou dobrotu a lásku všem, kteří s ním jednají, odmítá chválu od své osoby a vrací vše na úcty prozřetelnosti, na úcty svých spolupracovníků, Msgra Černého, Dra Bezdíčka a P. Storka T. J., ano i svých alumnů. A mluví o svém jediném předmětu — o lásce Boží a prozřetelnosti a o lásce k bílému náměstku Kristovu. Slibuje, že všichni jeho „giovani“ a „figliuoli“ jsou dobře zapsáni v jeho srdci, a že všem jednou bude s nebe žehnat.

J. S., alumnus Nepomucena.

ZE SARAJEVA.

V neděli 30. ledna udělil J. E. nejdůst. pan arcibiskup dr. J. Šarić v seminárním kostele sv. Cyrila a Methoda bohoslovcům arcib. semináře, jakož i františkánským theologům tonsuru, 4 nižší svěcení a subdiakonát. Tonsuru přijalo 25 bohoslovců, z toho 16 františkánských, nižší svěcení 31, z toho 7 františkánů. Na podjáhny byli ordinováni 3 bohoslovci. Ačkoliv obřad trval tři a půl hodiny, přece byl kostel plný věřících, což svědčí o zájmu našeho lidu o dojemné obřady svěcení. Všem ordinovaným přejeme hojnost Božího požehnání.

Podle tradičního zvyku a podle přání sv. Otce v encyklice „Studiorum ducem“ byla uspořádána ve zdejším semináři na svátek sv. Tomáše Akvinského o půl jedenácté hod. dopoledne slavnostní veřejná filosoficko-theologická disputace. Bohoslovci Čondrić (jako defendent), Kartely a Marijan (jako oponenti) z 2. ročníku disputovali o nadnárodním charakteru křesťanství a o možnosti a historičnosti zázraků a prorocství, (témata to z fundamentálky) a bohoslovci Topić (jako defendent), Kömives a Sztrichi (jako oponenti), všichni z 3. ročníku, probrali filosofické téma z kosmologie o konstituci těl. Před první disputací přednesl defendent Čondrić také práci o Kristově historické existenci. Novosvěcenec S. Batinović (V. ročník) přednesl církevně-právní disertaci: „O Katol. Akci s právního stanoviska.“ Mezi jednotlivými čísly zazpívali bohoslovci Bliedův: „Quotiescumque“ a Novák-Rožmanovu „Hymnu sv. Tomáše.“

Tuto disputaci, která byla i tohoto roku na výši a svědčila o opravdovém vědeckém vzdělání, jakého se našim bohoslovcům dostává, poctili svou návštěvou: J. E. pan arcibiskup s kapitulou a duchovenstvem a františkánští profesori i bohoslovci. Jeho Excellence nakonec poděkovala jak pp. profesorům tak i posluchačům a povzbudila tyto k dobrému využití bohosloveckých let.

JUBILEA, JEŽ LETOS UKRAJINCI OSLAVUJÍ.

Ukrajinci toržestvenno obchoďat slidujuči juvilejni roky.

950-litťa (988-1938) chřešćenňa Ukrajiny.

900-litťa (1038-1938) prohološenňa Bohorodyci Caryceju Ukrajiny.

300-litťa (1637-1937-38) smerty kyjivskoho Mytropolyta Josyfa Vel'amyna Rut-skoho ČSVV.

200-litťa (1738-1938) počytanňa Presv. Sercia Isusovoho v ukrajinskim narodi. 12. III. 1738 r. Otcí Vasylijany založyly v Miňsku perše Bractvo Isusovoho Sercia i vidpravlyly perše naboženstvo do Sercia Chrystovoho. (Nilles, De rationibus Festorum, Oeniponte 1885, 281).

Ci juvileji majuť velyke značenňa dl'a ukrajinskoho narodu v časi joho religijnoho i deržavno-nacional'noho rozbytťa.

Oslavy metropolity Rutského po Ukrajině a v Římě.

Ukrajinci toržestvenno obchoďat 300-litnyj (1637-1937-38) juvilej smerty kyjivskoho mytropolyta J. V. Rutského ČSVV., Apostola Uniji.

Toržestva započatkuvaj Svjatišyj Otec Pij XI. na toržestvennij avdijenciji Pytomciv Ukrajinskoho Papskoho Semyrnarja im. sv. Josafata v Rymi, ščo vidbulasia dňa 28. IX. 1936 v litnij rezydenciji Sv. Otcia v Kastel Gandolfo. Sv. Otec zajavyv z toho pryvodu svoju radiť, zhadav pro zasluhy, praci i česnoty Apostoliv Uniji-sv. Josafata i Mtrp. Rutského ta udilyv prysutnym Apostol'skoho blahoslovenňa.

Vid toho dňa imja J. V. Rutského staje ščo raz bil'se znanyim i zvelyčenyim.

Peršyj Unijnyj Zjizd Ukrajinciv u Lvovi 23, 24, 25. XII. 1936. („Museum“ č. 4. 1937) započatkuvaj miž Ukrajincamy cilyj rjad toržestv v česť Mtr. Rutského.

Čerez 1937 rik vidbulvalysia juvilejni toržestva v česť Mtr. Rutského v slidujučych važnišych miscevoščach:

Ulaškivci 5. II. v cerkvi OO. Vasylijan.

Videň 21. II. v hreko-kat. cerkvi sv. Varvary - na nych vzjav učasť Preosv. Josafat Kocylovskij ČSVV., peremyskyj Epyskop.

Rym 28. II. v cerkvi Hreckoji Kolegiji sv. Atanazija, de kolys včyvsia J. Rutskyj, vidbulasia Archijerejska Služba Boža, - spivav chor ukr. Pytomciv u Rymi, a večerom toho samoho dňa v Ukrajinskim Papskim Semynari im. sv. Josafata vidbulasia juvilejna akademija. Na toržestvach vzjaly učast - J. Em. Kard. Tisserant, - sekretar Kongregaciji pro Ecclesia Orientali, J. Em. Kard. Marmagi, - buvšyj papskyj Nuncij v Pol'sči, Epp. J. Kocylovskij ČSVV., Epp. D. Niaradi, o. D. Tkačuk ČSVV. - Archymandryt.

L'viv 21. III. Pytomci Ukrajinsko-katolyckoji duchovnoji Semynarii uladyly juvilejnu akademiju v sali Velykoho Teatru u L'vovi. - V cerkvi OO. Vasylijan vidbuvalysia juvilejni toržestva čerez 9 dniv 19.-27. XI. Zakinčylsja Archijerejskoju Služboju Božoju, jaku vidpravvyv Preosv. I. Bučko. - 13. XII. juvilejni toržestva uladyly učenyci škil Sester Vasylijanok.

Peremyšl' Juvilejni akademiji uladyly Pytomci ukr.-kat. duch. Semynarii dňa 13. III. a dňa 9. V. Eparchijalnyj Instytut Kat. Akciji pry spivučasti vsich religijnych i kul'turno-osvitnych ustanov.

Ta ne vsiudy možna bulo urjadyty juvilejni toržestva v 1937 roci. Čyslenni parochiji prosyly svojich miscevych Ordynarijiv o prodovženňa Juvileju šče na 1938 rik. Tomu Ukr.-kat. Epyskopat na konferenciji u L'vovi dňa 23. XII. 1937 prodovžyv vidsvjatkuvanňa 300-litnoho juvileju smerty Mtrp. J. V. Rutskoho na cilyj 1938 rik.

Stanyslaviv 6. II. 1938 toržestvenno vidsvjatkuvav juvilejni toržestva. Po vsich ukr.-kat. cerkvach vidpravl'alsia toržestvenni Služby Boži za kanonizaciju Mtrp. Rutskoho. Po tim vidbulasia juvilejna akademija, jaku uladyly v sali ukr. Sokola vsi religijni i nacional'no-osvitni ustanovy Stanyslavova. Toržestvamy opikovalysia-Preosv. Hryhorij Chomyšyn i Epp. Pomičnyk Ivan L'atyševskij.

Krim toho Otcia Vasylijany šče zvelyčyly Mtrp. J. V. Rutskoho - svoho Vidnovytel'a - uladžujučy juvilejni toržestva v slidujučych monastyrych:

Prudentopolis - Brazyl'ija, Žovkva, Krystynopil, Lavriv - Bohoslovy ČSVV., Bučač, Krechiv, Peremyšl', Dobromil, Drohobyč.

Os tak zvelyčyly i dal'se zvelyčujuť Ukrajinci Apostola Uniji Mytropolyta Josyfa Vel'amyna Rutskoho ČSVV.

N. Kret Č. sv. Vasylija V.

Misijní sjezd na počest metropolity Rutského.

Otcia Vasylijany uladyly v dňach 24.—28. I. ceho roku misijnij zjizd u Žovkvi (kolo L'vova) z nahody 300-litnoji ričnyci smerty kyjivskoho mytropolyta Josyfa Vel'amyna Rutskoho Č. sv. Vasylija V. Prybuly na ňoho misionari majže z usich vasylijanskyh monastyriv u Halyčyni.

Zavdanňam ceho zjizdu bulo zvelyčyty pamjať Podvyžnyka, Apostola i Obo-roncia Uniji — Mtrp. J. V. Rutskoho ČSVV. a takož zakriptyty misijní tradyciji v Čyni sv. Vasylija V.

Zjizd počavsia toržestvennoju Služboju Božoju. Vidkryv joho i provodyv na-ramamy imenem Otcia Protoihumena — o. Vitalija Hradiuka ČSVV. — o. Pavlo Teo-dorovyč ČSVV. Sekretarem buv o. Konon Poliško ČSVV.

Na zjizdi bulo 18 referativ — vykladiv, po jakych vidbuvalysia dykusiji. U nych vykorystano dovholitnyj dosvid vasylijanskyh misionariv, uloženo i zibrano zasady i normy do dal'soho hološenňa vasylijanskyh misij.

N. K-t ČSVV.

Lavriv 10. III. 1938.

Z JIŽNÍ AMERIKY.

Začátkem prosince rozjeli jsme se na prázdniny, chtějíce uniknouti na nějaký čas tropickému žáru palčivého slunce v Corumbá.

Parník nás odvezl do Porto Esperança a odtud pak jsme ujížděli vlakem přes pláně matto-grosské do jižní části země, kde je podnebí mnohem mírnější a kraj zemědělský. Vlak uháněl již tři hodiny a ještě jsme neviděli ani jednoho města, ba co dím, ani jedné vesnice. Najednou trať přešla do velmi sypké půdy, počaly se zdvihati mračna prachu, který pronikal do vozů a zanedlouho pokrýl cestující úplně. Hrozná postavení. Před většími stanicemi se každý snažil setřásti tu vrstvu prachu, která mu snad přidávala tělesné váhy, ale cestu též mu velmi znepříjemňovala.

Konečně po desítihodinové cestě, když se již smrákalo, uzřeli jsme dole v údolí bělající se středisko jižního Matto-Grossa — Campo Grande. Byl to cíl naší cesty. Vžili jsme se brzy do poměrů a líbilo se nám tam velmi. Město však nemá mnoho přírodních krás, leží v mírné kotlině, nad níž se táhnou širé roviny, porostlé travou. Popásají se tam ohromná stáda dobytka, patřící blízkým farmám.

Přiblížily se svátky vánoční. Nastal ruch v celém městě. Vypomáhali jsme v kostele ve zpěvu a ve vyučování náboženství, připravující se na příchod Božského dítěte. Na půlnoční kostel nemohl pojet všechny ty, kteří se chtěli dostat dovnitř. Nádborné jesle byly postaveny na bočním oltáři. I zde se již naučili lidé tu krásnou vánoční koledu „Tichá noc“ a zpívali ji v portugalském překladu, za doprovodu varhan. Mnoho lidí připravilo se k přijetí Pána Ježíše do svých srdcí, bylo to však přespříliš málo proti dvaceti tisícům obyvatel tohoto města. Třeba si znovu uvědomiti Kristova slova: *Messis quidem multa, operarii autem pauci.*

V polovici ledna jsme již odjížděli do Corumbá, které se nazývá pro svou krásu „Princezna Paraguaye“. Já však jsem se cestou zastavil u Otců redemptoristů v Aquidauana, užívaje po celý týden jejich pohostinnosti. Aquidauana, na rozdíl od Campo Grande, má krásnou polohu. Kol dokola jest věncena pahorky a kopci, pokrytými stinnými lesy. Kolem města teče řeka téhož jména, překlenuta jsouc železným mostem. Sem tam po řece se šinou uzoučké kanoe s rybáři a mizí ve stínu rámoví, klenoucího se nad řekou.

V sobotu jsem odjel s jedním Otcem, velkým svým přítelem, s kterým jsem praktikoval angličtinu, do blízké vesnice Tanay a zůstali jsme tam přes neděli. Prožil jsem tam s ním překrásné chvíle. Vesnice má jen kapli a kněz tam přichází jedenkrát za týden. V sobotu přijede, zůstane tam přes neděli a v pondělí se zase vrátí.

Bydleli jsme v místnosti související s kaplí. Napřed jsme ji ovšem očistili a umyli, a tak ji přichystali k obývání.

Na druhý den ráno vyzvánělo se k bohoslužbám. Kaple se naplnila ženami a dětmi. A kde zůstali muži? Bolestně mi na to poukázal Padre Emilio; doufá však, že se mu podaří s Boží pomocí i muže přivést do kostela. Po mši sv. jsem mu vypomohl ve vyučování náboženství. Viděti ty živé oči ve snědých tvářích, pozorně vás sledující ve výkladu, dá vám novou chuť a lásku k nim a jakousi naději, že Bůh dá svoji milost i těm dětem Západu.

Když nastal večer, zvonek na věži vyzváněl „Ave Maria“. Zdaleka bylo slyšeti z nakupených černých mračen slabé hřmění, sem tam zatřpytila se mezi mraky hvězda. Šumějící palmy dodávaly nočnímu klidu jakési posvátnosti. Zablýsklo se. Vešel jsem do světničky. Padre Emilio dokončil svůj breviář. Sedl jsem si naproti němu a nemajíce co dělat (nechtělo se nám totiž ještě spát) bavili jsme se a nakonec jsme to ukončili písněmi anglickými, českými a portugalskými. Kdyby nás někdo poslouchal, jistě by se mu nejvíce líbil poslední „trojzpěv“ anglicko-česko-portugalský: O Holy Name — K nebesům — O Doce Mae. — Druhý den mi zůstaly jen vzpomínky na pěkné letní vánoční prázdniny. Salesián.

Z ČINNOSTI BOHOSLOVECKÝCH JEDNOT.

Zpráva o slavnostní akademii na počest XVI. výročí korunovace Jeho Svatosti Pia XI.

10. února t. r. konala se v pražském semináři akademie na počest sv. Otce Pia XI. u příležitosti 16. výročí jeho papežské korunovace. Slavnostní akademii byl přítomen J. Em. nejdůstojnější pan kardinál dr. Karel Kašpar, zástupce nuncia msgre Burzio, členové kapitul, profesori bohosloveckých fakult obou universit a jiní vzácní hosté.

Ve svém proslovu kol. Otradovec ocenil činnost sv. Otce zvláště za poslední doby, kdy se mu podařilo s pomocí Boží šťastně překonat těžkou nemoc; poukázal, že v oslabeném těle náměstka Kristova bije stále statečné srdce hořící láskou ke Kristu a jeho mystickému Tělu. A odtud prýští též i naše synovská oddanost k sv. Otcí — všech nás, kteří se připravujeme ke svatým svěcením.

Za německé bohoslovce mluvil kol. Funk o pastýřské bdělosti sv. Otce, jenž zvláště v posledních encyklikách se obrací k světu s poselstvím Boží Pravdy, aby katolíci rozeznali blud od nauky Kristovy.

Nato přečten rektorem semináře msgrem. drem. Beranem blahopřejný telegram sv. Otcí, tlumočící radost všech přítomných nad tak vzácným jubileem a přání ještě dlouhého života.

Program byl zpestřen sborovými zpěvy a komorní hudbou.

Na konec se ujal slova J. Em. nejdp. kardinál; poděkoval všem, kteří se přičinili o lesk slavnosti. Sv. Otec — pokračovala jeho Eminence — je obzvláštním ctitelem sv. Terezičky Ježíškovy, již sám prohlásil za svatou a jejíž basiliku v Lisieux dal svým kardinálem-legátem posvětit. Tato malá světička pravila před svou smrtí, že sešle déšť růží a že bude pomáhati kněžím. Déšť růží dopadne se štědrostí nevyčerpatelného pokladu na všechny přísluhovatele oltáře, kteří poprosí o tuto milost. Vyberme si tedy z nebeských květin Zahrady bez hranic červenou, růžovou a bílou růží — lásku k utrpení, vytrvalost v duchovním životě a kněžskou nevinnost. A jako ona, tak i my přinášíme takové květy obětí svému Božskému Spasiteli.

Nato byla zapěna papežská hymna, a tím akademie zakončena.

Adolf Doležel.

Stojanova literární jednota bohoslovců olomouckých.

Činnost naší Jednoty v letošním roce směřuje k důstojné oslavě 60letého jubilea založení Stojanovy jednoty. Umínili jsme si proto s pomocí Boží vydat ročenku, jež by zachytila činnost Jednoty od posledního almanachu „Stadium“ z roku 1928. Dáváme do pořádku Stojanovo museum a obsáhlý archiv. Konáme přípravy k velehradskému sjezdu. Vnitřní život jest soustředěn v kroužcích, o jejichž práci několik poznámek:

Literární kroužek: 18. ledna bylo vzpomenuto šedesátin V. Dyka. Předseda Josefík přednáškou a ukázkou tvorby básnickovy přiblížil posluchačům osobnost Dykovu. 18. února týž promluvil o Březinově poměru k Bohu. Kol. Tvarůžek měl přednášku o liter. tvorbě Iv. Olbrachta a Pod. Rusi. 25. ledna jsme s napjetím vyslechli v sále Žerotína přednášky Jana Zahradníčka (Básnická imaginace) a Jana Čepa (O poesii a próze). 3. února nás navštívil dr. Braito a upozornil nás na bývalou spolupráci „Hlubiny“ a bohoslovců. Na 16. března je určena přednáška básníka Dokulila. Péči kroužku vydána přednáška dra Drábka: Masaryk a náboženství, která pro svoji výstižnost a bohatost obsahu je tak oblíbená, že tiskneme již druhé vydání.

Cyrlomet. kroužek pracuje dle starých tradic — prohlubuje vědomosti z unionistického oboru. Všíhá si hlavně východních bratří, koná přednášky liturgické, aby-chom poznali východní obřady. Zde nám neobyčejně pomáhají řeckokat. spolubratři (Roman, Mirossay, Šereghy), kteří s ochotou nás zasvěcují do jejich obřadů, liturgie. Nové směrnice a cesty nám mají ukazovat odborníci z venčí. Uvádím několik vět z přednášky Msgra Fr. Jemelky o † dru Ant. Bauerovi: „7. prosince 1937 zemřel velký syn slovanský a česká veřejnost jeho úmrtí úplně ignorovala... Velká chyba našeho katolicismu je, že se příliš dává orientovat Západem... Zásadou † arcibiskupa bylo: »Padni kam padni, pravda musí zvítězit...« Nebyl přítelem frází, nechal vždy mluvit čin... Byl to kněz, který denně hodinu adoroval.“

Kol. Bombera měl přednášku na oslavu výročí zvolení papeže Pia XI. na téma: „Pius XI. a unionismus“. Několik myšlenek: „Metoda Sv. Otce jest — láska. Jest třeba nejdřív poznat a pak milovat. Vědecká práce je plodná a užitečná, je-li zavlažována modlitbou.“ (Tuto přednášku jsme rozmnožili, těší se oblíbě).

Sociolog. kroužek: Na veřejnou schůzi byl pozván do semináře poslanec a prelát Msgre Fr. Světlík. Podal nám přehled politické situace na světě. Po přednášce se rozvinula čilá a dlouhá debata o poměrech slovenských. P. Dolanský, dómský vikář nám referoval o činnosti jocistů a její aplikaci u nás. Dva člerové měli přednášku, z nichž jedna „Sociální řád sv. Jakuba“ a druhá o denníku Rachmanové „Studenti, láska, Čeka a smrt.“ (Hymer)

Pěvecký kroužek se tuží pod vedením vp. Olejníka na liturg. den 27. března.

NOVÉ KNIHY

A. Oliva: MŠE SVATÁ. Kotrba, Praha, Kč 24.

V době tak slibně se rozvíjejícího liturgického hnutí, kdy katolík nechce být pouhým divákem při liturgických úkonech své víry, nýbrž touží nořiti se spolu s knězem v hloubku jejich symbolického a mystického obsahu, rádi sáhnou věřící po této knize, která provádí věřícího od vstupních modliteb až do posledního evangelia, seznamuje s jednotlivými částmi a jejich postupem slohem prostým, jasným, srozumitelným. Jest v knize vše, co má vědět ten, kdo chce mši sv. náležitě rozumět a zbožně jí býti přítomen v duchu církve.

Peter Lippert: UNSERES LEIDENDEN HERRN REDEN U. SCHWEIGEN VOR DEN MENSCHEN. Herder 1938.

V šesti postních promluvách ukazuje Lippert na Eucharistii jako na závěr Kristovu. Poslední večere a spojení lidské duše v Eucharistii s Bohem – zvláště v jejím zápase – jest výrazem nesmírné Kristovy lásky: pouze v síle této lásky stává se všeobecný příkaz lásky uskutečnitelným. V dalších osmi kázáních – nadepisuje je »Účastníci pašijí« – staví naše utrpení ve vztah k utrpení Kristovu, které dává lidské bolesti smysl. Autor podotýká, že v každé době vyskytují se – jako kdysi na Kalvarii – »účastníci pašijí«, kteří utrpení nechápou. Problém bolesti rozuzluje v smrti, jakožto posledním velkém utrpení, které vede k dokonalé očištění. – Posledních sedm promluv pojednává o mlčení nebe k utrpení Kristovu. (Přednesl je v roce 1928.)

Dr. Ant. Čala O. P.: O POVAZE SVÁTOSTNÝCH CHARAKTERŮ. Olomouc, 1938, str. 120, cena Kč 16.–. Expeduje Administrace Revue Na Hlubinu, Olomouc, Slovenská 14.

K nejtěžším otázkám theologie patří nauka o svátostných charakterech. Dr. Čala odvážně řeší tuto otázku ve svém díle, jež právě vyšlo. Studuje s největší důkladností povahu svátostných nezrušitelných znamení, cestou vylučování nesprávných pojmů dospívá k jasnému ohraničení své věci. Celé dílo je psáno důkladně, na solidních základech nauky

Andělského Učitele. Je to v naší české literatuře novinka, po které rád sáhne ten, kdo se zabývá posvátnou vědou a kdo chce lépe poznati nauku o svátostných nezrušitelných znameních, která jsou vtiskována do duše svátostí křtu, biřmování a kněžství.

Odborné zpracování tak důležité otázky a zdařilé podání její jest chloubou pro českou bohovědu. Doporučujeme co nejvříve tuto knihu, potřebnou katolické inteligenci. Je též vhodným dárkem pro novosvěcence.

Dr. Prokop Švach: DARY DUCHA SVATÉHO. Edice Krystal 1938, 160 stran za 12 Kč.

Z připojeného seznamu použití literatury a z vlastního zpracování nutno konstatovat důkladnost, s jakou autor pojednává o tomto tématu. Kniha má dvě části: Dary Ducha sv. ve zjevení božím a Theologický výklad darů Ducha sv.

Lze doporučit jako vhodný doplněk dogmatiky, po př. i jako příručku homiletickou.

SVATÁ MARKETA MARIE ALACQUE. Vydaly Školské sestry O. S. F., Praha XII., Korunní 4, – 1937, str. 208, 17 Kč. Fotografie a obraz svěťce.

Jistě vhodným prostředkem probuzení a zvroutnění nábož. života naší doby je četba životopisů svatých.

To plným právem platí zvláště o životopisu sv. Markety Marie, již Pán ukázal své trpící a nekonečně milující Srdce, pramen to hojných milostí a pravé zbožnosti.

Kniha tato je velmi vhodná zvláště pro duše, které se chtějí věnovat laickému apoštolátu, křesťanské charitě.

F. Tomášek: ŽIVOT DÍTĚTE V MILOSTI POSVĚCUJÍCÍ. Olomouc, Lid. knižkupectví, cena 10 Kč.

Známý pracovník v oboru katechetiky podává v této knížce hlavní směrnice pro moderní dětskou pastoraaci. Jednotlivé stati opatřuje seznamem nejlepších a nejnovějších praktických příruček, takže kniha už tím má větší cenu a stává se nezbytnou pracovní pomůckou těch, jimž je svěžen zodpovědný úkol duchovní péče o děti.

Arnošt Oliva: KRISTOVO KRÁLOVSTVÍ, Kropáč a Kucharský, Praha 1937, str. 68.

Lidstvo dnešních dnů jde nesprávnou cestou. Pramenem uzdravujícím nejen celé národy, ale i jednotlivce, je návrat ke Kristu, Králi lidstva, Králi pravdy a spravedlnosti, Králi ukřižovanému a Králi svátostnému.

To je hlavní myšlenkou rozsahem nevelkého, ale plného hlubokých a aktuálních postřehů díla A. Olivy.

Možno doporučit jako velmi vhodnou homiletickou příručku.

Dr. Josef Vrchovský: T. G. MASARYK A NÁBOŽENSTVÍ. Společenské podniky v Píerově. Cena brož. 15,- Kč, váz. 25 Kč.

Autor podává v prvním díle knihy Masarykovy názory na náboženství a speciální výroky, příznivé kotolicismu, vady protestantismu a pravoslavi. ve druhém díle vyvrací jeho nesprávné názory. Kniha má zvláštní cenu právě tím, že autor v prvním díle nechává na otázky odpovídat přímo Masaryka, cituje jeho díla.

Škoda, že tak málo lidí zná skutečný názor Masarykův na náboženství. Právě ti, kteří se Masarykem tolik ohánějí, měli by si uvědomit, jak vážně se on na náboženství díval.

V knize je mnoho materiálu k přednáškám ve spolcích. Na př. odpovědi na jednotlivé námítky Masarykovy by se daly přednést jako samostatné přednášky, které by byly jistě aktuální, protože tyto námítky jsou hodně mezi lidem, zvláště mezi inteligencí, rozšířeny.

Také po stránce vnější úpravy kniha dobře obtojí. - o -

K. Hasert - O. Katann: DIVY SVĚTOVÉHO ŘÁDU. Přeložil Dr. J. O. Martinovský, vydal »Vyšehrad«, Praha II, Václavská ul. 12.

Otázky, které zajímají každého člověka, jsou tu zpracovány ve shodě s učením Církve a nejnovějšími poznatky vědeckými. Vznik a vývoj vesmíru, účelnost v přírodě, vývojové teorie, historie člověka, podstata duše a j. jsou podány vědecky a při tom i pro neoborníka srozumitelně a poutavě. Hodí se výborně pro studenty (ještě je straší darwinismus), kněží v ní najdou hojně příkladů pro důkaz existence Boží z účelnosti v přírodě.

Jolana Gerelyová: DEJ MI SVĚ SRDCE! Kropáč & Kucharský, Praha, 1938. 16 a 26 Kč.

»Každé děvče je určeno k tomu, aby věnovalo někomu své srdce; buď věčně a výhradně nejsvětějšímu Srdci nebeského Snoubence nebo manželu a dětem... Tu však hromadí se otázky. Kdo jest povolán k tomu a kdo k onomu? Kterému mladému muži smí děvče bezstarostně věnovati své srdce? Jaká má být povaha a činorodost muže? Co má děvče od něho požadovati? Na takové a podobné otázky věru není lehká odpověď. Nikoli - lehká není - ale je jí nevyhnutelně zapotřebí!«

(Z úvodu dra Tih. Tótha).

VZPOMÍNKY NA VDP. KATECHETU P. ALOISE KREJČÍHO. - Vyšlo u Jana Muchy ve Velkém Meziříčí za 8 Kč.

Tato nenáročná knížka o životě a působení vynikajícího kněze chce být podle výroku jednoho z přispívatelů pouze prostou kytíčkou vzpomínek, kterou kládou vděční žáci a citelové k jeho hrobu. Vznikla z úcty a lásky oddaných duší, jímž bylo dopřáno blíže poznati aspoň po některé stránce nevšední osobnost tohoto kněze podle Srdce Páně.

ODORIC DE PORDENONE. De Venise à Pékin au Moyen-Age. Téqui, Paris, 1938, p. 120, fr. 10. Collection dirigée par Pierre Deffontaines et Yves Simon. - S mapou cest.

Vyprávění o cestách blahoslaveného Odoria de Pordenone převedla v moderní francouzštinu Henriette Demoulin. Jak putoval středověký křesťan, misionář, světec. V pozítí Křížových výprav a výbojů Džingischana, syn sv. Františka odchází, aby kázal Krista v Indii, Číně a Střední Asii - dvě staletí před Xaveriem. Pro pookřání z únavy moderního halasu a rámusení je osvěžující sledovati apoštola Evangelia, který při veškeré námaze misionáře má zrak i sluch pro krásu a život Dálého Východu.

Marcel De Corte, Professeur à l'Université de Liège: LA PHILOSOPHIE DE GABRIEL MARCEL. Téqui, Paris, 1938, p. 110, fr. 13.

Filosofii Gabriela Marcela možno přirovnati k dílu Bergsonovu: slučuje naděje, kladené v novou filosofii, jež před našimi zraky úsilně pracuje v reakci proti racionalistickému idealismu. G. Marcel, vyprostit se z novohegelianismu, přichází k realis-

mu, prostému a spolu složitému, stvrzujícím »primat réaliste de l'existence«, na rozdíl od existenčních filosofů Heideggera, Susperse, Berdajeva, Šestova a hlavně Kierkegarda, jejichž linie se vine »à l'entour de l'existence«.

Rozbor, zhodnocení M. de Corte jeví sympatii, ale nevylučuje kritiku.

CO UDEĽÁME PRO ZACHOVÁNÍ A UPEVNĚNÍ RODINY? Zpráva o III. kursu moravského kněžstva, o katolické akci. Vydala Diecéšní rada Katolické akce v Olomouci 1937. 12 Kč.

Ve většině evropských států jest již smrtelně zasažen kořen jejich života – rodina, a tak tomu jest i v našem národě. Odevšad zní volání po záchraně, pracuje se mnoho, ne však dosud s úspěchem. Ve spisku podávají vynikající odborníci našeho veřejného života, kněží i laici, účinné prostředky k ozdravení rodiny. Jest nutné pracovati pro záchranu tam, odkud vyšla náhaza: na poli mravním a hospodářském. Jest třeba přetvořiti zkažená srdce lidská živou vírou v Boha, láskou k oběti a sociální spravedlností a sociální láskou dopomoci mladým k založení a rozkvětu křesťanské rodiny. Tento kurs je neobyčejně důležitý ke studiu pro každého, kdo chce podati pomocnou ruku chorému člověku dneška.

André Gide: RETUŠE K MÉMU »NÁVRATU«. Jul. Albert, Praha 1937, 10 Kč.

Dodatek, smutně poučný a naprosto potvrzující závěry prvního spisku: »Návrat ze Sovětského svazu«, v němž jest přece více svěžích pohledů do nitra pracujících mas sovětského Ruska. V Retuších však se již plně zrcadlí zklamany francouzský intelektuál – komunista s evangeliem v rukou – a rozhořčení a kontrasty mezi sliby komunismu a skutečností naplňují celé dílko, jemuž dodávají ceny svědectví těch, kteří se věnovali studiím Sovětského svazu a osobně poznali poměry v Sovětech. Využívatelé a vykořisťování, třída proti třídě, nesvoboda a prolitá krev je výslednicí a krutou obžalobou marx-leninismu, který přes určité úspěchy přece nenasytil duši a tělo pracujícího člověka, neboť atheistický materialismus – jádro marxismu – nemůže se státi a nikdy nestane živnou půdou pro skutečně štěstí lidské. A André Gide, ač komunista a kdysi nejvážnější z přátel Sovětů, odvrací se rozhořčeně od této

nové diktatury, vyrostlé z dělníků a revolučních karieristů a svými zkušenostmi potvrzuje, že proti zákonům Božím se člověk nevzpírá beztrestně. –ek.

ČERVENÉ VÄZENIE. Z franc. přeložil J. K. Vydal »Slovák«, Nov. a Nakl. Úč. Spol. v Bratislavi.

Spisek, který byl diktován osobními zážitky autorky, jež prožila plných 8 let v pověstných vězeních a vězeňských táborech sovětského Svazu, vybudovaných ještě pověstnějším komunistickým soudnictvím, jež na jedné straně ukazuje světu v městě »Bolševu« »zázrak«, jak učinili komunisté ze zločinců opět slušné občany, na něž se jezdí dívat cizinci, avšak na druhé straně svými soudními procesy a trestními metodami se hrubě vysmívá všem lidským právům. Nejen křesťanský svět, ale i komunisté sami (André Gide, Pierre Herbart, M. André Berthou) se hrozí důsledku bezohledného teroru, kterým vládnou ideová cizáci nad slovan-skou krví. – Brožurka vhodná pro každého, kdo chce dobře poznati, jak komunista jedná s odpůrci, i když jsou proletáři, neboť již nedbá o proletáře, dosáhl-li moci. –ek.

Alja Rachmannová: TOVÁRNA NA NOVÉHO ČLOVĚKA. Edice Akord, Brno 1937. Cena 36 a 47 Kč.

Román, vážící z hlubin komunistického Ruska plýtkost a marnost nemožného systému životního, zachycuje úzkost a utrpení ruské duše, dohnané vším tím hnusem k nejkrajnějším řešením životních otázek. Problém pohlaví, rodiny, společnosti rozbité utopickými snahami a vybičované k jakémus živoření šílenými ideami bolševismu – to vše vyvstává v živých líčeních naší knihy, jež už svým názvem ukazuje na ubohou industrialisaci a znelidštění dnešní ruské společnosti, vychované rudými hesly k boji proti všem právům božským i lidským a pohrdající nejprimitivnějšími právy přirozenými.

Každý, kdo má alespoň trochu zájmu a sympatií na osudech bratrského ruského národa, měl by tuto knihu číst!

Od téže autorky vydal letos Vyšehrad její deník: STUDENTI, LÁSKA, ČEKA A SMRT. 28 a 38 Kč.

Obsahuje léta 1915–1920, léta poznamenaná prvními zážehy bolševismu na Rusi. Konec války, přípravy na revoluci,

revoluce sama s jatkami lidských obětí, utrpení inteligence a dábelská rafinovanost a spolu idiotství rudých – to vše je shrnuto zde s takovou dokumentárností, třebaže ne bez zaujatosti, že se nám poskytuje téměř historický už vhléd do oné doby. Psychologii ruské duše zachycuje spisovatelka tak přesně, jak ji známe z nejlepších ruských děl.

Tato kniha vyšla už v osmnácti překladech v celkovém nákladu asi půl milionu výtisků.

Georges Bernanos: DENÍK VENKOVSKÉHO FARÁŘE. Román. Z francouzštiny přeložil Jan Čep. Vydal Melantrich a. s. v Praze r. 1937.

Román formou deníku odhaluje dráskavé city, dojmy a zkušenosti mladého kněze. Muž, který prožil a prožívá na sobě vše, co svět pokládá za největší neštěstí, chce rozdávat útěchu jako kněz. Kněz! Dnes v tak nerovné konkurenci o lidská srdce a sympatie! »Snad nebudeš chtít, aby církev za ubohou půlhodinku v týdnu naučila radosti! A i kdyby znali z paměti tridentský katechismus, nebyli by asi proto veselí.« Pravda totiž nejprve osvobozuje, utěšuje teprve potom. Ale jak? Pravda byla už předem na dně lidského svědomí, ale štěstí, radost, útěcha? – Dostáváme ji proti zákonům logiky, psychologie, zkušenosti. »Co na tom záleží? Všecko je milost.« Vřele doporučujeme. er.

Klaus Mann: MEFISTO. Román. Vyšlo v knihovně Palma u Sfings, B. Janda, Praha 1937, 32 a 42 Kč.

V románě německé společnosti doby poválečné personifikuje herec Höfgen metamorfózy německé povahy, nakonec sice zpité úspěchy nacismu, ale přece nešťastné tím, »že věci jsou takové«. Korupčnictví a patronance mocných tohoto světa, hrubé násilí a znásilňování kultury ducha, rasismus a utopistické snahy nadšenců – to všecko vyvstává v detailních líčeních románu a doplňuje tak zprávy úřední.

Paul Styger: DIE RÖMISCHEN KATAKOMBEN. Vydal H. Smidt u. C. Günther, Leipzig, Verlag für Kunstwissenschaft.

Autor, známý badatel archeologický, pojednává v této knize s vědeckou přesností a svou vlastní metodou o původu a významu římských pohřebišť. Dílo,

vzácné svou přesností, doprovází řada obrazů, které je činí zajímavějším. Kdo chce poznati katakomby, město svatých, měl by sáhnouti po této knize.

František Lazecký: ODĚNÍ KRÁLOVSKÉ. Sbíрка básní. Edice Jitra v Praze 1937. Stran 92, cena neudána.

Fr. Lazecký se představuje touto básnickou sbírkou jako skutečný katolický básník, stojící v plném světle katolické Pravdy a Kráasy. Básníkova intuice jde až k podstatě myšlenky, která v nejužším spojení svou jemností slaví se slovem novou harmonií syntesy vjemu. Proto »Odění Královské« není žádným l'art pour l'artismem nebo oplzlou písničkou lidských vášní – jakých dnes máme spousty, ale opravdu velmi cennou sbírkou básní, plných hlubokých myšlenek a poštěhů.

Josef M. Sedlák: DOMOV – vydal Julius Sedlák v Rýmařově v lednu 1938. Cena 10 Kč, ruč. jap. 15 Kč.

»Domov«, sbírka básní, plná vzpomínek, protkaných vřelým a něžným vztahem ke všem věcem rodného kraje, ať již je to ve vznešené kráse tyčící se chrám nebo bílý jitrocel, rozkvetlá mez, vonný mech, bílá kaplička nebo to zamilované básníkovy srdce konvalinek, tajemství hlasů, romance vřesu a stín bratrských stromů – vše dýchá zvláštní Láskou svého Stvořitele, pod jehož zorným úhlem se to básníkovi vybavuje. Křehkost veršů a dětinský vztah ke všemu z domova, co tolik hřeje, dokumentuje značně citového básníka.

Inful. prelát Msgr. Jan Pauly, JEHO ŽIVOT A JEHO DÍLO. Jubilejní sborník vydaný k jeho čtyřicetileté působnosti na farnosti smíchovské od jeho přátel a spolupracovníků.

Dr. J. Kachník: VLASTENECKÉ VZPOMÍNKY. Stručná autobiografie. 46 stran za 7 Kč. Lid. nakl. Olomouc 1937.

Dr. M. Laros: ZDE JEST EVANGELIUM PRO DNEŠEK. Homiletická knihovna Rozsevač – sešit první v Lidovém nakladatelství, Olomouc.

Em. z Lešebrodu: ZÁŘIVÝMI POHLEDY. Sbíрка básní. Nakl. A. Srdce, Praha.

OBNOVTE RODINU! Pastýřský list o manželství a rodině vydaný arcibiskupem a biskupem našeho státu.

SVATÝ VOJTĚCH, DRUHÝ BISKUP ČESKÝ.*)

Poctěno I. cenou v alumnátní soutěži.

Summarium: In saeculo X. nova regna oriuntur; sed permulta propter indigentiam internae organisationis (praesertim ecclesiasticae) statim post mortem conditoris sui periunt. Etiam Bohemia politice et in religione nondum unita est. Contra potestatem stirpis Přemysl potestate aequalis stirps Slavník stat (habet propriam monetam, commercium, potestatem militar. etc.) S. Adalbertus (Vojtěch) filius Slavník post electionem episcopalem Italiam visitat et plenus afflatu ad studia reformae Clunyacensis in patriam rediit.

Exemplari vita omnique conatu talia in dioecesi sua affere studet:

1. Reformam morum (contra mores corruptos, luxuriam, sub corona venditionem, reliquias paganismi).
2. Libertatem externam Ecclesiae (anomalia in investitura, propria moneta episcopalis, leges ex anno 992, privilegium monasterii Břevnov).
3. Maiorem gradum culturae et confirmationem ideae nationis Bohemicae.

S. Adalbertus cultum s. Venceslai, et ita etiam nomen et culturam nationis nostrae propagat; s. Venceslaus praecursor conatum reformae Clunyacensis, traditio in stirpe Slavník et nexus inter Vences. et Adalbert.; s. Venc. in scriptis saeculi X. tum latinis tum vetero-slavicis.

Exordium Legendae Christiani (Křišťan); Adalbertus ut amicus liturgiae slavicae, Ecclesiae orientalis, ideae cyrilomethodianae (nexus ideae c. m. cum idea s. Venceslai Adalberto notus est!).

Decessio s. Adal. exepiscopatu Pragensi, opus eius in Hungaria et Polonia, martyrium, „ultio” expulsionis eius e Bohemia. Břetislav (1038) per ius iurandum in nomine totius nationis peccatis saeculi s. Adalberti se abdicat.

S. Adal. patronus et scutum Bohemiae olim (c. g. anno 1126) et nunc tum contra peccata quae iterum patriam nostram inundant, tum contra inimicos nationis nostrae, qui nos circumsaepiunt.

Málokteré století bylo svědkem tolika politických přeměn dalekosáhlých svým významem jako století X. Je to doba velkých panovníků, kteří držíce v rukou hybné síly, jež přetvořovaly svět, stali se zakladateli nových říší. Tvořilo se budoucí Německo i Francie, Polsko, říše uherská, velmoc Varjagů v Rusku, království chorvatské, tvořily se i Čechy. Četné říše desátého století zpravidla zanikají skolem svého budovatele, nemajíce pevné organisace vnitřní, o niž by se stát opřel, a která by jej udržela i v době nástupnických sporů a zmatků!¹ Oto Veliký, Štěpán Uherský, Hugo Capet, Tomislav, Václav Svatý i jeho nástupci Boleslavové, Měšek Polský, Basileios II. — Kdo z těch velikánů dílem svým přetrvá věky? Ten kdo dovede dáti své zemi kulturní jednotu a pevnou základnu církevní. Řím zmítaný úpadkem papežské moci² je svědkem bojů a nízkého zápolení o rozhodování v Církvi, snížen dobou nehodných papežů,³ na nichž Pán ukazuje, že i v lidské bídě a slabosti velkomyslně řídí

svou Církev — neboť, ač sotva lze si mysliti většího ponížení křesťanských zásad ve veřejném životě, přece je to doba úžasných světců, náboženského vzepjetí a neslýchaného vlivu zásad Božích na celý svět. Pojem kultury a křesťanství jest téměř totožný, národy rostou velikostí svých světců, pyšní se stavbami kostelů a počtem kněží a překonávají existenční obtíže stálostí církevní organizace. Čím hlubší křesťanský život tím vyšší kultura, čím větší askese tím delší trvání a sláva.⁴ Toto je privilegiem národů velikých; a z nových, vznikajících, tvořících se národů dovede zaujmouti pevné místo jen ten, kdo vynikne v ušlechtilém zápolení o svatost svého lidu. Tak vstupuje na kolbiště dějin i národ český svým zakladatelem knížetem Václavem Svatým⁵ a záhy probíjí se na čestné místo dravou politikou Boleslavů.

Z velikých osobností X. století vzpomínáme Vojtěcha Slavníkovce, biskupa, českého mučedníka. Pokusím se promítnouti — byť jen v náčrtu — jeho dílo jako biskupa českého, do proudu tehdejší doby, aby nám zazářilo aspoň několik tahů světecké postavy imposantního budovatele ideí, jež měly tvořiti budoucnost.⁶

Dne 19. února roku 982 volen byl v Čechách nástupce prvního biskupa českého Dětmara. Životopisec té doby nám volbu popisuje:⁷ „Sešli se vévoda i obec a pronášeli různé názory o volbě nového pastýře. Na konec však všichni pozvedli ruce, a vzduch se zachvěl voláním, že nemají lepšího a že jiný nemá být jejich biskupem než domorodec Vojtěch, jehož urozenost, bohatství, hluboká moudrost i přívětivost se srovnávají s tak velikým důstojenstvím. I je zvolen podle tohoto návrhu biskupem země Vojtěch.“ Popis volby, ač diktován již znalostí Vojtěchova biskupského díla,⁸ slovy „pronášeli různé názory o volbě nového pastýře“ dává nám tušiti pozadí. Země nebyla jednotna. Politická a kulturní koncentrace, o níž smírným postupem s úspěchem se pokusil Svatý Václav,⁹ nebyla dosud dokončena. Čechy v našem smyslu se teprve tvořily. Země, dříve rozdělená v četná malá samostatná území se sice již značně stmelila, ale o vedení úplně jednotným nebylo možno dosud mluvit. Proti pevné moci Přemyslovců stáli rivalové — Slavníkovci.

Panství Slavníkovské¹⁰ v druhé pol. X. století zaujímalo téměř polovici Čech, sahalo od Vltavy na východ až k hranicím moravským. Hlavním sídlem tohoto území byla Libice nad vtokem Cidliny do Labe. Tam vedl kníže skvělý dvůr a byl ve styku s vynikajícími osobnostmi. Slavník sice uznával nad sebou Boleslava II., ale přece užíval ve svém území téměř všech suverenních práv. Takovým právem na př. byl samostatný obchod a ražení mincí. Panství Slavníkovců leželo na důležité cestě spojující Prahu s Východem i Jihem; jejich územím vedly bohaté styky s kraji kolem Krakova, ano i s Ruskem,¹¹ jejich území stálo mezi Prahou a zásobárnou sil na Moravě, ve Slezsku a v Haliči. Spád celé české říše byl tehdy směrem na východ a na jihovýchod¹² a Slavníkovci dovedli tohoto proudění jdoucího jejich územím využití. Na Libici byly čilé styky tržní, stálý proud

cizinců, obchodníků, misionářů a jiných nositelů kulturního hnutí. Soudívá se, že součástí práva odbývatí trhy a vybírati cla bylo i právo raziti mince.¹³ Slavníkovci skutečně také mince razili. Denáry jejich jsou zjištěny a určeny nade vši pochybnost.¹⁴ Měli mincovnu na Libici, v Malíně a snad i jinde. Dnes opuštěn je názor o výlučně hospodářské funkci mincí v X. stol. a my víme, že k zaražení mince na Libici spolupůsobily potřeby kulturně - náboženské a účely státně-politické, a že denáry Slavníkovské byly projevem jejich autonomie.¹⁵ Snad se toho práva zmocnili usurpací, již panovník zabrániti a ji rušiti nechtěl neb nemohl, anebo ji trpěl z důvodů politických. - Jaké byly církevní poměry na Libici, je poněkud nejasné. Jisto je, že území Slavníkovců bylo v náboženském ohledu poměrně na výši. Křesťanství šířilo se sem nejvíce z blízké Moravy,¹⁶ nechyběly však ani styky s církevními středisky jinými. Území nepatřilo asi k diecesi řezenské jako ostatní Čechy, neboť Adalbert misijní biskup Magdeburský vykonával tu funkce předpokládající iurisdikční podřízenost. Liturgie na Libici a snad i ve většině území byla slovanská, jak dosvědčuje spisovatelská činnost Křišťanova, sázavský klášter a četné topické upomínky.¹⁷ Byli tu ovšem též kněží latinští, což skutečnost že Slavník byl spřízněn s německým císařem přímo předpokládá, Novotný¹⁸ téměř předpokládá, že území mělo vlastního biskupa, který byl spolu biskupem na Moravě. Domněnku tu dokázati nelze a zdá se, že sídlo t. zv. moravského biskupa z r. 976 nutno klásti někde na Slovensko,¹⁹ byl-li to biskup misijní, ale jisté je, že území Slavníkovské i po stránce církevní organizace mělo poněkud jiný spád než střední Čechy. V době knížete Václava došlo ke střetnutí Přemyslovců se Slavníkovci. Mělo dojít k boji, ale tomu zabránila světecká postava Václavova.²⁰ Na to došlo ke sblížení, jež bylo vyjádřeno i svazky příbuzenskými.²¹ V době Boleslava II. se situace zhoršovala. Dravá a centralizační politika Přemyslovců narážela na odpor; Slavníkovci hleděli si krýti záda styky s Piastovci a mocenskými silami v nynějších Uhrách.

Pokud žil otec Vojtěchův Slavník nedošlo k zevnější roztržce, neboť Slavník i Boleslav hleděli překlenout propast. Mostem měl býti asi i biskupský stolec. Proto to rokování a pronášení různých názorů. Či měl tu své slovo i císař? Zvolen byl jednomyslně Vojtěch-Slavník. A zatím co on bral na sebe důstojnost, již po knížeti nebylo v Čechách rovné, skutečné usmíření mezi oběma rody bylo právě tak daleko, jako Čechové od ideálů, jež chtěl nový biskup uplatňovati. Budoucnost vedla ke zhoršení poměru obou mocných rodů. Povede vývoj k nepřátelství a záští na život a na smrt? A jakou cestou půjde mladičký, dvacítipětiletý biskup?

*

Hned po volbě odebral se za císařem Ottou II., aby z jeho rukou přijal investituru. Byl posvěcen od arcibiskupa mohučského Viligise, setkal se s nejlepšími lidmi té doby — opatem Majolem

z Cluny, biskupem Gerhardem z Toulous — poznal skvělý dvůr císaře i dvůr Theofanů, plný byzantského kouzla. Kulturní, zlatá Itálie, proti níž tehdejší Čechy byly přece jenom zemí nevzdělanou,²² reformní snahy plné dynamického vzletu a tajemný půvab asketického odříkání, jež tolik kontrastovalo s rozmařilým životem tehdejšího Říma, ranily jeho srdce nezhojitelnou láskou a žhavou touhou, aby i jeho slovanské biskupství rozkvetlo podobným půvabem. Devisa vlády Václavovy „býti jako ostatní velcí národové“ mimoděk stala se i jeho devisou. Vracel se v slavném průvodu, prostý a skromný, do vlasti, vítán davy žasnoucími nad záhadou jeho světecké pokory. Ten jenž jako oř pádílval za časnou krásou,²³ vracel se s obuví v ruce a modlitbou na rtech...²⁴

K vytčenému cíli, jež neúprosně sledoval pod zorným úhlem mocného úsilí o moderní ideály reformní směřující k pozdvižení Církve a k tomu, aby duch národa byl prosvícen křesťanskou láskou, šel dvojí cestou. Životopisec to naznačuje:²⁵ „přišel do země vítězně řídil svou duši a nejlepší pastvou výborně pásł svěřené stádece.”

Zachovávání mravních a církevních předpisů, odstranění zbytků pohanství, osamostatnění povznesené církevní organizace, zavedení řádné církevní daně, zbudování kulturních středisk a zvýšení celkové úrovně diecese — bylo úkolem. Osobní příklad a pokud možno nejlepší duchovní správa — cestou. Svou opravdovostí Vojtěch narazil — a reakce, jež ohlásila se proti němu v plné síle vyštvala jej dvakrát ze země a konečně zatarasila mu úplně cestu do vlasti. Je to opravdu tragické pro Vojtěcha a ještě více pro Čechy. Všimněme si tedy poněkud blíže Vojtěchova dramatického zápasu s domácí pohanskou anarchií a jeho ideového vítězství.

*

Křesťanství v české zemi se počalo šířit již od první polovice IX. století, ale teprve pokřtěním knížete Bořivoje arcibiskupem Metodějem na Velehradě²⁶ nabylo pevnější půdy. Bylo to křesťanství s liturgií slovanskou, ovšem přizpůsobenou západním poměrům.²⁷ V době knížete Svatého Václava nastal mohutný nástup křesťanství u nás. Mladičkému knížeti v několika málo letech se podařilo kulturně (a zdůrazňuji opět tehdejší totožnost křesťanství s kulturou) vyrovnávat se velikým národům a radostným otevřením českých zemí novým pokrokovým myšlenkám učiniti Čechy nezranitelnými vůči nebezpečí německé dobyvatelské politiky. Čerstvě přijaté katolictví v plnosti vyspělosti byzantské i západní rozkvetlo u nás prvním plným květem romantismu, vyrostlým z úrodné půdy, které se ujala ruka sadařů, prvním nedočkavě blouznivým rozběhem mladé a nadané rasy za hodnotami vyššího světa, jež jí otevřela kultura římskokatolická.²⁸ Nástupcové Václavovi snažili se sice jíti v jeho odkazu, ale dlouholetý odboj proti říši, jenž vojensky výborně dokumentoval snahu o úplnou samostatnost, ale svým výsledkem znamenal opak, a pohanská reakce, jež ve smrtelném zápasu napíjala všechny síly, roz-

leptala opět jednotný ráz země a snížila nejenom vnitřní uvědomění národní celistvosti, ale i uvědomění náboženské.

První český biskup Dětmar, veliký přítel Slovanů, ač plných deset let s horlivostí a asketicky dokonalou činností snažil se změnit poměry, nedosáhl mnoho. Čeho dosáhne jeho nástupce? Tuhý zápas mezi starou a novou vírou dobojován nebyl. „Převážná část krajiny,” zaznamenává Bruno „v bludech nevěry vězí... jsou sice dle jména křesťané, ale žijí podle obyčejů pohanských.” A jinde praví: „Lid byl tvrdošijný a otročil svým vášním.”²⁹

Vojtěch se dal do boje. Především proti mravnímu úpadku. U velmožů bylo tehdy u nás běžným zjevem mnohoženství a vůbec v celém manželství a rodinném životě panovala staroslovanská volnost, kterou biskup musel potírat jako smilství a cizoložství. „Žili v mnohoženství, s příbuznými, bez zákona”, praví současník Vojtěchův. „Rozkoš byla zákonem, nechtěli jediného Pána, jemuž sloužiti znamená kralovati.”³⁰ Proti této znemravnělosti bývalý „veselý” kněz libický šel svým čistým strhujícím příkladem: „Vedl přísnější život než později v klášteře. Nevyhýbal se jen tomu, co je příjemné, nýbrž i samé přírodě odpíral, řídě se slovy blažené paměti: Ó jak jest šťasten, kdo má jen potřeby skrovné! Proti různým žádostem a zárodkům neřestí zápasil veškerou silou a všelikým uměním...” Úspěch se musel dostavit. „Nad jeho horlivostí žasli všichni, kdož ho dříve znali a kdo šli po jeho boku... ctili pastýře a zapřevše své zlozvyky, téměř křesťanskými činy uctívali Krista”. „Milovníci světa však nenáviděli jeho přísný život.” Mimoděk tu napadá srovnání s horlivostí svatého Metoděje proti podobným poměrům na Moravě³¹ a s obtížemi, které i Metodějovi stavěly se v cestu. Není divu, že „byla tu práce přemnohá a odpor rostl”. A tyto obtíže byly nejenom na dvoře Přemyslovců a na hradech jejich přívrženců, ale i v knížectví slavníkovském, ba na samé Libici.³²

Jednou z největších bolestí pro Vojtěchovo až příliš křesťansky cítící srdce byla těžká skutečnost, že nebylo možno v jeho diecesi vykořeniti obchod s křesťanskými otroky a prodávání válečných zajatců židovským překupníkům. Otroci, a bohužel křesťanští otroci, tvořili dosud důležitou položku v domácím i zahraničním obchodě. Obchodníci přicházející z dalekých románských ano i orientálních zemí byli ovšem většinou Židé. Zachoval se nám dokonce popis našich zemí z této doby od takového židovského otrokáře Ibrahíma ibn Ja'quba.³³ Co mohl jiného Vojtěch činiti než brojiti proti tomu všemožně a nešťastné otroky pokud mu to bylo možné vykupovati. Téměř celou čtvrtinu³⁴ veškerých příjmů své diecese na to věnoval.³⁵

Ale byly tu i jiné zlozvyky: Nezachovávali dny nedělní a sváteční, pochovávali mrtvé v polích a hájích, oddávající se pověrám. Surové mravy, zločiny a celá řada různých poklesků byly na denním pořádku. K tomu přistupovaly nesmírné hodokvasy velmožů i jiných v krčmách, nezachovávaní postů, hlučné trhy v den sváteční. Na jedné straně bohatství, rozmařilost, zřetnost, na druhé bída. A svatý

Vojtěch? Zástupům chudých dával druhou čtvrtinu příjmů diecese. „Rozkoší nesnášel, bohatství nechtěl. Zlata si nevážil, stříbro měl za bláto a velkodušně pohrdal vším, co lidská marnivost až k smrti miluje a cení. A měl-li co z věcí těch, snažil se dáti to k podpoře chudých a k výzdobě chrámu.“ „Dobře žil a dobře učil.“ „Vždy si dal velikou práci, aby neopomenul napomenouti kněžstvo i lid, jak toho vyžadoval věk a povaha, stupeň a druh hříchu. A nedopřál si spánku, přemýšleje, jakým způsobem a jakou mocí by mohl udusit rodící se bludy.“³⁶

Horlivá pastore, kázání a napomínání, ba ani vlastní příklad nestačily. Vždyť totéž činil jeho předchůdce a přece umíral v obavách o vlastní duši...³⁷ Bude tak umírat i jeho nástupce Vojtěch?

Radikálnější zavedení církevního řádu ve věcech občanských i kněžských, odstranění aspoň nejkřiklavějších poklesků mravních bylo možné jen za vydatné pomoci se strany knížete a moci státní. A poněvadž tu Vojtěch nejen nenašel podporu, ale u Boleslavových velmožů stržil i posměch a pošklebek,³⁸ rozhodl se pozvednouti Církev sám, vymaniti ji ze závislosti, duchovenstvo postaviti na výši, nadchnouti je pro snahy reformní, dáti celému národu strhující ideu a zajistiti mu tak postavení, o němž se ostatním zemím tehdy ani nezdálo.

Organisace církevní v X. století byla v rukou panovníků, zatím co církevní úřady byly odkázány jen na dodatečné schválení. Tak císař německý i jiní panovníci volně zakládali biskupství, udělovali investituru, stanovili hranice a prováděli dismembraci diecesí.³⁹ Zdá se, že tento postup byl i při zakládání biskupství v říši velkomoravské,⁴⁰ určitě tomu tak bylo za Ottů v Německu a také při založení biskupství pražského měla první slovo moc světská. Z toho nečestného a velmi škodlivého postavení usilovalo Církev vymaniti reformní hnutí Clunyacké, v němž Bůh volal svou Církev z ponížení. U nás k tomu zvolila Prozřetelnost svatého Vojtěcha. Nazývají-li historikové českého biskupa knížecím kaplanem,⁴¹ nelze tak mluvit o Vojtěchovi.

Již udělení investitury císařem a ne knížetem českým bývá nazýváno⁴² „anomalí“. Investituru udílel totiž ten, z jehož rukou biskup obdržel majetek, ale Vojtěch z rukou císařových nedostal ani píď půdy. Majetku dostalo se mu z rukou knížecích. Či působila tu snaha císařova aspoň nějak zasahovati do českých poměrů pomocí biskupství o jehož založení se Otta I. horlivě přičinil?⁴³ Snad, ale jisto je, že právní postavení pražských biskupů bylo závislé na vlivu osobnosti na stolci knížecím a biskupském, na mocenských silách a politickém vývoji, který nárokům německých panovníků celkem příznivý nebyl.⁴⁴ Ostatně názory některých novějších německých historiků, že doba otónská je dobou cílevědomé centralisační snahy k založení velkého Německa ani zdaleka neodpovídá pravdě.⁴⁵ Plány Ottů byly církevně-politické a ne nacionální. Takový Otta III. měl více smyslu pro Byzanc a slovanský Východ než pro Německo.⁴⁶ Správně odmítá Pekař pro tuto dobu název „otónská renaissance“ a mluví o nábo-

ženském romantismu.⁴⁷ Uvědomíme-li si právní důležitost osobnosti biskupovy na stolci pražském a směr císařské politiky, pak chápeme, že Vojtěch jako člen mocného rodu Slavníkovců cítil se u vědomí svého vysokého úřadu biskupského zevně rovnocenným s knížetem přemyslovským, a proto uznání svrchovanosti bylo možné jen v té autoritě, k níž lenním svazkem vázán byl i samostatný kníže Boleslav. Byla tu však anomalie i v opačném smyslu. Ostatní duchovní knížata německá byla jen místními orgány královskými, jimž byla svěřena i starost o obchod a hospodářskou činnost vůbec. Proti tomu Vojtěch byl na císaři hospodářsky i správně nezávislý, byl to samostatný duchovní kníže český.

Pokračování.

Poznámky:

*) Pracováno jako přednáška.

¹ Václav Chaloupecký, Svatý Vojtěch, „Tvůrcové dějin“ II. sv. Praha 1934, str. 119.

² K. Hampe, Kaiser Otto III. und Rom, Mnichov 1929, Historische Zeitschr. str. 515 a dal.

³ Nibues, Geschichte des Verhältnisses zwischen Kaisertum und Papsttum im Mittelalt., 1887, sv. 2. Básnický ve spojení se sv. Vojtěchem vypravuje Stefan Žeromski, Mučedníci, Stará Říše 1937, str. 22 a d.

⁴ Josef Pekař, Svatý Václav, def. vyd. Praha 1934, str. 80 a násl.

⁵ Je to pojetí téměř všech autorů zúčastněných svým dílem na Svatováclavském sborníku. (Zvláště na str. 187.) O dravé politice Boleslavů Chaloupecký, Pekař i Novotný.

⁶ Stěžejní dílo o sv. Vojtěchovi je H. G. Voigt; Adalbert von Prag, Berlin 1898. U nás nejobširnější Fr. Krásl a J. Ježek: Sv. Vojtěch, druhý biskup pražský, jeho klášter i úcta u lidu. Voigt je protestant a Němec. Kráslovo dílo má bohatý, bohužel nezpracovaný materiál, uvádí téměř všechnu starší literaturu (str. 26—42) a četné prameny (str. 704—766). Literaturu uvádí též Zibrt, Bibliografie II, str. 960 a d. Památky, život i lit. přehlíží Podlaha a Šittler: Album Svatovojtěšské, Praha 1897. Od pojetí Voigtova celkem se neliší Aug. Naegle: Die beiden ersten Prager Bischöfe Dietmar und Adalbert, Deutsche Arb. IX, str. 650 a d. a V. Novotný, České dějiny I, sv. 1. str. 601 a násl. Podle Krásla psány jsou populární publikace o sv. Vojtěchovi na př. Jiří Sabula: Svatý Vojtěch a jeho doba, Hradec Králové 1921, týž v Obrazech doby svatováclavské, Hr. Král. 1929; Anonym: Sv. Vojtěch a klášter „Břevnov“ v publ. Břevnov první klášter benediktinů na půdě slovanské, Břevnov 1931; Pošumavský A. Š.: Několik listů z křesťanských dějin českých, Praha 1917, Obrana víry XIV, č. 1—2; Sv. Vojtěch, biskup, mučedník a patron český, v Životem čís. 281, Hlučín 1937; Isidor Vondruška v Životopisech svatých, II. sv. str. 215—220, Praha 1931; dále četné sbírky kázání (na př. Fr. Žák T. J.: Sv. Vojtěch, osm promluv, Hradec Králové 1932, (str. 68—144) a pojednání v různých časopisech (srov. články v Museu, Apoštolátě sv. C. a M. a j.) Vědecké práce o sv. Vojtěchu jsou velmi skrovné. Na úctu sv. Vojtěcha u Jihoslovanů upozornil Jos. Vajs: Příspěvek k účtě sv. patronů českých, Č. K. D. 1908, str. 445—451; nové poznatky o kulturní výši a literatuře v době Vojtěchově přinesl Jos. Pekař (ve studiích o Křišťanovi a o době svatováclavské), Jos. Vašica (na př. Druhá staroslověnská leg. o sv. Václavu, Sborník Vajsův, Praha 1929, str. 69—135) a vůbec Sborník svatováclavský, Praha 1934 (ve studiích Pekařově, Skalského, Gutha, Weingarta a j.) Úplně nové pojetí a veliký přínos znamenají práce Václava Chaloupeckého. Význam sv. V. pro dějiny středoevropské zdůraznil v „Radla-Anastasius, druh Vojtěchův, organisátor uherské církve“, Praha 1927, zvl. otisk z „Bratislavy“ roč. 1., „O české diecesi a expansi její na východ“ a „Česká hranice východní koncem XI. stol.“, Čes. Čas. histor. roč. 32, str. 335 a d., „Dvě studie k dějinám Podkarpatské Rusi“, Bratislava 1927; „Staré Slovensko“, Bratislava 1923 a zvláště „Slovenské diecese a tak řečená Apoštolská práva“, Bratislava II; (1928) str. 1—70.

O V. slovanství „Svatý Vojtěch a slovanská liturgie,“ „Bratislava“ VIII. (1934), str. 37 až 45. Střetnutí Slavníkovců a Přemyslovců vystihl v Tvůrčové dějin II. sv., Praha 1934, str. 112—121. Celou postavu Vojtěchovu v dobovém prostředí v Počátky státu českého a polského, Dějiny lidstva díl III., str. 589—638, Praha 1937. Chaloupeckého „protičeské“ pojetí sv. V. přijímá jako originální a diskusi věd. zásluh. *Pekař* (Čes. Čas. hist. 1927, str. 645 a d.) i jiní. Dle směrnic Chaloupeckého psáno i Úvodní slovo k Životu Brunonovu od *Rudolfa Holinky*, Břevnov 1935, (str. 9—20). Na spisy sv. Vojtěcha upozornila *S. Kateřina*: Sv. Vojtěcha legenda o sv. Gorgoniově a kázání o sv. Alexeji, Olomouc 1936. *Táž* pokusila se o náskres světecké postavy jeho, Svatý Vojtěch, Olomouc 1935, Vítězové II. (promítá pojetí řeholnice, ne muže-askety X. stol.) Básnický zpracoval látku *Jaroslav Durych*: Svatý Vojtěch. Triptych. Ve Staré Říši 1921, *S. Žeromski*, *Jindřich Šustr*: Svatý Vojtěch, *Střížovský Fr.*: Loučení a j. Menší básně některé uvádí Sborník programu svatovojtěšských oslav, Brno 1938 (velmi slabé). Literaturu německou uvádí ve svých menších pracích (na př. Die von dem Přemysliden Christian verfasste und Adalbert v. Prag..., Der Verfasser der Römischen Vita a j.) *H. G. Voigt*, polskou *Zakrzewski* (Boleslaw Chrabry 1925) *Lodyński*, *T. Wojciechowski* a *St. Ketrzyński*, maďarskou *Karácsonyi*, *L. Erdélyi* a *J. Szentpétery* (Zmíněná lit. polská — mimo Zakrzewského a maďarská byla mi přístupna jen v recensích a v resumé.) Všechny tyto práce ať vědecké či populární (tyto řádky nemíní býti úplným seznamem o sv. V.), bohužel jen velmi málo si všímají významu a práce sv. V. jako biskupa v Čechách. Zvláště práce Chaloupeckého, jež výborně vyzvedají Evropský význam sv. V., tuto část života V. opomíjejí jako tragický neúspěch.

⁷ *T. j. Bruno z Querfurtu*: Vita et passio S. Adalberti, Prameny čes. děj. I., 266—304. Zde cituji podle překladu *J. Vilikovského*, Břevnov 1935, str. 26. Tamtéž na str. 78—86 pojednání o Osobnosti sv. Brunona. Práce o Brunonovi a jeho díle: *Hýbl*, *Brun Querfurtský* a jeho životopis sv. Vojtěcha, Čes. Čas. hist. ročník IV., *H. G. Voigt*: Brun von Querfurt, Mönch, Eremit, Erzbischof der Heiden und Märtyrer, Stuttgart 1907, *Hans Brenner*: Brun der Heidenmissionär, čas. Die Kultur 1908, seš. 1 (opírá se o badání Voigtova).

⁸ Psán v l. 1004—8. V líčení volby odráží se zájem o obrodu křesťanství, jímž byl autor proniknut.

⁹ K říši Václavově patřila i Morava a dnešní Slovensko. Tento „velký stát český“ byl asi utvořen Vratislavem, ale o vnitřní jednotu rozsáhlého území musel bojovati teprve Václav. Viz stať Vznik velikého státu českého, Dějiny lidstva, sv. III., str. 593—599, Praha 1937.

¹⁰ *VI. Tomek*: O panství rodu Slavníkova v Čechách, Čas. Čes. Mus. IV. (1858), str. 41 a d., *V. Novotný*: České dějiny I., str. 641.

¹¹ *Jos. Jirásek*: Rusko a my, Praha 1929, str. VII.; též Základy středověku, Praha 1937, str. 595 a d. Dějiny lidstva III., o obchodních stycích *Gustav Skalský*: Kníže Václav svatý a počátky české mince, Praha 1934, str. 185 a násl.

¹² Stať *Chaloupeckého*: Povaha českého státu, Dějiny lidstva III., Praha 1937, str. 600 a d.

¹³ *K. Chaura*: Pravda o denáru svatováclavském, Praha 1929, str. 13.

¹⁴ *J. Menadier*, Das Münzrecht der deutschen Bischöfe, Berl. Münzblätter 1910, XXXI., str. 581 a d. Zvláště přesvědčivě dokázal *V. Katz*: Denár knížete Václava sv. a denáry Soběslava Slavníkovce, Věst. Num. spol. čl. V., 1923, str. 202 a dal. Proti *Novotný*, České dějiny I., 642 uvádí *Fialu Šmolíka*.

¹⁵ *Gustav Skalský*, Sborník svatováclav., Praha 1934, str. 196 a d.

¹⁶ *J. Loserth*: Der Sturz des Hauses Slawnik, Archiv für oesterr. Geschichte, 1885, LXV, str. 20 a d.

¹⁷ *Hynek Krch*, Kritické úvahy o starších dějinách našich: I. Obrana kněžny Drahomíry, Olomouc 1882, str. 22, tvrdil, že Slavníkovci byli proti slovanské liturgii. Jeho mínění vyvrátil *J. Kalousek* ve stati O novém předělávání české historie za věku sv. Lidmily, Čas. Mus. Čes., 1882 (r. LVI), str. 447 a d. Novější stanovisko tlumočí *V. Chaloupecký* v „Bratislavě“ r. VIII., str. 41. Tam rozvádí uvedené důvody. Srov. též *Miloš Weingart*, První čes.-církevslov. legenda o sv. Václavu, Praha 1934, str. 1030.

¹⁸ Jako biskup misijní. České dějiny I, 1. str. 610 a násl.

¹⁹ Sic *Chaloupecký* v Dějinách lidstva III, str. 610. V díle o Radlu-Anastasiuvi uvádí četnou literaturu k této otázce. Jeho these o Ostrihomu — dědici Velké Moravy je jistě závažná.

²⁰ *Křištan*: Život a umučení sv. Václava, v překladu *A. Stříže*, Praha 1927, str. 71. (kap. X.). Že Kouřim patřil ke knížectví slavníkovskému dokázal již *V. V. Tomek* v Čas. Čes. Mus. 1858, str. 486 a dal. O tom, že zpráva Křišťanova je věrohodná *J. Pekař*, Sborník svatováclavský, 1934, str. 40, pozn. 36.

²¹ *V. Novotný* l. c. str. 643. Tam literatura. Nověji a správněji *Pekař*, Die Wenzels- und Ludmilas-Legenden und die Echtheit Christians, Praha 1906, str. 283 a d. a zvláště Svatý Václav, def. vyd. ve Sborníku, str. 92, pozn. 107.

²² *S. Kateřina*, Svatý Vojtěch, Olomouc 1935, str. 19 uvádí přirovnání nynějšího Československa s okrajem Sibíře. Takový prý to byl rozdíl.

²³ *Bruno* z *Querf.* kap. XI. *Vilíkovský* překládá „jenž se nedávno rychle hnál za pozemskou krásou“ (l. c. str. 32.)

²⁴ *Kanaparius*, Život sv. Vojtěcha, Prameny čes. děj. I., str. 241.

²⁵ *Bruno*, kap. XI., *Vilíkovský* str. 31.

²⁶ *Grívec František*, Slovanští apoštolé sv. Cyril a Metoděj, Olomouc 1927, str. 101., *Novotný*, Dějiny české I. str. 382 uvádí literaturu i prameny. O faktu samém pochybuje, ale neprávem, jak ukazuje *Josef Cibulka*: Václavova rotunda svatého Víta, Sbor. svatov., Praha 1934, str. 285 a d.

²⁷ Svědčí o tom již nástupce Metodějův Gorazd (viz Život Metodějův kap. XVII, *P. Lavrov*: Materialy na istorii voznikovenija drev. slav. pis'mennosti, Leningrad 1930, str. 78.). Že i Metoděj znal latinsky a jak byl Západně orientován *Valerij Pogorělov*: Iz' nabljudenij v' oblasti drevneslavjanskoj perevodnoj literatury, Sborník filos. fak. v Bratislavě, roč. III. č. 6, 1925, str. 207—216 a ve studii O národnosti apoštolov slovianstva, „Bratislava“ roč. I., 1927, str. 183—193 (s názory nelze souhlasit!) Zhodnocení Pogorělova článku a starší literaturu v té věci přehlíží *V. Flajšhans* v Čes. Čas. Hist. XXXII, 1926, str. 141—145.

²⁸ *Jos. Pekař*, Svatý Václav, Sbor. svat., str. 32.

²⁹ *Bruno* l. c. str. 35.

³⁰ *Bruno* l. c. str. 44. Také ostatní citáty uvedeny z Brunona.

³¹ Staroslověnský Život Metodějův hl. XI. (Lavrov l. c. str. 76). Srv. *Grívec* l. c. str. 100.

³² *Bruno* l. c. kap. I. vypravuje o Slavníkovi a jeho manželce: „Zatím co horlila o čistotu a důvěrně se oddávala modlitbám, poskytla mužovi příležitost hřešit ne s jednou, nýbrž s mnohými ženami.“

³³ *Georg Jakob*: Arabische Berichte von Gesandten an germanische Fürstenhöfe aus dem 9. u. 10. Jahrht. Quellen zur deuts. Volkskunde, Berlin 1927. Co znamenal obchod s otroky v Čechách viz *Pekař*, svatý Václav l. c. str. 15.

³⁴ *Bruno* kap. XI.

³⁵ *Krás* upozorňuje, že rozdělení příjmů na čtyři díly bylo přesně dle kano-nického nařízení. (Sv. Vojtěch, str. 131.)

³⁶ Tak *Bruno*.

³⁷ Tak *Bruno* v hl. VII. Vyvozovati z toho, že Dětmar byl biskup slabý a špatný nelze. Dětmar byl benediktin a členům tohoto řádu bylo vyznání hříchů na smrtelném loži zvláště nařízeno. Srov. *Fr. Krás* a *J. Ježek*: Sv. Vojtěch, Praha 1898, str. 109.

³⁸ Tak *Chaloupecký*, Tvůrcové dějin II. Praha 1934, str. 115.

³⁹ *V. Chaloupecký*: Slovenská dioecese a tak řečená práva apoštolská, „Bratislava“ II., 1928, str. 1—69.

⁴⁰ *Fr. Robenek*: Apoštolská práva králů uherských a privilegium ecclesiae Moraviensis, Hlídka XLVI, Brno 1929, str. 1 a d. Autor píše tu proti názorům Chaloupeckého. Jeho vývody o postavení Svatoplukově jako o apoštolském privilegiu jsou anachronické. Přirozenější je výklad Chaloupeckého o úpadku tehdejší papežské moci.

⁴¹ Kamil Krofta a j.

⁴² V. Novotný, l. c. str. 589.

⁴³ Tak Novotný, opačně však ukazuje Fr. Hrubý v Čas. Čes. Hist. XXII, str. 394 a d. (Církevní zřízení v Čechách a na Moravě od X. do konce XIII. stol. a jeho poměr ke státu) na lenní zřízení biskupství i knížectví.

⁴⁴ G. Skalský: Denáry biskupa pražského Vojtěcha Slavníkovce, zvl. otisk z Num. Čas. Čsl., Praha 1929, str. 19.

⁴⁵ Srov. Albert Brackmann, Die Ostpolitik Ottos Gr., Historische Zeitschrift, München 1926, díl II., str. 242 a dal. a zvláště K. Hampe: Herrschergestalte des deutschen Mittelalters, Leipzig 1927, str. 80 a d.

⁴⁶ Percy Ernst Schramm: Otto III., Tv. děj. II., Praha 1934, str. 121, tam uvedena další literatura (na str. 125).

⁴⁷ Jos. Pekař, Sborník svatováclavský I. str. 31.

B. MRÁZ:

POŠUMAVSKÝ KRAJ.

*Můj kraji zasněný, okruží modrých lesů
tě objímá a kouzlo své ti dává.
Tvou sladkost na rtech svých, tvé ticho v srdci nesu,
a tklivé samoty tvé duše má se vzdává.*

*Tvých lesů vonný zpěv, lučiny květy pestré,
tíha cest pokorná a stoupající k nebi,
skřivánčí písně stvol a dech tvůj, horský větře,
pasáčeků bosých hra, ach, co víc zapotřebí*

*pro chvíli čarovnou v mé srdce vtékající!
Zde plod svůj dává štěp i potok jasnost svoji
k radosti poutníka. Rozmáchlou borovici,
vztýčenou jedli zříš, a statný smrk zde stojí.*

*Tvé kopce vysoké se k sobě nachylují,
pole jsou chudičká jak dlaně žebrákovy,
hranaté větry nad vodami plují,
tvůj plášť je děravý, a nelze dostat nový.*

*Jsi v sebe ztulený, když bouře tebe léká,
a drsnost strání tvých je větry bičována,
před Bohem v nebesích, můj kraji, zbožně klekáš,
a v chudé pšence své ty chováš schránku Pána!*

PRO CHRISTO.

(Na tli meksykanskych podij.)

U hlybokych tiňach stareznych derev drimajut' u mlosnych snach kamjanni stiny ťurmy. Misiac' sriblom zalyvaje bl'ašani dachy i jasni pl'amy kydaje na hrubeznej mur. Na viknach graty zal'izni, husti. A v dolyni pid viknamy vartovyj povahom miryt' kroky...

A viter, ščo prylynuv izo pil' dalekych, prysiv na chvyl'ku na gratach i hl'anuvšy v temne nutro ťuremnoji kelii, tycho prošepav:

— Ščo ce?... Čhto ce, ščo sydyť u hlybokych zadumach na ťuremnij lavi?... Čhto ce?... Čhto ce?... Sydyť u lachmittach... Pro ščo vin dumaje tak hlyboko?...

A misiac', ščo vže viddavna znav ceho vjazňa, počav opovidaty: Ce virnyj syn katolyckoji Cerkvy! Ce vojin božyj! Jak najmyty pekla vystupyly proty Chrystovoho Carstva, to vin mužno stanuv u joho oboroni. Vin slovom svojim palkym zahrivav virnych do borby. Vin pidnimav tych, ščo padaly. Vin vlyvav nadiju v sercia znevirenych. Vin pidderžuvav slabkych. Ratuval neščasnych svojich brativ...

I vse te robyv z l'ubovy do Chrysta Carja... I tomu joho uvjaznyly... Joho zasudať na smert'... Vin maje vmerty!

— Vin maje umerty! — ponis viter svitamy.

— Vin maje ume-e-rty! — prodovžaly hlucho cholodni mury ťurmy.

— — — — —
Svitanok. Zolote prominňa soncia i svobodno i veselo pereplylo kriz' hustu rešitku i zložylo na marmornim čoli vjazňa teplyj pociluj. Po temnij noči zasijalo svitlo. Jakas' dyvna radiť vypovnyla vohku i cholodnu kimnatu ťurmy...

Vjazeň pidňavsia i prystupyv do vikna.

Sonce vže zalyvalo roztoplenym zolotom i bahrom usiu zemlu kruhom... Dereva pyšalysia u svojich lystach i kvitach... Trava vpyvalasia rosoju... V hori smijalosia jasnosyňe nebo... Ščebetaly na derevach ptašky... Vse budylosia do žytťa... Vse buchalo veselistu i žytťam... Kruhom tilky čar, krasa, — i žytťa... žytťa... žytťa...

— — — — —
Kl'uč zaskrehotav u zamku davnim. Zaskrepily dveri ťažki, zalizni na zavisach poržavilych, starych.

U keliji stanuv kl'učnyk i policijnij urjadnyk z nym. Policijant deržav papir u ruci. Papir deržav u ruci policijant, ščo na ňomu vydnilo kilka čornych rjadkiv napysanych na mašyni.

— Vam nemynuče treba vmerty! — počav policijnij urjadnyk. Vse je зроблено tak, ščo vas zasudať na karu smerty. Vy bo svojeju praceju šyryte zakolot u deržavi. Vy pošyrjujete i popyrajete nebezpečnu dl'a urjadu rel'igiju. Vy pidderžujete u deržavi katolycyzm. I tomu vas zasudať na smert'. Ta vse ž taky... ta vse ž taky i dl'a vas je šče rjatunok! Urjad žadaje, ščob vy pidpysaly — cej doku-

ment. Tut vy vyrikajetesia svojej doteperišňoji dijaľnasty. Tut vy majete zajavyty, ščo raz na vse zryvajete z katolycyzmom... I jakščo vy ce pidpyšete, to šče siohodni uvil'nymo vas z ťurmy... Šče siohodni vernemo vam vol'u! — Til'ky dvi hodyni lyšajemo vam do nadumy.

Urjadnyk skinčyv i vyjšov z keliji, položyvšy zapysanyj papir na stoli.

A v duši vjazňa ščoś dyvne robylosia. U holovi sčynyvsia zakolot i zaverjucha. Vikno, z gratamy počalo kolovaty i bihaty po stini... Lavka chytalasia pid nym... Papir dvojivsia... trojivsia... u semero pobil'shavsia... V očach zapal'ovalysia bludni vohnyky... A v uchach l'aščilo, dzvenilo:

— Nemynuče treba vmerty!... Vmerty... Vmerty!... Ta pidpyšit'!... Vernemo vol'u... vol'u... vol'u... Smerť!... Vol'a!... Zytťa!... Zytťa!...

I vin na moment zachytavsia. Buv hotovyj spovnyty navit' vol'u predstavnyka urjadu. Ne mav syly, ščob zavolodity nad rozburchanoju ujavoju.

Ta ce trevalo til'ky chvyl'ku. Nahlo nebesna dumka blysnula v joho mizgu. Vin skorym ruchom ruky rozder bl'uzu na hrudach, rozirvav soročku i dryžučymy pal'ciamy zňav maleňkyj, sribnyj chrestyk z hrudej i počav joho harjačymy ustamy ciluvaty.

Joho duša rvalasia u šmatky... Serce rozderalosia... Sl'ozy zalivaly viči... Joho davylo, joho dusylo v horli... Vin prytysnuv dorohyj chrest do hrudej — a z ust vylitaly slova:

— Bože!... Mij Bože!... Prosty meni, ščo ja zachytavsia čerez chvylynku... Prosty meni, ščo ja smiv dumaty čerez moment nad tym, čy vybraty Tebe, čy žytťa i vol'u!... Ja tvij!... Ja tvij na viky!... Tobi ja služyv čerez cile žytťa... Daj meni sylu vyderžati pry Tobi do kincia. Pomožy neni v ostannich chvyľach mojoho žytťa... Bože, skripy moji syly!...

Po tij harjačij molytvi počuv jak po joho duši i tili rozlyvsia solodkyj i nadzemskyj spokij. Joho serce vtychomyrylosia. Nevyskazana radišť zasijala v joho duši. Vin zmicnenyj laskoju Božoju ždav na — smerť.

Jak po dvoch hodynach znova pryjšov policyjnyj oficer, to zabrav z toho samoho miscia, de buv položyv, nepidpysanyj, bilyj papir.

— — — — —

Mynulo šče try dni.

Vže vid ranku na rynku i na holovnych vulyciach mista panuje dyvnyj ruch i ožyvlenňa. Viddily kinnoji policiji okružujuť holovni deržavni budynky. Vijsko podvijnym kordonom okružylo zabuduvannja ťurmy i holovnyj majdan, de vidbuvajutsia ekzekuciji. Urjad bojiťsia zavorušeň. — Lude prystajuť hromadamy na vulyci i po tycho miž soboju perešiptujuťsia...

A jak sonce dobihalo verška, to z korydoriv vjaznyci vysunuvsia viddil žovniriv uzbrojenych u krisy i v šolomach na holovi. A miž nymy rivnoju chodoju išov mučenyk za katolyckyj Meksyk.

Vysokyj... lyce pohidne, jasne — hej to nebo, ščo pyšajetsia nad nym... Oči zadyvleni u syňu dalečič... V odnij ruci vervycia, u druhij chrest.

Prystanuly pid murom.

Tovpa l'udej, ščo okružala misce ekzekuciji, zaperla viddych u hrudach. Tyšyna panuvala kruhom. Kil'kadesiat tysiač očeť bulo zvernennyh na mučenyka. Tysiači serdec' zavmeralo u hrudach.

Nahlo vpav prykaz oficera i žovniry nabyly krisy.

Tyšyna... Napňatťa... Ožydanňa...

A jak tyšynu perelomylo hrimke „Pozir!” — to mučenyk rozložyv ruky u vydi chresta i zaklykav velykym holosom:

— Viva Christo Rey! — Naj žyve Chrystos Car!

I vpav prykaz:

— Stril'aj! — — —

I pokotylosia mertve tilo heroja do dolu... Červona krov zrosyla meksykans'ku zeml'u... Sered tovy davsia čuty plač...

A jak duša mučenyka okružena Anhelamy pidnimalasja pered prestil Vsevyšňoho, to bačyla, jak moloda žinka hovoryla do svojeji dytyny:

— Dyvysia mij synku!... Dyvysia dobre na smert' velykoho katolyka. Prosy joho, ščob vin pomih tobi l'ubyty Chrysta tak, jak vin i vmerty za Chrysta, jak vin.

Lavriv — Halyčyna.

Omel'an Tymočko ČSVV.

LAUDEMUS VIROS GLORIOSOS.

(Za † Dr. P. Pavlem Vychodilem O. S. B.)

Staroslavný klášter benediktinský v Rajhradě ztratil jednoho ze svých nejlepších členů. Zemřel Dr. Pavel Vychodil. Jeho smrt nečekaná a tichá, tak jako celý jeho život, ale opravdu kněžská, bolestně překvapila. Jí podepsal heslo benediktinské „ora et labora” — zesnul ve své pracovně při četbě časopisu.

Dr. Pavel Vychodil narodil se 18. dubna 1862 v Přemyslovicích. R. 1881 po ukončení středoškolského studia vstoupil do benediktinského kláštera v Rajhradě a při obláčce 1. 9. 1881 dostal klášterní jméno Pavel. (Jeho křestní jméno bylo Julius.) Slavné řeholní sliby vykonal 18. října 1885 a na kněze byl ordinován 26. června 1886. Zemřel 7. dubna 1938 raněn mrtvicí. To jsou životní osudy skromného učence.

Vychodil žil v době těžkých zápasů proticírkevních a sociálních, v nichž vždy nekompromisně hájil věčné pravdy, nikdy neustupoval proti přesile, nikdy se nedal strhnouti ke zradě, vědom si své

osobní zodpovědnosti nikdy se nechtěl zpronevěřiti své poctivosti, kterou žádal vždy ode všech a všem ji vnucoval. Všímaje si potřeb doby vydává v „Apoštolátu tisku“ časopisy a knihy, jimiž budí v lidu náboženské a národní vědomí. Tíha práce spočívala často jen na něm, ale poněvadž šlo o duše a národ, neumdlával.

Od r. 1896 byl redaktorem vědecké revue „Hlídky“, kterou na dobré úrovni řídil až do své smrti. V ní se zdarem zhodnocoval běžné zjevy života náboženského, literárního a kulturního vůbec. Těšíme se, že nástupce jeho v redakci Hlídky P. Václav Pokorný O. S. B. bude postupovati v jeho stopách. Vychodil jako člověk a učenec byl nesmlouvavý a nepodplatitelný, nenávidějící duše kramářské, kterým vždy dovedl říci trpkou pravdu a v kritických poznámkách své Hlídky ukázati na cizopasníky života náboženského a kulturního jak u nás tak i v cizině.

Jako překladatel obohatil literaturu českou — tehdy na překlady vědeckých děl tak chudičkou, svými překlady spisů Aristotelových (O básnictví 1884, O duši 1885, Ethika Nikomachova 1891, Politika, Kategorie). Překlady tyto tehdejší kritikou byly přijaty velmi příznivě, s nadšením. Profesor T. G. Masaryk uvítal překlad Vychodilův jako zdařilý filosofický pokus seznámiti českou inteligenci s ideami onoho veleducha, který co do vědění měl na lidstvo snad mezi všemi mysliteli vliv největší. Uvážíme-li nesnáze překladatelské pro nedostatek české terminologie filosofické, musíme býti Vychodilovi za tato díla vděční, neboť jeho překlad opatřený kritickými poznámkami svědčí, že dokonale obsáhl hloubku a krásu jazyka řeckého i českého, stejně jako celé bohatství literárního umění antického.

Od Aristotela přechází filosof Vychodil k prameni obnovy poznání rozumového — k Andělskému učiteli sv. Tomáši. V intencích encykliky papeže Lva XIII. „Aeterni Patris“ z r. 1879 chce svými spisy přispěti k poznání skutečné pravdy dobra a krásy. A zde v tomto oboru jeho vědecké činnosti vznikla jeho hlavní díla: Důkazy jsoucnosti Boží a dějiny jejich (1889) Apologie křesťanství (1897) dále Básnictví a mravouka (1897), Poetika (1897). Avšak Vychodil byl Moravan a pravý syn řádu sv. Benedikta v Rajhradě v době, kdy tam ještě žila tradice sušilovská; není tedy divu, že se zdarem napsal důkladný život „Františka Sušila“ (1898) a sebral i vydal literární dokumenty „Z doby Sušilovy“ (1917). R. 1916 vydal pak životopis „Václava Kosmáka“.

Jeho vpravdě benediktinská píle byla tedy odměněna bohatou žní, kterou ještě za jeho života česká veřejnost kulturní dovedla oceniti: byl členem I. třídy České akademie věd a umění.

Smrtí Vychodilovou ztratil Rajhrad mnoho, avšak vědomí, že Vychodil svojí prací přispěl k ozdobě rajhradského kláštera — tradičního to nositele hodnot kulturních, je nám v této chvíli velikou útěchou. Vlasti a Církvi dal práci, klášteru ozdobu a slávu. P. V.

ST. J. S. S. LUBLAŇ:

AKORD ŠTĚSTÍ.

Je to hezké a jednoduché být šťastným.

Don Bosco docela udává akord: „Veselost, studium, zbožnost.”

Veselost, prýstící především z čistého svědomí: jsme v náručí Božím.

Zasmušilost ubíjí činorodou vůli, zatěžuje rozlet vůle.

Poustevníci považovali zasmušilost za znamení přítomnosti zlého ducha, za osmý hlavní hřích.

Všechno je dobré – hudba, zpěv, divadlo, tělocvik, sport – pokud slouží jako oddech po práci, jako příležitost k rozvinutí a uplatnění osobních schopností a sklonů, jako cesta k ukázněnosti. Tomu učí Don Bosco. Je to antický ideal kalokagathie, posvěcený křesťanstvím.

Studium, chápáné jako průprava potřebná k úspěšnější službě bratřím. Proto jako včela sbírám to nejlepší.

Komu se v životní kompozici neozývá třetí tón – zbožnost, ten se podobá mistru Smetanovi. Slavný skladatel po krušném životě pozbyl sluchu. Z veškerého bohatství říše tónů, v němž ještě žil, znělo mu v uších stále vysoké „E“. Hudebně vyjádřil svůj osud ve známém kvartetu „E“ moll“.

Kdyby tvé mládí kypělo veselím a tvůj duch výbojně pronikal říšemi věd a umění, bude to pouhý střep z pokladů, které připravil myslím a srdcím Bůh. Jako vysoké Smetanovo „E“.

Zbožnost znamená s Bohem konat, jednat, smýšlet, žít.

Kdo takovým klíčem píše svou životní skladbu, slyší plný akord štěstí, protože tepna: „veselost, práce a zbožnost“ činí člověka dobrým.

Opakujme si častěji po Donu Boscovi tento akord!

STANISLAV SVOBODA (OL.):

SMÝŠLENÍ BUDITELE P. SYCHRY DLE JEHO KÁZÁNÍ.

Všimněme si nakonec, co soudí Sychra o poměru Josefa II. k protestantismu. Píše: „Bludný to byl úsudek, ano i ošemetný podvod, jehož někteří vůbec roztrousili, že by tento dobrotivý pán více protestantům nežli katolíkům byl přál, ano snad se v soukromí k jejich vyznání byl přihlásil, kteroužto lživou povídku mnozí lehkověřící k zapření katolického náboženství zavedeni byli, jak vám starším dobře povědomo bude.“²¹ Josef II. však protestantům nakloněn nebyl.

²¹ I, 386.

Jasně se to z toho „poznati dá, že je v svém nařízení bloudící nazývá, že na vyživení nových kazatelů a učitelů, taktéž na vystavení modlitebnic a škol protestantských ničeho z komory císařské nevykázal, nýbrž poručil, aby každý sbor tyto výlohy sám zapravil a nesl“.²²

Naproti tomu ukázal Josef II., „že mu rozšíření a zvelebení víry katolické upřímně na srdci leží, když zvláště v těch místech, kdež obyvatelé náboženství měnili, duchovenstvo katolické rozmnožiti, nové fary založiti a z veřejné komory nadati rozkázal“.²³

Zajímavé jest, že Josef II. nazývá protestanty bloudícími. Sychra to nijak nevyvrací, souhlasí tedy s tímto názvem a považuje protestanty za bludaře. Je to zřejmo i z jiného místa jeho promluv. V kázání o očistci praví Sychra, že katolíci nebloudí, věří-li, že svými modlitbami mohou pomoci duším v očistci. Je tedy bludným učením, jež hlásají „křesťanské stránky, jenž z lůna Církve katolické se vyloučily“, že není třetího místa na věčnosti. Prý to není doloženo učením Kristovým a lid věří pouhému nemotornému výmyslu kněží, který jim má pomáhati k zisku. „Nejmilejší! nevěřte těmto tupitelům, jenž Církev katolickou z bludů a pověr vinní“, volá Sychra. Katolické učení má své důvody a „neznámost a obmezenost rozumu svého i též srdce necitedlné vyzrazují ti, kteří článkem víry o očistci ... pohrdají“.²⁴

Jak vidíme, považuje Sychra protestanty za bludaře, kteří pro omezenost rozumu ve svém bludu zůstávají. Může nyní někdo tvrdit, že by se sám Sychra klonil k náboženskému indiferentismu a považoval by protestantismus za rovný katolictví?

Závěrem.

„Buditelé naši měli prý pevný základ v humanitě a navazovali na tradici Českých bratří. Jak známo, je tento názor o navazování našeho obrození na ideály reformace naší podepřen dokonce jménem Masarykovým.“²¹

Pohledme, čím asi byl národně probuzen Sychra. O Českých bratřích a jejich humanitních ideálech se nikde nezmiňuje. A není divu. „Obrození už proto nemohlo navazovati na česko-bratrskou tradici, protože jí neznalo, a protože humanitní ideál bratrský byl u nás do druhé polovice 19. století věcí neznámou... Část Masarykova díla, vztahující se k této otázce, je plna nepřesností“.² Jak mohl býti Sychra národně probuzen ideály, kterých neznal?

Jdeme však dále zpět k Husovi. Sychra nazývá Husa domnělým opravovatelem náboženství, jehož učení přineslo vlasti mnoho škod. Pohlíží tedy na činnost Husovu více s hlediska národního než

²² Tamtéž. — ²³ I, 387. — ²⁴ III, 67–8.

¹ Ferd. Peroutka, Jací jsme, str. 103.

² Peroutka, u. d. 104. Srv. Josef Pekař, Masarykova česká filosofie, zvl. otisk z ČČH XVIII, Praha 1912, str. 10 a 11.

náboženského. Na reformační tradici Sychra vůbec nenavazoval. Pekař praví, že „naše obrození obsahu náboženského nemělo”.³ Peroutka pak tato slova širě rozvádí poukazem na reformační tradici. „Kdyby bylo pravdou, že reformační tradice udržela se u nás pod bělohorským popelem až do počátku minulého století, a že našim buditelům stačilo prostě na ni navázati jako na cosi živého a všeobecně známého, ukazovalo by to na jiné složky naší povahy, na větší tvrdost, houževnatost, na pevnější a plnější obsah mravní, než ukazuje fakt, že naše obrození mělo čistě obsah národně-politický”.⁴ „Myšlenka státoprávní byla mocnou oporou našeho t. zv. probuzení”⁵, ne tradice reformační, kterou lid naprosto nechápal. „Co dalo práce Masarykovi, aby vyložil, že Hus a husitství usilovali o náboženství a ne o politiku. Ale do dnes je nám Hus větším hrdinou lokálně národním, než všelidsky náboženským.”⁶ Ještě dnes nechápeme ideálů reformačních, jak je tedy mohlo chápati a na ně navazovati obrození?

A tak je to i s druhým favorisovaným činitelem v našem obrození, s protestantstvím. „Národní uvědomění naprosto nebylo podmíněnou tolerancí josefinskou”,⁷ která dala volnost protestantismu a šíření se jeho myšlenek. „Nedovedu si vzpomenouti na některého z buditelů, který by býval schopen pocítiti živé porozumění pro formulku, že katolicismus je popel a protestantismus oheň”, praví Peroutka.⁸ Ani Sychra nebyl přítelem protestantismu, jak jasné vidíme z toho, že nazývá protestanty bludaři omezeného rozumu. Nelze pochybovati, že to nebyly protestantské ideály, které jej přivedly k národnímu cítění.

Zůstává nyní jen poměr Sychrova probuzení k osvícenství. Myšlenky osvícenské měly jistě na Sychru určitý vliv, ale poznali jsme již, že vliv tento nebyl nijak velký, ba Sychra se mu často stavěl na odpor. Ukazoval, že právě osvícení pochází od Ježíše Krista, jehož učení má pronikati všechno. A tak můžeme říci, že hlavním činitelem v obrozeném procesu Sychrově bylo katolictví. „Katolictví je s naším obrozením spojeno velmi intimně”, uznává i liberál Peroutka.⁹ Důkazem toho je také ta okolnost, že myšlenka národní je od šedesátých let minulého století spojena s Velehradem, kolébkou katolické víry v naší vlasti.¹⁰

Katolictví se vždy upírají jakékoliv zásluhy o náš stát. A tak je tomu i se zásluhami katolictví o naše obrození. Kéž tato práce přispěje k tomu, aby byla lépe oceněna snaha katolických kněží o radostnější budoucnost českého lidu!

³ Masarykova čes. filosofie, str. 15.

⁴ Peroutka u. d. 106. — ⁵ Josef Pekař, Smysl českých dějin, Praha 1929, str. 18.

⁶ Prof. Rádl, Náboženství a politika; viz Peroutka u. d. 109.

⁷ Pekař, Masarykova č. fil. str. 19. — ⁸ U. d. 112. — ⁹ U. d. 111.

¹⁰ Viz Dr. Cinek: Velehrad víry, Olomouc 1936.

APOSTOLSTWO CHORYCH W POLSCE.

Olbrzymia różnica jest między cierpieniami niedowiarka a wierzącego. Pierwszy, pojmując życie materialistycznie, widzi w dolegliwościach fizycznych zło najgorszego gatunku, psujące wszelki powab, radość a często i cel życia. Jeśli podlega chorobie chronicznej albo nieuleczalnej niekiedy kończy samobójstwem, bo nie znajduje racji dalszego bytowania na ziemi. Poco żyć? — Zatruić życie innym i sobie, nieużytkiem społecznym być, zawadą dla rodziny! Nie! Życ pijąc co dnia gorzki kielich udręk cielesnych, moralnych, — to za wiele.

Nie trzeba brać tylko pod uwagę stanów chorobowych ciężkich i długotrwałych, każde najmniejsze cierpienie przeraża człowieka niewierzącego, nie widzi bowiem w nim wartości pozytywnych, leczniczych, duchowych. Stąd chorzy niewierzący są trudni do wyleczenia przy stosowaniu zabiegów przez lekarza. Nowoczesna bowiem nauka lekarska podchodzi w diagnozie i leczeniu do całej osobowości człowieka to jest tak do strony fizycznej jak duchowej. Wpływ nastawienia psychicznego niejednokrotnie decyduje o przebiegu całej choroby. Podanie leczonemu zastrzyków natury religijnej, społecznej, czynników duchowych pozwala przetrwać wszelkie załamania psychiczne, jednym słowem: leczy na dystans. Tem się tłumaczy powstawanie t. zw. hospitał social service.

Wiele ułatwia akcję leczniczą u chorego pierwiastek katolicki. Zdrowy optymizm religijny niepozwalający popadać choremu w stan apatii, rozpacz duchowej, skłania do przyjmowania cierpień fizycznych, jako wyrazów woli Bożej. Choroba to tylko etap mniej lub więcej długi, w opatrnościowym kierownictwie człowieka. Nie jest to przystanek, w dynamizmie życia, lecz wysiłek tak samo wartościowy i twórczy jak inne czyny ludzkie. Pojęcie choroby jako apostołstwa oto wikwił piękna wiary katolickiej.

Apostolstwo złożonych choroba, to kamień węgielny, na którym wzniesiono wspaniały już dziś, gmach najmłodszej organizacji religijnej: „Apostolstwa Chorych”. Organizacja nie skrzepła jeszcze w ściśle określone paragrafy statutowe, obejmuje swoim zasięgiem, każdego katolika podlegającego długotrwałemu cierpieniu fizycznemu lub duchowemu. Nieuleczalnie chorzy, kalecy, przygwożdżeni do łóżek szpitalnych, powaleni długoletnimi cierpieniami mieszkańcy zakładów leczniczych oto olbrzymie ognisko serc, dawniej przywalone drwami smutku, rozpacz i bólu, dziś buchające żarem siły zakłętej w cierpieniu, promieniejące na otoczenie bliższe i dalsze: przykładem a przede wszystkim mocą ekspiacii nadprzyrodzonej.

Nic dziwnego, że rośnie i potężnieje zastęp zrzeszonych w Apostolstwie Chorych na całym świecie, przekraczając już liczbę 150.000 członków, zasięgiem swoim obejmując 26 państw. Co za wspaniały stos ofiarny serc zapalonych dla Pana Zastępów! Jak miły w oczach Bożych a jak skuteczny w modlitwach.

W łańcuchu tym narodów ma swoje ogniwo kolumna chorych z Polski. Zaczątek prywatny jednej osoby, pociągnął za sobą liczne grono, które przybrało ścisłe formy sekretariatu w roku 1930 po usankcjonowaniu przez władze kościelne. Od roku 1930 złotą nicią apostołstwa wiązały się coraz to nowe diecezje i parafie, przy bardzo czynnem poparciu Episkopatu, Wypada nadmienić, że biskupi polscy jako pierwsi wysyłają pokorną prośbę do Watykanu o ostateczne zatwierdzenie Apostołstwa. Ponieważ miasto Lwów było pierwszym pionierem akcji Apostołstwa Chorych ono stało się centralą dla wszystkich diecezji i ośrodkiem z którego po dziś dzień tryska i rozplywa się dobroczynny prąd do wszystkich dusz chorych Polski.

Dwa są sposoby oddziaływania Apostołstwa Chorych w Polsce na zszeregowanych członków: wysyłka listów do chorych i radiowe audycje zasięgiem obejmujące także i niezrzeszonych. Olbrzymia ilość, przeszło 18000 listów przez urzędy pocztowe rozchodzi się do nędznych izdebek, pokoi, sal szpitalnych, wszędzie gdzie tylko cierpi choćby jeden członek tego mistycznego ciała Apostołstwa Chorych Polski. Oprócz listów drukowanych (ośmio stronicowych — bezpłatnych) sekretariat wysyła masę listów we formie prywatnej do poszczególnych jednostek. Co miesiąc więc przychodzi znajomem pismem zadrukowana koperta, z napięciem nerwowem rozrywana a do serca sączy się cicha, cudowna melodia: poddanie się woli Bożej i wytrwanie w apostołstwie. Tyle nowych myśli, rozwiązań wątpliwości, słodyczy z pocucia ważności swej choroby, — wszystko to spływa na duszę jak balsam i leczy, zabliznia rany. Niedawny wrzód buntu, rozgoryczenia pęka, wycieka ropa niepokoju, zgryzoty, bezsiły a wraca powoli zdrowie duszy a często także ciała.

Częściej niż list puka, poprzez głośnik radiowy, serdeczny przyjaciel chorych, audycja radiowa. Już 30 października 1930r. odezwał się głos na antenie radiowej do wszystkich pogrążonych w cierpieniu, ze słowami pociechy i rady. Odtąd nieprzerwanie po dziś dzień płynie co piątek z rozgłośni lwowskiej w transmisji poprzez wszystkie stacje polskie „rozmowa z chorymi”.

Tematem rozmów to szczere, przyjacielskie porady w oparciu o zasady nauki Chrystusowej, o nowoczesną wiedzę lekarską czy nowe prądy w szpitalnictwie. Wszelkie oddziaływanie: natury społecznej, religijnej, psychicznej wciągnięte jest w rydwan tych audycji. Nastawienie ideowe to ułatwienie choremu przezwyciężenia i przetrwania słabości fizycznej przy minimalnym wysiłku natury duchowej a nawet zwyżka wartości wewnętrznych tak przyrodzonych jak i nadprzyrodzonych. Doskonale akcję ułatwia kontakt z Polskim Towarzystwem Szpitalnictwa w Warszawie i Międzynarodowym Towarzystwem Szpitalnictwa. Jest to chlubna nowość Polski i zasługa w dziele Apostołstwa Chorych. Co więcej dzięki radiofonii rozszerza się działalność charytatywna w ujęciu praktycznem. Ubogim chorym montuje się aparaty radiowe, zakłada się po wszystkich szpitalach głośniki i słuchawki, zbiera się pieniądze na lekarstwa, opaski opatrunkowe, protezy, bieliznę, ubrania, pościel itd. Sumy te przekraczają dziesiątki tysięcy złotych. Chętną pomocą w tej akcji służy państwo.

Czy to wszystko? Nie! — Odpowiedź całkowitą mogą dać tylko tysiące chorych dla których Apostolstwo było cudowną, opatrnościową pomocą w szamotaniu się z cierpieniem. Illuż z nich wydobylo sie z bagna pesymizmu i apatii a poddało się radośnie woli Bożej. Oni niech mówią o akcji Apostolstwa Ch. w Polsce.

FR. VÁCLAV HOLAKOVSKÝ, C. Ss. R.:

SOCIÁLNÍ OBSAH OTČENÁŠE.

Do dnešního chaosu sociálního a hospodářského zní slovo Syna Božího „potřebí jest vždycky se modliti“ jaksí velmi cize. Bůh je všudypřítomný, vše proniká a udržuje a snad právě pro tuto dokonalost — ó, ironie! — je lidmi soustavně ignorován. Na každé cestě vedoucí k sociálnímu řádu stojí Bůh, ale lidstvo se prostě o něho zajímat nechce. A přece bez Boha, bez vzpomínky na něho, nelze na spořádaný společenský život ani myslit. Bez Boha a bez modlitby bude udávat ve společnosti tón sobectví, nekázeň, surovost, byť i slušně zastřená. Důkaz, že modlitba je základní podmínkou zdravého proudění společenského života podal sám Ježíš Kristus ve své modlitbě, v Otčenáši, do něhož uložil nesmírně hluboký sociální obsah.

Otčenáš je modlitbou Kristovou, jest velikým sociálním zjevením, jest jediným novým a budoucně věčně platným zákoníkem lidstva jako společnosti.

Leptající kritika bible upřela Kristu myšlenkové a i slovné autorství této modlitby. Obhájci „čistého evangelia“ uznávají s Harnackem¹ za původní jen slova: „Otče, chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům a neuvod' nás v pokušení.“ Jiný útok byl podniknut na obsah Otčenáše. Všechny fráse, všechny prosby jsou prý vypůjčeny z pramenů židovských.² Za nejbližší vzor Otčenáše označen Kaddiš, jakýsi druh doxologie, který se říkal v synagogách na konci výkladu haggadického. Na ono svévolné vyškrtávání prostě neodpovídáme, protože se přičí strážlivé vědecké kritice. Slovné znění Otčenáše shoduje se opravdu v některých výrazech (v první polovici) se Starým zákonem i s Kaddišem, tento parallelismus se omezuje na výrazy, jež byly společným majetkem všech čtenářů St. zákona a tudíž všech židů. Druhá část Otčenáše se Ježíši Kristu neupírá, jak již bylo řečeno, a první část, byť se slovně poněkud shodovala, liší se od nich svým duchem, duchem Kristovým. Výklad Otčenáše nesmíme totiž hledat nikde jinde než v Horském kázání, v jehož rámci byl pronesen.

Za doby Kristovy existovala též sociální otázka, ovšem svého

¹ v Revue Biblique 1915 str. 556 J.-B. Frey: Le Pater est-il juif ou chrétien.

² ib. cit. Friedlander: The Jewish Sources of the Sermon on the Mount, London 1911 p. 123-5.

druhu.³ V Otčenáši však nesmíme hledat přímou odpověď na problémy, jež byly tenkrát časové. Ježíš dává ve své modlitbě všeobecně platné směrnice pro všechny národy a všechny časy. Modlitba Páně jest opravdu „prière de l'humanité”.⁴ Všeobecný směr sociálních pravd této modlitby nejkrásněji, zdá se mi, postřehl sv. Tomáš Aq.⁵ Na uvedeném místě udává společné hledisko sedmi proseb, v němž jsou všechny hierarchicky zařazeny — životní cíl člověka. Ježíš Kristus se nám jeví v Otčenáši jako veliký stavitel řádu i řádu sociálního.

Podstatou sociálního řádu jest harmonické sjednocení lidstva k jeho cíli a zařazení všech složek individuálního a sociálního života do cíle sjednoceného lidstva. To činí Ježíš ve své modlitbě. Slovo sv. Cypriána⁶ „qui fecit vivere, docuit et orare” mohli bychom v našem případě obrátit: ten, jenž nás naučil takto se modliti, ukázal nám, jak žíti.

První podmínka sociální stavby jest tedy sjednocení lidstva. Již začáteční slova modlitby Páně „Otče náš” provádějí universální stmelení lidí v jednu jedinou rodinu, jejíž Otcem jest Bůh. „Otče náš”, tak nemohou lidé opravdově volati k Bohu, leč poznají-li, že jsou bratři, praví sv. Augustin.⁷ Jak by jinak musel vypadat svět, kdyby naše dvojí gesto rukou sepjatých a rukou u stroje vyjadřovalo totéž hluboké přesvědčení: „totus populus unum sumus”.⁸ Toto jest, řekli bychom, božské pouto vízící lidstvo; než Ježíš Kristus ukazuje ve své modlitbě ještě na jedno pojítko, jež je sice nekonečně nižšího řádu, ale přesto neméně pevné; jest to společenství lidské slabosti, lidské hříšnosti a smrti. Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, zbav nás od zlého! Kristus praví: ať jsi bohatý a schopný nebo nuzák, všichni jste žebráci před Bohem a proto musíte kleknout a s pokorou prosit i o nejnnutnější skývu chleba; ale ani té nejste hodni pro svou hříšnost. Než, kdo by se dnes kajícně bil v prsa a doznal svou hříšnost? Pojem hříchu ze společnosti vymizel, ač nelze říci, že by s ním ubylo i hříšnosti. Ale jeden svazek nemůže neuznati nikdo. Jest to společné jho lidstva, jež v určitých okamžicích mocně chvěje všemi třetami lidského sobectví a pýchy u všech bez rozdílu; jsou to okamžiky utrpení a smrti. Proto vzpomínka na ně je účinným prostředkem k sociálnímu sjednocení. Proto též nás na ni Kristus v Otčenáši upozorňuje.

V královském společenství jednoho Otce-Boha, v společenství slabosti a smrti — jak musejí zmizeti rozdíly zpupného bohatství a ubité, nenáviděné a nenávidějící chudoby; tu již není ani Žida ani Řeka, otroka nebo pána, muže neb ženy (Gal. 3, 28.). My jsme již

³ Steinmann: Die Bergpredikt. Paderborn 1926 str. 119.

⁴ J.-B. Frey o. c. s. 563.

⁵ II. II. q. 83. a. IX. c.

⁶ De oratione Domini c. II. M. L. II. 573.

⁷ De sermone Dni in monte c. IV. 16, M. L. 34, 1276.

⁸ S. Cyprián o. c. c. VII.

na tyto hluboké pravdy zvyklí, ale jak ostrým světlem vystupují na tmavém pozadí sociálních samozřejmostí antiky jako na př.: „turpis egestas” pojem barbara, názor na otroka, modlitba v ústech žida:

„Chválen buď Věčný, náš Bože, králi světa, žes mne nestvořil jako ženu!”⁹

Avšak i rodní bratři, mají-li různé zájmy, brzo se navzájem od-cizí. Společenství zájmů jest nejúčinnější pouto. Proto Kristus přídává k materiálnímu spojení lidstva formální prvek: jeden úkol a jeden cíl. „Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět se jméno tvé, přijď království tvé!” To jsou vrcholná slova, jež ustavují sociální řád, jež umísťují všechny zájmy a hodnoty časné do správného stupně hierarchické platnosti. Kdo činí základem sociálního řádu zisk, jak to provádí liberalismus, nebo kolektivní pozemské blaho, jak tomu chce socialismus, ten se snaží zachrániti loď lidstva upevňováním vlastního stožáru a ne zatknutím kotvy na věčném království Božím. Poslední cíl jest tedy určen; jak ho dosíci? Kdyby se dnešní lidstvo obrátilo na Krista jako onen mladík v evangeliu¹⁰ a otázalo se: „Co máme dělat, abychom mohli opravdu žíti, aby náš život nebyl dě-jinami krve a slz?“, myslím, že by Ježíš odpověděl stejně, ačkoliv onen mladík toužil po životě věčném: „Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání. Nezapíjejš, nezcizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví..., cti otce svého i matku svou.” (Je zajímavé, poznamenává Steinmann,¹¹ že všechna přikázání, jež tu Kristus vý-slovně jmenuje, patří k okruhu sociálních povinností.) A jsem pře-svědčen, že i dnes by vyzval národy sepnouti ruce a modliti se: „Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi!” Do půdorysu desetera nutno zanést všechny detaily novodobého života: rozmach průmyslu, nové výrobní směry, nový poměr pána a zaměstnance, roztrídění majetku, organisovanost na obou stranách.¹²

Každá složka společenského organismu má své funkční místo vzhledem k cíli společnosti. Při naší přirozenosti není možné, aby splnila svůj úkol, leč je-li připoutána k oporám přikázání a tak ve-dena a řazena k vzájemnému souladu. V druhé části Otčenáše usměr-ňuje Kristus konkrétně v tomto smyslu základní složky a zdroje so-ciální: otázku chleba, život duše jako přímý pramen sociálního smýšlení a jednání a vzájemný poměr členů společnosti.

V dnešní době zdvíhají hlavu otázky společenského života přímo hroživě. Nemá-li pro ně poselství Kristovo žádného slova, bude nutně odmrštěno stranou. Než i tomuto závratnému víření dává Kristus pevnou osu: „Otče náš, jenž jsi na nebesích, chléb náš vezdejší dej nám dnes!” O této čtvrté prosbě Otčenáše bylo již mnoho psáno. Biskup Keppler ji nazval celým katechismem sociální otázky,¹³ van Kasteren souhrnem sociální theorie.¹⁴ Směle můžeme říci, že čtvrtá prosba Otčenáše je oslňující paprsek, který encyklika „Rerum no-varum” rozložila v onu nádhernou katolickou soustavu sociálních

⁹ Steinmann ac. s. 49.

pravd. — První pravda, jež z těchto slov přirozeně plyne, jest, že se otázka chleba a národohospodářství vůbec nesmí oddělovati od řádu nadpřirozeného. — Další důsledek je, že chléb je dar Boží, o nějž musíme denně prositi; darem Božím je okoralá skýva, darem Božím jest i největší majetek. Není tedy člověk neomezeným pánem toho, co dostává od Boha, nýbrž musí s tím hospodařit ve smyslu dárce. — Kristus žádá rozhodně zřeknutí se majetku, když jest překážkou spásy. (Mat 19, 16...), ukázal též na nebezpečí bohatství (Mk 10, 25) a přece chce, abychom se modlili: „Chléb náš dej nám dnes!“ Ježíš znal i drtící starosti o chléb a věděl, že mohou býti stejným úskalím pro spásu duše jako bohatství (viz Mat 6, 25). Tím nechce odstranit chudobu, ani nežádá její odstranění,¹⁵ chce jen, stejně jako u bohatství, aby nebránila v jednom potřebném. — Chléb náš...! Chléb jest pro nás všechny, ne ve smyslu socialistickém. Ježíš soukromý majetek ano i bohatství připouští; viz Luk 19, 2; 8, 2; Mat. 25, 15... nýbrž ve smyslu sociální spravedlnosti a křesťanského milosrdenství.

V Horském kázání Ježíš Kristus naléhá, aby lidé nepečovali příliš, co by jedli a pili, čím by se odívali, neboť mají dobrého Otce v nebesích. Toho zneužívají nepřátelé křesťanství, jakoby Kristus znehodnocoval práci, tu práci, jež se stala jedním idolem nových časů. (Mluví se o náboženství práce.) To jest ovšem veliký omyl. V Horském kázání vlévá Kristus do duše lidské útěchu a sílu, aby v nich udržel chuť k práci a zocelil pracovitost.¹⁶ Práce je nutnou podmínkou chleba. Pravou hodnotu, výbornost a krásu práce lidské je viděti z logického řetězu proseb modlitby Otčenáše.¹⁷ Vezmeme-li Otčenáš v celku jako velký smysl práce, objeví se radostná stránka práce, zastřena Božím prokletím. Celý hmotný život je zde zařazen jako vznešený prostředek k oslavě Boha — a to je smysl práce, člověk se stává vykupitelem hmoty v řádě teleologickém, tím že na ni rozšiřuje krásu své osobnosti¹⁸ — a to je radostná stránka práce.

Vnější poměry sociální jsou výlučně jen důsledkem stavu srdcí lidských. Za šlehaného předpokladu, že člověk jest přirozeně nezkažený a souhrn vši dokonalosti, a že zbědovaný stav lidstva nutno přičísti jen a jen na vrub našich sociálních zařízení,¹⁹ je marno čekati příchod sociálního řádu. Proto i v sociálním životě musejí přijíti k platnosti myšlenky modlitby Páně: „Otče náš, jenž jsi na nebesích, odpusť nám naše viny, neuvoď nás v pokušení, zbav nás od zlého!“ Hříchy minulosti, nebezpečí a pokušení k hříchu v přítomnosti a následky hříchu v budoucnosti, to jsou nejhroznější žiraviny

¹⁰ viz Mt 19, 17; Mk 10, 19. — ¹¹ Die Bergpredikt 124.

¹² viz rerum novarum (Úvod). — ¹³ Steinmann s. 125. — ¹⁴ ibid.

¹⁵ Steinmann: Jesus u. die. src. Frage, s. 219. — ¹⁶ ib.

¹⁷ P. Lhaude-Hoblík: Evangelium nad střechami; Praha Universum 1934, str. 46.

¹⁸ Rerum novarum (překl. Dr. B. Vaška II. str. 12).

¹⁹ Bebel: „Die Frau“ s. 398; u Steinmanna 5 c. str. 176.

řádného lidského soužití, jež absolutně musejí být odstraňovány; a oko lidské se musí rozzářit radostnou nadějí pohledem k Otci našemu na nebesích. Snad ani netušil zločinnost svého výroku Bebel, když pravil: „Matematika a fysika učinila z nebe jen vzdušný přelud... náboženství nemá v budoucím státě významu... společnost se o ně nestará”.²⁰ Zákeřným lupičem je ten, kdo bere to, co ještě zbývá i poslednímu bídákovi země — pohled k nebesům a úpěnlivá prosba: „Otče náš na nebesích, zbav nás od zlého!”

Praktickým výsledkem sjednocení lidstva, usměrnění časných statků a sociálního ladění duše je vzájemný poměr jednotlivců, tříd, národů. Otčenáš učí dvěma sociálním principům: spravedlnosti a lásce vůči časnému životu i vůči duši bližního. Všichni lidé se musejí cítit jako dítky jednoho Otce sedající u téhož stolu, jenž jest prostřen pro všechny. Kristus nechce odstranit každý rozdíl mezi bohatstvím a chudobou, tento rozdíl, jak jsme viděli, prostě přijímá a uznává, zavazuje pouze, aby všichni vážně pracovali na vyrovnání tohoto rozdílu. Ten musí padnout do té míry, pokud jednotlivcům překáží v jejich úkolu v království Božím.²¹ Nesmí se vytýkat učení Kristovu, že sociálně slabým poskytlo jen chabou záštitu v sympatických citech mocných. Ježíš Kristus se o chudé postaral, učiniv lásku blíženskou druhou největší a nejvážnější povinností člověka. Křesťanskou společností má kráčet a do nejmenší podrobnosti řídit milosrdenství a odpuštění, sdílná láska a přejícnost a to v míře takřka nekonečné, božské. Milujte jako Bůh (Mat. 5, 48), odpouštějte jako Bůh (Mat. 18, 21), milosrdní buďte jako Bůh (Luc. 6, 36)! Tu zcela jasně vidíme, co slavný Lev XIII. tolik zdůrazňoval, že reforma společnosti musí začít reformou srdcí. Ovocem je sociální netušený mír. Tak se splní vůle Kristova, „ut nulla adversitas resistat nostrae beatitudini, quod est pax”.²²

Evangelium je základem sociálního řádu. Modlitba Páně jest zkrácené Evangelium, jak praví Tertulián²³: „Breviarium totius Evangelii”; ve své modlitbě dal nám Ježíš „praeceptorum suorum grande compendium”.²⁴ Proto abychom přispěli k obnově společnosti, rozjímejme a provádějme skutkem, co je obsaženo v Otčenáši. Ale především a zvláště dnes, kdy i hlavní nosné pilíře křesťanského sociálního řádu jsou podvráceny, sepněme co nejčastěji ruce a modlívejme se: „Otče náš, jenž jsi na nebesích...”

²⁰ ib. — ²¹ Steinmann: „Jesus u. die soc. Frage” s. 229.

²² Sv. Augustin: o. c. c. VI.

²³ De operatione c. 1.

²⁴ Sv. Cyprián: De orat. Dom. c. XXVIII.

„MISIJNÝ SVÄZ RAKÚSKYCH BOHOSLOVCOV.”

V minulom čísle sme si určili ako jeden z prvých cieľov sriadenie celoštátneho „sväzu bohosloveckých mis. krúžkov”. Lepšie než teoretické pojednanie o potrebe „sväzu” môžu nás povzbudiť k tomuto kroku príklady bohoslovcov v iných krajinách. Dnes si všimneme rakúskeho „sväzu”.

„Mis. sväz rakúskych bohoslovcov” (Theologenmissionsverband Oesterreichs) ďakuje svoj vznik terajšiemu litoměřickému kanoníkovi Jurajovi Zischekovi, ktorý stojí podnes na čele mis. hnutia nemecky hovoriacich katolíkov v ČSR. — Bolo to v prázdninách r. 1911, keď maturoval Georg Zischek navštívil St. Gabriel, veľký mis. dom Spoločnosti Božského Slova v Mödlingu pri Viedni. Vnímavú dušu budúceho bohoslovca najviac dojalo veľké a bohaté mis. muzeum. Tu znovu ožilo v ňom oduševnenie za misie, ktoré si bol už ako miništrant obľúbil hlavne z obrázkových mis. časopisov svojho pána farára. Hej, sem by mali prísť všetci bohoslovci, myslel si náš maturant; tu v St. Gabrieli načerpali by si aj oni oduševnenie za mis. myšlienku.

Prečo myslel Zischek práve na bohoslovcov? Ako tak rozmyšľal o mis. hnutí v starej monarchii, prišiel k poznaniu, že Rak.-Uhorsko ani zďaleka nekoná pre misie toľko, ako by se dalo očakávať dl'a počtu katolíkov v ríši. Keď sa pýtal po príčine, zistil, že príčinou nie je nezáujem alebo odpor ľudu voči misiám, lež hlboká nevedomosť širokých vrstiev o misiách. Akže sa má tomu odpomôcť, treba predovšetkým u kňazov budiť záujem o mis. dielo sv. Cirkve.

Ale ako môže 20 ročný bohoslovec I. ročníka vlivať na kňazov stojacích v duchovnej správe? Preto sa chcel Zischek obrátiť najprv na svojich kolegov-bohoslovcov. Veľmi vhodnou príležitosťou — vzpomína pán kanoník — doviesť bohoslovcov do St. Gabriela, zdal sa byť chystaný svetový kongres eucharistický vo Viedni v dňoch 12.—15. sept. 1912. Toho sa zúčastní zaiste aj mnoho bohoslovcov z celej monarchie. A kto je raz vo Viedni, ľahko odbočí aj do blízkeho St. Gabriela, hlavne ak tam môže niečo cenného vidieť a počuť.

Tak bol plán hotový. Zischek obrátil sa na P. rektora gabrielského a predložil mu svoj plán. Ten rád schválil plán a ponúknul dom pre chystanú schôdzu, ale radil vyžiadať najprv schválenie jednotlivých ordinariátov. Všetky ordinariáty sa vyslovily priaznivo a pochválne okrem jedného. Predovšetkým prejavoval viedenský arcibiskup kardinál Dr. Nagl živý záujem a priazeň voči chystanej konferencii.

Tak sa sišlo 16. sept. 1912. asi 80 alebo 90 bohoslovcov a väčší počet kňazov v St. G. Nás bude zvlášť zaujímať, že tam boli zastú-

pené aj seminária: Praha, Brno, Č. Budějovice, Hradec Králové, Litoměřice, Olomouc, Vidnava (Widenau), Pelplin, Vratislav (Breslau), klášter Teplá (Tepl) a dvaja kanoníci pražskí. Konferencii predsedal spomenutý P. rektor Hansen. Po jeho úvodnej prednáške nasledovali referáty. Medzi nimi aj Zischekov. Konferencie sa zúčastnili aj dvaja priekopníci misijného hnutia a mis. vedy v Nemecku univ. prof. Dr. J. Schmidlin a P. Fr. Schwager SVD. Ich referáty boli vrcholom schôdze.

O potrebe mis. spolupráce medzi bohoslovcami boli všetci účastníci presvedčení. Ale ako? Prof. Schmidlin navrhuje založiť zvláštny spolok. Mnohí však majú pochybnosti, boja sa roztrieštenosti a preťaženia novým spolkom. Odporúčajú, aby sa mis. hnutie bohoslovcov zapojilo do ideove najbližšie stojaceho Spolku sv. Bonifáca (Akademischer Bonifatiusverein), ktorý sa stará o duchovnú správu v nemeckej diaspore. Volí sa kompromis. Kde už jestvuje spolok sv. Bonifáca, tam nech sa založí mis. sekcia v rámci spomenutého spolku. V iných ústavoch založia sa samostatné mis. spolky bohoslovcov. A táto myšlienka konečne zvíťazila.

Vlastné založenie bohosloveckého misijného sväzu previedlo odopoludnajsie zasadanie zvolených zástupcov všetkých zúčastnených seminárií. Tam zvolili aj vidnavského bohosl. E. Neugebauera za prvého predsedu novozaloženého sväzu. V prvom roku založili sa mis. spolky v 9 seminároch, medzi nimi sú aj Praha, Olomouc, Hradec Králové, Litoměřice, a Vidnava. Tieto jednotlivé spolky zostali celkom samostatné a nezávislé, lebo „Sväz“ iba sdužoval, spájal na vonok jednotlivé autonómne spolky. Cieľom bolo: vzájomné povzbudenie a poučenie výročnými správami na predsedníctvo, cirkulármi predsedníctva, pravidelnými zvestami vo stĺpcoch časopisu „Bonifatiuskorrespondenz“ a konečne ročné schôdze zástupcov.

Takú schôdzu zástupcov mohol Sväz usporiadať už nasledujúceho roku v auguste 1913 z príležitosti kongresu rakúskych katolíkov v Linzi. Účasť ostatných seminárov bola potešiteľná. Predsedníctvo pre nový rok prevzal seminár v Štýrskom Hradci (Graz). Už na tejto schôdzi vyslovila sa ako cieľ: spolupráca bohoslovcov s kňazstvom a inteligenciou. Medzitým vypukla svetová vojna. Zpočiatku však pracoval „Sväz“ neunavne ďalej. Počet sdužených krúžkov vzrástol na 12. Z tých bolo 7 samostatných mis. spolkov, ostatné boli sekciami.

Sväzu chýbaly ešte stanovy. Tie vypracovalo predsedníctvo v St. Pölten r. 1915. podľa návrhov jednotlivých seminárov. Stanovy sa osvedčili, čoho znakom je, že trvajú skoro nezmené až doteraz. Najtvrdším orieškom bola otázka spolkového orgánu. Prvé zvesti a výročné správy uverejňoval Sväz v Bonifatius-Korespondenz. Tam však bolo málo miesta. Založiť vlastný časopis bolo nákladné. Tu ponúkol redaktor ľudového mis. mesačníka „Stern der Neger“ (Milan b. Brixen) Sväzu mesačne 4 strany k dispozícii pre spolkové veci. Tvým bol problém na čas vyriešený.

Koncom vojny trpely jednotlivé krúžky nedostatkom členov, keďže veľká časť bohoslovcov musela tiež na bojište. Posledné roky vojny mal predsedníctvo kláštor regulárnych kanovníkov St. Florian, jeden z najaktívnejších spolkov. Ten svolal hneď po vojne schôdzu zástupcov do Linzu. Tu zas vystupujú do popredia otázky: spolupráca Sväzu s kňazmi a získanie akademikov.

Prvý problém vyriešil sa dosť hladko r. 1921. Kard. Piffel zaviedol v tom roku vo Viedeňskej diecézi „Unio cleri“. O krátky čas sa Sväz k „Unio cleri“, ale ostal pritom vo svojej činnosti celkom samostatný. Tak je tomu až podnes.

Druhý cieľ: získať akademikov pre misie, dosiahol sa o rok neskôršie na prvom misiologickom kurze pre akademikov v St. Gabrieli (16.-19.. VII. 1922). Sväz bol spoluporiadateľom a predsedníctvo zostavilo aj program. Prišlo asi 150 účastníkov z Rakúska, Československa, Poľska, Italie a Maďarska, z nich asi 30 akademikov-laikov. Ovocím tohoto kurzu boli tri novozaložené spolky akademikov vo Viedni, v Grazi a v Innsbrücku. Najlepšie sa vyvíňoval viedeňský spolok.

Druhý misiologický kurz pre akademikov (22.-27. VII. 1924) ďakuje tiež „Sväzu“ za svoj vznik. Vtedy sa išlo do St. Gabriela 160 účastníkov z desiatich štátov. Súsedné zeme boli pekne zastúpené: Maďarsko 40, Jugoslávia 20, ČSR 14 delegátmi. Tak sa stal tento druhý misiolog. kurz v St. Gabrieli mimovoľne prvým medzinárodným kongresom misijným. Nasledujúci medzinár. mis. kongres odbyval sa 1925. v Budapešti, po ňom nasledovali kongresy v Litoměřiciach 1926. Poznaň 1927. Würzburg 1928. St. Gabriel a 1929. „Mis sväz rak. bohoslovcov“ spolupracoval pri všetkých spomenutých kongresoch a prvý z nich bol celkom jeho dielom.

R. 1926. oddelilo sa od mis. sväzu akademického mis. sdruženie katolíckych učiteľov a učiteľiek. Tým sa uskutočnila v plnej miere dávna túžba zapojiť aj kat. akademikov a vôbec kat. inteligenciu do mis. pohybu.

Žasneme priamo nad tou skvelou vonkajšou činnosťou Sväzu v poslednom desaťročí. Spomeňme len niekoľko organizačných činov a úspechov: VI. medzinár. mis. kongres v St. Gabrieli r. 1929. veľké mis. slávnosti s mis. výstavou v Maria Zehl 1932, mis. program na katolíckom sjazdě vo Viedni r. 1933. a konečne turičný mis. kongres vo Viedni v r. 1936. Všetky tieto upútaly aj pozornosť cudziny.

Teraz má sväz 24 odbočiek. Medzi nimi aj zahraničné semináre Brno, Olomouc, Budějovice, Litoměřice, Brixen a Trident. (V ČSR zdá sa sdružovať iba nemecky hovoriacich bohoslovcov v zmienených seminároch!)

Ak chceme na konci shrnúť zásluhy rak. „Sväzu“, treba vyzdvihnúť predovšetkým, že jeho pričinením zakorenila sa mis. myšlienka vo všetkých rak. seminároch. Pod jeho vlivom stojí teraz celý dorost kňazský v zemi. Nie menšou zásluhou je získanie svetských akademikov pre misijnú spoluprácu. Zásluhou sväzu prenikla

mis. myšlienka aj medzi kat. učiteľstvom a tak nepriamo vďaka „Sväz“ na celé mis. hnutie v Rakúsku. Aj stvorenie zvláštnej stolice pre misiológiu na viedenskej univerzite by bez neho nebolo bývalo možné.

A celé toto hnutie je preniknuté hlbokou vierou a zbožnosťou. Každá schôdza začína a končí modlitbou, každý útorok je dňom obety a modlitby za misie. Svetskí akademici majú ešte aj eucharistické mis. združenie, ktoré sa síde raz za mesiac v niektorom kostole na mis. exhortu, sv. omšu a sv. prijímanie.

Vlani slávil sväz 25 ročné jubileum svojho založenia. Oslávil ho v tichosti. Bolo to požehnaných 25 rokov. Štedré rozsievanie, ale i bohatá žatva. Tú sme iba neúplne a skicovite naznačili. A poučenie pre nás? Nebol by už čas podniknúť niečo aj u nás? Podmienky sú hádam priaznivejšie ako boli v Rakúsku. Dúfam, že sa aj my čoskoro dožijeme nejakého podobného sväzu.

ZPRÁVY, GLOSÝ, DOPISY.

NOVÝ SLOVANSKÝ SVĚTEC.

Letos o velikonočních svátcích - na Hod Boží - byla v Římě konána slavnostní kanonisace blahosl. Ondřeje Boboly T. J. Sv. Otec Pius XI. tímto svatořečením neohroženého vyznavače, obránce pravé víry a mučedníka za Unii projevil vzácnou přízeň všem Slovanům a zvláště polskému národu, ježž příslušníkem je tento světec.

Působení a hrdinské úsilí sv. Ondřeje Boboly na poli misijní práce Církve v kraji wilenském a na Podlesí, ukončené jeho mučednickou smrtí r. 1657, spadá do smutného úseku v polských dějinách, kdy po sjednání Brestské Unie musela Polsko podstoupit krvavý křest těžkých zkoušek a nadlidských utrpení. Po brozných mukách dotrpěl tento apoštol sjednocení v rukou kozáků.

O jeho významu napsal J. E. kardinál arcibiskup Hlond prohlášení, v němž vybízí polský národ, aby následoval sv. Mučedníka v úsilí získat odloučené bratry do Církve katolické.

„Velkým odkazem svatého Ondřeje,“ praví tam polský primas „je naše náboženské a kulturní poslání na Kresách východních. Nemůžeme se uchýlovat od úkolů, daných nám tam Prozřetelností, ani je nechat cizozemcům, abychom se nezpronevěřili svému dějinnému poslání. Je to náš úděl, závazek nás Poláků. Podle vzoru sv. Ondřeje Boboly jsme povinni pracovat ve prospěch jednoty Církve.“

I my boboslovci slovanští se hlásíme k odkazu tohoto mučedníka. Je naší povinností studovat a pracovat v otázkách unijních a cyrilometodějských, abychom zůstali věrni odkazu našich neunavných předků v práci na lise sv. Cyrila a Metoděje, posvěcené i mučedníky, jako jest hrdinný sv. Ondřej Bobola.

A. U. Brno.

Z JUGOSLAVIE.

Poněvadž po pádu konkordátu se znovu rozvířila již dávno přetřásaná otázka o příjmech katolických kněží, pokusím se vás zde zasvětit do tohoto problému a vylíčit vám materiální postavení kleru u nás. Otázka vydržování kněžstva je u nás aktuální již několik desetiletí. Před válkou byly poměry v různých krajích různé. Tak v bývalých krajinách rakouských byl systém platů t. zv. „náboženského fondu“. Vévodství mělo maďarský systém církevních obcí a jinde si vydržovali věřící kněze sami různými dávkami v naturalích. Mimo to měl klerus větší nebo menší příjmy z církevních nemovitostí, které obdělával buď sám nebo pronajímal. Třetím hlavním pramenem příjmů byly mešní, štolové nebo kancelářské taxy. Důchody tyto vyzna-

čovaly se tím, že byly velmi nestejně rozděleny, nestálé a mnohdy velmi ubohé. Byly fary, aspoň v některých krajích s příjmy velikými, kdežto jinde, často v téže diecezi, trpěli kněží nejvyšší nouzi. Mimo to systém naturálních dávek ponechával nerozřešenu otázku kněžské pense nehledě k tomu, že zaváděl mnohdy kněze do sporů s věřícími. Ani po válce se situace mnoho nezměnila. Lid, ať už z bídy nebo z lhostejnosti, přinášel v naturálních čím dál méně, ceny zemědělských výrobků, od nichž namnoze příjmy závisely, klesaly stále více, takže v některých krajích materiální úroveň kněžstva i se stát. příplatkem 450-600 Din. (300-400 Kč) měsíčně nerovnála se ani úrovni nejnižších státních zaměstnanců. Systém naturálních dávek byl nevýhodný a nespravedlivý i co se týče věřících. Chudí, svědomití osadníci dávali poměrně mnoho, kdežto bohatí, ale namnoze zvlažněli nedonesli často nic. Proto stále a stále bylo voláno po zavedení stálého platu na základě tax a církevních přirážek, jež by platili stejně bohatí i chudí, městští i venkovští věřící. Poněvadž byl již u všech jiných církví tento systém proveden, byla vložena osnova podobného zákona i do konkordátu. Po pádu konkordátu vydala vláda nový finanční zákon o církevních přirážkách, z nichž by se hradily materiální potřeby Církve a dávala kněžstvu stálá kongrua, k němuž však církevní úřady nezaujaly doposud žádné stanovisko, jistě z opatrnosti, aby neuškodily zájmům církevním. Problém tento je jistě velmi důležitý též pro nás, budoucí kněze, a proto se modlete s námi, aby byl vyřešen brzy ke spokojenosti všech.

SARAJEVO.

Počet katolíků v Sarajevu vzrostl za posledních padesát let na 22 tisíc. Proto dosavadní katedrála, která pojme asi čtyři sta lidí nestačí. Arcibiskup Dr. Ivan Šarić se tedy rozhodl postavit novou katedrálu v moderním slohu. Mladí vídenští architekti vložili do projektu i prvky maurského slohu, takže celá stavba dobře zapadne do orientálního rázu města Sarajeva.

Arcibiskup Šarić oslaví letos třicáté výročí svého posvěcení na biskupa. Brněnští bohoslovci, kteří jej znají z jeho návštěvy v brněnském alumnátě, věnovali mu při návštěvě Sarajeva krásně vypravenou knihu „Písmo sv. v obrazech.“

- Neka Bog preuzvišenog g. nadbiskupa još dugo poživí!

PRIZREN.

(Z dopisu.) Velkého semináře v naší diecesi bohužel dosud nemáme. Bohoslovec jsem zde já jediný a to ještě nejsem rodem ze zdejší diecese. Pěči našeho biskupa dra Ivana Františka Guidoyce byl zřízen zde v Prizrenu malý seminář. Chovanců máme dost, ale příjmy nepatrné a tak musíme žít, jak se dá. Jen několik uliček od našeho semináře mají seminář pravoslavní. Jsou od vlády velmi podporováni a jsou proti nám „páni“. Za to do vědy příliš „nevidí“. Raději pěstují politiku. Když se projednával konkordát bylo tu takové napjetí, že jsme se museli pečlivě zamykat... Fr. Or.

SKUTARI (Shqipnia).

Nejsrdečnější pozdravy od břehů jezera Skaderského! V naší vlasti nejsme v tak příznivých poměrech jako u Vás. Katolíků jest nás tu menšina. V celé zemi jest nás jen jedna osmina, ovšem západní část země jest téměř celá katolická. Zato jižní a východní díl našeho království téměř nezná katolíků, ačkoliv ve stol. 13. byla to země kvetoucího katolictví. Seminář máme jen jeden a to ještě provisorní, ačkoliv máme tři biskupství a dvě arcibiskupství (Durazzo a Skutari). V našem semináři jest nás jen dvanáct. Z ostatních diecesí a někteří bohoslovci i z naší arcidiecese studují v Římě nebo Bari. Značnou část duchovní správy v naší zemi obstarávají řeholníci. Zvláště O. Františkáni jsou na četných farách; všech far v naší zemi jest 120. Četní kněží našeho národa působí i v Jugoslavii na farách, které dříve patřily k nám (tak na př. Peč).

Píšte, že právě bylo ve vašem semináři svěcení jáhenské. Vyřídte všem milým jahnům Vaší vlasti upřímné blahopřání. I já, dá-li Pán Bůh, příštího roku dosáhnou toho důstojství.

Žádáte mne, abych Vám napsal něco v naší mateřtině. Piši Vám v mém nářečí, nuže luštěte:

„Se pse Peryntia kale e desti potene, sa ke da te pirr etigte betlmine, ke tázili do ke te pesogente ai temos chumbase po te kete geten e pa sorure.”

Je to citát z Písma sv. Najdete jej?

V Ježíši Kristu pozdravuje

ben Pitarka Vejsek.

UNIATI NA EUCHARISTICKÉM SJEZDU V BUDAPEŠTI.

Na letošním Eucharistickém sjezdu v Budapešti bude organisována i sekce církve východní. Chystá se tam početná výprava věřících současně se svými duchovními pastýři zvláště z Československa - z Podkarpatské Rusi.

Nepochybně se zúčastní též uniati jiných zemí, zvláště Polska, porad a slavnostních projevů katolíků východního obřadu u příležitosti světového sjezdu v Budapešti, kde bude společně vzdán hold Svátostnému Spasiteli. *U.*

Z JIŽNÍ AMERIKY.

Mnoho srdečných pozdravů z Brasílie zasíláme všem slovanským bohoslovcům. Administraci díky za laskavé zasílání časopisu. Nenapsali jsme nic dříve, poněvadž různé okolnosti nás k tomu přinutily. Mění se vláda, nastala zde diktatura, dopisy byly censurovány, vládla dosti velká nedůvěřivost k cizincům. Nyní zdá se, že všechno opět vešlo na svou kolej, ba věci jdou nyní mnohem lépe než dříve. Všude se jeví větší poslušnost, méně anarchie, oddanost k vládě.

Pan biskup zařizuje zde v Corumbá malý seminář. Hůře bude najít povolání pro něj. Mládež se chová k nám velmi přátelsky, ale velmi málo je těch, kteří by se chtěli zasvětit službě Páně a státi se kněžími. V ústavě založili jsme sdružení ministrantů: „pequeno clero”, kteří ve svých pěkných ministrantských klerikách rádi přisluhují při oltáři a dodávají svátkům větší okázalosti. Založili jsme též kroužek „Sv. Don Bosco”, který se má později přeměnit v kat. akci. Ovoce očekáváme od Boha. — Pomáhejte nám svoji modlitbou!

Váš in Ch. J.

Jan Tomáš S. S.

KORESPONDENCJA Z KRAKOWA.

W Krakowie, polskim Rzymu i duchowej stolicy Polski, najwięcej ze wszystkich miast polskich koncentruje się duchowieństwo, tak świeckiego jak i zakonnego.

Tu kształci się i stad najwięcej wychodzi młodego polskiego kleru. W Krakowie liczne zgromadzenia zakonne mają swe instytuty teologiczne czy filozoficzne, a trzy diecezje polskie mają tu swe seminaria duchowne, z których alumni odbywają swe studia teologiczne na uniwersytecie krakowskim. Są to alumni diecezji, krakowskiej, śląskiej i częstochowskiej. Prócz tego na tymże uniwersytecie studiuja alumni grecko-katolickiej administratury Łemkowszczyzny oraz scholastycy zakonní jak Salwatorianie, Kanonicy regularni i Cystersi. Skutkiem tego fakultet teologiczny tutajszego uniwersitetu liczy około 400 studentów, a co za tem idzie rozwija się w Krakowie wśród teologów bardzo ożywiona działalność naukowa i organizacyjna.

Studia na naszym uniwersytecie trwają lat pięć, a obejmują filozofię, teologię oraz wiele innych pokrewnych dyscyplin. Ruch naukowy wśród młodych teologów pulsuje przedewszystkiem w rozlicznych semi-

nariach uniwersyteckich, gdzie pod kierownictwem poszczególnych profesorów studenci specjalizują się w różnych gałęziach wiedzy teologicznej i uprawiają się w metodę pracy naukowej. Ukończenie kilkuletnich ćwiczeń seminaryjnych i napisanie odpowiedniej pracy naukowej umożliwia studentowi ubieganie się o stopnie naukowe: magistra czy potem doktora. Prócz tych ognisk pracy naukowej na samym uniwersytecie, istnieją jeszcze po seminariach duchownych różnorodne organizacje i kółka naukowe jak; Koło naukowe teologów śląskich, — w seminarjum śląskim. Koło apologetyczne w seminarjum częstochowskim, czytelnia i Koło homiletyczne w seminarium krakowskim. Tu na szczególną wzmiankę zasługuje Koło Biblistów, skupiające młodych adeptów wiedzy biblijnej ze wszystkich trzech seminariów. Kuratorem wspomnianego koła jest znany i zasłużony biblista prof. ks. dr. J. Archutawski.

Poza organizacjami naukowymi, kierunek zainteresowań młodych teologów objawia się w tych rozlicznych kołach ideowych jakie istnieją po seminariach. By wymienić tylko najważniejsze wspomnę tu; koła misyjne, muzyczne, koło abstynenckie itd. Rozwijają one ożywioną działalność na terenie seminaryjnym, a na zewnątrz objawia się one w różnych imprezach, kursach, odczytach itd. Nieraz skutki jej sięgają i poza obręb murów seminarium.

Koło misyjne seminarium krakowskiego ze swych składek i z szeroko prowadzonej propagandy i akcji znaczkowej, pokrywa koszty studiów teologicznych młodego Chinczyka Jana Jii, z którym członkowie koła utrzymują żywą korespondencję. Między poszczególnymi seminariami istnieje łączność i współzycie. Wzajemnie się zapraszają na różne imprezy uroczyste, jak akademie. Młody klerus krakowski oczekiwania w przyszłości wiele pracy duszpasterskiej i społecznej w naszym narodzie, i dla tego teraz zgromadził się tu w cieniu krakowskiej almae matris by zaczerpnąć głębokiej fachowej wiedzy.

Ks. K. K.

Z LITOMĚŘICKÉHO SEMINÁŘE.

13. t. m. (t. j. března, pozn. red.) založili čeští bohoslovci seminární odbočku Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Tím dostává jejich seminární život nové formy. Zároveň je to obnovení a jakási náhrada „Jednoty“, která zanikla před 16 lety po více než stoleté činnosti (byla založena r. 1814 přispěním našeho buditele Jos. Jungmanna). Cílem Apoštolátu je prohloubiti duchovní život svých členů šířením úcty cyrilometodějské, seznámiti je s otázkami unionistickými a učiniti z nich šířitele tohoto hnutí, pro něž je u nás ještě tak málo pochopení. Na naši slavnost přijel sám gen. tajemník ACM Msgre Fr. Jemelka, metropol. kanovník z Olomouce. Svými nadšenými slovy uchvátil a zapálil jistě srdce nás všech. Ráno promluvil v kostele o náboženských hodnotách ACM, odpoledne pak o akademii jedinečným způsobem rozvinul vývoj, cíle a způsob činnosti apoštolátu. Slavnostní akademie, zpestřené několika sbory, se zúčastnili členové njd. bisk. kapituly a profesorského sboru. — Týž den večer jsme začali vzýváním Ducha sv. duchovní cvičení, jako přípravu na svěcení. Promluvy byly tentokrát pro obě národnosti oddělené. Pro nás je měl známý kazatel a pracovník v Katol. Akci P. Dr. Urban OFM. Duchovní cvičení byla zakončena v neděli 20. t. m. svěcením. Kromě nižších svěcení (pp. ze II.-IV. roč.) přijalo 10 českých bohoslovců vyšší svěcení na podjáhny, příští sobotu, 2. IV., byli pak svěceni na jáhny.

NOVÉ KNIHY

Vavřinec Skupoli, O. Theat.: DUCHOVNÍ BOJ. Přeložil P. Jos. Hlavnička. Nakladatelství »Vyšehrad«, s. s. r. o. v Praze, stran 160, brož. Kč 15'.

Ne jako následování Krista, ale jako duchovní boj pod Jeho vrchním velením, chápe askesi Vavřinec Skupoli. Přítomným spisem podává instrukce stratega Ježíše Krista všem, kteří vstoupili do Jeho armády a chtějí zvítězit, jako On zvítězil a vítězí. Odhaluje nepřitele a poučuje o jeho taktice. Je to ďábel, jenž působí snad nejzlobněji sebeklamem. Proto nutno vojínům otevřít oči, naučit je odložit přílišnou důvěru v sebe, která jest stejně nebezpečná jako zoufalství. Dále jest třeba je připravit, aby byli v době prudkých náporů nepřátel sileni vědomím, že nebojují sami, nýbrž že jest s nimi Nepřemožitelný, od Něhož se jim jistě dostane pomoci, věnují-li Mu svou důvěru. S touto pomocí smějí zcela jistě počítat, zvláště když svědomitě splnili povinnost denního výcviku, jenž se týká sebeovládání, aby vojín měl úplně ve své moci své tělesné i duševní síly a vykonal pak v boji, co na něm jest.

Kdo to myslí upřímně s branností duchovní, tomu vřele doporučujeme »Duchovní boj«, jako výbornou instruktivní příručku k úspěšnému výcviku – askesi.

TAJEMNÁ SLOVA ZJEVENÍ A VÍDĚNÍ SVATÉ BRIGITTY ŠVÉDSKÉ. Přeložil P. Ludvík Vrána, Olomouc edice Krystal, stran 223, cena Kč 12'.

Zajímavá kniha obsahuje stručný životopis Sv. Brigitty z pera dra Braita O. P., andělovu řeč o vznešenosti Blahoslavené Panny Marie, rozdělenou na každý den v týdnu po třech čteních, která jest protkána aplikacemi na řeholní život a soukromá zjevení této světice, která, ačkoliv nemají takové váhy a závaznosti jako slovo Boží, přece nás upoutají a vzbudí v nás touhu nejen lépe poznati Slovo Boží, ale je i v životě uplatnění, čímž splní i úmysl vydavatelů.

Vítězové č. 3. *St. Jurečka S. S.: SVATÝ DON BOSCO.* Není to vlastně životopis, ale stručná, podnětná pedagogická studie.

Důkladnější a prohloubenější zpracování jednotlivých zásad v nové, obsáhlé práci byly by žádoucí. Doufáme, že autor

dvou knižních prací a mnoha článků o milém světi rozsetých po různých časopisech: Našinec, Lidové listy, Jitro, Legio angelica a pod., překvapí nás novou, obsáhlejší a prohloubenější pedagogickou studií. Tento 3. svazek Vítězů nelze dosti doporučiti všem vychovatelům a bohoslovcům. Studujte Dona Bosca. On vás povede. –F.

Michel Christian: NOTRE-DAME DE FRANCE-UNE PAGE RELIGIEUSE DE NOTRE HISTOIRE NATIONALE. (Le Voeu de Louis XIII. à la Sainte-Vierge.) Lettre-préface de Mgr. Harscouët. Souvenir du Tricentenaire 1638–1938. Paris, Téqui, p. 150, 10 fr.

Stránka historie francouzské. Připomíná velký okamžik, před 300 lety, kdy Ludvík XIII. Spravedlivý zasvěcuje Francii Svaté Panně. »Prozřetelnost založila tento Stát, nuže, její dobrota jej zachová a její moc jej chrání«, praví v listech zasvěcení herold Královny a Prostřednice. Autor, uváživ Slib Ludvíka a okolnosti, jest silen v naději, že Maria neopustí tuto zemi, »galliam Ecclesiae filiam primogenitam« (dekret Pia XI.).

R. Mäder: ZPĚT KE MŠI SVATÉ! G. Franci v Praze, cena neváz. 12 Kč, váz. 17 Kč, str. 108.

Kniha krásných a hlubokých myšlenek o tajemství sv. Oběti. Ukazuje nám skutečnou velikost a cenu mše sv., která má být středem našeho života. Neboť »nechceme-li zahynout a ztroskotat, musíme se vrátit ke mši sv.« Autor zdůrazňuje hlavně aktivní účast věřících na mši svaté. Návrat ke mši svaté, je návratem ke Kristu, který je středem mše svaté a středem našeho celého života.

Tuto knihu vřele doporučujeme všem katolíkům, aby hlouběji poznali cenu mše sv. –ř.

Nakladatelství Toužimský a Moravec v Praze XIII., Oblouková 13, zahajuje nové vydání cyklu »SMEČKA HAVERILŮ«, jejímž autorem je proslavený Jackson Gregory. Vychází v týdenních sešitech po 1'50 Kč. Čtrnáctidenně v sešitech po 3 Kč totéž nakladatelství vydává Vrázovy: CESTY A DOBRODRUŽSTVÍ.

MSGRE DR. FRANTIŠEK ČINEK

DNE 20. ČERVENCE 1938 DOŽIJE SE PADESÁTIN UNIV. PROFESOR,
PRODEKAN CM. BOHOSLOVECKÉ FAKULTY V OLOMOUCI

MSGRE DR. FRANTIŠEK CINEK.

STOJANOVA LITERÁRNÍ JEDNOTA OLOMOUCKÝCH BOHOSLOVCŮ
BLAHOPŘEJE VROUCNĚ SVÉMU DRAHÉMU PROTEKTORU A VYPROŠUJE
MU NA PÁNU BOHU HOJNÉHO POŽEHNÁNÍ K DALŠÍMU ŽIVOTU CELE
ZASVĚCENÉMU PRÁCI NA ODKAZU SVATÝCH BRATŘÍ SOLUŇSKÝCH.

JOSEF SOUKOP (BR.):

SVATÝ VOJTĚCH, DRUHÝ BISKUP ČESKÝ.

Dokončení.

Neznáme podrobnosti církevně politického pozadí Vojtěchova zápolení o samostatnost a nezávislost církevní organizace v Čechách. Musíme jen s úctou říci, že zatím co v celé Evropě byl v tomto směru největší úpadek a teprve následující století snažila se přinést zlepšení, v Čechách za Vojtěcha bylo dosaženo takové výše, že ještě po dvou stech letech v době provádění snah Řehořových pražské biskupství nedosáhlo takové samostatnosti a olomouckému biskupu Zdíkovi, jenž vědomě šel ve stopách Vojtěchových,⁴⁸ zdařilo se to jen částečně.

Nelze probírat zevrubně projevy samostatnosti biskupství Vojtěchova. Poukáží jen na některé. Jedním z nejzajímavějších je jistě skutečnost, že Vojtěch razil vlastní biskupské mince. Bylo jich nalezeno několik a jejich původ je již bezpečně zjištěn.⁴⁹ Uvážíme-li, že vykonávání práva mincovního znamená zdůraznění samostatnosti a jest znakem autonomie, že mince tehdy měly význam kulturně reprezentativní, že Vojtěch jest z prvních knížat duchovních střední a východní Evropy, kteří si přisvojili právo mincovní, ať již tak učinil zcela samostatně anebo spíše v souhlase s českým vévodou, že biskupské mince razil Vojtěch v Praze, že Vojtěchovy mince velikostí strážku i vahou se rovnají denárům Boleslavovým, že nikdy před tím a nikdy po tom žádný biskup⁵⁰ pražský minci nezarazil, uvědomíme si aspoň trochu význam této skutečnosti. Správně oceňuje to numismatik Skalský: „Malý celkem počet jeho denárů nasvědčuje tomu, že šlo o mimořádný pokus, provedený osobností vynikající rodem, vzděláním a vysokým chápáním své hodnosti, o pokus, jenž sotva byl podniknut před tím a jistě ne později, když se pražští biskupové octli v úplné závislosti na českém knížeti.“⁵¹

Druhou a mnohem významnější ukázkou, jak se podařilo Vojtěchovi vymaniti Církev z područí moci světské, jsou zákonná ustanovení z r. 992, která Boleslav na nátlak Vojtěchův vyhlásil u přítomnosti všech velmožů.⁵² Tímto zákonem bylo biskupovi dáno právo na základě církevního práva rozlučovati manželství mezi pří-

buznými, stavěti kostely na vhodných místech a vybíratí desátky. Tím bylo dosaženo, že kostely byly závislé jen na biskupovi a ne na knížeti a na velmožích.⁵³ Historik Novotný⁵⁴ k tomuto poznamenává: „Lze upozorniti, jak málo se toto úsilí Vojtěchovo hodilo do tehdejších Čech. Požadavek jím vztyčený v církvi vůbec uskutečnění se přiblížil teprve za více než sto let, v církvi české nedostal se tak daleko ani za dvě století následující!“ Nebyla by upřímnější místo slov „nehodilo se do tehdejších Čech“ slova obdivu Vojtěchovy velikosti a ducha, jenž viděl dále...?

Neméně důležitým bylo založení benediktinského kláštera v Břevnově po návratu Vojtěchově z Říma. Jím bylo zřízeno důležité kulturní centrum, z něhož šířila se sláva českého jména daleko na východ do Uher a na sever do Polska.⁵⁵ Prvým opatem stal se Slovan Radla-Anastasius, druh a pěstoun Vojtěchův.⁵⁶ Významné je, že tento klášter byl od knížete obdařen četnými statky,⁵⁷ a že byl hned v r. 993 obdařen zvláštním papežským privilegiem.⁵⁸ Je to první případ papežské protekční listiny v našich zemích, případ pro dobu Vojtěchovu příznačný a svým významem jedinečný.

*

Provádění snah Cluniackých zvláště v organisaci a samostatnosti církve české bylo dílem velikým, ale nebylo to vše. Bylo již řečeno, že v X. stol. vstupoval český národ jako nový křesťanský a tedy kulturní národ na kolbiště dějin. Aby se udržel, bylo nutno dáti mu národní ideu, pod vlivem jejím zapáliti oheň kulturního snažení a ve směrnicích národních ideí i zevně úplně osamostatniti českou církevní provincii.

Národní vědomí tehdy u nás téměř neexistovalo. Jednotliví kmenové na českém území měli sice určité sebevědomí, ale o nějakém nacionalismu nebylo možno vůbec mluvit. Nebylo tomu tak jen u nás. Naprostý nedostatek národního uvědomění shledáváme skoro u všech tehdejších velikanů.⁵⁹ Přímo typické poměry byly v říši německé, jež v nedostatku národní monarchie stala se chaosem státčků a knížectví. Také západní kmeny slovanské trpěly tímto nedostatkem. Brzy se spojovaly, brzy se potíraly, hned bojovaly po boku císařově, hned některé z nich proti.⁶⁰ Tyto poměry staly se osudnými Slovanům polabským. Že týž osud nestihl i nás, nutno vděčiti missi cyrilometodějské a vládě svatováclavské, jež dovedly vyzvednouti křesťanské kulturní sebevědomí nového národa. Nebylo to dosud sebevědomí české,⁶¹ to se teprve tvořilo, bylo to sebevědomí slovanské, ale sebevědomí mocné a schopné přetrvati staletí. Nevyprchá až padne pevná státní forma? Najde se někdo, kdo ji zdůrazní?

Svatý Vojtěch pochopil cenu velké jednotící myšlenky a dovedl zdůrazniti význam naznačené tradice. Vycítil, že pro národ český musí to býti idea svatováclavská, idea národně sjednocující, idea zdůrazňující kulturní vyspělost na podkladě křesťanském, idea sta-

novíci pevnou hráz proti útočně sobeckému okolí, idea mladičského knížete-světce.

Svatý Václav před dobou Vojtěchovou byl v Čechách uctíván málo. Boleslav převozem těla Václavova na hrad Pražský se sice cele přihlásil k odkazu svatého knížete a celou svou vládou se snažil pokračovat v jeho duchu, ale již pouhá skutečnost, že sám kníže byl vrahem světcovým, překážela vzrůstu úcty. Také války se Sasy znemožňovaly rozkvět. Záhy po tragedii staroboleslavské napsán byl v Čechách staroslověnský život sv. Václava.⁶² Tato první původní literární práce, již měla by začínati česká literatura,⁶³ nemluví ještě o světeckém kultu Václavově. Je to propagační spis, který má připravovati světcovu kanonisaci.⁶⁴ Tato legenda a ještě jedna poněkud mladší latinská,⁶⁵ to bylo vše. Teprve založením biskupství pražského a zvláště zvolením Vojtěchovým na biskupský stolec, otevřela se brána kultu světce, nad jehož hrobem klenula se přední svatyně nového biskupství.

Někteří historikové soudí, že Vojtěch prohlásil Václava za svatého. S určitostí však můžeme říci, že ve své diecesi legalisoval vznikající úctu svatováclavskou, a že v šíření jejím po celém světě byl neúnavný. Za něho počíná se cílevědomá propagace významu a slávy českého mučedníka. Svato Vojtěch si uvědomil, že velcí národové západu od dávných dob pyšnili se a rostli slávou svých svatých, v nichž spatřovali tituly svého prvenství mezi národy a pomocníky a ochránce ve svém usilování. Čechové měli nyní svého světce, knížete vlastního rodu a mohli nyní soupeřícím národům pyšného západu popatřiti v tvář jako rovni rovným: dosáhli zajisté před světem i před Bohem stejného s nimi stupně národní urozenosti, stejného titulu kulturního šlechtictví.⁶⁶

To, co tolik Vojtěchovi přibližovalo knížete Václava, byla jeho sympatická světecká postava. Byl to především jeho romantismus, jenž musel táhnout, jeho bouřlivá opravdovost, již vzklíčilo křesťanství v srdci mladého panovníka, jeho vznešený náběh k reformním snahám církevním, takže o Václavovi můžeme mluvit jako o předchůdci snah clyniackých. K tomu stačí připomenouti sklon k asketismu, půvab romantického mučednictví, mladistvý zápal, slovanské uvědomění, vzdělání a kulturní výši. Vojtěchovi, o němž již na školách v Magdeburku s respektem mluvili, že hovoří ve třech jazycích, muselo imponovat, že mladičský kníže Václav byl knížně vzdělán v jazyce slovanském, řeckém a latinském, zatím co jeho současník císař německý neuměl ani číst a psát; Vojtěchovi, který v Římě, Itálii a v Německu stýkal se s representanty řecké i západní vzdělanosti muselo imponovat, že na knížecím dvoře vévody českého proudily směry byzantské i latinské kultury, zatím co císař Oto I., o němž s chloubou se mluví jako o staviteli „otónské renaissance“ znal jediný jazyk německý!

K úctě svatého Václava byl veden Vojtěch snad již tradicí slavníkovskou. Z jejich rodu byl onen kníže Zlický, jenž sklonil se před

světečným majestátem Václavovým, z knížectví Slavníkova⁶⁷ dovídáme se, že v Čechách byl slaven den umučení svatého Václava jako svátek již v X. století. Styky Slavníkovců s dvorem pražským byly asi v době Václavově příbuzenské, nebo aspoň velmi přátelské; ve slavníkovském uctívání přemyslovského knížete světce máme stopy a doklady toho, jak sv. Václav spojoval rozdělené kmeny české, budoval silou a slávou své svatosti politickou jednotu země, z národů kmenových tvořil zemský národ.⁶⁸

Úcta svatováclavská projevovala se nejvíce v literatuře. Sám Vojtěch složil oslavnou řeč ke svátku přenesení ostatků svatého Václava, zvanou obyčejně *Licet plura*.⁶⁹ V ní dovolává se svědků, kteří viděli zázraky na těle Václavově a z nichž jich ještě mnoho žije, a vzletnými slovy oslavuje nového mučedníka.⁷⁰ Aby úcta k sv. Václavu ještě více se rozmohla, vybídl v klášteře Montecassinském v jižní Itálii spisovatele proslulého svou klasickou sečtělostí a literární kulturou, mnicha Vavřince, aby napsal historii sv. Václava a sám mu poskytl potřebná data k tomu. Vavřinec, který se zhostil svého úkolu skvěle,⁷¹ měl zato, že Václav žil v době Vojtěchově a že biskup Vojtěch vedl procesí přenášející tělo sv. Václava do Prahy. Bylo to asi pod dojmem živého zájmu Vojtěchova o sv. Václava. Třetí literární dílo o sv. Václavu je legenda „*Oportet nos fratres*”.⁷² I ona je psána v době Vojtěchově a pod vlivem jeho osobnosti. Je psána rýmovanou prósou, je vroucně dojemná svým pojetím. To je literární proud v cizině. Mnohem větší však nastal v Čechách. Dnes nikdo vážně nemůže pochybovat o největším literárním díle doby Vojtěchovy t. zv. legendě Křišťanově,⁷³ v níž (přijmeme-li názor Pekařův o původu Křišťanově),⁷⁴ tento vynikající Slavníkovec, strýc sv. Vojtěcha, klasicky i staroslověnsky literárně školený, na přímé vyzvání Vojtěchovo,⁷⁵ s úžasnou akribií na základě téměř všech dosud známých životopisů latinských⁷⁶ i staroslověnských⁷⁷ a na základě zpráv a poznámek starých pamětníků vypsál nejen děje života Václavova a Ludmilina, ale podal i dějiny křesťanství českého. Vedle velkolepého díla Křišťanova byla tu i poněkud starší latinská legenda „*Diffundente sole*”, jež neprávem bývá kladena až do století XII.⁷⁸

K tomu přistupují oslavné spisy v jazyce staroslověnském. Je to především t. zv. druhá česko-církevněslovanská legenda o sv. Václavu,⁷⁹ nazývaná podle prvního vydavatele též legendou Nikolského.⁸⁰ Je to vlastně překlad a zároveň úprava starší latinské legendy Gumpoldovy.⁸¹ Tento překlad, který byl pořízen v době Vojtěchově v Čechách, byl psán původně písmem hlaholským.⁸² Neznámý autor tohoto díla prokázal svým překladem velmi dobrou a rychlou informovanost o proslulém literárním díle tehdy zcela novém, a prokázal tím velkou službu české církevní slovanštině, neboť v době biskupství Vojtěchova, kdy k nám pronikala vysoká latinská kultura montekassinská, chtěl dokázati, že i nejvyspělejší dílo tehdejšího literárního rozkvětu lze vystihnouti jazykem slovanským.⁸³ Druhou památkou podobného stáří je staroslovanský kanon t. j. oslavná píseň na sv. Václava,⁸⁴ již

novější badání klade opět do Čech do doby Vojtěchovy.⁸⁵ Tato překrásná óda, na jejíž stavbu mělo vliv byzantské kulturněnáboženské prostředí,⁸⁶ opěvuje ctnosti sv. Václava.

Nelze ovšem několika málo slovy plně oceniti význam této velkolepé literární oslavy českého světce. Skutečnost, že v době Vojtěchově celá Evropa nemá světce, o němž by bylo napsáno tolik a tak významných životopisů jako o novém světci českém, je významným svědkem cílevědomé propagace českého kulturního a národního jména.

K této oslavě literární mohli bychom připočítati umělecké využití motivů svatováclavských⁸⁷ a pak vyprávěti o rozšíření její úcty v cizině. O tom, jak zásluhou Vojtěchovou byl svatý Václav znám v Itálii, Slovensku, Uhrách, Polsku⁸⁸ a jak jeho úcta pronikala i na Rus.⁸⁹

K jednomu však bylo by záhodno ještě aspoň kratičce se vrátiti. Je to úvod legendy Křišťanovy. V něm líčí nám vznik křesťanství v Čechách, v něm vypráví o svatých bratřích Cyrilu a Metoději. O tom, že oni to byli, kteří vynalezli slovanské písmo a zavedli slovanskou bohoslužbu, že Morava to byla, odkud přišlo křesťanství do Čech. A líčí to slovy plnými sympatie a zájmu. Uvážíme-li, že Křišťan měl na výzvu Vojtěchovu v tomto díle doplniti nedostatky ostatních životopisů, a že to doplnění spočívá právě v sympatickém vylíčení slovanské misie Soluňských bratří, že Křišťanova legenda byl oficiální životopis světcův, jež biskup svou autoritou potvrdil a o jeho rozšíření dbal,⁹⁰ připočteme-li k tomu Vojtěchův neobyčejný zájem o Východ a byzantskou kulturu, jak naznačil svou touhou vstoupiti do řeckého kláštera, jak vyjádřil svým spisem o svatém Gorgoniovi,⁹¹ svým příznivým postojem k liturgii slovanské v Čechách i na Moravě,⁹² připočteme-li dále Vojtěchovy misijní a církevně-organisační akce v bývalé arcidiecesi Metodějově,⁹³ všimneme-li si dále rozkvětu staroslověnského písemnictví v Čechách v době Vojtěchově a zřejmého literárního vlivu staré Moravy,⁹⁴ přidáme-li k tomu úctu svatovojtěšskou na Sázavě a všeobecnou domněnku, že Vojtěch je autorem písně „Hospodine pomiluj ny”,⁹⁵ a písně „Bogorodzica”⁹⁶ — pak můžeme směle říci, že byla to doba Vojtěchova, ano Vojtěch sám, který vědomě tradici svatováclavskou navazoval na tradici cyrilometodějskou, který dovedl zdůrazniti vzájemnou souvislost obou ideí a postaviti je jako tvůrčí ideu našeho národa a státu. Heslo: „Státy se udržují týmiž ideami, jimiž vznikly”, by mohlo býti závěrem pro nás.

*

Zbývalo by mluvit o Vojtěchových plánech samostatné slovanské organizace církevní. O plánech, k nimž první podněty dal pobyt v Magdeburku, jež kdysi Ota určil za výspu, která měla státi se východiskem misijních akcí pro slovanská území a jež Vojtěch realizoval zcela nezávisle na Magdeburku i na Mohuči. Vojtěchovy cesty na dvůr uherský, do území Krakovského, Vojtěchovo biskupování na Moravě a rozsah diecese po celé veliké říši Boleslavově

napovídají mnoho. Stane se snad Praha centrem nové církevní provincie? Provincie směřující na východ? Snad arcibiskupství? Postaví se kníže Boleslav celou svou váhou za plány biskupovy?

A zatím...!? Roku 994 odchází Vojtěch z Čech podruhé a naposled. Opouští své stádce. Pásl je nejlepší pastvou, budoval velkolepé výšiny kulturní, vedl je vším možným ke Kristu a zatím.... „Nová nábožnost se od nich brzy odvrátila, starý zvyk nabyt převahy” píše životopisec: „Pohrdli Bohem, tělo svedlo smyslný lid a potěšená nepravost je přivedla zase na cesty vášní... pletli na sebe provazy hříchů, aby jimi mohli býti zavlečeni do věčné zkázy, protože se nechťeli učit, kde je moudrost, kde je život, světlo a mír... Pročež biskup, uvědomuje si, že marná práce neprospěla ani jemu ani jim... vsedl na koně a znovu navštívil sladký Řím...!”

Kolik životopisců, kolik historiků nechápavě stanulo nad Vojtěchovým odchodem z Čech. Kdo ho vyšťval? Byla to nenávist Vršovců, dravá politika Přemyslovců, politické pozadí zápasu o moc? Či neúspěchy jeho biskupování, nedbání jeho příkazů, církevního práva, ignorování celé jeho osobnosti? Bezprostřední důvod známe; bylo to hrubé porušení církevního asyly, ale ty ostatní důvody? Jsou historikové, kteří uznávají Vojtěchovu velikost, a přece jeho biskupování v Čechách pokládají za celkem bezvýsledný pokus, neúspěch, jež zavinil svou příliš měkkou, citlivou povahou, svým — jak praví Novotný — do doby se nehodícím až chorobným asketismem a přehnanými snahami reformními. Jaké to nepochopení Vojtěchova ducha a Vojtěchova díla! Ukázali jsme si, že těch několik let Vojtěchova biskupství bylo velkolepým nástupem k vysoce kulturnímu životu národa českého, k výši, již celá dvě následující století nedosáhla. A opustil-li Vojtěch své dílo, byla to jeho velikost, jeho nesmlouvavá světecká postava, jeho prudký temperament a touha po dokonalosti, která mu diktovala: raději odejít, než zanechat dílo poloviční, raději vzdát se, než umírat v obavách, že nesplnil všechno. Znemožnili-li Boleslav a jeho velmožové, znemožnila-li tragická politická nenávist a neochota lidu uplatnit všechny Vojtěchovy síly, raději odešel, než aby zůstal nečinně přihlížet s nevyužitými schopnostmi. Nedovedl využít jen pět hřiven, když jich měl dáno deset!

*

Všimli jsme si jen části Vojtěchova díla, části menší a neuznávané. To ostatní je o Vojtěchovi známé a všemi obdivované. Je to jeho dílo, které mu získalo přátelství papežů, důvěru císařů, styky s opatem Nílem, vědcem Notkerem a jinými velikány té doby, které mu získalo titul apoštola Uher a apoštola Polska. Zakládání nových biskupství a opatství, celý ten plán velkorysé koncepce, jehož výsledkem byla církevní organizace Uherská se středem v Ostrihomě a církevní organizace Polska, jehož výsledkem byla královská koruna svatoštěpánská. — Ještě jednou měl se vrátit Vojtěch do Čech. Vracel se s obavami, velikou oklikou. Projíždí Itálií, Francií, navštěvuje Tours,

hrob sv. Martina, navštěvuje Paříž, Porýní, Kolín, Mohuč... V Čechách zatím vraždí Slavníkovce. Ani to ho neodstrašuje, obchází Čechy, přes Uhry do Polska a odtud vyjednává... A Čechové na jeho vzkaz, zda chtějí ho přijmouti, odpovídají jízlivou hrubostí a záštitou. Vojtěch je volný... Pomstí se Čechům? Měl k dispozici přátelství císařovo, Polsko nabízelo mu poslušnost! Ne, to by nebyl svatý Vojtěch! Buď celým biskupem českým, nebo ničím! Proto opouští Uhry a opouští Polsko, aby jako misionář položil život za Církev Kristovu. Pán jeho obět přijal. Byla to obět za národy slovanské, za veliké dílo jeho biskupství. Životopisec Vojtěchův, ač Němec, to pochopil, když napsal: „Ó jak se usmějí nebesa, až korunovaného vcházeti uzří Slovana.“

Čechy se zřekly Vojtěcha, k jeho velikosti se přihlásilo Polsko a Uhry, jeho plány zabezpečily státní existenci oběma královstvím! V desátém století tvořily se nové říše — řekli jsme si na počátku — a jen ty dovedly se udržeti, které měly za sebou pevnou církevní organizaci. Nebyla to bohužel říše Boleslavů, ta zřekla se Vojtěchova díla, k své záhubě. Bylo to Polsko a Uhry. A tak se stalo, že nejvěrnější české země syn celou váhou své vynikající osobnosti pomohl k vítězství tehdejšími protivníky českého státu a české velikosti. Uhry i Polsko dostaly arcibiskupství, zatím co „posvátná Praha“ se svojí staletou křesťanskou tradicí zůstala po staletí pouhou provincií Mohuče. A když po smrti Boleslava II. polský král „jako vlk“ vrhl se na panství Přemyslovců, vlast Vojtěchova „dána jest v plen, poušť a v posměch všemu stvoření, krácejícímu po ní“. I to byl výsledek vyštívání Vojtěchova! Ta kletba zůstane? Či přihlásí se národ český k Vojtěchovu odkazu?

*

Roku 1038 právě před devíti sty lety táhlo české vojsko pod vedením knížete Břetislava — českého Achilla — na výboj. Obnovitel říše Boleslavů stanul před branami polského Hnězdna, aby se zmocnil ostatků světce, jenž před čtyřiceti léty zmíral opuštěn v daleké cizině, aby svou životní obětí pozvedl národ, který jej vyštval. A dříve než vyzvedli ostatky Vojtěchovy, vojsko země české se svým knížetem a biskupem v čele za celý národ po třídním postě a modlitbách slavnostně složilo přísahu, již zřeklo se špatností, proti nimž Vojtěch bojoval: uzavírání nepořádných sňatků, znesvěcování neděl a přestupování postů, nemravnosti, pohanské pohřbívání, zotročování křesťanů-chudáků.

Břetislav přihlásil se k Vojtěchově svatosti v naději, že vyrváním ostatků mučednickových a jejich převezněním do Prahy podaří se mu znovu strhnouti prvenství v západním Slovanstvu na českou říši a svatými přísahami na kulturní odkaz Vojtěchův smýti s české země jeho kletbu. A Vojtěch přísahy národa přijal!

*

Roku 1126 v únoru velikým proudem se valil šik nepřátel do české země. Sevřel ji do kleští a chystal se rozdrtit ji navždy. V údolí u Chlumce čekalo české vojsko. Kníže Soběslav dal přinést kopí sv. Václava a praporec svatovojtěšský. A když oddíly nepřátel začaly sestupovati do údolí, tu kaplan Vít oděný v krunýř a přílbu pozvedl posvátné kopí a na něm prapor svatého Vojtěcha, s hlasným „Hospodine pomiluj ny“ padli Čechové na nepřitele... A nebylo větší pohromy pro nepřitele českého národa nad bitvu u Chlumce pod praporem svatovojtěšským.

— — — — —

Dvojím velikým proudem valí se dnes nepřítel do naší vlasti. Oba jsou mocné a hrozí, že rozdrtí národ český na vždy. Ten prvý je vnitřní. Proud bezbožnosti, v němž český lid zapomíná na přísahy složené v době slávy, proud bezbožnosti, v němž český lid vrací se ke hříchům doby Vojtěchovy. Zas bují nepořádky v manželství, ba mnohoženství, nesvětí svátků a neděl, neznají postů, pohanské pohřbívání se vrátilo do našich zemí, nemravnost a hodo-kvasy velmožů i jiných, zatím co chudák jak otrok jest prodáván do rukou Židů.

A ten druhý proud je nebezpečí doby Soběslavovy. Železnou podkovou obklíčil nás nepřítel a zdá se, že chystá se vzít nám všechno...

A jako kdysi budeme stát a stojíme my české vojsko vstříc oběma proudům. Nepřátel oddíly sestupují již do údolí? Kaplane Víte, vztyč kopí svatováclavské, ať zavlaje nad našim vojskem, Tvůj prapor, svatý Vojtěše! Ať zazní píseň „Hospodine pomiluj ny!“ — Dej více slávy svatý Vác-slave — utěš své voje svatý Voj-těše!!!

Poznámky:

⁴⁸ H. Jireček: „Jindřich Zdík, biskup Olomúcký“, Čas. Mat. Mor. 1870, str. 49 a d., 64 a d. Novější literatura uvedena v „Jindřich Zdík“, Vítězové III. Olomouc 1936.

⁴⁹ Gustav Skalský: Kníže Václav a počátky české mince. Svatováclavský Sborník I. Praha 1934, str. 184 a dal. zvláště obšírně však v Numismat. Čas. Čsl. roč. V., Praha 1929, str. 26 a rásl.

⁵⁰ denáry Jindřicha Břetislava, který v l. 1193—1197 byl současně knížetem a biskupem, jsou mince knížecí (Sic Skalský).

⁵¹ Skalský, Denáry biskupa pražského Vojtěcha Slavníkovce, zvl. otisk, str. 21.

⁵² Friedrich, Codex Diplom. Boh. I, č. 37.

⁵³ Srov. Kamil Krofta: Kurie a církevní správa zemí českých v době předhusitské I. Čes. Čas. Hist. X, str. 15.

⁵⁴ Novotný, České dějiny I. str. 635.

⁵⁵ O styku benedikt. klášterů s Polskými viz F. Kopera: O kościółach na Wawelu, Krakov 1905.

⁵⁶ V. Chaloupecký: Radla-Anastasius, druh Vojtěchův, organisátor uherské církve, „Bratislava“ I., 1927, str. 210—228.

⁵⁷ Novotný I. c. str. 635 pozn. 2 uvádí, že klášter je společným dílem biskupa a knížete.

⁵⁸ *Friedrich*: O privilegiu papeže Jana XV. daném r. 993 klášteru Břevnov., Čes. Čas. H. XI., str. 12 a d., text listiny CDB I. č. 38.

⁵⁹ *Edouard Jordan*: Hugo Capet, Tv. děj. II. str. 139.

⁶⁰ Srov. na př. už za Boleslava II. boje s Lutici, účastenství Slavníkovců, Přemyslovců a Piastovců na nich, poměr k císaři a j.

⁶¹ Ještě u Křišťana jest stále zdůrazňováno slovo „slovanské“ a výraz „český“ rovná se „přemyslovský.“

⁶² t. zv. I. staroslověnská legenda o sv. Václavu. Kritický text uveřejněn v *Jos. Vajs*: Sborník staroslověnských památek o sv. Václavu a sv. Lidmile, Praha 1929. Rekonstruovaný text uveřejnil, podrobný rozbor linguistický i literárně-historický podal *Miloš Weingart*: První česko-církevněslovanská legenda o sv. Václavu, Sborník svatováclavský I., str. 863—1115, Praha 1934.

⁶³ tedy již r. 932, srov. *M. Weingart* v kap. I. Původní dílo české literatury, Sbor. svat., str. 1036 a dal.

⁶⁴ *Weingart* I. c. str. 1001.

⁶⁵ „Crescente fide“, napsaná někde v Bavorsku v letech sedmdesátých 10. stol. *Pekař* I. c. str. 82.

⁶⁶ podle *Pekaře* (I. c. str. 80 a d.)

⁶⁷ *Bruno z Querf.*, Život sv. Vojtěcha kap. XXI., v překl. *Vilíkovského* str. 56.

⁶⁸ *Pekař* I. c. str. 91.

⁶⁹ Dokázal to *H. G. Voigt* velmi přesvědčivě. Text vydal *J. Pekař*, *Die Wenzelslegenden*, str. 285—288, tam uvedena literatura. Vojtěchovo autorství uznává i *Jos. Vašica* ve *Vajsově Sborníku*, Druhá staroslověnská legenda o sv. Václavu, str. 79 a dál, novější *Pekařovy* poznámky ve Svatém Václavu str. 87 a d. v pozn. 100 a 101.

⁷⁰ Český text v překladě *Ant. Stříže*, Život a umučení sv. Václava, Praha 1929, v legendě „Oporet nos“.

⁷¹ Text v *Pramenech* dějin českých I. *Pekařovy* výklady *Die Wenzelslegenden*, str. 18—24.

⁷² Text u *Pekaře*, *Die Wenzelslegenden* str. 388—408, český překlad *Ant. Stříže* I. c. str. 52 a d. Kritické poznámky *Pekař* v Čes. Čas. H. Praha 1904, str. 414—443.

⁷³ Náзор *Novotného* ještě v pozn. k III. dílu Dějin (z r. 1912—28) je věci odbytou! Literaturu ke sporu o Křišťana uvádí *Pekař*, Sborník svatov., str. 84 a d. v pozn. 99. S *Pekařem* plně souhlasí všichni vážní historikové a filologové. Srov. na př. *V. Chaloupecký* v „Bratislavě“ VIII, 1934, str. 40 v pozn. 14., *Weingart* I. c. str. 896 a j., *Jos. Vajs*, Sborník staroslověnských památek o sv. Václavu a sv. Lidmile, Praha 1929, str. 5 a m. j.

⁷⁴ Literaturu shrnuje *Pekař*, Sborník svatovácl. I., str. 92 pozn. 107. Jeho názor je tuším neochvějný. Z ostatních uvádím na př. souhlas *Vašicův* v Hlídce XLVI, Brno 1929, str. 286.

⁷⁵ *Křišťan* sám to uvádí v úvodě a v apostrofě ke sv. Vojtěchu. Poznámky *Jana Slavíka* v „Mladší slovanská legenda o sv. Václavu“, Sbor. svat. I., str. 859 a v článku „Dvojitost osob a dějů v legendě Kristianově“, ve sborníku k šedesátce J. B. Nováka o nemožnosti této apostrofy za života Vojtěchova jsou nesmyslné.

⁷⁶ Srov. *Pekař* I. c.

⁷⁷ *Pekař* v poznámkách ke *Střížovu* překladu Křišťana (vyd. z r. 1921 str. 58) uvádí, že užil neznámé, ztracené staroslověnské legendy o sv. Cyrilu a Metoději. *Weingart* správně poukázal, že názor ten je mylný, a že ony staroslov. legendy jsou dobře známé panonsko-moravské Životy sv. C. a M. *J. Vajs* dokazuje, že též znal I. staroslověnskou legendu, Sborník starosl. památek, str. 5.

⁷⁸ *Chaloupecký* v „Bratislavě“ VIII, 1934, str. 41 a nověji v Dějinách lidstva, díl III. Praha 1937.

⁷⁹ Vydaná posledně ve *Vajsově Sborníku* v r. 1929 na str. 71—135. Tam překlad a rozbor *Vašičův*. Srov. též *Jos. Vašica*: Sv. Václav v památkách církevněslovanských, Hlídka 1929, str. 289 a poznámky *Weingartovy* ve Svat. Sbor. I., str. 950—957.

⁸⁰ *N. Nikolskij*: Legenda mantuanskago episkopa Gumpol'da o sv. Vjačeslavě češskom'... 1909 v Pamjatniki drevnej pi'smennosti i iskusstva, 174.

⁸¹ Asi z r. 980. Srov. *Pekař* ve Wenzelslegenden str. 26—34, a ve Sborníku svatovácl. I., str. 82 a další.

⁸² *Jos. Vašica*, Acta conventus Pragensis pro studiis orientalibus, Olomouc 1930, str. 42 a d.

⁸³ *Miloš Weingart*, Sborník svatovácl. I., str. 957.

⁸⁴ Text vydaný v *Pramenech* čes. děj. I., 1873, str. 136—9, nejnověji ve *Vajsově* sborníku, Praha 1929, str. 139—145.

⁸⁵ sic *Vajs* l. c. Srov. poznámky *Pekařovy*, Sborník svatovácl. I., str. 88—9.

⁸⁶ Vliv byzantský nemůže býti svědectvím pro původ mimo Čechy. Tytéž vlivy jsou patrné i na malířské výzdobě v kodexu wolffenbüttelském z doby Vojtěchovy nebo těsně po ní. Srov. práci *A. Friedla*: Illuminace Gumpoldovy legendy o sv. Václavu ve Wolffenbüttlu, Praha 1926 a poznámky *Pekařovy* Čes. Čas. H., 1926, str. 637—8.

⁸⁷ Na př. kodex wolffenbüttelský.

⁸⁸ *V. Chaloupecký*: Naše národní tradice a Slovensko, „Bratislava“ II, 1928, str. 263—268.

⁸⁹ *M. Weingart* l. c. str. 962 a d. Srov. můj článek „Sv. Vojtěch a Rusko“ v Apoštolátě sv. C. a M., Olomouc 1938, č. 4.

⁹⁰ Není důvodů, abychom pochybovali o přání, jež Křišťan vyslovil v úvodě: „Také svojí autoritou račte toto potvrditi, aby aspoň ve vaší diecesi bylo to opisováno a čteno.“ (Vyd. z r. 1921 str. 3.)

⁹¹ Český text vydán i s úvodním slovem v Olomouci 1936, Edice Krystal č. 22, v překladě S. Kateřiny. Tam nejdůležitější literatura.

⁹² *V. Chaloupecký*: Svatý Vojtěch a slovanská liturgie v „Bratislavě“ VIII, 1934, str. 37—45 a nověji ve stati o církevně-slov. tradici v našich zemích v „Slovo a Slovesnost“ II, Praha 1936.

⁹³ Srov. pozn. o Ostríhomu, dědici Velké Moravy, *Chaloupecký*: Slovenské diecese a tak řečená apoštolská správa, zvl. otisk z „Bratislavy“, str. 3 a další. Lze plně souhlasiti s vývodem Chaloupeckého.

⁹⁴ Upozorňuji, že do doby Vojtěchovy nutno klásti t. zv. Molitvu na djavola, která se zachovala v Rusku v kodexu z druhé pol. XIII. stol. Text otištěn mimo jiné v A. J. Sobolevskago: Materijaly u izslědovanija v' oblasti slav. filol. i arch., S; Peterburg 1910, str. 41—45. I tato modlitba byla sepsána pod zřejmým vlivem staroslověnského Života sv. Cyrila Metoděje (z r. 885). Srov. můj článek „Sv. Vojtěch a Rusko“ v Apošt. sv. C. a M., 1938. Týž staroslověnský Život znal skladatel I. staroslověnské legendy o sv. Václavu (srov. M. Weingart l. c. str. 1016 a j.), Křišťan i skladatel II. staroslověnské legendy o sv. Václavu.

⁹⁵ Starší literaturu i názory uveřejňuje *Fr. Král* l. c. str. 272—284. Nověji *Roman Jacobson*: Nejstarší české písně duchovní, Praha 1929 na str. 13—28 lokalizuje ji správně do druhé polovice X. století a rekonstruuje církevněslovanský text. Avšak *M. Weingart* v Byzantinoslavica II., 1930, str. 447—453 ukázal, že rekonstrukce je zbytečná. Co do časového určení vzniku potvrdil názor Jakobsonův filologickými důvody. Nejnověji též názor potvrdil *Dobroslav Orel*: Hudební prvky svatováclavské, Svat. sborník II. 3, str. 41 a d. důkazem, že píseň vznikla z litanických modliteb. Tamtéž velmi podrobně literatura. Jsou tedy názory Nejedlého v Dějinách předhusitského zpěvu, Praha 1904, str. 240 a d. definitivně odbyty. O Vojtěchově autorství však rozhodnouti nelze s určitostí.

⁹⁶ Vojtěcha za autora pokládá a podrobnou literaturu uvádí *Józef Birkenmajer*: „Bogarodzica“ wobec hymnografii kacińskie, Warszawa 1935.

KRAJINA K SLÁVĚ MARIE KVETOUČÍ.

Byl jarní večer a krajina, k slávě Marie kvetoucí, byla zalita blaženou září májového slunce.

Karel Lavický, vraceje se z cizích zemí, z nichž si vedle směsi nejrozličnějších dojmů a vzpomínek odnášel řadu nenapravitelných omylů a zmařených nadějí, vzpomínal na tajemné sváteční světlo z dětských let, na krásu nedělních jiter, kdy tudy jako chlapec chodíval s matkou do sousední vesnice na mši.

Dnes zase přicházel po delší době do známých hor a ubíraje se osamělou cestou, vinoucí se uprostřed zeleného ticha rodných polí a pastvin, cítil, jak jej všechno, s čím se zde shledával, prudce vracelo do dětských let, do té neprozkoumané pevniny jeho života.

Byly tomu již roky, co neviděl toto dosud neporušené údolí Oslavy, co slyšel naposled dumavou píseň starých mlýnů pod rozkvetlými stráněmi.

Odcházel z domova s mnohými nadějemi, s touhou po něčem cizím a neznámém, s dědičnou touhou, která též vyzývala jeho neklidnou krev a které ani on neodolal i když věděl, že už na ni několik Lavických doplácelo.

Myslel tenkrát, že už není nic z toho, co jej dosud pojilo s tímto krajem. Všechny kořeny zdály se mu podkopány. Matka i otec nebyli již dávno na živu, bratři a sestra se rozprchli po světě a nedávali o sobě mnoho zpráv. Přicházeli velice zřídka, na krátkou chvíli, jen tehdy, táhla-li je nějaká nutná záležitost. Z jejich slov se čas od času ztrácely poslední zbytky té srdečné sdílnosti, která kdysi všechny pojila pod otcovskou střechou.

Bylo to ostatně pochopitelné. Měli své rodiny, své radosti i bolesti, své obavy před zítřkem, žili svým zájmům, touhám a starostem.

Ani od bratra, který hospodařil na rodném gruntě se nedalo nic očekávat. Ten byl docela v područí švagrové, která vedla celé hospodářství rukou pevnou a nepovolnou. Měla právo, aby byla v domě svrchovanou paní, neboť svým přínosem zachránila grunt před dražbou.

Karel Lavický se v posledních letech středoškolských studií probíjel skoro na vlastní pěst. Učil se všelijak zápasit s bídou a žít v odříkání.

Švagrová dávala okatě najevo, že se nemůže dočkat dne, až někdo usedne naposled ke stolu a Karel nejednou odběhl do koutu zahrady a tam pod oprýskanou zídkou potlačoval slzy, duše se při tom hořkostí a vzpomínkami na matku.

Po maturitě se dostal pomocí vlivného sedláka Lázníčky, jakéhosi vzdáleného příbuzného, do hospodářského družstva v okresním městě a byl tam zaměstnán až do vojny.

Nebylo to jistě bezvýznamné v jeho životě, že si odbýval vojenskou povinnost v městě tak ostrých kontrastů, jako jsou Košice. Toto město s orientálním již nádechem, s nádhernou gotickou katedrálou, se skvělými parky a půvabným okolím, poskytovalo mu takřka denně dvojí pohled na život.

A tak nahlédl do výstředností tak zvané městské elity, pozoroval život v přepychově zařízených hotelích a kavárnách, viděl hýření lidí, jejichž vyžilé obličejy byly zhyžděny zhýralstvím a neřestmi, poznal nádheru a přepych, ale viděl též jejich strašlivou protivu, bídu těch, kterými chudoba smýkala bahnem hříchu po zapadlých ulicích a pokoutních krčmách, bídu chudásů, dožadujících se milosrdenství u dveří chrámových, lidí zklamaných a nešťastných, plných vředů a nečistých ran, lidí vyvržených z lidské společnosti, klesajících únavou, usínajících v pozdních hodinách u městských stok a hledajících za dne obživu u džberů s hniječím odpady.

Tato skutečnost dvojího života a její drásavé poznání jej zaplavovaly hrůzou i bolestí a někdy jej takřka zbavovaly rozumu. Často vydržel celé hodiny sedět v osamělém koutě zapadlé kavárny a při hořící cigaretě a šálku kávy naslouchal tesklivým melodiím cikánské hudby, podbarveným zoufalstvím a bezútěšnou bolestí vlastního nitra.

Vracíval se do kasáren v pozdních hodinách, opuštěn a zklaman, zdrcen představou těch, které navždy lidská společnost vyvrhla ze svých řad a jichž se obyčejní lidé štítí jako prašiviny.

Vojenský život sám, to byla tvrdá škola, to dovedlo sevřít a spoutat tuhou kázní a poslušností bez jediného slova odporu. Člověku se kolikrát zdál ten železný pořádek něčím krutě jednotvárným, ale bylo to dobré, bylo za tím možno tušit ten přísný a neúprosný zákon, jemuž se bude nutno jednou podrobit, má-li dojít k naplnění života.

V třetím měsíci vojny si zavolal velitel roty Karla Lavického a oznámil mu stručně: „Propouštíme vás ze školy. Proč, to vy víte.”

Karlu Lavickému se mihla v duchu tvář matčina bratra, strýce Josefa.

„Bože, kam se ten člověk poděl? Což jeho život zůstane vždy neproniknutelným tajemstvím?”

Strýc Josef byl vyučen strojníkem a po válce dělal řadu let v okresním městě. V osobním styku to byl nejmírnější člověk. Kdo by byl řekl, že v jeho nitru doutnají nějaké revoluční myšlenky? Jednou na prvního máje mluvil před městskou radnicí. Bylo to při dělnické manifestaci, při níž nakonec musili zakročiti četníci. Karel tenkrát viděl na vlastní oči, jak odváděli strýce pod bodákem. Zmizel pak s očí všem známým a dlouhý čas nebylo o něm ani vidu ani slechu. Jako by se země nad ním zavřela. Jeho fotografie, podobizna rakouského vojáka, visela ve světnici nad matčiným lůžkem. Kolikrát se Karel Lavický zahleděl do tváře toho podivného člověka, jehož pronikavé oči a rty pevně semknuté prozrazovaly výraz vzpoury a protestu.

Ptával se na něho toho a onoho známého, ale o Josefu Malouškovi nevěděl nikdo nic určitého. Často se o něm mluvilo jako o člověku, jehož už není. Karel Lavický na něho po čase sám zapomněl. Setkal se s jeho podobou až teď, když se toho nejméně nadál. Kolikrát ještě v životě bude bez své viny přijímat jeho neblahé dědictví? Kolikrát ještě bude nucen ustupovat?

Odcházel s vojny s divnými pocity a přál si, aby s nikým nemusil mluvit o tomto úseku svého života. Po čase se však sám k němu častěji vracel, vždy s bolestným vědomím, že zde musil něčemu ustoupit, že zde prohrál něco s životem. Pociťoval při tom vždy mocnou lítost, lítost nad tím, že příliš podléhal úzkostem a zmatkům svých citů, že něco v tomto drsném a tvrdém prostředí neuchopil pevnými rukama a neutvářel tak, aby se to jednou všemi hroty neobrátilo proti jemu samému.

Po vojně váhal nějaký čas s návratem domů a potloukal se bez určitého cíle po různých městech Slovenska. Nakonec se vrátil na několik chvil, aby si vyzvedl podíl a vyřídil nejpotřebnější.

Odejel pak do cizí země a byl pevně rozhodnut, že se už nevrátí. Chtěl býti navždy osvobozen od všeho, co jej dosud obklopovalo, co utvářelo jeho minulost, v níž si připadal jako zajatec v okovech. Bylo třeba odhodit okovy tohoto ponižujícího zajetí, odejít do neznámých krajin, ztratit se ve víru světa a nesetkat se už s nikým známým.

A tak jednoho dne stál pod cizím nebem, plným nádherného blankytu, rozkvetlého jižním sluncem, v krajině, kde z hebké zeleně tryskaly ohnivé květy, že až zrak přecházel. Od té chvíle se vždy nové a nové, vzrušující obrazy zjevovaly jeho očím.

Viděl kraje plné nádhery, proslavené jižní kraje, které nevycházejí z polibků tepla a vůně. Poznal hučící velkoměsta a nejrozmantější život v nich, život ve dne i v pozdních hodinách. Sám zažil několik dobrodružství, z nichž vždy jako zázrakem vyvázl životem. Jeho náručím prošly ženy, jež dovedly vášnivě líbat a pak klidně odejít, zanechavše jej na pospas opuštěnosti a zoufalství. Prožíval chvíle největší volnosti, které jej lehkého a bezstarostného vrhaly do radostného opojení, ale přicházely též doby, které ho zaplavovaly hořkostí a děsnou bezútěšností, chvíle, které byly předzvěstí nejkruťšího poznání, kdy si měl uvědomit svou strašnou a úplnou prohru, kdy se měl vrátit po tuláckém životě do kraje, kterého se odřekl, mezi ty, kteří měli být svědky jeho hanebné porážky.

Tak mu plynuly měsíce, aniž se s ním stal zázrak anebo nějaká podstatná změna.

Na sklonku jednoho májového dne se zase po dlouhé pouti vracel do rodné vesnice.

Vracel se z dlouhé pouti, z níž mu nakonec nezbylo víc — než trpký a srdce svírající pocit, jeho vlastní bolest, bída a neštěstí. Měl vyjednáno, že přijme podřadné místo na berním úřadě.

„Bude nutno se smířit se vším, se svou hanbou, bolestí a ne-

šťěstím", pomyslel si, když spatřil známou střechu, červenající se v hebké a křehké zeleni na dolním konci dědiny.

Vše prožité, vysněné a tušené splývalo mu při pohledu na rodné stavení v neurčitý a nesrozumitelný obraz. Zvětralý úhor jeho snů, jeho nadějí a nad ním výsměšná píseň osudu! V jaké souvislosti jest celé to bloudění se vším, co prožil na místech svého dětství? Po jakých oklikách se vrací k místu, které se všemi svými věcmi lehce a léčivě dotýká jeho bolesti, které jej staví do prostoru, v jehož modrých dálkách, zbarvených tajemným svátečním přísvitem, lze tušit ono nezemské světlo, jehož blaženým odleskem byl jeho dětský věk? Kdy se mu to všechno stane srozumitelným?

Bloudil a klopýtal po křivých cestách, hnán neznámou silou, již se nedovedl ubránit a již nerozuměl. Vzpamatoval se ze všeho až teď, když se zastavil uprostřed rodné krajiny, hlásající květem a známou vůní slávu Marie. Tichá a skromná krajina, v mariánské kráse kvetoucí, hovořící a trpící! Už jej nic od této krajiny neodloučí! Možná, že to nebude dlouho trvat a musí zase odejít, snad v bouřlivé noci, s bolestí v hlavě a únavou v údech, a bude potom umírat na neznámém bojišti v strašlivém ohni strojních pušek, za dunění děl a rachotu kulometů, ale i tenkrát oslní jeho oči ono tajemné sváteční světlo z dětských let, které naposled uviděl jako unavený poutník v krajině k slávě Marie kvetoucí.

F. J. S. S.:

DON BOSCO – VZOR BOHOSLOVCŮ.

Na podzim r. 1937 bylo tomu 100 let, co začal svatý Jan Bosco studium bohosloví. A jelikož má tento světec mnoho nadšených ctitelů i mezi našimi bohoslovci, pokládáme za vhodné, připomenout vzorný život bohoslovce Jana Bosca.

Program bohoslovce. Na začátku bohosloví nepotřeboval teprve si hledat svůj program a heslo, neboť od vstupu do semináře upíral stále své zraky na ústavní sluneční hodiny, kde stál tento verš: *Afflictis lentae, celeres gaudetibus horae.* Hned na začátku studia filosofie r. 1835 pravil svému příteli: toť náš program: *budme veselí a čas rychle uplyne.* Tohoto programu se držel po celých šest let v semináři a nezapomněl ani na vzácnou radu profesora filosofie, kterak se možno stát dobrým klerikem: *přesné plnění všech povinností.*

Programy se snadno dělají, ale málokdy se dodržují. Mladý klerik má mnoho práce a musí bojovat svaté boje o vítězství nad sebou. V takových chvílích sám by podlehl. Třeba posily. A tou posilou bylo svaté přijímání. Klerik Jakub Bosco svědčí: „Neopomenul přistupovati každou neděli k sv. přijímání.“ Chceme-li správně rozumět tomuto svědectví, nezapomínejme, v jakých dobách Don

Bosco žil. Ostatně Don Bosco píše, že často s jinými druhy zřekl se snídaně, aby mohl tajně jíti k svatému přijímání do sousedního kostela. Představení o tomto přestupku pravidla věděli, ale ničeho nenamítali.

Někdy však přijdou chvíle duchovní vyprahlosti a beznaděje a duše takto zkoušená ani před svatostánkem neslyší a necítí a touží jen, svěřiti se někomu se svým bolem. Proto každý z nás potřebuje přítele, kterému by se mohl svěřit, s kterým by se potěšil a povzbuzoval na cestě ctnosti. A Don Bosco ve volbě přátel byl vybíravý. Hledal duše hodné své vlastní velikosti. Takovou duši našel ve svatém mladíku Aloisi Comollovi. Avšak po prvním ročníku bohosloví mu zemřel. — Praktický důsledek: Jak Don Bosco sám píše, bývají v semináři často mladíci nejenom vlažní, ale snad i takoví, kteří vedou někdy i pohoršlivé řeči. Třeba se také mít na pozoru před zvláštním přátelstvím a dle příkladu Boscova podezřelým se vyhýbat, s vlažnými se stýkat ze slušnosti a za přátele si vybrat horlivé.

Není divu, že čerpaje sílu z Eucharistie a povzbuzuje se příkladem a slovy horlivých kolegů, ozdobil své srdce líbeznou kyticí ctností. Nebudeme podrobně popisovat jednotlivé úkony ctností, uvedeme jen povšechná svědectví o svatosti jeho života v bohosloví. Jsou to chvalořeči, jež nám zůstavili vesměs jeho spolužáci. D. A. Giacomelli chválí jeho moudrost a mravní bezúhonnost. Teolog Karel Allora napsal: „V semináři svítil vždy vzácným příkladem zbožnosti a poslušnosti. U kleriků požíval takové vážnosti, že ho považovali spíše za představeného než za svého druha. My jsme ho již tehdy považovali za světce.“ Nebudeme však hromadit spoustu svědectví a spokojíme se ještě s jedním velmi závažným svědectvím D. Bosia: „Po pět roků, co jsem byl jeho druhem v semináři a po dalších pět v konviktě a v Rifuggio, nepozoroval jsem na něm ani nejmenší chyby, ba viděl jsem, jak dokonale se cvičil ve ctnostech.“ To jsou hlavní svědectví jeho druhů. Teď ještě jeden výrok jeho profesora Mons. J. Appendiniho: „Don Bosco jako klerik v semináři velice pokročil ve zbožnosti a studiu aniž to bylo nápadným, poněvadž to kryla jeho *dobrosrdečnost, která byla hlavním znakem celého jeho života.*

Nemyslete si však, že Don Bosco dosáhl všech těch ctností, zvláště hluboké pokory a trpělivosti, bez práce. Don Bosco byl velice citlivý a od přirozenosti nakloněn k hněvu. Měl temperament cholericko-melancholický, který je právě nejobtížnější. Uveďme jeden příklad.

Don Bosco byl sakristánem. Tento úřad přinesl mu přezdívkou „Olejový Bosco“, protože chodil denně k ekonomovi pro olej do lampy, která stále hořela před oltářem. On stále klidný s jasným čelem nechával je mluvit. Nebyl však bezcitným. Jednou se mu jistý druh vysmíval „svíčkový hlupáku“! Jan celý zrudl, ale beze slova se vzdálil. Uražka byla však považována za tak velikou, že jeden z přítomných nemohl se zdržet a drsně vyčetl posměváčkovi takové chování.

Obraz bohoslovce svatého Jana Bosca by však nebyl úplný, kdybychom nepoukázali i na jeho svědomitost, s jakou využíval času i nadání, a na jeho studijní zájmy. Již jednou citovaný klerik Jakub Bosco svědčí: „Vždy byl zaměstnán ať materiální neb intelektuální prací. Nikdy nezahálel a byl přesný v zachovávání každého pravidla. V rekreacích neběhal, ani se *příliš* nesmál, ale procházel se buď sám pohroužen v myšlenky nebo se svými důvěrnými přáteli, zaměstnával se užitečným rozvažováním. Večer míval schůzky s několika stejně snaživými a ze zvláštní záliby se zabýval *církevními dějinami*. Často naříkal na to, že dějiny papežů příliš stručně popisovali i mnozí spisovatelé dějin církevních, zatím co obšírně psali o osobnostech podřadných. Rmoutilo jej dále, když jednání jistých papežů bylo zlehčováno. Lze k tomu poznamenati, že sotva vyšlo dílo Rohrbacherovo, přečetl pozorně všech 19 svazků. Podobně přečetl církevní dějiny od Salzana, častěji říká, že by býval stránku za stránkou políbil, kdyby byly vyšly, co byl v semináři a to proto, že tento italský dějepisec má papeže ve velké úctě. Veden přesným usuzováním a obohacen studiem Bercastela, Henriona, Fleuryho, Rohrbachera, Salzana i Bollandistů, mohl později sepsati své malé církevní dějiny pro mládež.

Ovšem ani oblíbené *studium dějin jej neodvádělo od studia theologického*. Kroužek jím zřízený pokračoval v disputách o těžkých otázkách, které vyžadovaly precísní a jasné vymezení. Don Giacomelli vypravuje, že Don Bosco byl jako klerik vždy velmi pozorným tak, že si vždy povšiml nejen omylů, ale i nejmenších nepřesností. Ale ani *studium krásné literatury neopomíjel*. Zmíněný už Jakub Bosco, dle jeho vlastních slov, založil Akademii, jejíž duší byl Jan Bosco. Tvořilo ji dvanáct nebo čtrnáct seminaristů; jednalo se v ní o jazycích, klasických a pravidlech zdvořilosti. Schůzky bývaly ve dny prázdná a v době rekreaci určené. Přečítaly se práce dějepisné, literární, veršem i prosou. Po četbě podávali druhové svůj úsudek o obsahu, formě i způsobu podání předčítatelova, zvláště šlo-li o kázání. Jan byl v opravování tak přesným, že ho druhové nazvali mistrem gramatiky. Nejvýš zdrženlivým byl zejména v tom, co se týče skromnosti. Jednou v Akademii četli jakousi skladbu, v níž dvakrátě ženy vůbec byly pojmenovány lichotivým přívlastkem. Jan otázan na svůj úsudek, zůstal zprvu zamyšlen, ale potom řekl: „V této práci je vše krásné, ale dvakrátě ženy se nazývají tak, jak se vůbec klerikovi nesluší.“ — „Pisatel té práce stal se knězem, ale později bohužel starokatolíkem...“

Pro sebevzdělání bohoslovce jsou vhodné i prázdniny. Přečteme si, co píše Don Lemoyne o prázdninách Boscových po dvou letech pobytu v semináři: „Ve stínu stromů, jež korunovaly vršek vinice, trávil více hodin a studoval věci, jimž se během školního roku nemohl věnovat. Bylo to zvláště *studium dějin Starého i Nového zákona, zeměpis posvátných míst a základy hebrejštiny*, osvojuje si tak potřebných vědomostí. Ještě roku 1884. vzpomínal na studium tohoto jazyka. Slyšeli jsme ho v Římě k největšímu našemu úžasu, jak začal

rozpravu s jistým knězem, profesorem hebrejštiny o gramatickém významu některých původních rčení proroků, srovnáváje současně různé texty biblické. Dal se i do překládání Nového zákona z řečtiny a začal si připravovat i několik kázání. Předvídaje potřebu znalosti moderních řečí, věnoval se tehdy studiu francouzštiny. *Po latině a italštině miloval vždy obzvláště tyto tři řeči: hebrejštinu, řečtinu, francouzštinu.* Studoval, aby byl hoden svého povolání a nabyl schopností k vyučování a výchově mládeže.”

Bylo by však chybou, kdyby *každý* bohoslovec vedle povinných disciplín chtěl se věnovat tolika vlastním zájmům a rozsáhlé četbě dle příkladu Boscova. On si to mohl dovolit, neboť měl neobyčejnou paměť, jak svědčí četné příklady.

Co jsme zde podali, toť jen stručný výťah z rozsáhlého díla, ležícího v rukopise: Don Bosco jako klerik. Měli bychom poukázat na mariánskou úctu bohoslovce Jana Bosca, všimnout si náznaků jeho budoucího poslání, lásky k mládeži, nadpřirozených jevů v jeho životě v bohosloví, ale to by si vyžádalo mnoho dalších stran. Oživme jen svou horlivost, lásku k vědě a pojem o semináři. „Seminář jest chrámem Božím, v němž mladý levita slyší zřetelněji hlas Páně, jenž ho volá ke službě oltáře; jest posvátnou předsíní, kde se rozněcuje k vroucnější zbožnosti a k vřelejší horlivosti pro spásu duší a tvoří ty pevné pásy lásky, které mají spojovati všechny údy Církve navzájem. Je to cvičiště, kde ctností a vědomostí sílí vůle a mysl pro vítězné bitvy Páně, jest zahradou Boží, kde jest shromážděn výkvět diecese, který jednoho dne bude šířiti vůni svatosti uprostřed lidu.” (Don Leymone.)

JÁN ČÍŽIK (BRATISLAVA):

SKAUTING A BOHOSLOVCI.

K aktivnému katolicizmu vedie len jedna cesta: cesta výchovy. Medzi modernými výchovnými metodami zaujal v posledných rokoch popredné miesto i skauting. Je najväčším pedagogickým hnutím posledného štvrtstoročia. Rozmach tohoto hnutia je celkom mimoriadny. Bolo by veľkou chybou našich vychovávateľov, keby skauting podceňovali. Jeho význam treba posúdiť i podľa toho, nakoľko sa usilujú prisvojiť si jeho prednosti naši nepravníci.

Skauting umožňuje prístup i k tej mládeži, ktorá by ináč bola pre rôzne okolnosti neprístupná. O výchovu charakteru je postarané prostriedkami najmodernejšími. Prednosťou skautingu je individuálna výchova. Staví na náboženskom základe zo zásady; preto nie je originálny „skauting”, ktorý vypúšťa zo svojho programu Boha.

Význam skautingu ocenili najväčší vychovávatelia dneška. Spomeniem len slová marseilleského biskupa M. Dubourga: „Zanedbať skauting znamená ponechať našim protivníkom, ktorí sú na stráži, miesto

vo výchove, ktoré môžeme tak snadno a tak užitočne zaujať my; znamená to z vlastnej viny stratiť ozaj mocný výchovný prostriedok...”

Skauting, ako výchovný činiteľ je v smysle katolíckom na dobrej a správnej ceste len tam, kde je vliv duchovného radcu na skautskú výchovu i podľa práva i podľa skutku zabezpečený.

Tohoto súc si vedomí bohoslovci na Slovensku usporiadali spolu s Ústredím slov. kat. skautov kurzy pre duch. radcov skautských v Beluši, kde USKS má svoj skautský domov, ktorý nám ochotne prepožičiava na dobu nášho kurzu. Tieto kurzy usporiadame každoročne v prázdninách. Podnet k týmto kurzom dal J. E. najdôst. pán biskup M. Bubnič ako poverenec celého najdôst. biskupského sboru, v odpovedi na elaborát Ústredia SKS. Medzi iným dáva J. E. i tento pokyn: „...ráčte si dobre rozmysleť, či by nebolo prospešné oddelené vo zvláštnych skupinách vychovávať už klerikov (t. j. v skautstove), ktorí neskôr, ako kňazi majú sa stať duchovnými moderátormi a tak vedúcimi...”

Doteraz sme usporiadali dva kurzy, na ktorých boli účastníci v peknom počte zo seminárov slovenských, moravských i českých. Mali sme i niekoľkých bohoslovcov z Poľska a niekoľko kňazov. Písomné práce, ktoré absolventi poslali Ústrediu SKS, svedčia o tom, že kurzy mali značný úspech a prispeli k tomu, aby sa budúci duch. radcovia katol. spolkov pripravili k svojmu pôsobeniu medzi mládežou.

Vedúcimi prvého kurzu bol vdp. prof. Jalovecký, špiritual, druhého kurzu vdp. prof. Jozef Hlavatý. Medzi prednášateľmi boli: Dr Karol Körper, predseda Ligy kat. skautov, Msgr Jozef Šrobar, Msgr Michal Boleček, Dr Andrej Családy, vdp. prof. Izakovič, škpt. Fr. Travenec a iní.

Pri prednáškach nebolo zabúdané ani na duchovný život bohoslovcov. Jako excursus, mávali sme i zaujímavé liturgické prednášky. Puncta meditationis pri posledných uhlíkoch dohasínajúcej vatre, pri bystrom horskom potôčku, v ktorom sme sa ráno umývali, zanechali nezapomenuteľné dojmy. Pri vatre nechýbala ani mierna veselosť a teplý čaj. Deň sme končievali krásnym gregoriánskym Salve Regina.....

Povzbudení úspechom prvých dvoch kurzov, s Božou pomocou chystáme sa i na tretí. Čas a miesto je stanovené na prvú polovicu mesiaca augusta v Beluši. Cieľ kurzu je *soznámiť s vlastnosťami a slabosťami dospievajúcej mládeže. Objavovať a vychovávať vodcovské talenty. Uviesť do výchovnej praxe.*

Následujúci ideový návrh bol podaný br. krajinským duch. radcom vdp. Dr Andrejom Családym.

A) Vedenie mládeže vo všeobecnosti:

I. Dnešná situácia.

1. Vonkajšie dôvody.
2. Vnútorne dôvody pre zvláštne duševné vedenie mládeže.

II. Osobné vlastnosti ideálneho duch. rádca mládeže.

1. Nábožensko-mravné vlastnosti.
2. Iné, životné-ludské vlastnosti.
3. Vonkajšok vodcu.
4. O zidealizovaní vodcov.

III. Pomer duch. vodcu k mládeži a jeho chovanie sa.

1. Vlastnosti správneho vedenia.
2. Správne motívovanie; vliv príkladov a ideálov.

IV. Vonkajšia forma vedenia.

1. Prednášky, reči.
2. Debaty o životných otázkách.
3. Iné pomôcky vo výchove.
4. Účasť na každodennom živote mládeže; rada, pomoc.

B) Duchovný rádca skautov.

I. Skauting, moderný výchovný systém.

1. Dejiny, vývin skautingu.
2. Výchovné prednosti.
3. Možné nebezpečia skautingu.

II. Duchovný radca medzi skautmi.

1. Skautská schôdzka, slávnosť, divadlo.
2. Výlet, tábor.
3. Účasť vo vedení skautských útvarov.
4. Uvádzanie skautov do verejného života.

III. Individuálne vedenie duše.

1. Osobný vzťah.
2. Náprava chýb a sv. spoveď.
3. Spolupráca.

Okrem oficiálneho programu v podobe voľných rozhovorov sa prerokujú všetky otázky účastníkmi nadhodené, nakoľko sa týkajú výchovy mládeže a vôbec katolíckej ľudovýchovy.

Prednosť tohoročného kurzu bude v tom, že okrem teórie budú i praktické cvičenia.

Prednášať budú skúsení odborníci, kňazi účinkujúci medzi mládežou.

Milí bratia! Čakáme, že i z moravských a českých seminárov prídu prihlášky na III. kurz duch. radcov, aby sme tak mohli vzájomne sa doplniť.

A. M. D. G.

NÁROD ŽÍZNÍ PO KNĚŽÍCH.

Český národ žízní po kněžích.

Zapochybujete: Národ, který nedávno s lehkým srdcem odhazoval ve statisících svých členů zděděnou víru? Národ, který s posměchem kácel nebo aspoň dovolil káceti sochy svých ochránců, ba i sochy své Královny? Národ, z jehož veřejného života vane duch tak málo křesťanský — z jeho politiky, tisku, rozhlasu, filmu a vůbec z celé dnešní „kultury“?

Odpovídám otázkou: Nežízní po vláze právě vyprahlá půda, nevolá po dešti právě usýchající pole a země rozpukaná žárem? Kraj kypící bujnou zelení nežízní; ten se prostě raduje z dostatku vláhy.

Nevolal poutník, oloupený a zbitý na jerišské cestě o pomoc právě proto, že ležel polomrtvý?

Ovšem, je to zvláštní, toto němé volání; neuslyší je každý, kdo jde kolem. Takový hlas nezachytí tělesné ucho, nýbrž jen duševní sluch, slyší jej ten, kdo jej *chce* slyšet.

Levita i kněz minuli jerišského poutníka. Buď si pro své starosti ani nevšimli ubožáka, anebo, zastavili-li se u něho, „neměli kdy“ zdržovati se s ledakým — ostatně beztoho si to zasloužil!

Samaritán slyšel hlas a měl i čas. „Blahoslavený, kdo slyší!“

Tedy právě ta nehybná ztrnulost či vnějškovost zvykového náboženství značné části národa křičí po knězi nejpronikavěji. Nevolá slovy — ostatně slova jdou častěji jen od plic než z nitra duše — ale volá svým smutným stavem. Což nezasluhuje největší soustrasti a pomoci takový trpící, který už ani necítí, jak trpí? Národ žijící z víry nežízní po kněžích, protože z víry žije jen tehdy, když má dobrých kněží hojnost — a pak je už jen ctí a miluje, vlastně ctí a miluje v nich samého Velekněze a Pastýře svých duší.

Po jakých kněžích žízní národ?

Žíznivý poutník netouží po studánce tak a tak upravené, řekněme zděné, okrouhlé, hluboké — nýbrž prostě po takové, u které by ukojil žízeň. Tak nevolá ani slabá víra národa po kněžích s těmi či oněmi osobními vlastnostmi, nýbrž po takových, kteří by ukojili žízeň duší po Bohu. Řekněme jedním slovem (neostýchejme se zdvihnouti z prachu slovo tisíckrát zneužitě): Je třeba *moderních* kněží! To jest:

kněží, kteří by dovedli dáti Boha právě člověku dnešní, moderní doby, člověku 20. století,

kněží, kteří by se uměli sklonit nad jeho zvláštními ranami, utrženými ve víru moderní doby, rozptylující, roztríšťující život a tak odvracející pozornost od jediného potřebného — a kteří by se nad nimi skláněli s láskou, jež jediná učí chápat a rozumět,

kněží, kteří by jako apoštolové hlásali Evangelium ne lidskými slovy, nýbrž v síle Ducha, t. j. kteří by nechávali působiti skrze sebe Ducha svatého, jehož přijali v plnosti v den svěcení, aby On sám jako burácející víchř strhoval s sebou všecko a jako stravující oheň zachvacoval všechny duše,

kněží, kteří by jako *zasvěcenci* (sacerdos, *ιερεὺς*) učili lid prožívat tajemství vykoupení, přítomné v celé své skutečnosti a síle na oltáři,

kněží, kteří by učili lid žíti z toho tajemství tak, aby živelná radost z nového, vlastně již věčného života, do něhož jsou všichni věřící vřazeni již křtem, prokvasila jeho všední život a měnila jej v neutuchající jásavý chvalo zpěv trojjedinému Bohu žijícímu v duši,

kněží, kteří by jako vůdcové (kněz = kníže = vůdce lidu*) bezpečně vedli duše z vyhnanství do vlasti a ochabujícím vlévali sílu,

kněží prostředníků (hebr. kněz *kóhén* vl. zprostředkovatel, pak dispensator, správce, vyšší úředník, rada, pak služebník Boží, vykonavatel kultu), kteří by věrně zastupovali u lidu jediného Prostředníka Nového zákona,

kněží, kteří by jako nástroje a poslové (= apoštolé = misionáři) Vykupitelovi nehledali své slávy, nýbrž toho, kdo je poslal,

kněží, kteří by jako obětníci i obětovaní (sacerdos et hostia) nutili více silou svého svatého života než slovy svěřeně duše odevzdávat se Bohu v dokonalou, bezvýhradnou oběť ve spojení s Beránkem-Obětí.

Po takových kněžích žízni náš národ.

„Žíznil jsem — a dali jste mi píti?”

* naše kněz je i slovně totožné s něm. König, kun-ing, s obvyklou změnou g v z.

ZPRÁVY, GLOSÝ, DOPISY.

† DR. VÁCLAV HRUDKA.

Na svátek sv. Jana Nep. doprovodili jsme k hrobu svého věrného přítele dp. Dra Hrudku. Jeho smrt znamená pro pražskou „Růži Sušilovu“ velikou ztrátu, která nebude brzy nahrazena. Dr. Hrudka nám v pravém slova smyslu odhaloval krásy barokní Prahy v mnoha exkurších. Vzpomínáme z nich zvláště vycházky do výstavy Slov. umění, do Týnského chrámu, ke Křižovníkům, do Břevnova a jinam. Doplnoval tak prakticky a s láskou přednášky o dějinách umění Dra Cibulky.

Dr. Hrudka, milovník krásy odešel tedy k Původci veškeré krásy, jenž jest Krása sama a nám zbyla na něho krásná vzpomínka. Nezapomeňte na jeho duši v modlitbách! R. i. p.

pk

CYRILLO-METODEJSKÁ IDEA V NITRIANSKOM SEMINÁRI.

„...Ty si bola sväté mesto Metodovo, keď tu našim otcom hlásal Božie slovo...” Slovák prichádzajúci do Nitry mimovoľne si vybavuje slová starobylej piesne a s precíteným pohľadom sprevádza hrad, Pribinov kostolík, pôdu posvätenú dejinami — všetko stopy zašlej slávy. Slovenský bohoslovec žijúci v našom ústave a narážajúci na tieto stopy, každodenne prežíva tieto city stupňovane. Vo svojom duševnom živote pod vplyvom týchto popudov nutne musí vyúčtovať i z pomeru k žiariacim postavám dvoch veľkých našich svätcov, duchovných otcov nášho národa, ktorí z Nitry — jakoby z ohniska — z prvého stánku Božieho v strednej Európe, hlásali vieru v Ježiša Krista, pracovali na spásu nesmrteľných duší našich predkov. My, nitrianski bohoslovci, uvedomujeme si zvlášť, že vstupujeme do ich kročajov, a to nielen ideove, ale i miestne! Záver účtovania teda je vrelý intimný vzťah k sv. Cyrilovi a Metodovi. Vzťah tento záleží predovšetkým v uvedomení si významu veľkého diela bratov soluňských a v úprimnom ich uctievaní; znamená pre nás celý náš program: obetovať sa za spásu duší a pracovať na kult. povznesení národa.

U bohoslovca tento vzťah môže byť hodnota najcennejšia. Veď k tejto hodnote, jako k výslednici, zaiste smeruje aj celý kult cyrillo-metodejský. My však prichádzame k nej pomerne ľahko: vonkajšie popudy spontánne vytvoria ju v nás, a na nás je už len, jako túto hodnotu v našom živote zužitkovať. Veľmi šťastná preto bola myšlienka, aby sa u nás kultu cyrillo-metodejskému v praktickom živote dal výraz unionistický. Vlni pri našom krúžku „Bernolák” bola zriadená zvláštna sekcia unionistická, ktorá má pracovať na tomto poli, poriadať unionistické krúžky a informovať členov o postupe myšlienky sjednotenia. Za týmto účelom odoberá sa i časopis „Apoštolát sv. Cyr. a Met.” Dôkladnejšie a hlbšie členovia krúžku sa s touto ideou oboznamujú štúdiom diela Val. S. Vilinského „Unionizmus” a Aktov zo sjazdov velehradských. Tlačou vydal krúžok „Dve prednášky o unionizme”, práce P. Macku a B. Ivanovova, ktoré boli prednesené vlni na slávnostnom unionistickom krúžku v prítomnosti J. E. najdôst. p. biskupa Dr. K. Kmeťku. Okrem toho spomenutá už sekcia má na starosti udržiavať rubriku Unionizmus v časopise Rozvoj... Pri každodennej našej zaujatosti povinnosťami, práca zaiste vyžadujúca obety! Prácou touto však najkrajšie môžeme vyjadriť vďaky našim Otcom pochádzajúcim z krajín a hlásajúcim náuku Kristovu i v krajinách, ktoré sa nachádzajú teraz mimo Cirkvi sv., ku ktorej oni lnuli toľkou láskou.

Teda odvdáčiť sa chceme... Najviac však proca prichodí nám len prosiť. Každodenne ku koncu večernej modlitby pridávame prosbu: SS. Cyrille et Methodi, orate pro nobis! Okolnosti vytvárajú z prosby symbolicky podobnú onej, ktorú predniesli učenici Pánovi: „Pane, zostaň s nami, lebo sa zvečerieva!” — My prosíme v každý večer

našich Otcov, aby bdeli nad osudom nášho národa — i všetkých slovanských národov, nad ktorými dvíhajú sa ťažké mračná nesúce — zdá sa — desný, čierny súmrak; aby nám nedali zahynúť v povíchríci, ktoré strojí satan v Europe; najmä však, aby nedali padnúť dielu, za ktoré pracovali, s ktorým žili a umierali... „Dedictvo Otcov našich zachovaj nám, Pane!“

A. Žatko.

VÝZNAMNÉ JUBILEUM POLSKÉHO UMĚLCE.

Sdružení polských umělců činí v těchto dnech rozsáhlé přípravy k všenárodním jubilejním oslavám na počest slavného polského malíře Jana Matejky, jehož 100. výročí narozenin připadá na letošní rok.

Pro svou skvělou uměleckou tvorbu a vlastenecké nadšení je Jan Matejka řaden k největším pracovníkům a představitelům kulturního života v polském národě v min. století. On první dal malířský výraz národnímu duchu, jež tlumočili slovem před ním velcí polští básníci. „Kouzlem svého uměleckého vzletu vyvolal vidinu silné, znovuzrozené otčiny. Matejko ve dnech poroby těšil, povzbuzoval a dodával myslí celým pokolením, předvídaje volnost a sílu Polsky“, praví o něm slavnostní resoluce výtvarných umělců na svém shromáždění, konaném nedávno ve Varšavě.

Také náš národ s vděčností vzpomene tohoto vynikajícího muže bratrského národa. Vždyť jeden z nejcennějších výtvorů J. Matejky zdobí jako umělecký drahokam basiliku našeho posvátného Velehradu.

Je to krásný jeho obraz sv. Cyrila a Metoděje, umístěný v presbytáři velehradské svatyně. Obdrželi jsme jej od delegace polského národa, která zavítala na Velehrad v jubilejním cyrilometodějském roce 1885.

Tehdy Velehrad, významný památník díla a odkazu slovanských apoštolů, učitelů víry a duchovních Otců všeho Slovanstva, sv. Cyrila a Metoděje, prožíval slavné chvíle. Velkolepé pouti ze všech krajů naší vlasti střídaly se s vřelými projevy lásky a úcty k svatému Cyrilu a Metoději, vzdávanými zástupci jednotlivých slovanských národů.

O okamžicích, kdy Velehrad hostil ono vzácné poselství polského národa, uvádí Dr. Fr. Cinek ve svém díle „Velehrad víry“ slova Hlasu (z r. 1885), jež volně podávám:

Počátkem října roku 1885 zavítala na Velehrad výprava 200 Poláků v čele s biskupem Dunajevským s jubilejním darem Polsky svatyni velehradské — s obrazem polského malíře Jana Matejky.

Tato deputace polských poutníků, nesoucí drahocenný obraz sv. Cyrila a Metoděje, provázena samým autorem obrazu J. Matejkou, byla radostně uvítána.

V slavném průvodu byl nesen tento skvostný dar polského národa do svatyně velehradské. Nesli jej čtyři polští šlechtici. Těžký obraz (měl totiž krásný bronzový rám) pomohli Polákům nésti do basiliky přítomní poutníci z Čech a z Moravy. „Nesli tedy Poláci, nesli Čechové, nesli moravští Slováci. Kéž by jako tehdy všechny

větve jednoho stromu slovanského se svorně spojily, aby spolu nesly své útrapy a strasti.”

Letos u příležitosti 100. výročí narozenin významného polského umělce Jana Matejky, bude u nás toto jubileum oslaveno zajisté v duchu upřímných sympatií k polskému národu, neboť je nutno, abychom si konečně uvědomili velkou a zavazující skutečnost bratrství ve jménu odkazu našich společných duchovních Otců sv. Cyrila a Metoděje.

A. U., Brno.

JUGOSLAVIE.

Vznešený jubilant vrhbosanské arcidiecese.

Brněnští bohoslovci jistě si vzpomínají rádi na vysokého, usmívajícího se arcibiskupa, jenž je v roce 1936 navštívil. Byl to Dr. Ivan Šarić, arcibiskup sarajevský, jenž slaví letos v červnu 30. výročí svého posvěcení na biskupa.

Není snadné býti arcibiskupem v zemi, kde se stýkají tři víry a tři kultury, kde katolíci žijí v menšině a ještě k tomu v bídě. A takovou diecesi, která ještě před 50 lety byla pouhou misíí, spravuje Dr. Šarić již 30 let jako biskup a 20. rok samostatně jako arcibiskup a to s velkým úspěchem. Množství nově postavených nebo opravených kostelů, nově založené farnosti, školy, kláštery a téměř zdvojnásobený počet katolíků jsou toho důkazem. Zvláštní pozornost věnuje výchově kněžského dorostu. Při chudobě arcidiecese a malé státní subvenci, která nekryje ani třetinu výdajů, je obdivuhodné, jak dovede sehnat potřebné peníze na vydržování obou seminářů, chlapeckého v Travniku a bohosloveckého v Sarajevě. Jen jeho zásluhou se stalo, že sarajevský seminář ještě existuje. Byla doba, kdy se pomýšlelo pro nedostatek finančních prostředků zavřít seminář a budovu dát do nájmu. Arcibiskup však všechno obětoval, aby se tak nestalo. Nestyděl se pro zájmy Boží a pro svatou věc vzít na sebe i úlohu žebráka. Při tom však nezapomněl na modlitbu, od níž nejvíce očekával. Svým kněžím nařídil každou středu zvláštní oraci k sv. Josefu za potřeby semináře. Když byla materiální stránka zabezpečena, bylo jeho hlavní snahou sehnati co největší počet kandidátů svatého kněžství a vychovati z nich muže pevného charakteru, muže práce a modlitby, jako je on sám. Jeho neúnavné činnosti se podařilo, že studuje v Sarajevě mnoho bohoslovců z jiných diecesí a že přicházejí do semináře i studenti z veřejných gymnasií, což bývalo dříve řídkým zjevem. Arcibiskup se zajímá o život svých bohoslovců, o jejich mimostudijní činnost ve sdružení „Štadler” (název podle dřívějšího, velmi zasloužilého arcibiskupa) a často mezi ně zavítá.

Nemůžeme proto my, bohoslovci, přátelé Jeho Exelenci k jeho vzácnému jubileu nic lepšího než, aby jeho zásluhy o seminář byly korunovány ještě větším úspěchem. Kéž se ona budova, kterou zachránil, naplní svatými kandidáty kněžství, aby měla arcidiecese vrhbosanská mnoho takových průkopníků katolismu, jako je nynější její arcibiskup.

Z.

Z ČINNOSTI BOHOSLOV. JEDNOT.

Zpráva z unionistickej schôdze Osvalda, spolku slovenských katolíckych bohoslovcov.

Duch cyrilometodejskej tradície, zapálený unionistickými snahami sjednocovacími, opäť vzplanul v dušiach mladých bohosloveckých srdc slovenských. Bratislavskí bohoslovci usporiadali unionistickú schôdzu na staroslávnom slovenskom Devíne. Vyšli na Devín, aby sa s neho viac nevrátili. Vyšli naň, aby sa oduševnili dávnymi tradíciami, ideami jednoty, bratstva a viery, ideami, ktoré menom Kristovým priniesli na Slovensko grécki bratia sv. Cyril a Metod. Chcjú sa stať vasa electa slovenského rodu, chcjú sa stať mostom, po ktorom by prišli k šťastiu nielen Slováci, nielen jeden člen slovanskej rodiny, ale aby celé Slovanstvo bolo účastné aspoň ich vrúcnych modlitieb.

Za krásneho slnečného odpoľudnia 7. mája 1938 vstúpili sme na loď „Sokol“, aby sme po vlnách Dunaja pripluli k mohutným zrúcaninám pohraničného strážcu Devína a s jeho výšin poslali pozdrav slovenskému rodu. Loď obliehaná pohľadmi divákov na pobreží, odpútala sa z kotiev a ľahkým, vzletným, kolísavým suchotom brázdila si cestu po modrozelenom povrchu rieky. Spreádzaní vyvýšeným podhradím, posiatym útulnými domcami na zelenej veľkej plošine, plavili sme sa proti prúdu – túžbou rozpálenými dušami – k Devínu. Oh, ty maják slovanskej duševnej veľkosti, ty udržovateľu mocných túžob kresťansko-slovenských, už ťa zďaleka vidíme, už zďaleka cítime, že čosi svätého, veľkého, povzbudzujúceho hýbe našimi srdcami, búri hladinu našej duše.

„Sokol“ zastal v prístave ležiacom pod Devínom. Zdržiavani žiarou dňa, ale poháňaní túžbou, stali sme na Devíne. Na tomto mieste sa už mnoho odohralo, mnoho náporov sa rozbilo o túto mohutnú skalu, na ktorej je postavená lodička viery a národnosti slovenskej. To prelietlo mysl'ou každého. A vidieť ďaleko odtiaľto. Vidieť i na druhú stranu, do Viedne, do Nemecka. Odtiaľ sa privalilo na Devín mnoho mrakov, mnoho búrok sa prihnalo. Ale sa rozbily o Devín. Teraz nám to rumy hlásajú. Rumy ožívajú, rozpravajú srdciam. A srdcia načúvajú.

Dumy pretrhne predseda Osvalda brat Vinco Belan a uvedie nás do kol'aje dňa. Začne schôdzu piesňou Bože čoš' ráčil a privítaním vys. dôst. p. kanonika dr. Karola Körpera a iných vzácných hostov, ktorí cítili svätosť pobytu na Devíne a prišli s nami. Brat predseda zavedie nášho ducha k nohám sv. Cyrila a Metoda, aby sme spolu s nim hľadelí do ustarostených pohľadov svätcov a čítali na ich tvárach, že hodľajú hlásať „vinculum charitatis“ všetkým pohanským Slovanom.

Museli mnohé údolia a vrchy precestovať, kým Slovania počuli o Kristovi. Ale láska ich hnala. Hnala ich láska k Bohu, ktorý ich poslal; hnala ich láska k ľudu, ktorý ich s radosťou a nadšením prijal. A oni s povedomím, že charitas Christi urget nos dali sa do práce, z ktorej ešte i my teraz po tisícich rokoch žneme.

Ešte viac povznesie našu dušu, unionisticky naladenú, brat Miklovič básňou Kovalíka Ústinského: Príchod sv. Cyrila a Metoda na Devín. Zatúžili sme stať sa omnia omnibus.

Trochu zúžil okruh nášho rozletu a specifikoval nás brat Elemír Štrbavý svojou prednáškou: Sjednocovacia idea cyrilometodejská. Zaviedol nás do našich vlastných národných snáh unionistických v päťdesiatich rokoch minulého storočia. – Idea cyrilometodejská tvorila tmel i v samom našom národe medzi katolíkmi a evanjelíkmi. Prezieraví evanjelíci Štúr, Hurban, Vajanský, Sládkovič videli v idei cyrilometodejskej jediný možný bod, v ktorom by sa spojili so slovenskými katolíkmi proti únii svojich spoluvercov s maďarskými kalvínmi, ktorá únia mala sa stať hrobom evanjelickej čiastky slovenského národa. Veď superintendenti už nariaďovali kázať maďarsky, zatvárali slovenské gymnáziá. Vtedy slovenský evanjelík J. M. Hurban vzoprel sa svojím spisom „Únia“ onomu spojovaniu. Poukázal, že je potrebné porozumenie a sjednotenie so slovenskými katolíkmi.

No idea orala i na poli náboženskom. Ovplynvený ňou píše obrátený evanjelík Samuel Rutkay: Ja pôvodne a od koreňa skrze úniu Hurbanovu stal som sa priateľom jednoty cirkve a konečne údom teĵe jednoty, totiž rímskym katolíkom. Podľ'a jeho svedectva smýšľali tak i iní.

Idea tá musí i teraz s posvätného Devína roznecovať slovenské srdcia, aby svet videl, že Devín je pevnou baštou národnosti a viery, že Devín chránia rytieri s plánujúcimi srdcami.

Oduševnení počuli sme ešte prednášku laika akademika JoĶa AmbruĶa, na téma *Ad fontes*, v ktorej nám podal pravé príčiny mnohých neúspechov kňazských prác, tak ako si to on laik predstavuje. Po prednesení básne *Cyrilometodiády* od Hviezdoslava (predniesol brat Čierny) predseda poprosil prítomného pána kanonika dr. Körpera, aby povedal poznámku k našej slávnosti. S usmevavou tvárou začal: Bola to krásna Missa sollemnis. Trochu dlhá, ale svätá. A povzbudzujúcimi slovami ukončil našu slávnosť.

Vrátili sme sa do prístavu-duševne zostanúc na Devíne – a sadli sme na loď. Odhodlaní pracovať, kráčať po sl'apajach sv. vierozvestcov, za súmraku dojemného večera šli sme k Najvyššiemu pred svätostánok vypočuť smernice budúceho života. Na puncta.

Silvester Rak, tajomník Osvalda, spolku kat. bohoslovcov v Bratislave.

Zpráva o činnosti apologetického krouĶku bohoslovců „Jirsík” v Čes. Budějovicích.

Letos bylo v našem krouĶku všech 71 českých bohoslovců (v roce tři odešli ze semináře, takže počet členů se definitivně ustálil na 68). AniĶ ovinujeme letošní činnost krouĶku gloriolou chlouby, přece možno říci, že s pomocí BoĶí byl tento rok programově velice bohatý. Mluví o tom sám počet 17 schůzí s dobrou náplní programovou.

PřednáĶeli členové krouĶku i pozvaní hosté. Téma přednáĶek členů: Zpráva o velehradské pouti bohoslovců (Petr Ruda a Vinc. Kubů); Masaryk a katolictví (František Kajtman); In memoriam zemř. Dr. J. F. Hrušky (Jakub Lang); Hlasy novějších myslitelů o významu náboženství (František Klas); Theorie a praxe komunismu před Marxem (Petr Ruda). Mimo to vzpomenuť 28. října slavnostní schůzí s přednáĶkou „Církev a národ” (St. Brabec), čísly hudebními a recitací.

Z hostů, přednáĶejících v našem krouĶku, dluĶno uvést na předním místě zajímavou a dobově naléhavou přednáĶku cvičného učitele K. B. Hrocha: „Spolupráce učitele s knězem”. Neméně zajímavé byly i přednáĶky ostatních hostů: Msgra Dra K. Petersilky: „Kněz a žena” a „Vatikánská politika”; našeho spirituála P. M. Klementa OSB, ať už o skautingu nebo o „Legio Angelica”. KrouĶku věnoval hodně své přízně i jeho bývalý predseda dp. Aug. Malý, který přicházel často do našeho středu, aby nás buďto seznámil s krásami i úskalími v životě mladého kněze (učinil tak přednáĶkou: „Zkušenosti mladého kněze z duchovní správy”) nebo pověděl něco z jednotlivých odvětví duchovní praxe (přednáĶkami: „Kaplan a spolky”; „Pastorace nemocných”; „Dětské exercicie”).

O zpestření schůzí se neúnavně staral hudební krouĶek „Švehol”, jeĶ občas vystřídál pěvecký sbor.

Počet knih a odbíraných časopisů se opět zvětšil. Při krouĶku zříz. vlastní čítárna.

Těžká a zodpovědná je posice kněze v dnešní době náboženské vlaĶnosti a indiferentismu. A proto je třeba, abychom my, kteří budeme jednou rozdavači svatých tajemství, využili všech prostředků a možností k důkladné přípravě k zápasu o nesmrtelné duše. A nic více a nic méně nebylo v intencích těch, kteří letos stáli v čele krouĶku, než aby v daných možnostech rozvíjeli a upevňovali v členstvu i v sobě „správný pocit o tom, co to znamená hodnota pastýře duší: být učitelem, otcem, přítelem opuštěných a zarmoucených.” (M. Sailer: *Priester des Herrn S.* 53.)

Stanislav Brabec, jednatel.

Literárně-asketický kroužek.

Liter.-asket. kroužek při jednotě „Jirsík“ zajímal se sub specie aeternitatis o literaturu světskou, ovlivněnou katolicismem, a o asketiku. Byl si vědom, že budoucí kněz musí znáti psychologii českého lidu a že tuto znalost lze načerpat i z české literatury starší a moderní. Zvláště přihlížel k literatuře katolické a jejím dominujícím zjevům, představujícím určitou kladnou hodnotu v kultuře národa. Nevšímal si proto liter. braku, i když se kryje vignetou katolicity. Jelikož většina kněží působí na venkově, byl vzat přirozeně zřetel k charakt. venkov. prose, ruralismu. Bylo diskutováno o Čepovi, Zahradníčkovi, Lazeckém, Durychovi a j. S některým z nich nebylo lze souhlasit pro určité minus s hlediska kat. morálky. Z asket. literatury byly vybrány životopisy sv. Pachonia, sv. Ignáce, sv. Filipa Neri a sv. Dominika z Labrée. Bylo zdůrazněno, že sv. Ignác je příkladem zvláště ideálním pro moderní dobu, neboť i ona potřebuje katolicismus bojovný.

Málo schůzí lit.-asket. kroužku nahradil vřelý zájem.

B. Mráz.

Sociologický kroužek.

Začínali jsme nejzákladnějšími otázkami oboru sociologického, protože jsme pracovali ponejvíce s novými členy.

Úvod do látky, rozbor pojmů, způsob myšlení a práce sociální, nejdůležitější směry, to vše jsme rozebírali do vánoc.

Propracovali jsme s Boží pomocí základy a od vánoc jsme věnovali pozornost národohospodářství. Prozatím jen historicky a sice až k praxi socialismu. Abychom vzbudili co největší zájem a pozornost k spolupráci, kladli jsme největší váhu na debatu. Po každé přednášce se zavedla polemika mezi přednášejícím a ostatními členy. Zřejmě při tom jsme si všímali všech novinek a aktualit z našeho i cizího tábora. Nejvíce nám vadí nedostatek odborné literatury a pramenů jak našich tak i cizích. Studium přednášek z brožur a příruček svádí k povrchnosti.

Zřejmě velice nám napomáhají „Rozpravy“. Průměrná účast členů – 15 při schůzi.

Petr Ruda.

Stojanova literární jednota bohoslovců olomouckých.

31. března tomu bylo 60 let, co byla svolána ustavující schůze Velehradské literární jednoty, pozdější Stojanovy literární jednoty v našem semináři. Letos připadly na tento den zrovna exercicie podjáhenské a zájezd dvou ročníků do Zlína a do Fryštáku, takže jsme vzpomenuli významného dne až v neděli 3. dubna. Ráno v 9 hod. byla sloužena slavná mše sv. P. spirituálem Šuránkem na poděkování za ochranu Jednoty v uplynulých 60 letech. Akademie pro přípravné práce na liturgický den, (pořádaný církevně pěveckým sborem, za spoluúčasti bohoslovců dominikánských a kapucínských dne 27. III.) byla odložena. Večer téhož dne na členské schůzi vzpomněl předseda jubilea a po recitaci doprovázené klavírem (Bojko, Přemožený: Lyčka, Olejník) se krátkou promluvou rozloučil A. Novák s vel. pány jáhny, jménem kterých poděkoval a slíbil další duchovní spojení V. Tkadlčík. Výročí zvolení Stojana arcibiskupem, připadající na tentýž den bylo vzpomenuťo výstavkou jeho památek a fotografií zároveň s albem Jednoty u kaple.

Jubileum jsme oslavili až 15. května. Dopoledne celebroid v seminární kapli pontifikální mši svatou 6. předseda Jednoty kapitulní děkan dr. Josef Kachník za asistence rovněž bývalých předsedů Jednoty: P. Šuránka, P. Zlámala a vp. Tkadlčíka. Po mši svaté bylo „Te Deum“ a zasvěcení Jednoty Božskému Srdci. Odpoledne pak v 5 hod. byla domácí jubilejní akademie. Zahájil ji protektor Jednoty poukazem na její význam v ohledu náplně jejího života v duchu cyrilometodějském. Mile a srdečně promluvil dr. Kachník o bojích a pracích Jednoty v době jeho předsednictví. Předseda bratrského německého spolku „Reich“ přednesl pozdrav a ujistění německých spolupratřů bohoslovců o nejlepší vůli k spolupráci. Při akademii byly rozděny ceny literární soutěže, jež činila letos úhrnem kromě věcných darů 1100 Kč. Odměnění bylo celkem 10 prací cenami ve výši od 70 do 200 Kč. Akademie byla zpestřena sbory (dirigoval Olejník) Javůrek, „Na Moravu“ a Křička, „Vzhůru již hlavu národe“ a

recitací spojenou s živým obrazem: „Hold národa Stojanovi a Velehradu“. Akademie dosáhla toho, co bylo jejím cílem; nelíčené Stojanovské srdečnosti, na čemž má největší zásluhu protektor Jednoty Msgre dr. Cinek. Zakončena byla svatováclavským chorálem.

Jednota ve znamení letošního velehradského sjezdu s tématem liturgickým uspořádala ve dnech 18., 19. a 21. května cyklus liturgických přednášek, spojené s výstavkou bohoslužebných rouch, pořádanou liturgickým kroužkem bohoslovecké mariánské družiny. Přednášeli dr. R. Dacík O. P.: „Dnešní stav liturgického hnutí“, dr. S. Braitó O. P.: „Aktivní účast věřících na mši sv.“ a převor dr. A. Čala O. P.: „Historický vývoj liturgických úkonů“.

Jednota se chystá vydati jubilejní ročenku, věnovanou padesátinám našeho milého protektora Msgre dra Cinka.

Na členském schůzi (3.) Jednoty 23. května (poprvé v místnosti „Bosny“!) byla zhodnocena práce za uplynulý studijní rok a formálně zakončena pro období zkoušek. Předseda vybídl členy k pravému vlastenectví lásky a oběti, jakého národ vyžaduje v tak těžkých dobách, na rozdíl od vlastenectví gest a pobuřujících slov.

Činnost kroužků:

Literárního: Spirituál P. Šuránek zavítal do jedné z našich schůzí a povzbudil nás, abychom se nebáli býti rytíři pera, neboť malá kapka inkoustu, padající jako rosa na myšlenku, zúrodňuje ji a působí, že vzklíčí v tisíci ba milionech lidských srdcí. Při schůzi učiněna zmínka o básníku Lazeckém a Dokulilovi (Kunický).

Cyrlometodějského: poprvé využil kroužek svého privilegia a jmenoval své čestné členy: vp. V. Tkadlčíka a Fr. Válka. Oba se velmi zasloužili o kroužek, první jako předseda Jednoty, druhý jako předseda kroužku. Přítomný dr. Cinek byl požádán Fr. Válkem, aby napsal opravdu lidový životopis Stojanův, což tento slavnostně přislíbil. Na další schůzi přednesl úryvek z práce „Sv. Vojtěch a cyrilometodějství“, (Zemek) odměněné literární soutěží.

Sociologického: Přednáškou „Socialismus a marxismus“ (Hampl) jsme si znovu připomněli bludné zásady těchto sociálních směrů. Téma přednášky „Myšlení a iniciativa“ (Šustek, rovněž z práce odměněné soutěží) bylo zdánlivě mimo rámec sociologický, přineslo nám však nových myšlenek a námětů pro praktickou práci. O sociálním díle papeže Pia XI. promluvil předseda kroužku Urban.

Pěveckého: členové spoluúčinkovali na liturgickém dnu 27. března a na domácí jubilejní akademii.

Josef Kunický, t. č. předseda.

NOVÉ KNIHY

ACTA ACADEMIAE VELEHRADENSIS, Annus XIII. fasc. 2-4, Annus XIV, fasc. 1. Olomouc 1937, Subnot. an. 30 Kč.

Další svazek obnovené řady Akt je bohatý obsahem. P. Georg. Hoffmann S. J. ve studii *Formulae praeviae ad definitionem concilii Florentini de processione Spiritus sancti* podává krátký přehled historický, poslední sesse, prameny formulí, přehled dle kard. Cesariniho a konečně texty formulí. Jsou velmi zajímavé a ukazují nám nejen jaké obtíže byly při sjednocování, ale jaké vlastně byly i důvody roztržky. Jejich uveřejnění jest pro přípravu na příští velehradský kon-

gres, konaný v 500leté výročí sněmu důležité. Jejich studium vnáší světlo do sporů. Lze tu zvláště sledovati, jak se Řekové bránili výrazu *ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ υἱοῦ*, aby nevzniklo podezření dualismu v principu a ve spiraci, a aby nebyla stírána pravda, že Otec je principem totius deitatis, Filii scilicet et Spiritus Sancti (srovnání s prameny cyrilometodějskými bylo by velmi zajímavé (hyiopatioria, listy Štěpánovy)).

Studie Dra T. Kurenta, S. O. Cist. *Studia quaestionem de primatu ecclesiae saeculo IX. disputatam illustrantia* ukazují skvěle pravověrnost bratří soluňských

právě v tomto bodě na základě pramenů římských a slovanských. Probírání studie bylo by obšírné (str. 178–213, pokrač. příště). Dr. Kurent ukazuje se tu jako výborný zák. Grivcův a obšírně potvrzuje již dřívější jeho vývody. Ke cap. II. ort. I., kde autor rozebírá text: »Tu es Petrus...« v Cyrilově staroslověnském překladě, nutno však vytknouti, že autor neuvádí (nezná?) čelné dílo v této otázce, totiž »Le texte »Tu es Petrus et super hanc petram etc. dans la version slavonne de la Bible«, v němž autor O. Gagarin již v osmdesátých letech minulého století došel k týmž výsledkům.

Z dalšího obsahu nutno uvést studie S. Salaville o dokumentech Byzantského patriarchátu, P. P. Wolkonského o Exarchovi Leonidovi Fedorovi, dra Fr. Grívce o Kristu v církvi a jiné.

Acta by měli odebírat všichni bohoslovci zajímavější se hlouběji o otázky cyrilometodějské. -kop.

J. Huizinga: VE STÍNECH ZÍTRKA. (Diagnosa duševní choroby naší doby.) Přeložil Ant. Šimek, vydal Jan Laichter, Praha 1938, ve sbírce »Otázky a názory«, kniha LXII. Stran 200, cena Kč 21.– brož.

Laichtrovo nakladatelství uvedlo do češtiny – věrno své tradici – hodnotnou knihu holandského profesora Huizingy. Autor ukazuje na hrozný úpadek dnešní kultury, jak se jeví ve vědě pavědeckou teorií rasovou, v nauce o státu, v moderních směrech umění a v úpadku mravních norem. Je možná záchrana? Je, avšak musíme změnit ducha. »Jen očištěné lidstvo bude moci být nositelem nové kultury.« (193) Kniha, jež si zaslouží, aby byla čtena. -ha-

Benedetto Croce: EVROPA V XIX. STOLETÍ. Začíná vydávat Laichtrova filosofická knihovna. Vychází v sešitech, cena sešitu 1.80 Kč.

Jsme velmi mile překvapeni 1. číslem II. roč. »Katolického jeviště«, které vychází nejméně čtyřikrát do roka (předpl. 8 Kč), pro katol. spolky zdarma, pořádáním P. Jana Filipa, Brtnice u Jihlavy. Je nepostradatelnou příručkou v boji za očistu divadla.

DUCHOVNÍ PÍSNE VINICE PÁNĚ.

Expedice »Vinice Páně«, Praha-Dejvice 676. Průvod varhan 1 Kč za list. Texty na dvojlistcích 50 výtisků za 5 Kč.

Záslužnou akci provádí Vinice Páně vydáním duchovních písní, které při své prostotě a lidovosti stojí po stránce hudební i textové opravdu na umělecké výši. Známi nám Dr. O. Stanovský, O. A. Tichý, V. Hornov zde jasně ukázali, že dobře vědí, čeho lidová duchovní píseň vyžaduje jako taková. Se zvláštním povděkem vítáme novou mešní píseň mariánskou, jichž nedostatek jsme pociťovali všichni. Nicméně rádi budem zpívat i velice pěknou mešní píseň za zemřelé a příležitostně také zdařilé ostatní písně. Nevkusným »sólovým vložkám« na našich kůrech vhodně budeme čeliti líbivými antífonami Vesel se, nebes Královno a Pod ochranu Tvou se utíkáme.

Je v zájmu každého důst. p. faráře a ředitele kůru, aby se tyto hodnotné duchovní písně v našich chrámech plně uplatnily. Jest si také přát, aby Vinice Páně ve vydávání duchovních písní pokračovala. Se zvláštním povděkem bychom přijali písně podobného stylu ke všem našim sv. patronům.

DVOŘÁK VE VZPOMÍNKÁCH A DOPISECH. Uspořádal Otakar Sourek. Topičova ed. 1938. Str. 212, brož. 30 Kč.

Autor, jehož velká vědecká monografie o Dvořákovi mu získala pověst daleko za hranicemi, vytvořil tu ze současných dokumentů a listů neobvykle postavu velkého skladatele, jehož životní dráha má tolik podivuhodného. Je to velká řada detailů zcela neznámých ale ostře charakterisujících Ant. Dvořáka a celou řadu osobností soudobého národního i kulturního života českého. V pozadí vynořují se z úryvků obrysy velkých osobností uměleckého světa té doby. Dílo je tím zajímavější, že nejde o uměle konstruovanou biografii, nýbrž o výběr, prozrazující nejen nadšení a lásku k umění Dvořákovu, nýbrž i hluboký smysl pro jeho lidskou velikost. Jasně a přehledně leží tu před námi obraz i cesta Ant. Dvořáka z malých počátků k světové slávě. -zal.

Dr. Rudolf Timmermans: JUNACI AL-KAZARA. Vydal Zbor Duchovne mládeži, Djakovo 1937. Str. 216.

Hrdinská vytrvalost alkazarských kadeťů bude krásným začátkem dějin nového Španělska. Celý svět sledoval jejich statečnou obranu. Byli neustále bombardováni děly i letadly, polévání hořícím benzinem, podminování dynamitem, za-

sypávání v troskách, ale to vše nezlomilo jejich odvahu v boji pro Boha a vlast – »Dios y Patria«. Spisovatel pobyl delší dobu ve Španělsku, navštívil trosky Alkazaru, mluvil se statečnými obránci a dovede vylíčit ony dramatické chvíle. Kniha nás poučí o hrůzách války, zároveň však v mnohém opraví názory o »povstalcích«, neboť i katolické noviny daly se oklamat bolševickým zpravodajstvím. alp.

Msgr. Emanuel Žák: MĚSÍC SV. PANNY NAZARETSKÉ. Kropáč a Kucharský, Praha 1938, cena Kč 17.50.

Autor podává ve formě duchovních promluv život Panny Marie s řadou pěkných vhodných příkladů a citátů z Písma sv. a církevních učitelů. Vlastní úvahy omezil na míru nejstručnější. Kniha poslouží jako vítaná pomůcka jak k májovým, tak i ke všem ostatním mariánským promluvám. -ček.

Dr. Josef Hronek: NOVÝ ŠKOLNÍ A VYUČOVACÍ ŘÁD. Kropáč a Kucharský, Praha 1938, cena Kč 18.-.

Dnem 1. února 1938 nabyl platnosti nový školní a vyučovací řád, vydaný poprvé čsl. vládou. Je tedy nutno, aby duchovenstvo působící na školách obecných a měštanských znalo tento nový vyučovací řád a uplatnilo tuto znalost v prospěch nábož. výchovy mládeže. Autor připojil dosti bohatý výklad, jmenovitě co se týče stránky náboženské, opatřil pohotovým abecedním rejstříkem, takže dílo toto je výborným pomocníkem a rádcem jmenovitě pro katechetu. -ček.

Běla Dlouhá: ANNA PŮHONNÁ, MAMINKA Z KOVÁRNÝ. Vydal Ženský Odbor Svazu lidových zemědělců v Čechách, objednávky vyřizuje Administrace Lidového Hospodáře, Praha II., Spálená 15. Cena Kč 6.-.

Kniha je monografií Anny Půhonné, maminky z kovárny, matky, která »plna křesťanské lásky, víry a naděje přijímala oddaně každý úkol Prozířetelnosti jí uloženy. Vždyť zjevně ji nesla milost stavu manželského, proti níž se nikdy neprohřešila«. Tato monografie byla poctěna II. cenou na mezinárodním sjezdu »La mère au foyer« v Paříži r. 1937 v soutěži, již se účastnilo 38 národů po třech pracích. K této monografii, která svým námětem je písní lásky mateřské a jejího vznešeného poslání ve světlé paměti svých dětí, přidala autorka básně »Hnědý

šátek« ze své sbírky »Žeň v bouři«, »Maminko naše« a »Matky Dolorosy« z pozdější své básnické tvorby, jakož i zakončení své přednášky Práva a povinnosti katolické ženy v republice z r. 1919, vztahující se k její matce. Výbor končí verši posledního data »Kovárna«, které zhudebnil O. A. Tichý, hudební skladatel a kapelník dómu svatovítského.

Knihu vřele doporučujeme!

Mgr. Millot: LE MEILLEUR MOMENT POUR ÊTRE PRÊTRE. Vydal P. Téqui et Fils, Paris 1938, stran 194.

Autor chce na příkladech, jež sebral v literatuře, ukázat vznešenost kněžského povolání a krásu života, plného lásky a obětí. -ha-

Manuel Gálvez: MAMERTO ESQUIÚ O. F. M., ŘEHOLNÍK A BISKUP. Přeložili Marie Baušová a R. J. Slabý. Nákl. Cyrilometoděj. knihkupectví G. Francla, str. 227, cena 20 Kč.

»Branou Československa vstoupí tedy Esquiú do Evropy« – tak píše autor sám v předmluvě k českému vydání životopisu velikého biskupa Córdoba, jehož beatifikace se připravuje. Manuel Gálvez, nejvýznačnější spisovatel současné Argentiny líčí nám život biskupa-světce, z něhož přímo vyzařuje hluboká pokora, milosrdenství, poslušnost, krásna a láska a to jak ke spáse nesmrtelné duše, tak i k rodné vlasti. A opravdu nevíme, kdy se nám zdá tento biskup vznešenější, zda když již jako pětiletý kluk nosil kutnu sv. Františka, či jako 19letý profesor filosofie, nebo později jako slavný řečník pro konstituci, či jako zásluhami proslavený politik, nebo jako poutník a potom biskup rozsáhlé diecese córdobské. Životopisec místně si všímá nejen pouhých životních faktů, ale též celý život Mamertův zasazuje do dějinného rámce Argentiny, čímž často uvádí čtenáře v úžas nad genialitou biskupa Esquiú, velikého hlasatele míru a lásky k chudině. Zvláště v dnešní době pýchy, mravní zchátralosti a bezohledné sobeckosti může nám býti život biskupa-světce následováníhodným příkladem v boji za mír a království Kristovo na zemi. Vždyť když vstupovala Catamarca do války proti Tucumanu a Santiagu, pronesl Esquiú krásná slova: »Veřejná pohroma mocným hlasem nás volá k pokání a zároveň také hrozba zhouby, jestliže opovrhne tím-

to posledním prostředkem dobroty, jenž se nám nabízí« – což bylo i životním údělem jeho vznešené, čisté, krásné a pokorné duše.

G. Matheus Conte a Coronata O. M. Cap.: COMPENDIUM IURIS CANONICI (II Vol. 675, 629). Taurini-Marietti 1938, 1 vol. lib. it. 35.

Učený janovský kanonista přepracoval své rozsáhlé »Institutiones iuris canonici ad usum utriusque cleri et scholarum« hlavně k účelům studijním. I toto kompendium vyniká důkladným zpracováním a metodicky přehledným podáním látky. Zvláště cenným materiálem jsou s neobyčejnou péčí sebrané autentické odpovědi Komise o výkladu kodexu. Dílo doporučuje se již samo studujícím církv. práva i jako velmi užitečné repetitorium k rigorosu.

P. Dr. Christophorus Berutti O. P.: INSTITUTIONES IURIS CANONICI (vol. I., III., VI.) Taurini-Romae, Marietti.

Syntheticky vydávané »Institutiones« jsou určeny v první řadě studujícím Círk. práva. Dílo rozvržené na šest, ne příliš obsáhlých svazků bude vítanou příručkou nejen v seminářích a kolejiích, nýbrž i každému, kdo buď z povinnosti, či z vlastního zájmu chce se dokonale seznámit s předpisy platného církv. práva.

M. Wojciechowski: NIEOMYLNOSC KOŚCIOTA CHRYSZTUSOWEGO według A. Chomiakovawa a jego zwolenników. Lublin, Towarzystwo Nauk Katol. Uniwersytetu 1. 1938, str. X + 187, 4 zl.

Ve snaze získat opět pravoslavné bratry, odloučené od Církve hledí tento spis obrátit pozornost katolických theologů na dnešní pravoslavnou církev, která hrozně trpí pod režimem hlásající úplné vyhlazení křesťanství. K zájemnému porozumění může vést toliko poznání a tu v první řadě se jedná o pojem a nauku Církve Kristovy, zvláště co se týká neomylnosti.

Autor, katolický kněz, v tomto díle podává názory pravoslavného ruského myslitele-theologa Al. Chomiakowa, který měl v polovině XIX. stol. značný vliv na vyjádření a zdůvodnění ideí a myšlenkového základu pravoslavné církve. Chomiakow měl mnoho stoupenců, kteří z větší části zůstali na stanovisku svého učitele, hlavně ve věci neomylnosti církve co do jejího původu, účelu a rozsahu. V tomto spise jsou jasně rozvinuty názory pravo-

slavných theologů o jejich církvi, jež se zřejmě odchylují od nauky Církve katol. Dílo je opravdu hodnotné; jistě splní svůj úkol a poslouží velikému dílu porozumění a sjednocení se schismatickými bratřími Východu. U.

BOLSZEWIZM, praca zbiorowa Lublin, Uniwersitet Tow. Wiedzy Chrześc. 1938; str. 325 + X, 6 zl.

Tento sborník obsahuje 11 hodnotných, ucelených statí o ruském komunismu. Autoři těchto prací, vesměs profesori lublinské university, čerpajíce z obsáhlé literatury a ruských pramenů, zdařile pojednávají v tomto díle o všech projevech společenského života v Rusku, zvláště jak se tam utváří za bolševického režimu. Po zajímavém úvodním článku, vyjadřujícím filosofii komunismu, následují dvě obsáhlé práce, které vykreslují náboženské poměry v Rusku od doby carského pravoslavlí až do dneška. Tématem dalších statí je státní totalismus v SSSR, tamější život hospodářský, dále rolnictví v Sovětech, literatura a umění, manželství a rodina, konečně v závěru je rozvinuta metoda a taktika bolševické propagandy. Dílo je psáno formou lehce srozumitelnou; obsahuje mnoho krásných myšlenek a zajímavých dat, jež dávají čtenáři možnost dokonale poznat theorii a především praksi bolševického systému. U.

Vítězslav Horyna: KVĚTINKA ZE ZLATA. II. vydání. Edice Reflex Praha, str. 78. Cena není uvedena.

Autor této knihy, plně něhy a intimity – v níž se zračí jeho vřelá láska k malé Květině – sv. Terezii Ježíškově, provádí nás s pietní jemností naší dobou ve které tajemné vanutí vůně Jejích »růží« vrací moderním rozvráceným rodinám pokoj a lásku. Mimo to obsahuje kniha stručný životopis této světky s několika pěknými básněmi a závěrečnou srdečnou promluvou ke Květině Karmelu, pronícenou vřelou láskou k Praze a celému národu.

Josef Papica: VELIKÉ TAJEMSTVÍ, Ladislav Kuncíř Praha, str. 94. Kč 6.-.

V dnešní době mravního úpadku v rodinách s radostí vítáme tu opravdu cennou knihu věnovanou novomanželům a psanou vřelou láskou k vznešenosti lásky manželské, která »je silnější než smrt a přetrvá na vždy«. Autor v ní pojednává o určení života na zemi, o Bohu,

jako původci svátosti stavu manželského, dovozuje četnými citáty z Písma sv., sv. Otců a církevních spisovatelů se zajímavým přídavkem různých průpovědí z Moudrosti Slovanů o manželství a rodině. Kniha obsahuje i výňatek z encykliky Pia XI. »Casti conubii«, posvátné svatební obřady a vzácné rady do manželství s různými modlitbami o katolické rodině.

Knížky možno užít jako velmi vhodného dárku novomanželům. Vřele doporučujeme!

Abbé Prosper Baudot T. J.: RADOSTNÁ ZVĚST. Edice Smíru. Přerov 1938.

Chronologicky podaná rozjímání o životě Ježíše Krista podle evangelií. Každé rozjímání je rozděleno na několik částí; v nadpise každé části je stručně shrnut obsah. Tím nejen že je objasňován text meditace ale i usnadněna příprava k meditaci. Jednotlivá rozjímání doprovází topografické poznámky, čímž se budí zájem, poutá obrazotvornost ale i usnadňuje soustředění a přispívá ke konkrétnějšímu a životnějšímu spojení s Tím jehož hledáme, t. j. s Kristem.

Dr. František Cinek: CYRILOMETO-DEJSKÁ BOHOSLOVECKÁ FAKULTA V OLOMOUCI V AKADEMICKÉM R. 1936-37.

Památník obnovy fakultní budovy a inaugurační slavnosti 22. února 1937. Vydala CM. bohoslovecká fakulta s podporou ministerstva školství a národní osvěty.

J. Hronek: PRACOVNÍ SEŠIT NÁBOŽENSKÝ, Gustav Franci, Praha 1938, cena 1 Kč.

Zcela nová a svou metodou jedinečná pomůcka pro děti, opatřená četnými obrázky. Má vést dítě k samostatné práci, k přemýšlení a prohloubení výkladu katechetova.

Koch-Oliva: NAUKA O MILOSTI PODLE KATECHISMU. V KRÁTKÝCH PROMLUVÁCH, Kropáč a Kucharský, Praha 1938, Cena 15 Kč.

Kniha je určena k tomu, aby podala katechismové učivo v krátkých, pětiminutových promluvách. Spisovateli se to dosti podařilo, takže může duchovenstvo z ní čerpat a použít ke svým promluvám.

SVÁTOST BÍŘMOVÁNÍ. Ke cti Duha sv. a Královně všech milostí napsal J. V. Nakl. Kropáč a Kucharský, Praha. Str. 60, Kč 1.50; hromadné objednávky se slevou do 20 kusů 10%, nad 20 kusů 20%.

Velmi praktická příručka pro poučení bířmovanců o nejzákladnějších pravdách sv. víry, o božích přikázáních, o svatých svátostech vůbec, zvláště pak o svátosti sv. bířmování, jejíž hluboký význam je od mnohých tak málo chápán. Není lepší pomůcky pro bířmovance zvláště škole odrostlé nad tuto brožurku.

CÍRKEVNÍ DĚJINY V OBRAZECH. Vydal Kropáč a Kucharský, Praha II., Spálená ul. č. 23. Cena 150 Kč.

Z podnětu katechetských spolků a za účasti odborných činitelů z Čech, Moravy a Slovenska bylo vydáno péčí shora uvedeného nakladatelství toto nádherné dílo, jež nelze dosti doporučit.

Místo obvyklé recenze zdůrazňujeme:

1. Důležitost církevních dějin v náboženské výchově.
2. Význam historického obrazu nahrazujícího nedostatek názoru při vyučování dějepisném.
3. Obsáhlost sbírky čítající 100 obrazů, seznamujících s důležitými událostmi církevních dějin, význačnými památkami historickými i uměleckými, postavami světců i znameňnými osobnostmi církevních dějin.
4. Uspořádání odbornými činiteli, pečlivou volbu obrazových předloh mistrů našich i cizích (Italských mistrů, našich umělců Aleš, Mánes, Benka, Dítě, Führich a j.)
5. Jednotné provedení a formát (100 kartonů rozměru 25×35 cm).
6. Grafické provedení. Výrazný kontrast barevného podtisku s perokresbou, podporující viditelnost detailů atd.
7. Praktické řazení obrazů do map a pevného obalu. Konečně levnou cenu. (Kč 150).

Msgr. Alfons Pryč: JEŽÍŠ SVÁTOSTNÝ A MLÁDEŽ, Lidové knihkupectví Olomouc, str. 112, cena Kč 9.50.

Zkušený kněz osvětluje zde v eucharistických promluvách tajemství nejsvětější Svátosti. Každé slovo je prosyceno láskou k mladé duši a vroucí touhou přivést a zasvětit všechna mladá srdce Lásce nekonečné, skryté ve sv. Hostii. Tato pěkná knížečka obsahuje: osm promluv k prvnímu sv. přijímání, slavnostní úkon prvního sv. přijímání a dvanáct eucharistických promluv k mládeži. Vřele doporučujeme.